

FIDES

BIULETYN BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH

ISSN 1426–3777

Nr 2 (39) 2014

RADA NAUKOWA

ks. dr Anton Babják, Ružomberk
dr hab. Maria Kocójowa, prof. UJ
dr hab. Maria Pidlypczak-Majerowicz, prof. UP
dr Gregor Ploch, Wiedeń
prof. dr hab. Roland Prejs OFMCap
bp prof. dr hab. Andrzej Siemieniewski
prof. dr hab. Irena Socha
ks. dr Stanisław Zimniak SDB, Rzym

RECENZENCI

ks. dr hab. Jan Bednarczyk
ks. dr hab. Bogusław Drożdż

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Grzegorz Filipiuk OFMCap
ks. Tomasz Garwoliński, sekretarz redakcji
ks. Andrzej Jakóbczak
Wacław Umiński CM
Bogumiła Warzachowska, redaktor naczelny
ks. Jerzy Witczak

KOREKTA

Aleksandra Kowal

REDAKCJA JĘZYKOWA

Ewa Olszowy

Wersją pierwotną czasopisma „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”
jest wersja papierowa

ADRES REDAKCJI

Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego
ul. Wita Stwosza 17, 40-042 Katowice, tel. 32 257 20 59
e-mail: bogumiła.warzachowska@us.edu.pl

SEKRETARIAT FEDERACJI FIDES

Biblioteka PWT i MWSD
plac Katedralny 14, 50-329 Wrocław

DRUK I OPRAWA

Drukarnia J. i J. Maciejewscy
ul. Gdańska 1, 06-300 Przasnysz
Druk 2014 – nakład 200 egz.

ARTYKUŁY I MATERIAŁY

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych

Nr 2 (39) 2014, s. 3-16

ISSN 1426-3777

PAPIESKA KOMISJA DS. KOŚCIELNYCH DÓBR KULTURY

BIBLIOTEKI KOŚCIELNE W MISJI KOŚCIOŁA (do Biskupów Diecezjalnych)¹

Ekscelencjo,

Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury podjęła się za-
dośćuczynić pragnieniu Ojca Świętego, aby „wzmocnić duszpa-
sterską obecność Kościoła”² w żywotnej dziedzinie kultury i dóbr
kulturowych, i stara się zadośćuczynić temu z uwzględnieniem jego
wskazówek w tej sprawie.

W tym celu, przyjmując za punkt wyjścia zadania zlecone jej przez
Konstytucję apostolską *Pastor bonus* – potwierdzone następnie z na-
ciskiem przez Motu proprio *Inde a pontificatus* – Papieska Komisja
starła się postępować tak, aby cały Lud Boży, a zwłaszcza kapłani:
ci obecni oraz przyszli, *magis magisque conscius fiat* („coraz bardziej
i bardziej stawali się świadomi”)³ roli i nieodzownej potrzeby „dóbr
kultury” w wyrażaniu i pogłębianiu wiary. Dlatego też wysłaliśmy już
pierwszy dokument, aby ożywić wrażliwość przyszłych kapłanów na
te problemy w okresie ich formacji teologicznej i duszpasterskiej⁴.

¹ Nr 179/91/35. Niniejsze tłumaczenie zostało opublikowane w: „Fides. Biuletyn Bi-
bliotek Kościelnych” 1-2 (1996), s. 31-46, staraniem Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES
(tł. Agnieszka Homan), poprawione i uzupełnione w 2011 roku na prośbę Papieskiej Komisji
ds. Kościelnych Dóbr Kultury.

² Jan Paweł II, Motu proprio *Inde a pontificatus nostri initio* (25 marca 1993 roku), Preambuła.

³ Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Pastor bonus* (28 czerwca 1988 roku), art. 3.

⁴ Papieska Komisja ds. Zachowania Artystycznego i Historycznego Dziedzictwa Kościoła,
List okólny do biskupów diecezjalnych *La formazione dei futuri presbiteri all'attenzione verso
i beni culturali della Chiesa* (15 października 1992 roku).

W przygotowaniu są trzy inne dokumenty, które w związku z tym stawiają sobie za cel pogłębianie odczucia wartości sztuki sakralnej, uświadomienie sobie znaczenia przewidującej troski o archiwa kościelne⁵ oraz podjęcie nieustannego wysiłku dla dowartościowania bibliotek w całokształcie studiów i życia wspólnot kościelnych.

Dlatego w tym liście okólnym chcielibyśmy zwrócić uwagę na biblioteki kościelne w misji Kościoła.

„Przynieś mi (...) księgi, zwłaszcza pergaminy” (2 Tm 4,13). Takie było polecenie wydane Tymoteuszowi przez św. Pawła, w czasie gdy Apostoł ograniczał swe potrzeby do rzeczy niezbędnych, czując, że zbliża się koniec jego życia i chcąc wykorzystać swe ostatnie chwile na to, „żeby przez niego dopełniło się głoszenie Ewangelii i żeby wszystkie narody je posłyszały” (2 Tm 4,17).

1. Kościół, kultura, dobra kultury, biblioteki

1.1. Również Kościół, założony przez Chrystusa, by nieść nowinę o zbawieniu wszystkim narodom i aby przechowywać żywe wspomnienie tradycji społeczeństw i kultur, w łonie których dokonuje się zaszczenie wiary, troszczy się o „księgi i pergaminy”, ponieważ ożywia go głębokie zainteresowanie kulturą każdego ludu i narodu. W istocie w ciągu całych swych dziejów Kościół „posłużył się dorobkiem różnych kultur, ażeby Chrystusowe orędzie zbawcze rozpowszechniać (...) oraz wyjaśniać je, badać, głębiej zrozumieć”⁶. Innymi słowy, głoszenie Ewangelii poprzez życie i myśl Kościoła ze swej natury pociąga za sobą rozwój inkulturacji, który nie jest ostatecznie niczym innym jak tylko zespołem faktów kulturowych powstałych w wyniku „wcielenia Ewangelii w rodzime kultury oraz wprowadzenia tych kultur w życie Kościoła”⁷.

Stąd bierze swój początek szczególne zainteresowanie, jakim Kościół katolicki darzy wszystkie świadectwa, zwłaszcza przekazane

⁵ Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury, List do biskupów diecezjalnych *La funzione pastorale degli archivi ecclesiastici* (2 lutego 1997 roku). Dokument o sztuce sakralnej nie został wydany.

⁶ Sobór Watykański II, Konstytucja *Gaudium et spes* (7 grudnia 1965 roku), nr 58.

⁷ Jan Paweł II, Encyklika *Slavorum Apostoli* (2 czerwca 1985 roku), nr 21.

na piśmie, które zawierają w sobie i przekazują wartości narodowej wiedzy. Samo już istnienie bibliotek kościelnych, spośród których niejedne znamionują się długą tradycją i ogromną wartością dla kultury, usprawiedliwia w sposób niepodważalny to zaangażowanie, z którego Kościół nie chce zrezygnować, będąc świadomy dziedzictwa duchowego udokumentowanego zawartą w księgach tradycją i uznając ją za dobro jednocześnie własne i uniwersalne, oddane w służbę społeczeństwu.

1.2. Biblioteki kościelne, w których są zachowane, a także udośćnianiane powstałe na przestrzeni wieków skarby kultury ludzkiej i chrześcijańskiej, stanowią niewyczerpane bogactwo wiedzy, w którym każda wspólnota, tak świecka, jak i duchowna, może odnaleźć wspomnienie swojej przeszłości.

Jednak szczególne zainteresowanie, jakim Kościół obdarza związane z nim biblioteki kościelne, spowodowane jest tym, że „zaczyn Ewangelii”, którego jest on zarazem przekazicielem i stróżem zależnie od stopnia przeniknięcia do różnych dziedzin wiedzy, dał początek historii i kulturze chrześcijańskiej, stając się źródłem niebywałego rozkwitu myśli religijnej, literackiej, filozoficznej, prawniczej, artystycznej, psychologiczno-pedagogicznej itp.

Oto dlaczego świadectwa ksiązek – podobnie jak świadectwa archiwów i dzieł sztuki – stanowią w oczach Kościoła niezastąpiony środek, by przybliżyć pokoleniom u progu ich życia i wiary chrześcijańskiej to wszystko, co uwarunkowało nadejście chrześcijaństwa w historii i myśli ludzkiej, aby nie pozbawić ich doświadczeń minionych pokoleń oraz własnej kultury. Innymi słowy, można przyjąć, że tradycja chrześcijańska pielęgnowana poprzez pokolenia znajduje w książkach napisanych w kręgu działania Kościoła stałe oparcie dla swego rozpowszechniania się i rozwoju, dla swego pogłębienia, zrozumienia i żywej integracji z tradycją ludów. Przechowanie ksiązek, zachęcanie do jej czytania i rozpowszechniania jest dla Kościoła działalnością bardzo bliską jego misji ewangelizacyjnej.

1.3. W tej najwyższej instancji – misji ewangelizacyjnej Kościoła – ma swe źródło nieprzerwana troska, którą wspólnota chrześcijańska otoczyła tworzenie, zachowywanie, wzbogacanie, obronę i wykorzystanie swoich bibliotek. Dowodzi tego stałe przypominanie przez pasterzy Kościoła o tej powinności oraz godna naśladowania

troska, jaką niektóre wspólnoty diecezjalne czy też zakonne darzą książki. Z tego samego powodu należy przeciwstawiać się wszystkiemu, co przeszkadza konserwacji i ochronie bibliotek, ich rozwojowi oraz dostępowi do nich i korzystaniu z ich zbiorów.

Poza tym Kościół podejmuje się przechowywania w swoich bibliotekach wszystkiego, co jest – dziś bardziej niż kiedykolwiek – nieodzowne dla rozwoju kultury, nie tylko w zakresie dotyczącym lepszej znajomości tradycji religijnej i kościelnej, ale także historii, sztuki i nauk właściwych tej kulturze, do której należymy i z której korzystamy. Oto dla czego Kościół, ofiarowując wszystkim ludom, wśród których istnieje możliwość korzystania z jego bibliotek, i zapewniając konieczną ich obsługę, prosi społeczność świecką o współdziałanie w ocalaniu, konserwacji i ocenie swego przebogatego dziedzictwa.

1.4. Oczywiście kryteria i konkretne sposoby współpracy między Kościołem a społeczeństwem w dziedzinie ochrony i promocji książek muszą być określone dla każdego państwa stosownie do jego sytuacji politycznej i panującego w nim prawa. Ze swojej strony Kościół katolicki, świadomy swej wielkiej i bezpośredniej odpowiedzialności w tej dziedzinie, cieszy się ze wzmożonego zainteresowania i doceniania pamięci historycznej przez współczesną kulturę, nie tylko uniwersytecką i specjalistyczną. Stara się więc powiększać i waloryzować wymiar publiczny i społeczny swoich bibliotek.

Chodzi więc o nawiązanie współpracy ze społeczeństwem nie tylko w dziedzinie konserwacji zbiorów i organizacji katalogów bibliotek kościelnych, chodzi także o nową politykę doceniania i ukazywania wartości tego dziedzictwa. Współpraca ta stanie się sprawniejsza, jeśli biblioteki kościelne będą za pośrednictwem krajowych sieci komputerowych uczestniczyć w wymianie informacji bibliograficznych z innymi bibliotekami kościelnymi i państwowymi, tak aby informacja naukowa, historyczna, filozoficzna, religijna i literacka była udostępniona naukowcom i badaczom w celu rozpowszechniania kultury oraz w tym celu, aby dziedziny religijnej wiedzy były w ten sposób bardziej obecne w świecie badań i nauki. Ze swej strony Kościół pragnie wziąć odpowiedzialność za własne biblioteki ze względu na ich znaczenie, gdyż są one narzędziem ewangelizacji.

2. Znaczenie i wartość bibliotek w Kościele: centrum powszechnej kultury

2.1. Pomimo pewnych mylnych decyzji, dziś już niewyobrażalnych, Kościół w swoim historycznym rozwoju odegrał decydującą rolę w tworzeniu się instytucji kulturalnych, bardzo często przez ponawiane inicjatywy i długofalowe działania. Dotyczy to również, bezpośrednio lub pośrednio, specyficznej ewolucji bibliotek.

Spójrzmy na przykład, jak ważne było w perspektywie łatwiejszego i szerszego rozpowszechniania dokumentów pisanych koniecznego do rozwoju kultury przejście od zwoju do kodeksu (książki). Chrześcijańskie pojmowanie Pisma Świętego – ksiąg czcigodnych, ale nie ezoterycznych – jako źródła wiedzy, którą należy jak najszerszej rozpowszechniać, z pewnością wywarło wpływ na proces przekazywania i rozprzestrzeniania wszystkich innych przejawów kultury. Przyczyniło się to do rozwoju, którego efekty zauważalne są również na płaszczyźnie związanych z nią instytucji społecznych i pojawiających się ocen kultury. Wystarczy wspomnieć tu o wpływie, jaki szkoły przykatedralne, zakonne *scriptoria* i *studia*, fakultety teologiczne oraz akademie kościelne wywarły nie tylko na rozwój idei biblioteki, ale także na ewolucję instytucji związanych ze zdobywaniem i przekazywaniem wiedzy.

2.2. Co się tyczy bardziej specyficznego zakresu idei biblioteki, warto nadmienić, że niektóre tendencje rozwojowe związane z koncepcją i organizacją tej instytucji ujawniły się w środowisku kościelnym. To przecież cystersi dokonali pierwszego znaczącego przejścia od biblioteki o zbiorach ilościowych (ilość woluminów rozumiana wyłącznie jako przejęte dobro) do biblioteki o zbiorach jakościowych (gdzie pojawiło się dobieranie książek przeznaczonych do zbierania i przechowywania). Inny specyficzny zwrot dokonał się w środowisku zakonów żebraczych, gdzie biblioteki stały się przedmiotem zainteresowania skierowanego na taką racjonalizację inwentaryzowania i przechowywania zbiorów, by były dostępne dla studiów i konsultacji.

Trzeba było poczekać do końca okresu humanizmu i renesansu, by dojrzały warunki do zaakceptowania tych zmian i na przekształcenie ich w teoretyczne zasady organizacji o charakterze powszechnym. I tutaj także wyróżniają się wśród pierwszych i najważniejszych niektóre biblioteki kościelne (np. watykańska, ambrozjańska)

pragnące zgromadzić liczne i cenne zbiory książek nie tylko ze względu na ich wartość, ale i w tym celu, aby udostępnić je uczonym z różnych krajów, zainteresowanym wiedzą w nich zawartą. Równocześnie sama idea przyświecająca zdobywaniu i gromadzeniu tekstów przeradza się w zasadę encyklopedyczności: biblioteka kościelna, oprócz gromadzenia tekstów związanych z tradycyjnymi dyscyplinami teologicznymi, kolekcjonuje odtąd z pieczołowitością i gorliwością klasyków greckich i łacińskich, teksty filozoficzne i naukowe, dokumenty poświęcone różnym kulturom i religiom, zabytki historii oraz sztuki przeróżnych ludów i cywilizacji.

2.3. W ten sposób można, patrząc na jej historię, nakreślić znaczące powołanie biblioteki kościelnej jako typowego miejsca styku między różnymi dziedzinami wiedzy. Spowodowane jest to pragnieniem powszechności (katolickości), leżącym u podstaw chrześcijańskiej koncepcji poszukiwania prawdy zawartej w każdej dziedzinie historii i kultury, gdzie prowadzenie tego poszukiwania jest praktykowane i dokumentowane.

Odrodzenie tego obiektywnego i historycznego powołania bibliotek kościelnych – oprócz przyczynienia się do usunięcia pewnych opinii i przesądów żywionych przez tych, którzy chcą widzieć Kościół jako instytucję niechętną dialogowi i szerokiej wymianie kulturowej – może z pewnością wpłynąć na szersze i silniejsze zaangażowanie się tych, którzy ze strony Kościoła pracują w tak ważnych laboratoriach kultury, jakimi są biblioteki. Były one przecież nieraz w jego dziejach ośrodkami kultury na najwyższym poziomie i nie przestają do dzisiaj pełnić roli wartościowych narzędzi dla kultury, współpracując z innymi instytucjami o podobnych założeniach.

2.4. Jeżeli taka jest prawda historyczna dotycząca początków, charakteru oraz wpływu kulturowego i metodologicznego bibliotek kościelnych, zwłaszcza wspomnianych wyżej wielkich bibliotek, trzeba przyznać, że nie zawsze było możliwe i zamierzone utrzymanie wszystkich bibliotek kościelnych na takim poziomie. Nieprzewidziane zmiany tytułu własności i konfiskaty budynków, w których się znajdowały, wydarzenia związane z licznymi wojnami, nagłe kasaty wielu zakonów, pociągające za sobą zmniejszenie ilości bibliotek, okresy obniżenia się poziomu kultury, a także brak zainteresowania czy niektóre zaniedbania nie zawsze ułatwiały rozwój i funkcjonowanie wielu bibliotek kościelnych.

Miejmy nadzieję, że odświeżona świadomość wartości dóbr kultury Kościoła i narodów wpłynie pozytywnie na ożywienie tych centrów kultury i na zjednoczenie ich w służbie człowiekowi, wspólnej i przewyciężającej wszystko, co może szkodzić powszechności wiedzy, przeciwstawiając się jej zubożeniu.

3. Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury i biblioteki kościelne

3.1. Jak już wspomnieliśmy, najwyżsi sternicy Kościoła oraz Stolica Apostolska czynili zabiegi, by ożywić zaangażowanie pasterskie i kulturowe Kościoła poprzez wspieranie bibliotek kościelnych utworzonych na pewnych poziomach i w różnych celach⁸.

⁸ Tytułem przykładu wspomnijmy niektóre dokumenty wydane w XX wieku: (1) Pius X, List apostolski *Quoniam in re biblica* (27 marca 1906 roku), XVIII; (2) *Codex iuris canonici* (1917), kan. 1495 i 1497; (3) Sekretariat Stanu, *Lettera circolare ai vescovi d'Italia con forma di regolamento per la custodia e l'uso degli archivi e biblioteche ecclesiastiche* (30 września 1902 roku); (4) tenże, *Lettera circolare per l'istituzione dei commissariati diocesani per i monumenti custoditi dal clero* (12 grudnia 1907 roku); (5) tenże, *Lettera circolare ai vescovi d'Italia per la conservazione, custodia ed uso degli archivi e delle biblioteche* (15 kwietnia 1923 roku); (6) tenże, *Lettera circolare agli ordinari d'Italia sulla costituzione della Pontificia Commissione Centrale per l'Arte Sacra in Italia* (1 września 1924 roku); (7) Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus, *Formula servanda in relatione de statu Seminarii*, art. V, nr 37 (kwestionariusz wydany po dekrety z 2 lutego 1924 roku); (8) Sacra Congregazione dei Seminari e delle Università degli Studi, *Lettera agli Ordinari Diocesani d'Italia sulla conservazione degli Archivi e delle Biblioteche dei Seminari* (10 marca 1927 roku); (9) Pius XI, *Allocuzione alla Scuola di Biblioteconomia* (7 maja 1935 roku), pierwsze przemówienie programowe dla studentów szkoły, która zainaugurowała działalność 15 listopada 1934 roku; (10) tenże, Konstytucja apostolska *Deus scientiarum Dominus* o uniwersytetach studiów kościelnych (24 maja 1931 roku), nr 48; Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus, *Ordinationes ad Constitutionem apostolicam Deus scientiarum Dominus de universitatibus et facultatibus studiorum ecclesiasticorum rite exequendam* (2 czerwca 1931 roku), art. 45; (11) Congregazione per i Seminari, *Corso estivo per bibliotecari dei seminari* (wrzesień 1938 roku); (12) Archivio Segreto Vaticano, *Istruzione circa gli Archivi e le Biblioteche Ecclesiastiche* (1 listopada 1942 roku); (13) Pius XII, Adhortacja apostolska *Menti nostrae* (23 września 1950 roku), cz. III; (14) Sobór Watykański II, Dekret *Presbyterorum ordinis* (7 grudnia 1965 roku), nr 19; (15) Sacra Congregazione per il Clero, List okólny *Inter ea* o edukacji i formacji permanentnej duchowieństwa (4 listopada 1969 roku), nr 22; (16) Sacra Congregazione per l'Educazione Cattolica, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (6 stycznia 1970 roku), nr 27 i 94; (17) Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Sapientia Christiana* o uniwersytetach i wydziałach kościelnych (29 kwietnia 1979 roku), cz. I, rozdz. VIII, nr 52-54; (18) *Kodeks prawa kanonicznego* (1983), kan. 822-832 (księga III, tyt. IV: *Środki społecznego przekazu, w szczególności książki*); (19) *Pastor bonus*, dz. cyt., art. 99-104; (20) *Inde a pontificatus...*, dz. cyt.

Niektóre wypadki wojenne przynoszące zagrożenie wielu siedzibom bibliotecznym, a także przemiany, jakie w ostatnich dziesięcioleciach rzutowały na wszystkie instytucje, a nawet sposób postrzegania kultury i środków jej rozpowszechniania poważnie zaostrzyły problem ochrony i użytkowania tych bibliotek. Wydaje się więc, że nadzedł czas na odrobienie strat i ożywienie aktywności, gdyż w przeciwnym przypadku trzeba się liczyć z nieodwracalnym upadkiem.

Papież Jan Paweł II zdał sobie sprawę z wyjątkowości tego momentu, decydując, aby ogólny problem ochrony, wykorzystania i promocji wszystkich dóbr kultury Kościoła – a w konsekwencji również książek – nie zależał wyłącznie od zachęcających dokumentów lub też epizodycznych stanowczych decyzji, ale stał się głównym przedmiotem poczynań specjalnego organu Kurii Rzymskiej – Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury. Z tego powodu wyżej wspomniana Papieska Komisja pragnie poprzez sporządzenie powyższego dokumentu zająć się w sposób szczególny bibliotekami kościelnymi.

3.2. W myśl swojej dewizy: „*Commissio Ecclesiis particularibus et Episcoporum coetibus adiutorium praebet et una cum iis agit*”⁹ Komisja, powtarzając słowa swego Najwyższego Pasterza, zwraca się bezpośrednio do ordynariuszy diecezji i do generalnych przełożonych zgromadzeń zakonnych, aby podzielić się z nimi swoją troską o los wszystkich, starych i nowych bibliotek kościelnych (biskupich, kapitulnych, parafialnych, uniwersyteckich, studenckich, zakonnych, instytutów świeckich, stowarzyszeń kościelnych i innych).

Jest rzeczą konieczną, aby spośród zadań pasterskich w pełni uwypuklić to, co dotyczy instrumentów ewangelizacji i kultury Ludu Bożego, takich jak biblioteki kościelne, aby „dialog z ludzkością” uwzględniał w tych środkach możliwość skutecznego spotkania się z „faktem chrześcijańskości” i jego kulturą o dwutysiącletnich korzeniach, bez której świat byłby z pewnością uboższy.

Nie można usprawiedliwić postawy duszpasterzy, którzy przesuwają dobra kultury do spraw mniejszej wagi, przyjmując uproszczony i powierzchowny osąd, że *cura animarum* może obyć się bez nich i że są one jedynie luksusem, a nie istotnym czynnikiem ewangelizacji, nawet w odniesieniu do młodych Kościołów¹⁰.

⁹ *Pastor bonus*, dz. cyt., nr 102.

¹⁰ Por. Sobór Watykański II, Dekret *Ad gentes* (7 grudnia 1965 roku), nr 21.

4. Wskazówki co do działalności bibliotek kościelnych

4.1. Jest rzeczą konieczną, aby każda diecezja i każde zgromadzenie zakonne starało się, jeśli nie jest to jeszcze wykonane, sporządzić stosowny inwentarz i określić charakter swych bibliotek, by umożliwić zaplanowanie poczynań dotyczących przestrzeni niezbędnej zarówno dla użytkowników, jak i dla posiadanych zasobów, nie mówiąc już o planowaniu regularnego powiększania zbiorów, zakupie sprzętu potrzebnego do obsługi i finansowaniu projektów.

Gdy odległości stanowiły jeszcze poważny problem, każda biblioteka kościelna starała się posiadać zbiory kompletnie dostosowane do celów, dla jakich były one gromadzone. Dziś, kiedy odległości już nie są problemem, a komputeryzacja pozwala na wzajemną pomoc i wymianę z całą łatwością, można poważniej myśleć o planowym tworzeniu bibliotek, by podnieść ich poziom i zwiększyć dostępność.

Podobnie jak w innych dziedzinach duszpasterzowania poszukuje się coraz bardziej wykwalifikowanych pracowników, to samo musi mieć miejsce w sektorze bibliotek. Jest rzeczą konieczną, aby „posługa bibliotek” spotkała się z pełnym uznaniem swego znaczenia we wspólnocie chrześcijańskiej, gdyż rolą bibliotekarza jest być nie tylko zatrudnionym pracownikiem, ale również animatorem kultury. Tym samym winien on pośrednio ewangelizować wspólnotę kościelną, do której przynależy, oraz poszukiwać tych, co pragną pogłębić swoje wiadomości. Tym samym formacja zawodowa służyć mu będzie znaczącą pomocą w jego misji przekazywania kultury i w miarę możliwości towarzyszenia tym, którzy pragną ubogacić swoją znajomość myśli chrześcijańskiej.

4.2. Oczywiście biskupi i przełożeni generalni zgromadzeń zakonnych powinni w pierwszym rzędzie pragnąć odnowy swoich bibliotek. Papieska Komisja chce podkreślić, jak ważna jest ta odnowa, kładąc nacisk na specjalizację księży, zakonników i świeckich przeznaczonych do pełnienia, o ile to możliwe, stałej funkcji dyrektorów bibliotek i archiwów oraz opiekunów dzieł sztuki. Oto dlaczego już od pewnego czasu Watykańska Szkoła Paleografii, Dyplomacji i Archiwistyki oraz Watykańska Szkoła Bibliotekoznawstwa, utworzone przy Tajnych Archiwach Watykanu i przy Watykańskiej Bibliotece Apostolskiej, działają kompetentnie i owocnie. W tym samym celu na Uniwersytecie

Gregoriańskim w Rzymie utworzono niedawno wyższy kurs na temat kościelnych dóbr kultury. Zabiega się też o utworzenie i umocnienie w różnych krajach federacji bibliotek kościelnych, by jednocześnie, mogły one pomagać sobie wzajemnie w swoich problemach i zapewnić okresowe szkolenia swoim pracownikom.

4.3. Wydaje się, że w wielu Kościołach diecezjalnych nadszedł czas na zorganizowanie jednej wielkiej biblioteki Kościoła lokalnego, która byłaby miejscem w pełni dostępnym i możliwie najlepiej zaopatrzoną w podstawowe, dawniejsze i aktualne dzieła myśli chrześcijańskiej. Mogłoby to przywrócić ducha dawnych bibliotek kościelnych w służbie Kościołowi i Miastu, z których czerpano autentyczne świadectwa o tradycji, i w ten sposób ukazywać przesłanie kultury chrześcijańskiej. Nadto takie dowartościowanie bibliotek pozostających na służbie Kościoła lokalnego pozwoliłoby na troskliwszą i kompetentniejszą konserwację i ewentualną restaurację książek starych i cennych, która jest trudniejsza, jeśli książki te rozproszone są po różnych małych bibliotekach.

Zdajemy sobie oczywiście sprawę z licznych problemów, jakie pociąga za sobą ta decyzja, ale wydaje się, że nasze czasy domagają się takiej obecności Kościoła i takiego zaczynu kulturowego w „Mieście”. Należy także dodać, że liczne badania uniwersyteckie i naukowe w coraz szerszym zakresie kierują się ku dwutysiącletniemu dziedzictwu kulturowemu Kościoła.

4.4. Następnie ważne jest, by nie lekceważyć bibliotek o mniejszym znaczeniu: parafialnych lub należących do różnych stowarzyszeń, które często w przeszłości jako ośrodki świetlicowe odgrywały ważną rolę w społecznościach wiejskich, gdzie niełatwy był dostęp do wielkich źródeł kultury, ale dzięki tym ruchomym bibliotekom mogły one pogłębiać myśl chrześcijańską i kształtować dość solidne podstawy tego, co w kulturze jest najważniejsze. Dziś biblioteki te zmieniają się często w małe ośrodki multimediów, gdzie obok książek można spotkać inne środki przekazu kultury.

Wydaje się, że centrum diecezjalne skutecznie działające oraz inspirowane przez personel zajmujący się sprawami dóbr kultury, jak biblioteka, archiwum i dzieła sztuki, powinno umiejętnie angażować się w podtrzymywanie i przekształcanie bibliotek należących do parafii i stowarzyszeń. Należy dążyć do zainicjowania stałego i wni-

kliwego dialogu między osobami odpowiedzialnymi za biblioteki kościelne w danym kraju oraz wydawcami, księgarzami i twórcami innych nośników informacji, a to w celu wzajemnej wymiany kulturowej. Mądre planowanie mogłoby przyczynić się do rozszerzenia i pogłębiania kultury, do unikania powtórzeń i wypełniania próżni spowodowanej brakiem wartości w prasie.

4.5. Nie można zapomnieć o czynniku tak znamionym dla wielu krajów: zmniejszenie się liczby księży, którzy, co było oczywiste, zajmowali się tworzeniem i prowadzeniem bibliotek parafialnych i należących do różnych stowarzyszeń, pociąga za sobą spadek ilości i aktywności tychże bibliotek.

Naszym zdaniem nie należy godzić się z nieuchronnością tego procesu, lecz trzeba uczynić wszystko, aby zachować każdy zbiór książek, nierzadko bardzo cenny, należący do parafii lub do stowarzyszenia, które przestało istnieć, albo też przekształcać w biblioteki regionalne bądź diecezjalne, gromadząc pozbawione pieczy i niewykorzystywane zbiory w jednym centrum, by dalej mogły z pożytkiem służyć czytelnikom.

4.6. W 1992 roku, jak już o tym wspominaliśmy, Papieska Komisja uznała za swój obowiązek skierowanie serdecznego listu – będącego równocześnie sygnałem alarmowym – dotyczącego problemu uczulenia przyszłych księży na rolę kościelnych dóbr kultury w dziele ewangelizacji, a w konsekwencji na odpowiedzialność, która ich obarcza.

Obecnie wskazane jest ponowienie tego apelu, z podkreśleniem przede wszystkim znaczenia, jakie ma korzystanie z biblioteki przez alumnów podczas ich studiów filozoficznych i teologicznych, ważnej roli bibliografii i archiwów dla uświadomienia sobie tożsamości swojego Kościoła oraz Kościoła powszechnego – jest to rzeczywistość, o której przyszły kapłan nie może zapominać, przydatności bibliotek w pracy duszpasterskiej księdza, który może z nich czerpać informacje i odsyłać do nich tych, którzy pragną pogłębiać swoją wiedzę. Seminarium, którego zadaniem jest formacja przyszłych kapłanów, powinno uwzględniać wyczulenie ich na te aspekty.

4.7. Wydaje się więc, że nadszedł czas, by konferencje biskupów opracowały na użytek pracowników bibliotek kościelnych wytyczne dla bibliotek kościelnych, które ukazywałyby całej wspólnotie Kościoła misję pasterską, jaką bibliotekarze (księża, zakonnicy bądź

świeccy) spełniają w rozprzestrzenieniu kultury chrześcijańskiej i w dialogu z innymi kulturami. Wytyczne takie winny omawiać problematykę doktrynalną, prawną i praktyczną dotyczącą bibliotek, udzielając wskazówek co do współdziałania z bibliotekami świeckimi. Miałoby to na celu umożliwienie szerszego korzystania z bibliotek. Charakter „narodowy” tych wytycznych wydaje się bardziej uzasadniony niż „powszechny”, gdyż lepiej uwzględnia potrzeby lokalne. Nie przeszkadza to, by konferencje biskupów przedstawiały swoje problemy i sugestie Papieskiej Komisji, która wykorzysta je dla dobra bibliotek kościelnych.

4.8. Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury uważa, że jej obowiązkiem jest przedstawić biskupom i przełożonym generalnym przewodzącym Kościołom istniejący od dawna problem, który można by nazwać bibliotekarstwem misyjnym. W wielu diecezjach, gdzie *plantatio Ecclesiae* datuje się od niedawna, nie jest możliwe stworzenie bibliotek diecezjalnych, o jakich była mowa powyżej, a nawet kościelnych bibliotek narodowych, ponieważ gromadzenie źródeł patrystycznych i znacznych zbiorów teologicznych jest nierealne albo okazuje się bardzo trudne.

Kościoły posiadające biblioteki słabo wykorzystywane mogłyby więc zdecydować się na wysłanie publikacji ważnych i podstawowych w swej treści (jak np. ważne dzieła filozoficzne i teologiczne, kolekcje źródeł patrystycznych) Kościołom z krajów rozwijających się. Byłaby to wymiana kulturowa i pasterska pozwalająca na ponowne dowartościowanie niektórych bibliotek, które straciły swe dawniejsze znaczenie. Krajowe federacje bibliotek kościelnych mogłyby za zgodą Komisji Papieskiej zająć się taką wymianą kulturową.

4.9. Wiadomo, że problemem większości bibliotek kościelnych jest cena nowych publikacji i koszt utrzymania samych bibliotek, wymagających pełnego i kompletnego, a więc stałego personelu. Co się tyczy bibliotek mniejszych, parafialnych i należących do różnych organizacji, trzeba się raczej odwołać do wolontariuszy, podobnie jak postępowano niegdyś, opierając się na skutecznie pogłębianej wrażliwości wspólnot parafialnych, które kiedyś stworzyły te ośrodki, tak znaczące dla ich wkładu kulturowego.

Ponieważ jednak biblioteki te są nośnikami kultury dla wszystkich, a nie tylko dla wspólnot chrześcijańskich, wydaje się, że mają

one pełne prawo do wsparcia, jakiego dany kraj i region udziela innym bibliotekom. Co się tyczy wielkich bibliotek kościelnych, to byłoby dobrze podkreślić – przynajmniej w kościołach lokalnych, gdzie nie było jeszcze o tym mowy – ich profil publiczny.

Jeśli biblioteki i inne dobra kultury należące do Kościoła (archiwa i dziedzictwo sztuki) służą jedynie wspólnocie kościelnej, która wyłącznie o nich decyduje, trudno spodziewać się, żeby państwo zaliczyło je do instytucji otoczonych z jego strony niezbędną opieką. Jeśli jednak Kościół, pozostając oczywiście właścicielem odpowiedzialnym za biblioteki, udostępni to dziedzictwo wszystkim, którzy pragną z niego korzystać, wydaje się słuszne, by zostały one zaliczone do bogactwa kulturowego całego kraju i jako takie otrzymywały od państwa niezbędną pomoc, również ekonomiczną i organizacyjną. Uważamy, że są to problemy wielkiej wagi w stosunkach między konferencjami biskupów, rządami i organizacjami międzynarodowymi.

4.10. Na koniec wypada dołączyć do obowiązków tej Komisji Papieskiej zachęcanie do coraz to ściślejszej współpracy między wspólnotą Kościoła reprezentowaną przez należące do niej międzynarodowe organizacje ds. kultury a innymi międzynarodowymi organizacjami powołanymi do kontaktów kulturalnych. Pragniemy prosić konferencje biskupów o ułatwienie tego zadania poprzez pomoc w organizowaniu krajowych federacji bibliotek kościelnych i włączaniu ich do podobnych organizacji międzynarodowych – z tym przekonaniem, że zrodzić się może niekiedy potrzeba zwrócenia się z prośbą o współpracę wymagającą współodpowiedzialności i poświęcenie potrzebnego czasu. Konieczne będzie więc okazanie wymaganej dyspozycyjności.

Ekscelencjo,

Gdybyśmy chcieli streścić postulaty zawarte w tym liście, moglibyśmy powiedzieć:

- Ojciec Święty traktuje ożywienie zainteresowania kościelnymi dobrami kultury jako „znak czasu”, Kościół więc musi podjąć ten apel;
- z tej okazji chcemy podkreślić naturę, misję i główne problemy bibliotek kościelnych – nie po to, aby przytłoczyć biskupów ciężarem obowiązków, ale by zespolić nas i wzmocnić w tej dziedzinie, tak ważnej dla ewangelizacji i dla kultury;

– zwróciliśmy szczególną uwagę na niektóre problemy, sugerując ewentualne rozwiązania – w przeświadczeniu, że sytuacja Kościołów różni się i nie można jej objąć wytycznymi uwzględniającymi w pełni całą problematykę i wszelkie okoliczności; traktujemy ten list jako „iskierkę” mogącą ożywić zainteresowanie i dialog podczas Waszej Konferencji Episkopatu;

– uważamy, że najpilniejszym problemem jest ożywienie wśród wspólnot lokalnych i ich pasterzy zrozumienia roli kościelnych dóbr kultury, a przede wszystkim ksiązek i archiwów, odzwierciedlających pamięć Kościoła i stopniowe pogłębianie wiary, które mogą stać się pamięcią całej ludzkości, jeśli zechce ona odkryć znaczenie kultury inspirowanej przez chrześcijaństwo;

– dlatego też uznajemy za wskazane, żeby temat bibliotek kościelnych został poruszony w sposób organiczny na konferencjach episkopatu, a następnie rozpatrywany był w poszczególnych diecezjach; wydaje się, że po sprecyzowaniu aspektów zamierzonego działania łatwo będzie zachęcić i zainteresować ludzi bibliotekami kościelnymi, poczynając od doboru i przeszkolenia odpowiedzialnych osób;

– jak zwykle będziemy szczęśliwi, poznawszy pogłębione przemyślenia naszych uwag, co pozwoli nam na zharmonizowanie naszych działań z istniejącymi sytuacjami i na sugerowanie skutecznych inicjatyw już popartych doświadczeniem.

Na koniec pragniemy przypomnieć słowa Ojca Świętego: „Wiara ze swej natury pragnie wyrażać się poprzez formy artystyczne i świadectwa historyczne ożywione siłą właściwą ewangelizacji i wartością kulturową, którym Kościół powinien poświęcać więcej uwagi”¹¹.

Do tego pragnienia dołączam serdeczne życzenia powodzenia i przekazuję wyrazy jedności w Chrystusie.

abp Francesco Marchisano
Przewodniczący

ks. prałat Paolo Rabitti
Sekretarz

Rzym, 19 marca 1994 roku

¹¹ *Inde a pontificatus...*, dz. cyt., Przedmowa.

ZDZISŁAW GĘBOŁYŚ

BIBLIOTEKA ARCYBISKUPIA I KATEDRALNA W KOLONII (Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln)

Wstęp

Biblioteka Arcybiskupia i Katedralna w Kolonii (Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln) jest centralną biblioteką arcybiskupstwa kolońskiego i jedną z największych teologicznych bibliotek specjalnych na niemieckim obszarze językowym. Biblioteka kolońska jako specjalna biblioteka teologiczna jest zobowiązana do realizacji następujących celów pastoralnych, naukowych i kulturalnych:

- zachowanie i naukowe opracowanie liczącego ponad 1 200 lat dziedzictwa kulturalnego arcybiskupstwa Kolonii, składającego się z rękopisów, inkunabułów i starodruków;
- dokumentowanie działalności Kościoła kolońskiego, jego teraźniejszości i przeszłości poprzez systematyczne gromadzenie, opracowanie oraz tworzenie dotyczących go publikacji;
- wspieranie badań teologicznych poprzez informację rzeczową, poszukiwania naukowe oraz działalność fachową w formie wykładów naukowych, kongresów, publikacji i wystaw;
- wspieranie studiów teologicznych poprzez zgromadzone książki i media innego rodzaju;
- wspieranie duszpasterstwa i pastoralnej działalności Kościoła¹.

¹ Aufgaben und Ziele der Erzbischöflichen Diözesan- und Dombibliothek Köln, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

Fot. 1. Widok Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln

Źródło: <http://www.dombibliothek-koeln.de>.

Szczypta historii

Biblioteka arcybiskupia sięga swoimi początkami VI-VII wieku. Najstarsza książka w zbiorach pochodzi z roku 590-604. Najstarszy katalog biblioteki jest datowany na rok 833 i wykazuje 175 książek. Podstawę dzisiejszej biblioteki tworzy biblioteka katedralna, której fundatorami byli kanonicy. Biblioteka diecezjalna, stanowiąca drugi człon dzisiejszej biblioteki, powstała na bazie założonej w 1615 roku biblioteki starego kolońskiego seminarium duchownego, której resztki przejęła w 1758 roku². W 1930 roku obie biblioteki zostały zjednoczone, a biblioteka katedralna stała się depozytem wieczystym w zbiorach nowej instytucji. Barokowy gmach biblioteki przy Marzellenstrasse uległ całkowitemu zniszczeniu podczas II wojny światowej. Zbiory zostały jednak uratowane dzięki przeczynnemu wyekspediowaniu ich wcześniej w bezpieczne miejsce. Notabene większe straty poniosła biblioteka w okresie rewolucji francuskiej, a potem w latach kulturkampfu. W 1957 roku biblioteka otrzymała

² J.M. Plotzek, *Zur Geschichte der Kölner Dombibliothek*, w: *Glaube und Wissen im Mittelalter. Katalogbuch zur Ausstellung*, München 1998, s. 15-64.

nową siedzibę przy Gereonstrasse, a w 1983 roku nastąpiła kolejna przeprowadzka do Maternushaus (centrum kongresowego) przy Kardinal-Frings-Strasse 1-3³, położonego w części północnej Starego Miasta, zaledwie kilkaset metrów od słynnej katedry kolońskiej. Biblioteka w Kolonii podlega stałym przemianom i przeobrażeniom. Co kilka lat wchłania księgozbiory rozwiązanych klasztorów i innych placówek kościelnych. Przykładowo 14 listopada 2009 roku do zbiorów Biblioteki Diecezjalnej została włączona Biblioteka św. Alberta Wielkiego, zawierająca 140 tys. tomów⁴.

Zbiory

Biblioteka arcybiskupia i katedralna w Kolonii liczy ok. 500 tys. woluminów (w 2003 roku – 460 tys.), 800 czasopism, 1 600 czasopism bieżących. Placówka ta koncentruje się na budowaniu księgozbioru z zakresu teologii katolickiej, pedagogiki religii, filozofii oraz historii Kościoła reńskiego. Chlubą i jednocześnie skarbem biblioteki jest zbiór rękopisów oraz inkunabułów. Biblioteka posiada łącznie 1 000 rękopisów oraz 430 inkunabułów⁵. Szczegółowy, choć już nie w pełni aktualny opis zbiorów biblioteki można znaleźć w tak zwanym podręczniku Fabiana⁶. Corocznie biblioteka odnotowuje znaczny przyrost nabytków, wpływających do niej drogą kupna oraz poprzez inne źródła gromadzenia. Przykładowo w 2010 roku wydano na zakup 346 860 euro, w następnym, 2011 roku – 371 590 euro. W 2010 roku biblioteka wzbogaciła się o 6 490 woluminów, a w 2011 roku – o 6 263 woluminy. Liczba prenumerowanych cza-

³ Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln, http://de.wikipedia.org/wiki/Erzbisch%C3%B6fliche_Di%C3%B6zesan-_und_Dombibliothek_K%C3%B6ln, 13.04.2014.

⁴ Schätze aus der Bibliothek St. Albertus Magnus. Eine Ausstellung der Diözesan- und Dombibliothek Köln in Zusammenarbeit mit der Dominikanerprovinz Teutonia (vom 16. Nov. 2009 bis 5. März 2010), http://www.dombibliothek-koeln.de/index1.html?veranstaltung/fest_alb_09/index.html, 13.04.2014.

⁵ U. Wiedenfels, *Von Offline zu Online: Wechsel des integrierten Bibliothekssystems bei der Erzbischöflichen Diözesan- und Dombibliothek Köln mit einem Interview des stellvertretenden Leiters*, „B.I.T. online” 3 (2003), s. 258-260.

⁶ Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek Handbuch der historischen Buchbestände in Deutschland, Österreich und Europa, [http://fabian.sub.uni-goettingen.de/fabian?Erzbischoefliche_Dioezesan-_Und_Dom-Bibliothek_\(Koeln\)](http://fabian.sub.uni-goettingen.de/fabian?Erzbischoefliche_Dioezesan-_Und_Dom-Bibliothek_(Koeln)), 13.04.2014.

sopism utrzymuje się na podobnym poziomie: w 2010 roku – 1578, w 2011 roku – 1595⁷. Oprócz tradycyjnych zbiorów użytkownicy biblioteki mają dostęp do wielu baz danych. Od 2004 roku jest to możliwe dzięki współfinansowaniu przez Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) tzw. licencji krajowych w ramach konsorcjów, do których przystępują⁸. Użytkownik biblioteki może korzystać ponadto z zasobów baz danych systemu Datenbank-Infosystem (DBIS)⁹ oraz czasopism elektronicznych współtworzących Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB).

Fot. 2. Magazyn Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln

Źródło: <http://www.dombibliothek-koeln.de>.

⁷ Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek. Jahresbericht der Bibliothek für das Jahr 2012 <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

⁸ Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln Digitale Bibliothek. Nationallizenzen für elektronische Medien, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014; więcej na temat licencji krajowych na stronie: <http://www.nationallizenzen.de/>, 13.04.2014.

⁹ Datenbank Infosystem (DBIS) – serwis naukowych banków danych tworzony przy współpracy 286 bibliotek niemieckich, przy finansowym wsparciu DFG oraz rządu Bawarii, zarządzany przez Bibliotekę Uniwersytecką w Ratyzbonie. Aktualnie liczy 4 340 baz danych dostępnych przez Internet; zob. Datenbank-Infosystem (DBIS), Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln, http://rzblx10.uni-regensburg.de/dbinfo/fachliste.php?bib_id=dbk&lett=l&colors=&ocolors=-, 13.04.2014.

Udostępnianie zbiorów

Zbiory biblioteki można prawie w całości przeglądać w Internecie. Do opracowania i udostępniania zbiorów wykorzystuje się w niej system komputerowy ALEPH. Dokumenty dotąd niewłączone do katalogu online są dostępne również w Internecie dzięki przeskanowaniu katalogu kartkowego i udostępnieniu go w formie katalogu obrazkowego. System katalogowy kolońskiej biblioteki współtworzą katalogi włączonych do niej bibliotek:

- Katalog elektroniczny starych zbiorów (do 1960 roku),
- Katalog online Biblioteki św. Alberta Wielkiego,
- Elektroniczne Katalogi Kartkowe Biblioteki św. Alberta Wielkiego,
- Katalog online Archiwum Historycznego Arcybiskupstwa Kolonii,
- Katalog online Biblioteki Seminarium Duchownego Arcybiskupstwa Kolonii,
- Katalog Biblioteki w Collegium Albertinum,
- Katalog Biblioteki Seminarium Duchownego w Trewirze,
- Katalog Biblioteki Instytutu Alberta Wielkiego¹⁰.

Bibliotekę arcybiskupią i diecezjalną może odwiedzić każdy, kto wykazuje zainteresowanie znajdującymi się tu książkami i mediami. Użytkowanie biblioteki jest płatne, także w trybie prezencyjnym. Warunkiem skorzystania ze zbiorów bibliotecznych jest wyrobienie karty bibliotecznej. Czytelnia biblioteki jest otwarta codziennie (z wyjątkiem czwartku) od 9:00 do 17:00, w czwartek zaś od 12:00 do 19:00. Wypożyczalnia w wyżej określonych dniach jest otwierana godzinę później. Jednorazowo użytkownik może wypożyczyć do domu dwadzieścia książek i pięć mediów. Z wypożyczenia na zewnątrz są wyłączone książki i czasopisma znajdujące się w czytelnii, a także starodruki, rara i inne, których nie wolno narażać na trwałe uszkodzenia¹¹.

W minionych trzech latach można było zaobserwować spadek liczby wypożyczeń miejscowych: z 88 719 w 2010 roku do 86 305 w 2011 roku. W omawianym okresie czasu spadła również liczba czytelników: z 1 519 w 2010 roku do 1 468 w 2011 roku. Było to spowodowane pra-

¹⁰ Digitale Bibliothek Kataloge im Bibliothekssystem des Erzbistums Köln. Stand: 31.01.2014, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

¹¹ Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek. Benutzungsordnung, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

Fot. 3. Czytelnia Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln

Źródło: <http://www.dombibliothek-koeln.de>.

camy remontowo-konserwatorskimi w bibliotece. Miarą znaczenia biblioteki, zainteresowania jej zbiorami jest liczba wypożyczeń międzybibliotecznych. Ich liczba w ostatnich latach również spadała: z 8 342 w 2009 roku, przez 2 742 w 2010 roku, do 2 230 w 2011 roku, co było wywołane przemieszczeniami księgozbioru¹². W ujęciu statystycznym jest to jednak znacząca różnica. Użytkownik kolońskiej biblioteki może przeszukiwać również zbiory innych niemieckich bibliotek teologicznych. Jest to możliwe dzięki dwóm wyszukiwarkom tematycznym:

- Virtuelle Fachliteratur Theologie und Religionswissenschaft (VirTheo)¹³,
- Virtueller Katalog Theologie und Kirche (VThK)¹⁴.

Biblioteka zapewnia też dostęp do zbiorów innych książnic dzięki niezmiernie bogatemu wykazowi linków¹⁵.

¹² Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek. Jahresbericht der Bibliothek für das Jahr 2012, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

¹³ Virtuelle Fachbibliothek Theologie und Religionswissenschaft (VirTheo), <http://www.virtheo.de/service/ssg-0-religionswissenschaft/elektronische-fachinformation/>, 13.04.2014.

¹⁴ Virtueller Katalog Theologie und Kirche (VThK), <http://www.vthk.de/>, 13.04.2014.

¹⁵ Digitale Bibliothek der Diözesanbibliothek Köln. Linksammlung Stand: 19.04.2013, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

Działalność informacyjna, naukowa i wydawnicza biblioteki

Biblioteka diecezjalna prowadzi różnorodną działalność informacyjną, służącą zarówno użytkownikom indywidualnym, jak i zbiorowym. Do podstawowych form informacji zbiorowej prowadzonej w bibliotece należą wystawy, wykłady pracowników wygłaszane bądź w bibliotece, bądź poza nią. Bibliotekarze prowadzą również zajęcia dydaktyczne w szkołach wyższych (Uniwersytet w Düsseldorfie, Katholische Hochschule Nordrhein-Westfalen). Biblioteka diecezjalna prowadzi także ożywioną działalność naukową i wydawniczą. Corocznie od 2002 roku jest kontynuowana seria wydawnicza „Libelli Rhenani”¹⁶. Oprócz tego do stałych serii wydawniczych biblioteki należą: „Analecta Coloniensia”¹⁷ oraz dwie specjalne. W ramach serii „Schätze der Diözesanbibliothek” ukazało się dotąd trzydzieści tomów prezentujących wybrane dokumenty ze zbiorów biblioteki¹⁸. Biblioteka publikuje regularnie również katalogi organizowanych wystaw oraz sprawozdania ze swojej działalności¹⁹.

Fot. 4. *Analecta Coloniensia: Jahrbuch der Diözesan- und Dombibliothek Köln*
Źródło: <http://www.dombibliothek-koeln.de>.

¹⁶ Publikationen der Diözesanbibliothek Köln <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

¹⁷ *Analecta Coloniensia: Jahrbuch der Diözesan- und Dombibliothek Köln: Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek*, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

¹⁸ Serie in der Kölner Kirchenzeitung: *Schätze der Diözesanbibliothek*, Teil 1, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

¹⁹ Publikationen der Diözesanbibliothek Köln, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

Personel, digitalizacja, współpraca

Personel biblioteki według stanu z 31 grudnia 2013 roku tworzy dwudziestu czterech pracowników, w tym pięciu bibliotekarzy naukowych, dziewięciu bibliotekarzy dyplomowanych, czterech asystentów bibliotecznych oraz sześciu pracowników pionu administracyjnego. Na czele biblioteki stoi prof. dr Heinz Finger²⁰. Zbiory biblioteczne podlegają stałym pracom konserwatorskim. Biblioteka diecezjalna prowadzi od kilku lat prace nad digitalizacją najcenniejszych zbiorów wspólnie z Uniwersytetem w Kolonii. Od września 2000 roku przy współpracy z DFG realizuje projekt pt. „Codices Electronici Ecclesiae Coloniensis” (CEEC), którego celem jest utworzenie Kolońskiej Cyfrowej Biblioteki Rękopisów²¹. Biblioteka diecezjalna prowadzi rozległą współpracę krajową i zagraniczną. W Niemczech do instytucji stale z nią współpracujących należą m.in.: Sekretariat Konferencji Episkopatu Niemiec, Albert-Magnus-Institut, Biblioteka Seminarium Duchownego w Trewirze. Do zagranicznych współpracowników biblioteki należą: Sophia University w Tokio oraz Katolicki Uniwersytet w Lejdzie. Biblioteka prowadzi też wymianę dubletów z bibliotekami krajowymi i zagranicznymi²².

I ja tam byłem... Bibliotekę diecezjalną odwiedziłem pięć lat temu, jesienią 2009 roku. Spędziłem tam tydzień, przeglądając przedwojenne roczniki niemieckiej prasy katolickiej. Korzystając z uprzejmości wicedyrektora prof. dr. Siegfrieda Schmidta, zobaczyłem całą bibliotekę. Czternastego listopada 2009 roku wziąłem też udział w uroczystości przekazania Bibliotece Arcybiskupiej i Diecezjalnej w Kolonii zbiorów Biblioteki św. Alberta Wielkiego. Po latach mogę stwierdzić, że to bardzo dobrze prowadzona placówka, z bardzo bogatymi zbiorami historycznymi, ale i współczesnymi, otwarta również na współpracę zagraniczną. Zachęcam polskich naukowców, zwłaszcza teologów, do korzystania z jej zbiorów podczas

²⁰ Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek. Jahresbericht der Bibliothek für das Jahr 2012, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

²¹ Codices Electronici Ecclesiae Coloniensis (CEEC), <http://www.ceec.uni-koeln.de/>, 13.04.2014.

²² Erzbischöfliche Diözesan- und Dom-Bibliothek. Jahresbericht der Bibliothek für das Jahr 2012, <http://www.dombibliothek-koeln.de/>, 13.04.2014.

Fot. 5. Ewangeliarz z Limburga, początek XI wieku

Źródło: http://www.ceec.uni-koeln.de/ceec-cgi/kleioc/0010/exec/pagesma/%22kn28-0218_036.jpg%22.

pobytu w Niemczech. Zachęcam polskie biblioteki teologiczne do nawiązania wzajemnie korzystnej współpracy, do wymiany książek, czasopism, a być może do innych przedsięwzięć o charakterze naukowym lub popularnonaukowym.

**THE ARCHBISHOP AND CATHEDRAL LIBRARY
IN COLOGNE
(ERZBISCHÖFLICHE DIÖZESAN- UND DOMBIBLIOTHEK
KÖLN)**

The Archbishop and Cathedral Library in Cologne is one of the biggest theological libraries in German language area. The library as a special theological library is obliged to maintain cultural heritage of Archdiocese of Cologne by documenting Cologne Church's activity together with acquisition of historical and contemporary collections. The library promotes also research and theological studies and supports ministry and Church's pastoral activity.

Ks. TOMASZ GARWOLIŃSKI¹

KSIĘGI LITURGICZNE Z XV-XVIII WIEKU W ZBIORACH BIBLIOTEKI WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO METROPOLII WARMIŃSKIEJ „HOSIANUM” W OLSZTYNIE

Przyczynek do badań nad tradycją liturgiczną na Warmii²

Czterdzieste dziewięte Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminarium Duchownych, które odbywało się od 10 do 13 września 2013 roku w Wyższym Seminarium Duchownym Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie, stało się okazją do wyeksponowania ksiąg liturgicznych z zabytkowych zbiorów biblioteki. Liturgiści mogli zobaczyć mszały, brewiarze, pontyfikały, rytuały i agendy drukowane od XV do XVIII wieku. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się warmińskie księgi liturgiczne, to znaczy księgi wydane lub zaadaptowane do użytku w diecezji przez takich biskupów warmińskich, jak Marcin Kromer, Michał Radziejowski i Krzysztof Szembek.

¹ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” i Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

² Opisy bibliograficzne druków na podstawie: J. Obląk, Z. Jaroszewicz-Pierśławcew, J. Wojtkowski, *Katalog inkunabułów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie*, Olsztyn 2007; J. Wojtkowski, *Katalog druków XVI wieku Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie*, Lublin 2012.

Po wynalezieniu sztuki drukarskiej niemal każda diecezja zabiegała o wydanie swoich ksiąg liturgicznych. Zwłaszcza wiek XVI cechował się rozkwitem różnorodności w liturgii. Niemal każda metropolia, a nawet diecezja miała własne księgi liturgiczne, a co za tym idzie – wykazywała odrębności w sprawowaniu liturgii. Kres temu położył dopiero Sobór Trydencki, którego rozporządzenia przewidywały jednolity dla wszystkich diecezji mszał i brewiarz, chyba że diecezje, które chciałyby zatrzymać swoje odrębności, wykażą się 200-letnią tradycją swego rytu i ksiąg liturgicznych³.

Badania nad tradycją liturgiczną diecezji warmińskiej, przekazywaną przez mszały, brewiarze, agendy, rytuały, kancjonały, katechizmy lokalne, ustawy synodalne, podjęło na przełomie XIX i XX wieku środowisko teologiczne skupione wokół seminarium duchownego i Akademii Braniewskiej. Po II wojnie światowej badania nad liturgią warmińską podjęła szkoła liturgiczna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a w Olsztynie bp dr Jan Obłąk, bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski, ks. dr Stanisław Zdanowicz, ks. prof. dr hab. Władysław Nowak i środowisko wykładowców skupione wokół Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum”, a następnie Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego⁴.

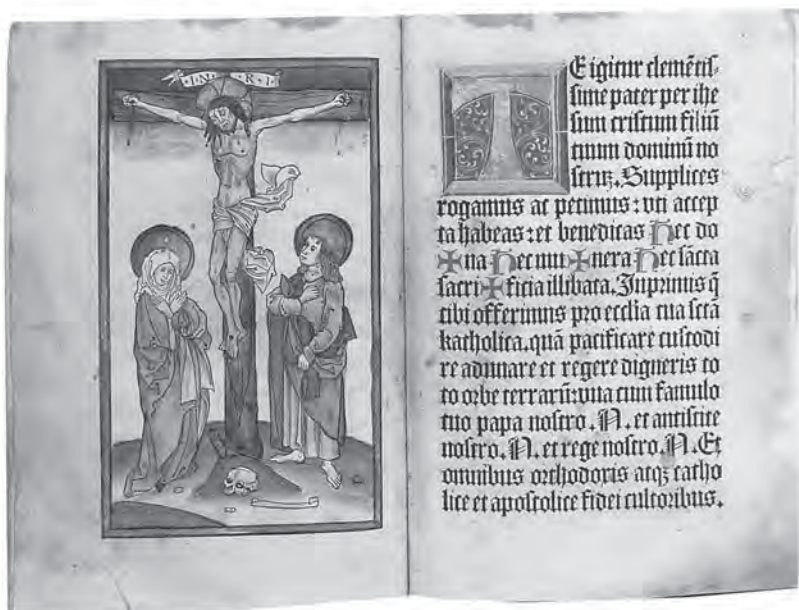
Diecezja warmińska w sprawowaniu kultu posługiwała się księgami liturgicznymi ogólnie przyjętymi w Kościele zachodnim, niemniej jednak zachowywała specyficzne obrzędy zawarte w mszale, brewiarzu i agendzie, wyróżniające ją spośród innych diecezji. Ponieważ Warmia była często terenem wojen i burz dziejowych, jak również ścierania się różnych wpływów (przede wszystkim niemieckich), można w warmińskich zbiorach historycznych odnaleźć księgi liturgiczne gnieźnieńskie, krakowskie, płockie, krzyżackie i niemieckie. A to dlatego, że Warmia od pokoju toruńskiego w 1466 roku przeszła pod zwierzchnictwo Polski. Tak więc

³ A. Wronka, *Wprowadzenie w Konstytucję o liturgii II Soboru Watykańskiego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 3 (1964), s. 138; W. Schenk, *Z dziejów liturgii w Polsce*, w: *Księga 1000-lecia katolicyzmu w Polsce*, t. 1, pod red. P. Kałwy, Lublin 1969, s. 146-148; W. Nowak, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, w: *Agendy i rytuały diecezji warmińskiej (1574-1939)*, pod red. tegoż, Olsztyn 1999, s. 16.

⁴ W. Nowak, *Wprowadzenie*, w: *Agendy i rytuały diecezji warmińskiej...*, dz. cyt., s. 5.

duchowni z terenu Polski, udając się na Warmię, zabierali ze sobą księgi liturgiczne własnych diecezji, gdyż byli już do nich przyzwyczajeni⁵.

1. *Missale Warmiense*, Strasbourg, Fridericus [Ruch de] Dumbach, 1497, 2°. Biblioteka posiada aż sześć egzemplarzy tego dzieła. Nazywany jest mszałem Łukasza Watzenrodego (1447-1512, biskup warmiński 1489-1512), ponieważ biskup ten wprowadził go jako obowiązujący w diecezji warmińskiej⁶. Na wystawie został wyeks-

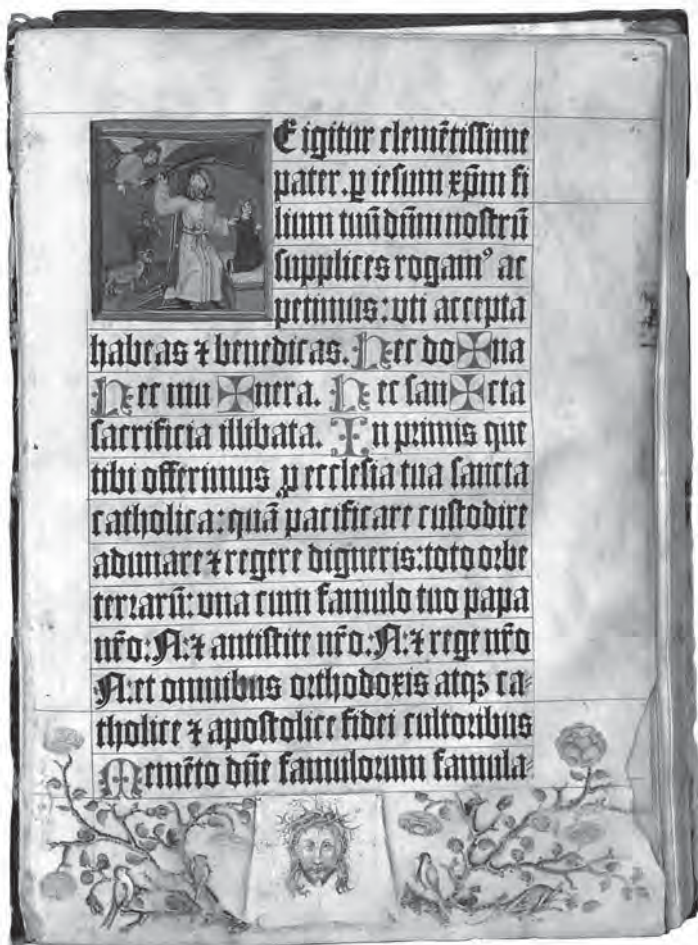
Drzeworytowa scena Ukrzyżowania oraz początek kanonu ze złożonym inicjałem w *Missale Warmiense*, Strasbourg 1497 (Inc. 229)

ponowany druk, który ma oprawę z jasnej skóry z XVI wieku (Inc. 153), na której znajdują się narożne okucia. Brakuje kilku z nich, jak również dwóch guzów środkowych. Przednia okładzina odstaje od bloku książki, skóra zaś na grzbiecie oprawy jest pęknięta i zadrapana. Na oprawie znajdują się ślepe wytłoki, tytuł i rok 1537. Dolna

⁵ Tenże, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, art. cyt., s. 11-12, 16-17.

⁶ K. Górski, *Łukasz Watzenrode. Życie i działalność polityczna (1447-1512)*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1973, s. 101.

klamra jest urwana. Widać ślady łańcucha. Drugi wystawiony druk (Inc. 229) ma oprawę wtórną (karton i pergamin). Brakuje w nim karty początkowej i dziewięciu kart końcowych, ale znajduje się drzeworytowa, kolorowana ręcznie scena Ukrzyżowania oraz złożony inicjał „T” (25,2 cm × 15,1 cm) rozpoczynający kanon. Obydwa woluminy posiadają znaki proveniencyjne Biblioteki Kolegiaty w Dobrym Mieście.

Początek kanonu na kartach pergaminowych
w *Missale Dominorum Teutonicorum*, Nürnberg 1499 (Inc. 161)

2. *Missale Dominorum Teutonicorum*, Nürnberg, Georgius Stuchs, 1499, 2° (Inc. 161). W tym woluminie kanon znajduje się na siedmiu kartach pergaminowych. Brak karty z drzeworytem przed kanonem (została wyrwana). Pierwsza karta kanonu jest ozdobiona inicjałem obrazkowym przedstawiającym ofiarę Abrahama oraz wicią roślinną ze złoconiami i Chrystusem w koronie cierniowej. Na końcowej karcie znajduje się odręcznie dopisana sekwencja o św. Wojciechu. Druk posiada znaki własnościowe Biblioteki Kolegiaty w Dobrym Mieście.

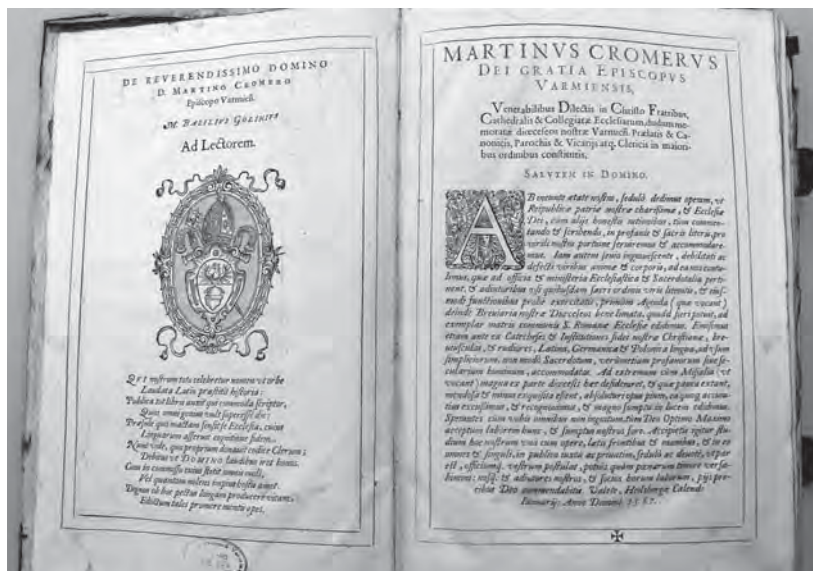
3. *Missale Ioannitarum*, Strasbourg, Ioannes Pruess, 1505, 2° (XVI F 124). Druk oprawiony jest w bukowe deski i świńską skórę ze ślepyimi wytłokami liniowymi, roślinnymi i plecionkowymi. Na oprawie znajduje się dziewięć mosiężnych guzów (brak jednego na przedniej okładzinie). Księga ta zawiera ciekawy wpis proveniencyjny, dokumentujący fakt jej zakupu przez ks. prał. dr. hab. Wacława Schenka (1913-1982) w antykwariacie naukowym w Krakowie 1 lutego 1967 roku za 4 280,75 zł. Ks. Schenk był liturgistą, historykiem i proboszczem parafii Najświętszej Maryi Panny w Bytomiu. Pracował również na KUL-u, gdzie utworzył Katedrę Liturgiki. Wraz z bp. prof. M. Rechowiczem był inicjatorem i twórcą tzw. lubelskiej szkoły liturgiki. Jego rozprawa habilitacyjna to pierwsza w Polsce praca powstała na temat liturgiki polskiej. Pod jego kierunkiem prace doktorskie napisali kard. Stanisław Dziwisz oraz abp Damian Zimoń⁷. Mszał z 1505 roku przekazał w darze Bibliotece „Hosianum” w grudniu 2012 roku uczeń ks. Schenka, ks. kmr por. Czesław Olszak, który w tym czasie pełnił funkcję kapelana Wojska Polskiego w Braniewie.

4. *Missale Teutonicorum*, Hagenau, Anshelm Thomas, XII 1519, 2° (XVI F 31). Druk oprawiony jest w deskę i świńską skórę, na której widnieją ślepe wytłoki liniowe, roślinne i alegoryczne. Pozostały ślady po zapinkach.

5. *Missale Varmiense*, Kraków, Łazarzowa Drukarnia, 1587, 2° (Sd 643). Jest to mszał zaadaptowany do użytku w diecezji warmińskiej przez biskupa Marcina Kromera (1512-1589, biskup warmiński 1579-1589). Pochodzi z Biblioteki Kolegiaty w Dobrym Mieście.

⁷ *Słownik polskich teologów katolickich 1981-1993*, t. 8, pod red. J. Mandziuka, Warszawa 1995, s. 512-516.

Oprawiony jest w deski i świńską skórę z bogatym ślepym wytłokiem liniowym, roślinnym, figuralnym i tekstowym. Z przodu znajduje się monogram IHS, narzędzia męki Pańskiej i symbole czterech Ewangelistów, z tyłu zaś Madonna, w obramowaniu wewnętrznym: św. Piotr, św. Paweł, św. Jan Chrzciel i Chrystus Pantokrator, a w obramowaniu zewnętrznym – symboliczne postacie: Fides (wiera), Caritas (miłość), Sapientia (mądrość) i Spes (nadzieja).

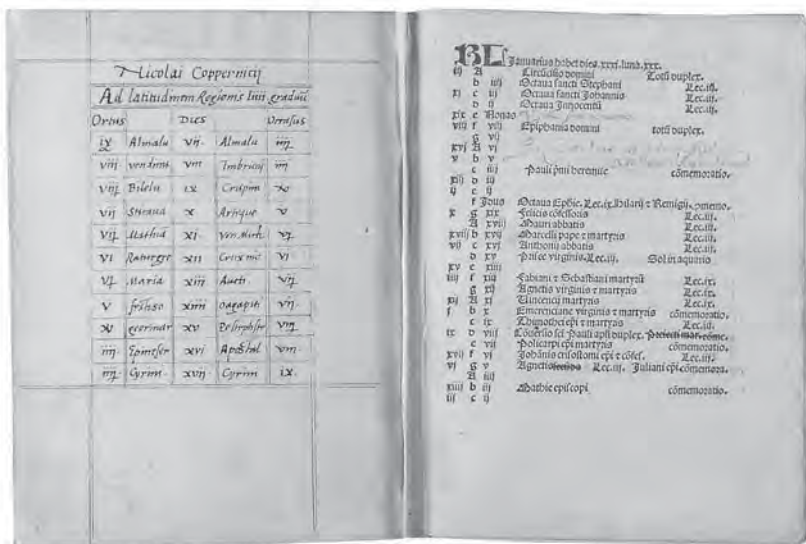

Początek *Missale Warmiense*, Kraków 1587, z herbem biskupa Marcina Kromera (Sd 643b)

6. *Breviarium Warmiense*, Nürnberg, Georgius Stuchs, 1497, 4° (Inc. 216). Popularnie nazywa się go brewiarzem Mikołaja Kopernika – ze względu na doklejoną przed tekstem tabelę: „Nicolai Copernici. Ad latitudinem Regionis LIIII graduum” („Mikołaja Kopernika tabela wschodu i zachodu słońca dla 54 stopnia szerokości geograficznej do obliczania godziny modlitw niezaprzeczalnych na Warmii” – tłum. bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski). Breviarz ten został wprowadzony w diecezji warmińskiej przez bp. Łukasza Watzenrodego⁸. Księga

⁸ K. Górski, *Łukasz Watzenrode...*, dz. cyt., s. 101.

jest oprawiona w brązową skórę. W XVI wieku należała do Eustachego Knobelsdorfa – kanonika warmińskiego, pierwszego poety humanistycznego urodzonego na Warmii, zmarłego we Wrocławiu, potem do Andrzeja Humanna – prepozyta kapituły dobromiejskiej, a następnie do Archiwum Biskupiego we Fromborku. W 1999 roku została poddana konserwacji.

Breviarium Warmiense, Nürnberg 1497 (Inc. 216), z doklejoną przed tekstem tabelą: „Nicolai Copernici. Ad latitudinem Regionis LIII graduum”

7. *Breviarium secundum notulam Dominorum Teutonicorum*, Nürnberg, Georg Stuchs, 28 III 1504, 4° (XVI Q 54). Breviarz jest oprawiony w gładką świńską skórę, barwioną czerwono. Ekslibris świadczy o tym, że pochodzi z Biblioteki Senatu Gdańskiego.

8. *Breviarium Caminense*, Leipzig, Conradus Kacheloffen, Petrus Wernitzer, Albertus Buchholtz, 1 X 1505, 8° (XVI O 155). W woluminie tym brakuje początku (kilku kart). Oprawa zaś jest współczesna (karton i granatowe płótno introligatorskie). Posiadaczem tego brewiarza był ks. prał. dr Stanisław Zdanowicz – zmarły w 1978 roku liturgista diecezji warmińskiej. Zapisał on: „Brewiarz ten kupiłem w 1949 roku w Krakowie w Antykwaracie Kamińskiego. Zapła-

ciem 15 tysięcy złotych, to znaczny od 15 do 30 intencji. Oprawiłem w Kwidzynie w 1954 roku”.

9. *Pontificale Romanum*, Ed. Augustinus Patritius de Piccolominibus et Ioannes Burchardus, Roma, Stephanus Planck, 20 XII 1485, 2° (Inc. 96). W woluminie tym brakuje kart początkowych oraz części kart końcowych. Dwanaście kart początkowych dopisano odręcznie. Zawiera dwadzieścia dziewięć inicjałów iluminowanych (złoczonych i srebrzonych) w dobrym stanie oraz liczne łacińskie glosy marginalne. Jeden z inicjałów ma ślady świadczące o próbie zdrapania złota. Druk oprawiony jest w deski i brązową skórę ze ślepymi wytłokami. Na oprawie widoczny jest napis własnościowy: „Pontificale Reverendi Domini Iohannis W[ile] Episcopi Symbalensis (+1532)”. Należał również do Biblioteki Kolegiaty w Dobrym Mieście, a potem do Archiwum Biskupiego we Fromborku.

Fragment *Pontificale Romanum*, Roma 20 XII 1485 (Inc. 96),
ze złoczonym inicjałem

10. *Pontificale Romanum*, pars II, Roma, Iacobus Luna, Leonardus Parasolus et Socii, 1595, 2° (XVI F 28). Druk oprawiony jest w tekturę i cielącą skórę, która jest ozdobiona ślepym wytłokiem liniowym i roślinnym.

11. *Agenda secundum rubricam Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis*, Kraków, Jan Haller, 1517, 4° (Dp 367). Agenda została wydana za biskupa Jana Konarskiego (1447-1525, biskup krakowski 1503-1524). Datowano ją błędnie na ok. 1520 lub nawet 1574 rok⁹. Oprawa druku pochodzi z XIX wieku. Jest to tektura i gładka świńska skóra. Na grzbiecie znajduje się napis: „Agenda 508”. Brzegi kart są obcięte z dużym ubytkiem marginesów, przez co zostały uszkodzone niektóre zapisy proveniencyjne. Druk pochodzi z Biblioteki Kolegiaty w Dobrym Mieście. Jest to agenda krakowska, którą zainteresował się podczas sympozjum ks. dr hab. Szymon Jackowski-Fedorowicz (Kraków). Okazało się, że w Krakowie nie ma ani jednego egzemplarza tej agendy. Znajduje się jedynie w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu i w Bibliotece „Hosianum”. Do ciekawszych rzeczy odkrytych przez ks. Fedorowicza należą: odręczny opis hołdu pruskiego na kartach końcowych, poświęcenie świętych szat po praniu, błogosławieństwo lustra (z czym nie spotkał się w żadnej agendzie) oraz pytania przed obrzędem chrztu świętego do rodziców dziecka o wiarę w *Filioque*.

12. *Agenda caeremonialia, ad usum dioecesis Varmiensis accomodata*, Köln, Maternus Cholinus, 1578, 2° (Lg 581). Jest to agenda zaadaptowana do użytku w diecezji warmińskiej przez biskupa Marcina Kromera. Wizytacje kanoniczne, które podejmował biskup Kromer, wykazały poważną nieznamość obrzędów i rytów kościelnych na terenie diecezji. Przyczynę tego zjawiska widział w braku niezbędnych podręczników do sprawowania kultu liturgicznego, dlatego nie żałował trudów ani nakładów pieniężnych, aby jak najszybciej wydać agendę. Agenda Kromera została wydana w dwóch tomach. Pierwszy obejmował to wszystko, co dotyczy sprawowania sakramentów i ich objaśnienia, drugi

⁹ K. Estreicher, *Bibliografia polska*, t. 12, Kraków 1891, s. 70; *Encyklopedia kościelna*, pod red. M. Nowodworskiego, A. Zaremby, S. Biskupskiego, t. 24, Warszawa – Płock – Włocławek 1900, s. 4; *Encyklopedia katolicka*, t. 1, pod red. F. Gryglewicz, Lublin 1989, k. 173.

zaś – inne obrzędy i ceremonie, jak procesje i błogosławieństwa związane z rokiem liturgicznym. Część obejmującą sakramenty nazwano agendą sakramentalną, natomiast część obejmującą obrzędy i błogosławieństwa – ceremonialną. Do redakcji tego dzieła Kromer powołał ludzi uczonych i doświadczonych w sprawach liturgicznych: Samsona Woreina (oficjał generalny, zmarł w 1586 roku) i Walentego Scultetiego (1533-1578, proboszcz, archiprezbiter i kaznodzieja katedralny we Fromborku). Sam jednak brał czynny udział przy redagowaniu agendy, wprowadzając poprawki. Bp Marcin Kromer w przedmowie zwracał się do duchowieństwa, aby objaśniano sakramenty święte stosownie do przepisów i poleceń Soboru Trydenckiego. Objaśnienie to należy dodać wtedy, gdy sakrament jest udzielany wiernym, a winno ono polegać na ukazywaniu owoców i jego skutków. Zobowiązał również swoich kapłanów, aby wyjaśniali wiernym stosownie do ich poziomu religijnego ceremonie i obrzędy, a przez to pobudzali lud do pobożności, czci i szacunku tajemnic świętych. Aby mogli się z tego obowiązku należycie wywiązać, polecił dołączyć na końcu agendy dwanaście katechez z języku łacińskiego, polskiego i niemieckiego. Do drugiej części została dołączona *Pasja* ułożona przez Tomasza Płazę. Praca redakcyjna nad pierwszą częścią została ukończona w 1572 roku, a nad drugą – w 1574 roku. Jako miejsce druku obrano Kolonię. Wydania podjął się Maternus Cholinus. Agenda sakramentalna została wydrukowana w 1574 roku, agenda ceremonialna w 1578 roku. Nakład obejmował prawdopodobnie 200 egzemplarzy¹⁰.

Agenda Kromera jest świadectwem odrębności liturgii warmińskiej, a zarazem przenikania się wpływów rytuałów rzymskich, polskich i niemieckich. Jest pierwszą w Polsce próbą ujednolicenia liturgii sakramentów i sakramentaliów w duchu ustaw Soboru Trydenckiego. Swoją oryginalnością w układzie i sposobie opracowania budziła i nadal budzi zainteresowanie historyków liturgii i muzykologów. Przy niektórych sakramentach zamieszczone

¹⁰ W. Nowak, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, art. cyt., s. 22-24, 26-29; A. Pluta, *Agenda warmińska biskupa Szymona Rudnickiego z lat 1616-1617*, w: *Agendy i rytuały diecezji warmińskiej...*, dz. cyt., s. 114-115.

są teksty w języku narodowym, to znaczy polskim i niemieckim, wydrukowane czarnym pismem gotyckim¹¹.

Biskup Kromer zobowiązał poszczególne kościoły diecezji do zaopatrzenia się w jeden egzemplarz agendy. Jej wydanie odbiło się głośnie echem i znalazło uznanie w całym królestwie polskim. W przedmowie do drugiej części z 1578 roku napisał z dumą, że wielu biskupom Polski i Litwy tak się spodobała, iż polecili ją swoim kapłanom, aby zgodnie z nią sprawowali obrzędy sakramentów świętych¹².

Biblioteka posiada trzy egzemplarze agendy Kromera wydane w 1574 roku i trzy egzemplarze pochodzące z 1578 roku. Egzemplarz prezentowany na wystawie jest współoprawny z drukiem *Passio Domini nostri Iesu Christi... usui Dioecesis Varmiensis accommodata* (Köln 1578). Obydwa druki są oprawione w deskę i świńską skórę ozdobioną ślepym wytłokiem liniowym, roślinnym, plecionkowym, figuralnym i tekstowym. Oprawa została wykonana w Kolonii. Na górnej okładzinie znajduje się plakietka Ukrzyżowania, a pod nią napis: „Ecce Agnus Dei qui tollit / peccata mundi Joann.” W obramowaniach znajdują się postacie: Chrystusa Pantokratora z napisem: „Data est mihi”, św. Jana Chrzciciela z napisem: „Ecce Agnus Dei”, św. Pawła z napisem: „Apparuit Be[nignita]s” i św. Piotra z napisem: „Tu es P.[etrus]”. Figury i napisy powtarzają się wzdłuż ornamentu na górnej i dolnej okładzinie. Dolna okładka zawiera w centralnej części scenę Zmartwychwstania z napisem: „Ero mors tva o mors / morsus ero tuus inferne”¹³.

13. *Agenda Sacramentalia Varmiensis* 1616; *Agenda Caeremonialia Ecclesiae Varmiensis* 1617 (Sd 61/1/B, dawna: Lg 581c). Jest to agenda biskupa Szymona Rudnickiego (1552-1621, biskup warmiński 1604-1621). Przetrwała ona w duszpasterstwie aż do końca XVII wieku i wywarła duży wpływ na życie liturgiczne diecezji

¹¹ W. Nowak, *Wprowadzenie*, art. cyt., s. 5-6; tenże, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, art. cyt., s. 9.

¹² *Litterae Circulares eiusdem D. Martini Episcopi ad Clerum Varmiensem*, H 19/II, Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie; F. Fleischer, *Das altermländische Missale*, „Pastoralblatt für die Diözese Ermland” Braunsberg 1873, s. 47; W. Nowak, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, art. cyt., s. 24-25.

¹³ W. Nowak, *Geneza agendy biskupa Marcina Kromera*, art. cyt., s. 35.

warzyńskiej¹⁴. Bp Szymon Rudnicki po objęciu rządów w diecezji w miejsce brewiarza warzyńskiego z 1581 roku i mszału z 1587 roku wprowadził brewiarz i mszał rzymski opracowany przez papieża Piusa V i Klemensa VIII¹⁵. Przyczyną wydania agendy była dwukrotna edycja Wulgaty (1592 i 1598), do której dostosowano teksty biblijne, a także uchwały synodu diecezjalnego z 1610 roku. Biskup Rudnicki nakazał duchowieństwu warzyńskiemu, aby nie posługiwało się dotychczas używanymi księgami. Tym, którzy nie będą spełniać polecenia biskupiego, zagroził karami. Miejsce druku nie jest znane, ale na podstawie typu papieru i rozmieszczenia tekstu można przyjąć, że agenda została wydrukowana u Georga Schönfelsa, który zajmował się działalnością drukarską w Braniewie w latach 1598-1626¹⁶.

Druk oprawiony jest w tekturę obciążniętą białą skórą. Grzbiet u dołu i tylna część dolnej okładziny są uszkodzone. Na wewnętrznej części górnej okładziny widnieje odręczna notatka, pochodząca prawdopodobnie z końca pierwszej połowy XVIII wieku. Wewnątrz druku przy sakramentach zawarte są teksty w języku narodowym, to znaczy w języku polskim i niemieckim. Zamieszczone są w miejscach dialogu między kapłanem a wiernymi. Są to pytania, odpowiedzi i teksty podstawowych modlitw. Pozostałe treści drukowane są w języku łacińskim. Poniżej tytułu agendy sakramentalnej umieszczony jest herb bp. Szymona Rudnickiego. Na odwrocie karty tytułowej wydrukowano spis treści. Następnych dziewięć kart zawiera przedmowę biskupa skierowaną do kapłanów diecezji warzyńskiej, datowaną na wtorek po Wielkanocy 1616 roku, kalendarz rzymski, trzy tabele do wyszukiwania dni wtrąconych, zdanie św. Augustyna i przepisy synodalne o nadawaniu imion na chrzcie. Pod tytułem agendy ceremonialnej znajduje się herb bp. Szymona Rudnickiego. Na odwrocie karty tytułowej znajduje się zdanie: „Durandus in proemio rationalis divinorum officiorum”. Następnie umieszczony

¹⁴ A. Pluta, *Agenda warzyńska biskupa Szymona Rudnickiego...*, art. cyt., s. 107.

¹⁵ F. Hipler, *Geschichte des altermländischen Diöcesanrituale*, „Pastoralblatt für die Diözese Ermland”, Braunsberg 5 (1869), s. 33.

¹⁶ A. Pluta, *Agenda warzyńska biskupa Szymona Rudnickiego...*, art. cyt., s. 124-125.

jest spis treści i właściwy tekst, zawierający notację muzyczną drukowaną czarną farbą na czerwonej pięciolinii. Na uwagę zasługuje chorał gregoriański, który zajmuje wiele miejsca i przedstawia wysoką wartość muzyczną¹⁷.

14. *Rituale sacramentorum, ac aliarvm Ecclesiae caeremoniarvm*, Braunsberg (Braniewo), Henryk Schultzin, 1682 (Db 305/b). Jest to rytuał wydany przez bp. Michała Radziejowskiego (1645-1705, biskup warmiński 1679-1688) w burzliwych dla Warmii czasach. W okresie reformacji liczba katolików w sąsiednich diecezjach tak zmalała, że zostały zniesione biskupstwa pomeziańskie

Rituale sacramentorum, ac aliarvm Ecclesiae caeremoniarvm,
Braniewo 1682 (Db 305/b)

i sambijskie. Nad garstką katolików w Sambii opiekę duszpasterską sprawował biskup warmiński (od 1617 roku). Stąd wziął się tytuł „biskup warmiński i sambijski”, jakim posługiwał się Michał Radziejowski, wydając rytuał. Zawiera on dwie części: sakramentalną i ceremonialną. Opierał się na rytuale rzymskim i piotrkowskim,

¹⁷ Tamże, s. 125-126.

ale także na agendach Kromera i Rudnickiego. Stosowany był w duszpasterstwie na Warmii do 1733 roku, to znaczy do wydania kolejnego rytuału¹⁸.

Prezentowane dzieło jest złożone z trzech różnych woluminów jednego wydania, wspólnie oprawionych w okładziny drewniane z obleczeniem z brązowej skóry bydlęcej, garbowanej roślinnie. Zupełnie nietypową cechą tej oprawy są stalowe listwy o szerokości ok. 1 cm, przymocowane do okładek w środkowej części, równoległe do krawędzi rowkowej bloku. Książkę zaopatrzone w proste zapinki bolcowe składające się z bolców stalowych wpuszczonych w krawędź okładziny dolnej i pasków skórzanych z dziurką wchodzącą na bolec w okładzinie górnej. Oprawa wykonana została mało starannie, z wtórnie wykorzystanych materiałów i bez żadnych zdobień. Druk liczy 258 kart, z których siedemdziesiąt siedem pochodzi z innych egzemplarzy¹⁹. Księga należała do Archiwum Diecezji Warmińskiej. Nie jest kompletna. Brakuje stroiny tytułowej pierwszej części, trzech kart i całej składki w drugiej części. Obcięcie niektórych kart do potrzeb oprawy spowodowało utratę paginacji i fragmentów marginaliów. Krawędzie kart zabarwiono na intensywnie zielony kolor.

W 2011 roku druk został poddany zabiegom konserwatorskim i restauratorskim.

15. *Rituale sacramentorum, ac aliarum Ecclesiae ceremoniarum*, Braunsberg (Braniewo) 1733. Jest to rytuał wydany przez bp. Krzysztofa Szembeka (1680-1740, biskup warmiński 1724-1740). Tak jak w poprzednich przypadkach potrzeba wydania nowego rytuału wynikała z konieczności ujednolicenia rytu sprawowania sakramentów. Poza tym rytuałów w diecezji brakowało, a te, z których korzystano, były w złym stanie. Biskup Szembek, podejmując decyzję opracowania nowego rytuału, powołał do pracy redakcyjnej kanoników kapituły w Dobrym Mieście: Kaspra

¹⁸ W. Nowak, *Życie liturgiczne na Warmii na przełomie XVII i XVIII wieku w świetle rytuału (1682 r.) kardynała Michała Radziejowskiego*, w: *Agendy i rytuały diecezji warmińskiej...*, dz. cyt., s. 157-174.

¹⁹ Więcej na ten temat: D. Jutrzenka-Supryn, *Dokumentacja prac konserwatorskich i restauratorskich. Stary druk: Rituale sacramentorum*, Toruń 2011.

Simonisa i Franciszka Herra. Jak wynika z danych biograficznych, obaj kanonicy byli znani w diecezji jako ludzie światli i doskonali liturgiści.

Rytuał biskupa Szembeka zachował się w wielu egzemplarzach w bibliotekach i księgozbiorach parafialnych. Składa się z dwóch części, z których każda ma swoją kartę tytułową i osobną numerację stron. Oprawa obciągnięta jest ciemnobrązową skórą, na grzbiecie znajduje się napis złotymi literami: „RITUALE / SACRAMENTORUM”, na górnej zaś okładzinie wyciśnięty jest krzyż. Na karcie tytułowej znajduje się herb biskupa. Następnich dziewięć kart zawiera: przedmowę Szembeka skierowaną do kapłanów diecezji warmińskiej, datowaną na 8 sierpnia 1733 roku, spis treści, kalendarz rzymski, tabelę świąt ruchomych w latach 1733-1765. Po stronie tytułowej drugiej części znajduje się spis treści, a następnie właściwy tekst. Rytuał zawiera notację muzyczną, drukowaną czarną farbą na czerwonej pięciolinii. Jest to chorał gregoriański. W obrzędach sakramentu chrztu i małżeństwa posługuje się językiem ludowym (polskim i niemieckim). Do rytuału weszły także katechezy w języku łacińskim, polskim i niemieckim²⁰.

16. *Antiphonarium: iuxta ritum Breviarii Romani*, Kraków, Andrzej Piotrkowczyk, 1600, 2° (XVI F 34). W księdze tej brakuje początku i końca, a kilka stron jest uzupełnionych ręcznie. Oprawiona jest w deski i gładką skórę cielęcą.

Niniejsze opracowanie jest jedynie fragmentarycznym zarysowaniem problematyki związanej z zabytkowymi księgami liturgicznymi znajdującymi się w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie. Wynika raczej z pewnego podsumowania wspomnianej wcześniej wystawy niż z całościowego ujęcia zagadnienia, na co zapewne przyjdzie jeszcze czas w przyszłości.

²⁰ A. Kopiczko, *Rytuał warmiński biskupa Krzysztofa Andrzeja Jana Szembeka z 1733 roku*, w: *Agendy i rytuały diecezji warmińskiej...*, dz. cyt., s. 175-220.

THE LITURGICAL BOOKS FROM 15TH-18TH CENTURY IN THE COLLECTIONS OF THE LIBRARY OF THE WARMIA METROPOLIS' „HOSIANUM” MAJOR SEMINARY IN OLSZTYN. A CONTRIBUTION TO RESEARCH WORK ON LITURGICAL TRADITION IN WARMIA

The present paper relates to the Polish liturgists exhibition and symposium that took place in Olsztyn, September 2013. It presents in short antique liturgical books from 15th to 18th century from the collection of the Library „Hosianum”, with particular emphasis on native missals, breviaries, agendas and rituals published by Warmia bishops: Łukasz Watzenrode, Marcin Kromer, Michał Radziejowski and Krzysztof Szembek.

DOROTA REJMAN¹

PROMOCJA REALIZACJI PROJEKTU: „KONSERWACJA, DIGITALIZACJA I UDOSTĘPNIANIE KOLEKCJI STARYCH DRUKÓW OPATRZONYCH SUPEREKSLIBRISAMI ZE ZBIORÓW BIBLIOTEKI DIECEZJALNEJ W SANDOMIERZU”

Wprowadzenie

W roku 2013 w Bibliotece Diecezjalnej w Sandomierzu przy współpracy pracowni konserwatorskiej Alto-Protekt opracowano program prac ratowniczych dla wybranej kolekcji druków charakteryzujących się znakami własnościowymi: superekslibrisami i dedykacjami, w przypadku gdy właścicielem książki była osoba prywatna, oraz nalepkami sygnaturowymi lub jednolitym systemem zapisu sygnatur w przypadku bibliotek klasztornych. Zamierzenie poddania pracom konserwatorskim tej szczególnej kolekcji powstało już wcześniej, kiedy podczas prac inwentaryzacyjnych pracownicy odnajdywali druki opatrzone superekslibrisami. Część woluminów objęto programem konserwatorskim już w 2010 roku², pozostałe gromadzono z zamiarem realizacji podobnego przedsięwzięcia w przyszłości.

¹ Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu.

² Szerzej o realizacji programu: zob. D. Rejman, *Jak pomóc książce? Konserwacja zachowawcza i tradycyjna zbiorów Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1 (2013), s. 137-150.

Projekt pod nazwą: „Konserwacja, digitalizacja i udostępnianie kolekcji starych druków opatrzonych superekslibrisami ze zbiorów Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu” zgłoszono do priorytetu „Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego” w ramach naboru I/2013. Na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego biblioteka uzyskała dotację w wysokości 212 890 zł na pokrycie niezbędnych wydatków bieżących. Wkład własny w wysokości 12 898 zł miał być przeznaczony na pokrycie kosztów inwestycyjnych oraz w niewielkiej części na pokrycie wydatków bieżących.

Oprócz konserwacji, digitalizacji i udostępnienia druków w bibliotece cyfrowej harmonogram obejmował także liczne działania promujące realizację projektu. Spośród możliwych metod promocji wybrano tradycyjne, kojarzone zazwyczaj z bibliotekami zakładki, a także ulotki, broszurę oraz film. W czasie trwania projektu informację o jego realizacji i dofinansowaniu ze środków publicznych podawano w mediach i na stronie internetowej biblioteki³, a po zakończeniu prac efekty pokazano na wystawie. Wszystkie elementy promocji krótko omówiono poniżej.

Patronat medialny, publikacje w prasie

Zobowiązano się przede wszystkim do informowania o realizacji projektu dzięki dofinansowaniu ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców, przede wszystkim na szczeblu społeczności lokalnej, uzyskano zgodę na objęcie działań patronatem medialnym przez rozgłośnie radiowe Leliwa i Kielce. Na antenach obu stacji wiadomości o realizacji projektu emitowano w postaci komunikatów w serwisach informacyjnych i krótkiej rozmowy z pracownikiem biblioteki. Po emisji materiału dotyczącego prowadzonych działań podobne informacje pojawiły się w dzienniku lokalnym „Echo Dnia”⁴ oraz w san-

³ Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, <http://www.bdsandomierz.pl/>, 30.06.2014.

⁴ *Cenne księgi z Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu w pracowni konserwatorskiej*, <http://www.echodnia.eu/apps/pbcs.dll/article?AID=/20131003/POWIAT0109/131009656>, 05.03.2014.

domierskim „Gościu Niedzielnym” pod chwytliwym tytułem *Reaktywacja starodruków*⁵. W obu artykułach opisano podjęte w ramach projektu działania oraz podkreślono, że projekt realizowany jest dzięki finansowaniu MKiDN. Publikacje i audycje w lokalnych mediach miały szansę dotrzeć do odbiorcy lokalnego, być może do tej pory nieświadomego nawet istnienia tak cennych zasobów biblioteki, a tym bardziej faktu, że ich część dostępna jest online dzięki Cyfrowej Bibliotece Diecezjalnej.

Druki promocyjne

W ramach promocji projektu przygotowano i wydrukowano zakładkę, folder i broszurę w nakładzie 400 egzemplarzy z przeznaczeniem do bezpłatnej dystrybucji⁶.

Fot. 1. Zakładka, folder i broszura wydrukowane w ramach promocji projektu

⁵ T. Lis, *Reaktywacja starodruków*, <http://sandomierz.gosc.pl/doc/1801094.Reaktywacja-starodrukow>, 05.03.2014.

⁶ *Konservacja, digitalizacja i udostępnianie kolekcji starych druków opatrzonych superekslibrisami ze zbiorów Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu*, Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, Sandomierz 2013.

Przygotowane druki miały przede wszystkim charakter informacyjny, założeniem było pokazanie w mniejszym (zakładka) lub większym (broszura) stopniu przebieg realizacji projektu oraz wiadomości ogólne o bibliotece i jej zasobach. Autorami tekstów dotyczących przebiegu realizacji samego zadania są pracownicy biblioteki i właścicielka pracowni konserwatorskiej, dr inż. Alicja Kuberka; natomiast teksty o profilu historycznym przygotował ks. Tomasz Moskał, pracownik naukowy KUL-u, w którego kręgu zainteresowań znajdują się dzieje bibliotek kościelnych oraz prywatnych bibliotek duchowieństwa. Ksiądz Moskał omówił pokrótce historię sandomierskiej biblioteki i niektóre znaki własnościowe. Wszystkie teksty zostały bogato zilustrowane fotografiami. Materiały te rozsyłano do współpracujących z placówką instytucji i rozdawano czytelnikom, a także przy okazji szkoleń i konferencji, w których brali udział pracownicy biblioteki.

Film promocyjny

W 2009 roku z inicjatywy ówczesnego dyrektora Biblioteki Diecezjalnej, ks. Andrzeja Barzyckiego, nakręcono film edukacyjny pokrótce przedstawiający historię biblioteki i jej zbiorów. Zamierzeniem było także pokazanie czytelnikowi biblioteki od środka, w szczególności magazynów zbiorów specjalnych, do których dostęp mają tylko pracownicy. Film wyświetlano przy okazji lekcji bibliotecznych oraz innych spotkań organizowanych w bibliotece. Przy realizacji filmu o projekcie „Konserwacja, digitalizacja”..., skorzystano z pozytywnych doświadczeń nabytych przy realizacji z 2009 roku. Materiały kręcone były podczas kilkukrotnych wizyt w bibliotece i w pracowni konserwatorskiej w Warszawie. Przygotowania scenariusza podjął się red. Krzysztof Jarosz, a konsultacji dyrektor biblioteki, ks. Andrzej Jakóbczak. Efektem jest dwudziestominutowa produkcja ilustrująca nie tylko realizację projektu, lecz także zbiory biblioteki. Najciekawsza dla widza wydaje się możliwość podglądnięcia pracy konserwatorów skóry i papieru.

Fot. 2. Oczyszczanie woluminu z kurzu i innych zanieczyszczeń (ujęcie z filmu)

Fot. 3. Prasowanie zagiętych kart kauterem – żelazkiem przeznaczonym do prac konserwatorskich (ujęcie z filmu)

Sto egzemplarzy filmu rozdano nieodpłatnie zainteresowanym osobom i instytucjom, a po wyczerpaniu nakładu udostępniono na portalu YouTube⁷. Biblioteka nie dysponuje odpowiednio wyposażo-

⁷ Film dostępny na kanale biblioteki: <http://www.youtube.com/watch?v=QQU2ZoYzr3A>, 06.03.2014.

Fot. 4. Podklejanie nalepek własnościowych (fot. Alto-Protekt)

ną salą do ekspozycji starych druków i rękopisów, a więc pokazanie filmu w zamierzeniu miało zrekomensować fakt, że książki poddane zabiegom konserwatorskim można oglądać tylko w bibliotece cyfrowej.

Strona internetowa, Facebook

Publikacje informacji na stronie internetowej biblioteki i postów na profilu facebookowym⁸ było najprostszym i niegenerującym kosztów sposobem promocji realizacji projektu. Posty były zamieszczane, poczynawszy od informacji o przyznaniu dotacji, sukcesywnie dodawa-

wano zdjęcia książek, informacje o druku ulotek, linki do publikacji w bibliotece cyfrowej i do artykułów prasowych.

Informacje podawano w formie krótkich komunikatów zilustrowanych zdjęciem. Wpisy stanowią głównie krótkie, kilkuzdaniowe komunikaty, a linki do obszerniejszych tekstów opatrzone krótkim zdaniem wprowadzającym. Ostatnio zamieszczono także zagadki skierowane do czytelników, dodatkowo motywujące do zajrzenia na stronę biblioteki, jednak niezwiązane bezpośrednio z projektem. Mimo że biblioteka nie oferuje nagród, zainteresowanie zdecydowanie wzrosło. W tym miejscu należy zaznaczyć, że każdy użytkownik Internetu może śledzić aktualności na stronie biblioteki bez konieczności rejestracji własnego konta na portalu, a stały link do aktualności na Facebooku znajduje się na stronie internetowej biblioteki. Łatwość korzystania z Facebooka – od rejestracji i potem przy dodawaniu materiałów – jest niewątpliwą zaletą tej formy promocji instytucji kulturalnej.

⁸ Facebook, Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, <https://pl-pl.facebook.com/pages/Biblioteka-Diecezjalna-w-Sandomierzu/367081763307886>, 30.06.2014.

Fot. 5. Przykładowy post z profilu biblioteki na Facebooku

Wystawa

Jak wspomniano wyżej, biblioteka nie dysponuje salą wyposażoną w odpowiedni sprzęt wystawienniczy i wymagane zabezpieczenia, w związku z tym jedyną formą wystawy mogła być wystawa fotografii w ogólnodostępnych pomieszczeniach biblioteki. Nowocześniejsze formy, takie jak ścianka wystawiennicza i roll-upy, ze względów finansowych nie wchodziły w grę, a organizację wystawy poza siedzibą biblioteki odradzał konserwator ze względu na konieczność zapewnienia stabilnych warunków klimatycznych niezbędnych dla zachowania stanu zbiorów. Alternatywą było przygotowanie multimedialnej wystawy w formie kiosku informacyjnego lub na interaktywnej tablicy, jednak biblioteka nie dysponowała środkami koniecznymi do podjęcia tego pomysłu. Ostatecznie do prezentacji efektów realizacji projektu wykorzystano zdjęcia autorstwa pracowników biblioteki i pracowni konserwatorskiej Alto-Protekt, które prezentowane w holu biblioteki pokazują w skrócie wszystkie zrealizowane działania: konserwację, digitalizację i udostępnianie w bibliotece cyfrowej.

Podsumowanie

Biblioteka zdecydowała się na tradycyjne metody promocji realizacji projektu. Również promocja w mediach społecznościach i własny profil na Facebooku placówki kulturalnej to dziś już norma nawet wśród instytucji kościelnych. Nie zdecydowano się na przygotowanie gadżetów reklamowych: długopisów, notesów, kalendarzy, kubków. Być może szkoda, gdyż wydaje się, że darmowe gadżety tworzą pozytywny obraz instytucji. Czytelnik, który oprócz wypożyczonej książki dostaje ciekawy gadżet, pamięta o instytucji w sytuacjach życia codziennego. Ulotkę może przeczytać i wyrzucić. Z nabytych doświadczeń nasuwa także się wniosek, że film jest łatwą metodą promocji, szybko docierającą do dużej liczby odbiorców. W przyszłości można rozważyć nagranie krótszych materiałów w formie spotów filmowych i krótkich animacji lub korzystając z przykładu Archiwum Państwowego w Radomiu, przygotować materiał skierowany do młodzieży⁹.

PROMOTION OF PROJECT REALIZATION: „CONSERVATION, DIGITIZATION AND CIRCULATION OF THE OLD PRINTS WITH SUPER EX LIBRIS FROM THE COLLECTION OF THE DIOCESAN LIBRARY IN SANDOMIERZ”

The article presents the activities undertaken by the Diocesan Library in Sandomierz to promote the realization of conservatory project of old prints collection with super ex-libris. The task was founded by the Ministry of Culture and National Heritage and the promotion was included within the project scope and schedule. The possibilities of promotion and dissemination of these types of actions were shown at the example of library's experience from 2013. The descriptions of the ways of promotion are illustrated with pictures presenting the results of actions: folder, exhibition, Facebook profile and others.

⁹ Materiały Archiwum Państwowego w Radomiu: m.in. teledysk i film *Poszukiwacze zaginionego aktu* dostępne na kanale YouTube: <http://www.youtube.com/channel/UC-2SzY11vhRWY8vqbD2qTLgw>, 06.03.2014.

BOŻENA SMENTEK¹

KOLEKCJE MUZYCZNE W BIBLIOTECE WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UNIwersYTETU OPOLSKIEGO

Wstęp

Na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego, przy Instytucie Liturgii, Muzyki i Sztuki Sakralnej uruchomiono z początkiem roku akademickiego 2010/2011 nowy kierunek kształcenia: muzykologię. Ten prestiżowy kierunek studiów uniwersyteckich adresowany jest głównie do absolwentów szkół muzycznych, którzy chcą pogłębiać swoje umiejętności praktyczne i teoretyczne. Absolwenci muzykologii mogą podjąć pracę jako nauczyciele muzyki w szkołach ponadgimnazjalnych oraz jako muzycy kościołni.

System kształcenia został zaczerpnięty z doświadczeń Instytutu Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Głównym zadaniem organizatorów kierunku było nawiązanie do bogatych tradycji edukacji muzycznej na Śląsku, która wypracowała w swojej historii szczególną pozycję muzyka kościelnego (organisty, dyrygenta zespołów śpiewających i instrumentalnych) oraz nauczyciela muzyki z wykształceniem wyższym. „Zajmował się on (nawet w najmniejszych wiejskich ośrodkach) wykonawstwem muzyki oraz podejmował funkcje pedagogiczne w swoim środowisku.

¹ Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego.

Do tych śląskich tradycji nawiązuje muzykologia – specjalność nauczycielska z edukacją artystyczną”².

Profil kształcenia studentów obejmuje dwa moduły: teoretyczny i praktyczny. Pierwszy rozwija warsztat naukowy, m.in. z: liturgiki, prawodawstwa kościelnego, organoznawstwa, nauki o muzyce (głównie historii i form muzyki religijnej, literatury muzyki religijnej i elementów estetyki muzyki kościelnej). Drugi moduł kształtuje tzw. warsztat muzyczny, który opiera się głównie na doskonaleniu gry na instrumentach (organy, fortepian), harmonii, praktyce muzyczno-liturgicznej, kształceniu słuchu, elementach dyrygentury chóralnej oraz przygotowaniu do prowadzenia zespołów śpiewających³. W programie studiów przewidziane są przedmioty z zakresu liturgiki, filozofii, etyki i antropologii kultury. Zgodnie z obowiązującymi standardami kształcenia w programie studiów znajdują się przedmioty z obszaru nauk społecznych: pedagogika i psychologia, w związku z tym absolwent otrzymuje uprawnienia pedagogiczne. Należy nadmienić, że Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego jako jedyny spośród sześciu wydziałów teologicznych funkcjonujących w Polsce kształci studentów na kierunku muzykologia⁴.

Księgozbiór Wyższego Seminarium Duchownego w Nysie

Początki księgozbioru muzycznego Biblioteki Wydziału Teologicznego UO, którą formalnie powołano 15 września 1997 roku⁵, pochodzą ze zbioru Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Nysie. W lipcu 1997 roku księgozbiór ten został przywieziony do Opola. Szacunkowo podawano, że nyski zbiór liczył ok. 120 tys. woluminów w dziesięciu działach, które były podzielone według

² S. Rabiej, *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego w latach 2008–2012*, Opole 2012, s. 17.

³ G. Poźniak, *Kierunki i program kształcenia w Studium Muzyki Kościelnej w Opolu*, „Biuletyn SPMK” 2 (2007), s. 82.

⁴ U. Grabińska, *Powstanie i rozwój Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2 (2012), s. 39–58.

⁵ W. Matwiejczuk, *Droga do powstania Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1 (2013), s. 117.

przedmiotów wykładanych w seminarium⁶. Klasyfikacja księgozbioru Wyższego Seminarium Duchownego z Nysy przedstawiała się następująco:

- I – dogmatyka,
- II – literatura piękna,
- III – homiletyka i katechetyka,
- IV – filozofia i nauki przyrodnicze,
- V – biblistyka,
- VI – historia,
- VII – teologia moralna, prawo kanoniczne, liturgika,
- VIII – religiologia, teologia pastoralna, nauki społeczne,
- IX – muzyka,
- X – sztuka.

Ponadto wydzielono dział z literaturą ascetyczną, oznaczony literami A i B.

Cały dział poświęcony muzyce liczy obecnie niewiele ponad 220 tytułów. Są to książki z XIX i początku XX wieku, przede wszystkim w języku niemieckim, polskim i łacińskim, a także kilka w języku francuskim, które przechowywane są w magazynach Biblioteki Wydziału Teologicznego UO. Informacja o zbiorach działu IX „muzyka” znajduje się w katalogu kartkowym, podzielonym na cztery poddziały w porządku alfabetycznym. Pierwszy poddział to „zagadnienia ogólne”. Znajdziemy tutaj książki z historii muzyki, o zespołach śpiewaczych, o nauce akompaniamentu, z teorii muzyki, harmonii, socjologii i psychologii muzyki, a także najstarszą książkę wydaną w 1804 roku w Augsburgu i Wiedniu: *Florilegium cantuum sacrorum* pod redakcją J. Kromolickiego. Drugi poddział to „kompozytorzy i wykonawcy”, kolejny „muzyka kościelna”, i ostatni: „śpiewniki, nuty i podręczniki”. Katalog kartkowy został zamknięty w 1989 roku. Jednocześnie informacja o zbiorach oraz dostęp do zbiorów nie są niczym ograniczone. W najbliższym czasie biblioteka planuje przeprowadzenie retrokonwersji opisów bibliograficznych do katalogu komputerowego.

⁶ U. Grabińska, *Powstanie i rozwój Biblioteki Wydziału Teologicznego...*, art. cyt., s. 44.

Księgozbiór Studium Muzyki Kościelnej w Opolu

Wraz z rozpoczęciem kształcenia studentów na muzykologii, w 2010 roku Biblioteka Wydziału Teologicznego otrzymała kilka tysięcy woluminów książek i czasopism ze Studium Muzyki Kościelnej w Opolu, diecezjalnej szkoły organistowskiej o prawie czterdziestoletniej tradycji⁷.

Konieczne było usystematyzowanie już funkcjonującego, niewielkiego dotąd, bo liczącego ok. 500 woluminów księgozbioru muzycznego w wolnym dostępie. W 1997 roku cały księgozbiór Biblioteki Wydziału Teologicznego w wolnym dostępie został stopniowo rozbudowany do dwudziestu siedmiu działów, do których dołączono literowe nazwy poddziałów. Do 2010 roku zbiór muzyczny znajdował się w dziale 22 „sztuka”, w poddziale 22 E „muzyka”. Koniecznością wręcz stało się usystematyzowanie tych zbiorów odpowiednio do nowego programu kształcenia.

Przy opracowaniu rzeczowym kierowano się głównie klasyfikacją Karola Musioła, u którego czytamy m.in.: „Projekt klasyfikacji piśmiennictwa muzycznego (...) przeznaczony jest dla bibliotek, których działalność podporządkowana jest zarówno funkcjom naukowym, jak i dydaktycznym. Podstawą schematu jest dziewięć stałych klas głównych, oznaczanych kolejnymi, dużymi literami łacińskimi:

- A. Encyklopedie i słowniki
- B. Bibliografie, katalogi i przewodniki
- C. Filozofia muzyki
- D. Socjologia muzyki
- E. Muzykologia przyrodnicza
- F. Etnografia muzyczna
- G. Teoria muzyki
- H. Pedagogika muzyczna
- J. Historia muzyki.

Rozbudowa pierwszych stopni schematu oraz działów i poddziałów o jednolitym porządku, jak np. prace z dziedziny instrumentoznawstwa (...), przeprowadzona została na zasadach katalogu

⁷ Szerzej na temat historii Studium Muzyki Kościelnej w Opolu: zob. B. Kicinger, *Geneza i rozwój Studium Muzyki Kościelnej w Opolu*, w: *Kształcenie muzyków kościelnych na Śląsku*, pod red. R. Pośpiecha, P. Tarlińskiego, Opole 1997, s. 195-213.

systematycznego, tzn. ustalono stałe poddziały według określonej hierarchii (...). Inne zaś działy piśmiennictwa, podlegające ciągłej rozbudowie i uzupełnieniom, wymagają struktury przedmiotowej. (...) schemat jest więc klasyfikacją systematyczną, która jednak opiera się w rozbudowie dalszych działów na zasadzie katalogu przedmiotowego”⁸.

Łatwo zauważyć, że w klasyfikacji K. Musioła brakuje podziału na muzykę religijną, muzykę popularną oraz instrumentoznawstwo z akustyką, co w dzisiejszej klasyfikacji muzycznej jest wręcz niezbędne.

Przy tworzeniu nowego systemu klasyfikacji zbiorów muzycznych BWT niektóre działy powstały z istniejących już wcześniej. Przykładowo: z psychologii wyłoniono muzykoterapię, z filozofii filozofię i psychologię muzyki, z liturgiki wyodrębniono muzykę religijną, z socjologii powstała socjologia muzyki, z etnografii wyłoniono etnomuzykologię i etnografię muzyczną. Utworzono też zupełnie nowe działy, jak: teoria muzyki, historia muzyki, pedagogika muzyczna, instrumentoznawstwo i akustyka, muzyka popularna, śpiewniki, chorały. Ostatecznie, na potrzeby kształcenia nowego kierunku, utworzono następujący podział klasyfikacji księgozbioru muzycznego w wolnym dostępie:

- Muz A – encyklopedie, słowniki i leksykony muzyczne,
- Muz B – bibliografie, biografie, katalogi, przewodniki i informatory,
- Muz C – teoria muzyki,
- Muz D – historia muzyki,
- Muz E – muzyka religijna,
- Muz F – pedagogika muzyczna,
- Muz G – filozofia i psychologia muzyki,
- Muz H – socjologia muzyki,
- Muz J – etnomuzykologia i etnografia muzyczna,
- Muz K – instrumentoznawstwo i akustyka,
- Muz L – muzyka popularna,
- Muz M – varia (książki),
- Muz N – śpiewniki,
- Muz O – chorały.

⁸ K. Musioł, *Opracowanie rzeczowe zbiorów muzycznych*, Katowice 1965, s. 52.

W 2013 roku, w celu łatwiejszego przeszukiwania księgozbioru dział „bibliografie, biografie, katalogi, przewodniki i informatory” (Muz B) podzielono na Muz B1 – „biografie” i Muz B2 – „bibliografie, katalogi, przewodniki i informatory”. Także dział śpiewników (Muz N) został podzielony na „śpiewniki religijne” (Muz N1) oraz „śpiewniki świeckie” (Muz N2).

Do działów liczących poniżej pięćdziesiąt tytułów należą: „socjologia muzyki” (Muz H), „muzyka popularna” (Muz L) oraz „filozofia i psychologia muzyki” (Muz G), są to jednak dziedziny młode, rozwijające się, do których z roku na rok przybywa materiałów naukowych. Do działów, do których literatury przybywa najszybciej, zaliczamy „bibliografie, biografie, katalogi, przewodniki i informatory” (Muz B) oraz dział „varia”: (Muz M), w którym umieszczane są książki trudne do sklasyfikowania w pozostałych działach. Znajdziemy tutaj m.in. różnotematyczne serie (np. „Musica Practica”, „Musica Theoretica”), prace zbiorowe, materiały konferencyjne oraz katalogi z koncertów i festiwali. Kolejnymi pokaźnymi działami są: muzyka religijna (Muz E), pedagogika muzyczna (Muz F), historia muzyki (Muz D) oraz teoria muzyki (Muz C). Każdy z ostatnich czterech wymienionych liczy już sporo powyżej 200 tytułów książek. Powyżej 100 tytułów zawierają działy Muz A, gdzie znajdziemy m.in. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* i największą niemiecką encyklopedię muzyki *Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik*, a także dział „instrumentoznawstwo i akustyka” (Muz K). W tym dziale najwięcej pozycji znajdziemy o organach, cieszą się bowiem one największą popularnością wśród studentów muzykologii, gdzie jednym z przedmiotów praktycznych jest gra na tym właśnie instrumencie klawiszowym.

Przy obecnej, tak szczegółowej klasyfikacji księgozbioru muzycznego spore trudności sprawia przyporządkowanie książek do niektórych działów. Najwięcej problemów przysparzają tytuły z dwóch lub więcej dziedzin wiedzy, np. z pogranicza teorii i muzyki religijnej lub historii i teorii muzyki. W pierwszym przypadku nie wystarczy przyjąć zasady, że pojawiająca się data w tytule książki świadczy o tym, że będzie ona przyporządkowana do działu historii muzyki. Pomocą są hasła przedmiotowe stosowane w opracowaniu książki. Posłużę się tutaj przykładem książki *Przestrzenie recepcji muzyki współczesnej*, którą można by

przydzielić zarówno do teorii, jak i historii muzyki. Ze względu na treść ostatecznie znajdziemy ją w dziale teorii muzyki. Większy problem pojawia się wtedy, kiedy książka dotyczy analizy muzycznej jakiegoś utworu religijnego. Czy w tym przypadku należy wziąć pod uwagę analizę muzyczną – teorię muzyki, czy może muzykę religijną ze względu na utwór religijny? Problemy takie można by tu dowolnie mnożyć, jednak najważniejszą zasadą, jaką przyjęto, jest konsekwencja, czyli postępowanie według przyjętych reguł. Uznano więc, że wszystkie analizy dzieł i rozważania teoretyczne dotyczące muzyki (także religijnej) będą przydzielane do teorii muzyki, natomiast omówienia ksiąg liturgicznych znajdą swoje miejsce w muzyce religijnej. Np.: *Modalność chorału gregoriańskiego. Zagadnienia wstępne* I. Siekierki zaklasyfikowano do teorii muzyki, a *Antyfonarz kielecki z 1372 roku pod względem muzykologicznym* T. Miazgi do muzyki religijnej. Dużą pomocą w klasyfikacji zbiorów jest również znajomość autorów publikacji dzieł.

Zbiory specjalne

Omówienie zbiorów specjalnych zacznę od przytoczenia definicji terminu. W najnowszym podręczniku współczesnego bibliotekarstwa czytamy: „Zbiory specjalne (*special collections*) są grupą dokumentów bibliotecznych wyłączonych z ogólnego zasobu zbiorów bibliotecznych ze względu na odrębne cechy formalne. Za cechy te można uznać: sposób wykonania odmienny od produkcji drukarskiej (np. rękopisy, fotografie, rysunki, grafikę artystyczną, mikrofilmy, kopie cyfrowe, nagrania dźwiękowe i audiowizualne na różnych nośnikach itp.), a w przypadku produkcji drukarskiej zarówno szczególnie jej charakter (stare druki, jako efekt produkcji rękodzielniczej w takich elementach, jak papier, skład typograficzny i oprawa), oraz formę wydawniczą, różną od typowych druków zwartych i ciągłych (np. mapy, nuty, afisze, plakaty, ulotki, opisy patentowe i in.). (...) Zbiory specjalne przedstawiają więc bardzo szeroką i niejednorodną grupę dokumentów bibliotecznych, o różnorodnych cechach formalnych oraz różnej wartości naukowej i znaczeniu”⁹.

⁹ *Bibliotekarstwo*, pod red. A. Tokarskiej, Warszawa 2013, s. 143.

Do zbiorów specjalnych, które Biblioteka Wydziału Teologicznego zgromadziła w znacznej ilości, należą nuty. Przy obecnym profilu kształcenia na Wydziale Teologicznym biblioteka wydziałowa ma ściśle określone zapotrzebowanie na te dokumenty. Są to przede wszystkim opracowania organowe, fortepianowe oraz w mniejszej części chórálne. Przed uruchomieniem przez Wydział Teologiczny studiów muzykologicznych biblioteka wydziałowa otrzymywała jako egzemplarz obowiązkowy głównie śpiewniki pielgrzymkowe, kolędowe oraz liturgiczne¹⁰. Obecna klasyfikacja zbiorów specjalnych w Bibliotece Wydziału Teologicznego w Opolu wygląda następująco:

- Muz P – utwory chórálne,
- Muz R – nuty organowe,
- Muz S – nuty fortepianowe,
- Muz T – opracowania źródłowe muzyki dawnej,
- Muz U – opera omnia,
- Muz W – varia (nuty).

Podobnie jak w przypadku książek w pierwszej kolejności do opracowania przeznaczone są pozycje najbardziej potrzebne studentom, czyli nuty do przedmiotów praktycznych: organowe (Muz R) oraz fortepianowe (Muz S). Dział nut organowych (Muz R) to utwory czysto instrumentalne (np. M. Surzyński, *Rok w pieśni kościelnej*, [t.] 2, *Preludia organowe op. 42 na melodiach pieśni kolędowych osnute*, Kraków 1999). Dział Muz S to nuty z przeznaczeniem na fortepian (np. J.S. Bach: *Inwencje dwugłosowe [nuty] na fortepian*, Kraków 2000). Aby przyspieszyć proces udostępniania, znaczna część nut, szczególnie tych ze Studium Muzyki Kościelnej, była wprowadzana w opisie skrótowym. W ten sposób wprowadzono ok. 600 opisów nut, których opis bibliograficzny na bieżąco się uzupełnia. W 2013 roku katalog został rozbudowany o 155 rekordów z pełnym opisem bibliograficznym.

Opracowanie zbiorów specjalnych w katalogu komputerowym ALEPH polega m.in. na uzupełnieniu kilku nowych pól w formacie MARC 21. Pierwsze to pole o numerze 047 – forma muzyczna utworu. „Pole 047 ma zastosowanie w rekordach opisu dokumen-

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 roku w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania, Dz.U. 1997, nr 29, poz. 161.

tów dźwiękowych zawierających nagranie więcej niż jednego utworu muzycznego o zróżnicowanej formie. W takim przypadku w polu 008 w pozycjach 18-19 wprowadza się kod «mu», oznaczający różne formy (np. **nc** Nocturnes, **mz** Mazurkas, **pr** Preludes, **su** Suites)¹¹. Kolejne pole 048 – to kod obsady utworu muzycznego. „Zawiera zakodowaną informację o obsadzie nagranych utworów muzycznych i w razie potrzeby także dwucyfrowe (01-99) określenie liczby poszczególnych instrumentów lub głosów. Pole powtarza się, jeżeli w dokumencie dźwiękowym nagrane są utwory o zróżnicowanej obsadzie. Podaje się nie więcej niż 5 odrębnych pól”¹². Na rys. 1 widać, że przykładowy utwór przeznaczony jest na fortepian (048_a ka).

ISSN	020	0392005025
Numer wydaw.	028	21
Zr. katalog	040	1
Język	041	1
Kod muz.	048	1
Kod obsady	048	1
UKD B/N	080	1
HG osobowe	100	1
Tytuł i oznaczenie	245	1
Wydanie	250	1
Adres wydawcy	260	1

Rys. 1. Przykład opisu rekordu bibliograficznego zawierającego pole 047 i 048
Źródło: Katalog Biblioteki UO w systemie ALEPH – moduł katalogowania.

W trakcie opracowania niezbędna jest znajomość najważniejszych kodów instrumentów, głosów i zespołów, przedstawionych w tabeli 1.

Ostatnim ważnym polem jest pole 254 – to strefa postaci zapisu muzycznego. „Określenie postaci zapisu muzycznego podajemy zgodnie z PN-83/N-01152/06. Na końcu pola stawiamy kropkę”¹³. Przykład przedstawia rys. 2.

¹¹ A. Drożdż, M. Stachyra, *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu dźwiękowego*, Warszawa 2002, s. 42.

¹² *Tamże*, s. 43.

¹³ Grupa ds. ujednolicenia formatu MARC 21 w bazach MAK. Ujednolicony format MARC 21 rekordu bibliograficznego wraz z zasobem Pakiet MAK 5, s. 124.

Tab. 1. Kody głosów, instrumentów i zespołów używane przy opracowaniu

GŁOSY		INSTRUMENTY klawiszowe, smyczkowe, dęte drewniane		CHÓRY	
sopran	va	fortepian	ka	mieszany	ca
mezzosopran	vb	organy	kb	żeński	b
alt	vc	klawesyn	kc	męski	c
tenor	vd	klawikord	kd	dziecięcy	d
baryton	ve	skrzypce	sa	nieokreślony, nietypowy	n
bas	vf	altówka	sb	nieznany	u
kontratenor	vg	wiolonczela	sc	ludowy, etniczny	y
głos wysoki	vh	kontrabas	sd		
głos średni	vi	flet	wa		
głos niski	vj	obój	wb		
nieokreślone, nietypowe	vn	klarnet	wc		
głosy nieznane	vu	saksofon	wi		

Źródło: A. Drożdż, M. Stachyra, *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu dźwiękowego*, Warszawa 2002, s. 44-47.

The screenshot displays the ALEPH cataloging system interface. At the top, it shows the system name 'ALEPH Katalogowanie - wersja 18.01', the user 'Bism', and the record number '10392036991 (18.01)'. The main window is titled 'MU Nr sys. 661221 Koncert f-moll op. 21 : na fortepian i o (Chopin, Fryderyk (1810-1849).)' and includes a search bar with the text 'Kod recyklingu'. On the left, there is a sidebar with navigation options like '[R] Edytuj n', 'UOP01-66', '[I] Importuj', and '[K] Komunik'. The main area shows a list of fields with their corresponding values and codes: 'Język' (041 0), 'UKD BN' (080), 'HG osobowe' (100 1), 'Tytuł i ozn.od' (245 10), 'Tyt. odmienny' (246 31), 'Zapis muzyczny' (254), 'Adres wydaw.' (260), 'Opis fizyczny' (300), 'Seria/wielotom.' (490 1), and 'Uwagi ogólne' (500). Each field has a small icon indicating its type. At the bottom, there are tabs for '1. Komunikacja', '2. Informacje o dziele', '3. Przeglądanie', '4. Rekordy i kody', and '5. Opcje'.

Rys. 2. Przykład opisu rekordu bibliograficznego zawierającego pole zapisu muzycznego. Źródło: Katalog Biblioteki UO w systemie ALEPH – moduł katalogowania.

Czasopisma

Powstanie nowego kierunku kształcenia wymusiło także wyodrębnienie w czytelni czasopism BWT osobnego miejsca z przeznaczeniem na czasopisma o tematyce muzycznej. Jest to obecnie niewielki zbiór wydawnictw ciągłych, jednak z każdym rokiem dzięki otrzymywaniu egzemplarza obowiązkowego oraz indywidualnemu zakupowi zbiór ten się powiększa. Obecnie w ramach egzemplarza obowiązkowego biblioteka otrzymuje dwadzieścia pięć tytułów czasopism, a ze Studium Muzyki Kościelnej w Opolu – dwadzieścia tytułów. Źródło wpływu odróżnimy po pierwszej literze w sygnaturze (czasopisma nabyte z EO posiadają sygnaturę „Em”, a wydawnictwa ciągłe ze Studium Muzyki Kościelnej sygnaturę „Mm”). Ponieważ biblioteka gromadzi czasopisma muzyczne z dwóch różnych źródeł, zadbano także o to, aby otrzymywane tytuły się nie dublowały. Jedynie dwa tytuły czasopism – „Muzyka w Liturgii” oraz „Muzyka 21. Magazyn muzyki i sztuk pokrewnych” – wpływają z dwóch źródeł (EO i Studium Muzyki Kościelnej), dzięki czemu biblioteka posiada po dwa egzemplarze każdego z tych tytułów.

Ze wszystkich czasopism w czytelni osoby zainteresowane korzystają na miejscu. W całej czytelni czasopism użytkownicy mają wolny dostęp do zbiorów i urządzeń kopiujących.

Podsumowanie

Na przestrzeni szesnastu lat biblioteka wraz z rozwojem Wydziału Teologicznego UO zmieniała się, dostosowując się do nowych potrzeb i oczekiwań swoich czytelników. Nowy kierunek studiów wymógł poszerzenie bazy materialnej oraz kadrowej, co wiązało się z zatrudnieniem dobrze przygotowanych nauczycieli akademickich. W ramach rozwoju współpracy z zagranicą Wydział Teologiczny współuczestniczy w ciekawych międzynarodowych projektach badawczych w zakresie muzykologii, m.in. z Hochschule für Katholische Kirchenmusik und Musikpädagogik w Ratyzbonie, oraz w projektach w ramach Funduszu Wyszehradzkiego. Ze względu na nowy kierunek kształcenia znacznie poszerzył się profil gromadzenia zbiorów, tak-

że z zakresu muzykologii. Obecnie księgozbiór muzyczny Biblioteki Wydziału Teologicznego UO liczy prawie 3 tys. egzemplarzy książek i zbiorów specjalnych oraz czterdzieści pięć tytułów czasopism. Dzięki temu biblioteka wciąż zyskuje nowych użytkowników, zarówno wśród studentów i pracowników naukowych z innych wydziałów, jak i osób spoza środowiska akademickiego, zwłaszcza czytelników z terenu województw opolskiego, śląskiego i dolnośląskiego.

Zbiory muzyczne, które znajdują się w polskich bibliotekach akademickich, kościelnych, publicznych, kolekcjach innych instytucji i stowarzyszeń muzycznych, wciąż znajdują szerokie zainteresowanie zarówno wśród swoich odbiorców, jak i bibliotekarzy, archiwistów i badaczy muzykologów. Są tematem podejmowanym na różnego rodzaju konferencjach, seminariach oraz warsztatach naukowych. Warto przy okazji wspomnieć, że w tym roku swoje pięćdziesięciolecie istnienia obchodzi Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML, z którą Biblioteka Wydziału Teologicznego UO zamierza w najbliższej przyszłości podjąć współpracę.

MUSICAL COLLECTION IN THE LIBRARY OF THE FACULTY OF THEOLOGY OF THE OPOLE UNIVERSITY

Musical collection has been presented in the Library of the Faculty of Theology of the Opole University since the beginning of its functioning. However, it regained its interests when the new field of study – musicology was introduced at the Faculty. The library has tried to expand the profile of collections meeting the new needs and expectations of musicology students. At present, the musical collection comprises a large number of documents with a separate section in the open-shelf access area in the reading room available to students, academic staff and everyone interested.

ELŻBIETA SŁOŃ¹

KSIĄŻKI RELIGIJNO-TEOLOGICZNE W WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTECIE PUBLICZNEJ IM. WITOLDA GOMBROWICZA W KIELCACH A OBECNOŚĆ TEJ SAMEJ LITERATURY W BIBLIOTECIE WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO W KIELCACH ANALIZA PORÓWNAWCZA

Biblioteki publiczne w Polsce funkcjonują zgodnie z ustawą o bibliotekach uchwaloną 9 kwietnia 1968 roku². „Ustawa wytycza nowe zasady polityki bibliotecznej – obowiązek współpracy bibliotek ogólnokrajowej sieci w zakresie gromadzenia, przechowywania i udostępniania zbiorów, sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych, działalności naukowo-badawczej oraz doskonalenia zawodowego kadr”³. Omawiany akt prawny znakomicie uzasadniał tworzenie bądź wzmacnianie już istniejących działów informacji. Również w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach (WBP) funkcjonuje taka jednostka. Można dowiedzieć się o niej z informatorów wydawanych drukiem⁴. Nosiła wówczas nazwę: Dział Informacyjno-

¹ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach.

² Źródło pełnego tekstu ustawy: Dz.U. z 1968 roku, nr 12, poz. 63.

³ *Encyklopedia wiedzy o książce*, pod red. A. Birkenmajera, B. Kocowskiego, J. Trzynałdowskiego, Wrocław 1971, k. 1925.

⁴ *Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach – informator*, pod red. M. Kałdowskiej, Kielce 1984 i 1989; M. Śmietanka, *Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach – informator*,

-Bibliograficzny. Obecnie jest to Dział Informacji i Bibliografii Regionalnej, w którego skład wchodzi Informatorium i Ośrodek Informacji Europejskiej⁵.

W formalnym opracowaniu księgozbioru biblioteka posługuje się Uniwersalną Klasyfikacją Dziesiątną (UKD). Jest ona opracowywana przez Międzynarodowy Instytut Bibliograficzny (Institut International de Bibliographie) w Brukseli⁶. Klasyfikacja ta podlega stałym modyfikacjom w zależności od potrzeb związanych z rozwojem poszczególnych dziedzin nauki. Zmiany te można śledzić w odpowiedniej zakładce na stronie Biblioteki Narodowej w Warszawie⁷. W Informatorium Działu Informacji i Bibliografii Regionalnej książki uporządkowane są zgodnie z tablicami UKD. Ze względu na specyfikę działu zostały wydzielone bibliografie, które stoją na osobnych półkach w odrębnym ciągu. Tu jednak również zastosowano podział według UKD. Interesujący nas dział drugi: religia i teologia, występuje więc w dwóch miejscach: w ciągu głównym księgozbioru i w ciągu bibliografii. Razem jest to pięćdziesiąt pięć woluminów obejmujących czterdzieści osiem tytułów – część z nich to wydawnictwa wielotomowe. Ponieważ nie wszystkie pozycje wielotomowe są kompletne, analizie poddano książki, posługując się liczbą woluminów. W księgozborze działu, oczywiście prócz bibliografii, znajdują się głównie informatory i opracowania monograficzne. Dla prostoty będą one nazywane po prostu opracowaniami.

W Informatorium znajduje się trzydzieści dziewięć opracowań (co stanowi 70,9 proc. działu drugiego) i szesnaście bibliografii (29,1 proc.). Jeśli chodzi o zawartość treściową, można je podzielić na trzy grupy: ogólne dotyczące religii – jedenaście (20 proc. całości), opisujące religie chrześcijańskie – trzydzieści cztery (61,8 proc.), oraz opracowania na temat mitologii – dziesięć (18,2 proc.). Wśród tych ostatnich dwie książki są opracowaniami ogólnymi, trzy dotyczą mitologii greckiej i rzymskiej, pozostałe zaś są poświęcone każda konkretnej mitologii: celtyckiej, greckiej, mezopotamskiej, rzymskiej i wikingów.

Kielce 1994; M. Śmietanka, L. Zielińska, *Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach – informator*, Kielce 1997.

⁵ Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, <http://www.wbp.kielce.pl/kontakt>, 21.03.2014.

⁶ *Encyklopedia wiedzy o książce*, dz. cyt., k. 1165.

⁷ Kartoteka wzorcowa Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej (UKD), <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=50>, 21.03.2014.

Po sprawdzeniu poszczególnych tytułów w katalogach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach (BWSD)⁸ stwierdzono, że w jej zbiorach nie ma siedemnastu tytułów konkretnych wydań książek znajdujących się w księgozbiorze Informatorium Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, co stanowi 31 proc. Różnie jednak kształtują się te liczby w wymienionych wcześniej grupach. W książkach dotyczących ogólnie religii jest ich pięć (brak 47 proc.), traktujących o religiach chrześcijańskich – sześć (to tylko 17,6 proc.), również opracowań o mitologii – sześć (ale to już stanowi 60 proc.). Brano tu jednak pod uwagę konkretne wydania znajdujące się w zbiorach Informatorium Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, nie uwzględniając innych edycji. Poza tym niektóre tytuły znajdujące się na półkach w Informatorium można odnaleźć w innych agendach WPB (w tym również inne wydania). Istniejącą sytuację przedstawia poniższa tabela⁹.

Tab. 1. Książki znajdujące się w Informatorium i innych agendach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach i ich odpowiedniki w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach

	Opis bibliograficzny książki	WPB			BWSD	
		Informatorium	Inne działy	Inne wyd.	Liczba	Inne wyd.
1	<i>Atlas biblijny</i> , Warszawa 1990	1	1	–	3	–
2	Baranowski Henryk, <i>Ostra Brama</i> , Toruń 1991	1	–	–	–	–
3	Bellinger Gerhard J., <i>Leksykon mitologii</i> , Warszawa 2003	1	2	–	–	–
4	<i>Bibliografia historii Kościoła katolickiego w Polsce za lata 1944–1970</i> , cz. 1, Warszawa 1977	1	–	–	2	–
5	<i>Bibliografia historii Kościoła katolickiego w Polsce za lata 1944–1970</i> , cz. 2, Warszawa 1977	1	–	–	2	–
6	<i>Bibliografia historii Kościoła katolickiego w Polsce za lata 1944–1970</i> , cz. 3, Warszawa 1977	1	–	–	2	–

⁸ Katalog komputerowy: *Katalog Biblioteki WSD w Kielcach*, <http://baza.wsd.kielce.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=01>, 21.03.2014; oraz przejrany tego samego dnia katalog kartkowy.

⁹ Stan na 21.03.2014.

	Opis bibliograficzny książki	WBP			BWS D	
		Informatorium	Inne dzieły	Inne wyd.	Liczba	Inne wyd.
7	<i>Bibliografia historii Kościoła katolickiego w Polsce za lata 1971-1972</i> , Warszawa 1977	1	–	–	1	–
8	<i>Bibliografia historii Kościoła katolickiego w Polsce za lata 1973-1974</i> , Warszawa 1978	1	–	–	1	–
9	Black Jeremy, <i>Słownik mitologii Mezopotamii</i> , Katowice 2006	1	1	–	–	–
10	Bocian Martin, <i>Leksykon postaci biblijnych</i> , Kraków 1998	1	2	–	1	2
11	Botheroyd Sylwia, <i>Słownik mitologii celtyckiej</i> , Katowice 2006	1	1	–	–	–
12	Brownrigg Ronald, <i>Wszystkie postacie Nowego Testamentu</i> , Warszawa 2003	1	2	–	–	–
13	Calvocoressi Peter, <i>Kto jest kim w Biblii</i> , Łódź 1992	1	1	–	–	–
14	Czerniatowicz Janina, <i>Recepcja antyku chrześcijańskiego w Polsce</i> , Lublin 1983	1	–	–	1	–
15	Eliade Mircea, <i>Historia wierzeń i idei religijnych</i> , t. 1, Warszawa 1988	1	4	–	3	1
16	Eliade Mircea, <i>Historia wierzeń i idei religijnych</i> , t. 2, Warszawa 1994	1	4	–	–	2
17	<i>Encyklopedia Biblii</i> , Warszawa 1997	1	1	–	1	–
18	Fisher-Wollpert Rudolf, <i>Leksykon papieży</i> , Kraków 1990	1	1	–	1	1
19	Grant Michael, <i>Kto jest kim w mitologii</i> , Poznań 2000	1	2	–	–	–
20	Gręś Stanisław, <i>Polska bibliografia mariologiczna</i> , Niepokalanów 2004	1	–	–	1	–
21	Grimal Pierre, <i>Słownik mitologii greckiej i rzymskiej</i> , Wrocław 1987	1	2	2	1	1
22	Jaczynowska Maria, <i>Religie świata rzymskiego</i> , Warszawa 1987	1	3	–	–	1
23	Kaczmarczyk Kazimierz, <i>Katalog archiwum Opactwa Cystersów w Mogile</i> , Kraków 1919	1	–	–	–	–
24	Karczewski Sebastian, <i>Jan Paweł II</i> , Radom 2005	1	1	–	1	–
25	<i>Karol Wojtyła – Jan Paweł II</i> , oprac. Anna Andrzejewska, Leszno 1991	1	–	–	1	–

	Opis bibliograficzny książki	WBP			BWS D	
		Informatorium	Inne działy	Inne wyd.	Liczba	Inne wyd.
26	Kempiński Andrzej M., <i>Ilustrowany leksykon mitologii wikingów</i> , Poznań 2003	1	2	–	–	–
27	Kozłowski Jan, <i>Atlas wyznań w Polsce</i> , Kraków 1989	1	1	–	–	–
28	<i>Kronika chrześcijaństwa</i> , Warszawa 1998	1	2	–	1	–
29	<i>Kultura biblijna</i> , Warszawa 1997	1	1	–	1	–
30	<i>Leksykon Kościoła katolickiego w Polsce</i> , Warszawa 2003	1	2	–	1	–
31	<i>Leksykon religii od A do Z</i> , Warszawa 1994	1	1	–	–	–
32	Margul Tadeusz, <i>Międzynarodowa bibliografia religioznawstwa porównawczego w układzie działowym</i> , Kraków 1984	1	–	–	–	–
33	Mather George A., <i>Słownik sekt, nowych ruchów religijnych i okultyzmu</i> , Warszawa 2006	1	1	–	1	–
34	McBrien Richard P., <i>Leksykon papieży</i> , Warszawa 2003	1	1	–	1	–
35	McDowell Josh, <i>Przewodnik apologetyczny</i> , Warszawa 2002	1	3	–	1	–
36	<i>Od Mojżesza do Mahometa</i> , Warszawa 1987	1	1	1	–	1
37	<i>Polska bibliografia biblijna</i> , Kraków 1932	1	–	–	1	–
38	Rahner Karl, <i>Mały słownik teologiczny</i> , Warszawa 1987	1	3	1	7	1
39	<i>Religie, Kościoły, wyznania</i> , Warszawa 2002	1	2	–	–	–
40	<i>Religie świata</i> , Warszawa 1994	1	5	–	–	–
41	Schauber Vera, <i>Ilustrowany leksykon świętych</i> , Kielce 2002	1	1	–	2	1
42	Schmidt Jöel, <i>Słownik mitologii greckiej i rzymskiej</i> , Katowice 1992	1	1	2	–	1
43	<i>Słownik encyklopedyczny chrześcijaństwa w Polsce</i> , pod red. Zbigniewa Jakubowskiego, Częstochowa 1990	1	1	–	–	–
44	<i>Spis bibliograficzny wydawnictw religijnych w Polsce w latach 1945-1955</i> , pod red. Jerzego Turowicza, Warszawa 1956	1	–	–	1	–
45	<i>Szlaki pielgrzymkowe Europy</i> , Kraków 2000	1	1	–	1	–
46	Vermes Geza, <i>Kto był kim w czasach Jezusa</i> , Warszawa 2006	1	2	–	–	–

	Opis bibliograficzny książki	WBP			BWS	
		Informatorium	Inne dzieły	Inne wyd.	Liczba	Inne wyd.
47	<i>Wielki atlas mitów i legend świata</i> , pod red. Williama G. Doty'ego, Warszawa 2004	1	1	–	–	–
48	Wierusz-Kowalski Jan, <i>Poczet papieży</i> , Warszawa 1985	1	3	1	1	–
49	<i>Z dawna Polski Tyś Królową</i> , Szymanów 1990	1	–	–	–	35
50	<i>Zarys dziejów religii</i> , pod red. Józefa Kellera, Warszawa 1986	1	1	6	1	4
51	Zieliński Tadeusz, <i>Starożytność bajeczna</i> , Kraków 1988	1	2	–	–	1
52	Zieliński Zygmunt, <i>Bibliografia katolickich czasopism religijnych w Polsce 1918-1944</i> , Lublin 1981	1	–	–	3	–
53	Zieliński Zygmunt, <i>Papiestwo i papieże dwóch ostatnich wieków</i> , Warszawa 1983	1	–	–	6	6
54	Żmuda Ryszard, <i>Bibliografia produkcji wydawniczej zakonów w Polsce 1945-1995. Wydaw. zwarte, t. 1, cz. 1</i> , Warszawa 2000	1	–	–	1	–
55	Żmuda Ryszard, <i>Bibliografia produkcji wydawniczej zakonów w Polsce 1945-1995. Wydaw. zwarte, t. 1, cz. 2</i> , Warszawa 2000	1	–	–	1	1

Nad niektórymi tytułami wymienionymi w tabeli 1 warto za-
trzymać się chwilę dłużej, gdyż suche liczby nie zawsze w sposób
jasny ukazują stan istniejący. Kilka spraw wymaga więc szerszych
wyjaśnień. W pozycjach 4-8 została wymieniona *Bibliografia Ko-
ścioła katolickiego w Polsce*. Są to tomy wydawnictwa ciągłego
za lata 1944-1974, te bowiem tomy znajdują się w księgozbiorze
Informatorium WBP (i w ogóle w księgozbiorze tej placówki).
W Bibliotece WSD można odnaleźć tomy kolejne za lata: 1975-
1977 (cz. 1-2); 1987-1979, 1980-1981 (cz. 1-2); oraz 1982-1984
(cz. 1-3), a więc czytelnik poszukujący literatury na temat polskie-
go Kościoła katolickiego odnajdzie jej tu zdecydowanie więcej.
Również szerzej reprezentowana jest w tej bibliotece wymienio-
na jako pozycja 14 bibliografia dotycząca recepcji antyku chrze-

ścijańskiego w Polsce¹⁰. W bibliotece wojewódzkiej znajduje się tylko część druga tomu pierwszego, natomiast w seminaryjnej obydwie części tego tomu. Podobna sytuacja dotyczy bibliografii biblijnej zamieszczonej jako pozycja 37 tabeli 1¹¹. W Informatorium obejmuje ona tylko lata 1900-1930, natomiast w bibliotece seminaryjnej można sięgnąć po dalszy ciąg za lata 1931-1965. Nie inaczej jest w przypadku spisu bibliograficznego polskich religijnych czasopism katolickich¹². W obydwu analizowanych księgozbiorach można przeglądać bibliografię za lata 1918-1944, ale w BWSD znajduje się uzupełnienie za lata 1945-1989, czyli aż za czterdzieści pięć lat. W wielu więc przypadkach poszukiwania bibliograficzne w konkretnych spisach z dziedziny religii i teologii warto uzupełnić, przeglądając zbiory seminaryjne.

Bardziej skomplikowana wydaje się sytuacja w przypadku dwóch opracowań wielotomowych. Pierwsza książka to *Historia wierzeń i idei religijnych* autorstwa M. Eliadego (pozycja 15 i 16 w tabeli 1)¹³. Tom pierwszy (*Od epoki kamiennej do mistrzów eleuzyńskich*) i drugi (*Od Gautamy Buddy do początków chrześcijaństwa*) tego tytułu można odnaleźć zarówno w Informatorium oraz innych agendach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, jak i w bibliotece seminaryjnej. Inaczej ma się rzecz z tomem trzecim (*Od Mahometa do wieku reform*). Brak go w Informatorium, natomiast prócz tego, że można się z nim zapoznać w BWSD, to jeden egzemplarz tego tomu znajduje się w zbiorach Wypożyczalni Ogólnej WPB. Jeszcze bardziej zawiła sytuacja panuje w przypadku dzieła Zygmunta Zielińskiego o papieństwie i papieżach (pozycja 53 w tabeli 1)¹⁴. W Informatorium znajduje się jeden egzemplarz w wydaniu jednotomowym za lata 1775-1978. Wypożyczalnia Ogólna WPB ma dwa egzemplarze wydane trzy lata później w dwóch częściach: za lata 1775-1903 i 1903-1978. Biblioteka WSD ma kilka egzemplarzy wydania pierwszego, lecz także z roku 1999 w dwóch częściach i z 2007.

¹⁰ J. Czerniatowicz, C. Mazur, *Recepcja antyku chrześcijańskiego w Polsce. Materiały bibliograficzne*, t. 1, cz. 1-2: XV-XVIII w., Lublin 1983.

¹¹ *Polska bibliografia biblijna*, Kraków 1932.

¹² Z. Zieliński, *Bibliografia katolickich czasopism religijnych w Polsce 1918-1944*, Lublin 1981.

¹³ M. Eliade, *Historia wierzeń i idei religijnych*, t. 1-3, Warszawa 1988-1995.

¹⁴ Z. Zieliński, *Papieństwo i papieże dwóch ostatnich wieków*, Warszawa 1983 i wydania kolejne.

Księgozbiór działu drugiego: religia i teologia, w Informatorium – jak już to wcześniej wspomniano – został przez autorkę niniejszego artykułu podzielony na trzy grupy: książki ogólnie dotyczące religii, opracowania na temat religii chrześcijańskich i książki o mitologii. Nie można jednak pomijać faktu, że obok religii chrześcijańskich funkcjonują we współczesnym świecie także inne religie i wyznania. Niektórzy autorzy dzielą je umownie według ich założycieli. Można się tu odwołać do tekstu Józefa Kellera, który wymienia ich pięciu: Mojżesza, Buddę, Konfucjusza, Jezusa i Mahometa. „Mojżesz, Jezus i Mahomet są «twórcami» religii Bliskiego Wschodu, Budda i Konfucjusz zaś Indii i Chin. Właśnie Bliski i Daleki Wschód stanowił w historii teren wyjątkowo ważny dla kształtowania się wielkich religii. Buddyzm, chrześcijaństwo i islam – to religie uniwersalne, mające miliony wyznawców w całym niemal świecie. Judaizm i konfucjanizm zaś, jakkolwiek w założeniu swoim nie miały wykraczać poza granice jednego narodu, odgrywają do dziś pewną rolę w świecie”¹⁵. Keller wymienia pięć religii, inne źródła podają ich jednak więcej. W pozycji *Religie świata* w spisie treści uwzględnione są (poza wymienionymi przez Kellera) również zoroastryzm, hinduizm, dżinizm, sikhizm i szintoizm¹⁶. Wikipedia dodaje jeszcze do tego spisu bahaizm – religię, która „powstała na gruncie islamu szyickiego, z elementami judaizmu i chrześcijaństwa”¹⁷, a także zaratusztrianizm. Ponieważ w Informatorium WPB nie ma oddzielnych opracowań dotyczących religii niechrześcijańskich, sprawdzono, czy i jak są one reprezentowane w księgozbiorach omawianych bibliotek¹⁸. Wyniki przedstawione zostały w tabeli 2.

Liczbę przedstawioną w tabeli 2 wydają się rozłożone zgodnie z oczekiwaniami. Jest rzeczą oczywistą, że w obu analizowanych bibliotekach księgozbiór kompletowany jest zgodnie z profilem gromadzenia i zapotrzebowaniem użytkowników, w związku z tym opracowania z dziedziny religii reprezentowane są w BWSD znacznie liczniej. Dotyczy to zwłaszcza religii chrześcijańskich, jako że pozycji na ten temat jest prawie trzykrotnie więcej niż w WPB.

¹⁵ J. Keller, *Żołężyciele wielkich religii*, w: *Od Mojżesza do Mahometa*, pod red. tegoż, Warszawa 1987, s. 13.

¹⁶ *Religie świata*, pod red. P.B. Clarke'a, Warszawa 1994, s. 5.

¹⁷ *Przegląd głównych religii świata*, <http://pl.wikipedia.org/wiki/Religie>, 21.03.2014.

¹⁸ Wojewódzka Biblioteka Publiczna, <http://webmak.wbp.kielce.pl/webmak/wyszukiwanie.html?page=182&bookmark=10>, 25.04.2014; Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego, <http://baza.wsd.kielce.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=01>, 25.04.2014.

Tab. 2. Opracowania o religiach świata

Religia	WSD (temat/okr.)	BWBP (hasło)
judaizm	219	50
chrześcijaństwo	697	257
islam	127	93
zoroastryzm	–	–
zaratusztrianizm	–	–
hinduizm	48	12
dżinizm	1	–
buddyzm	59	50
sikhizm	2	–
szintoizm	1	–
bahaizm	–	–

Jak wykazano w analizie porównawczej księgozbiorów Informatorium WBP i BWSD, duża część książek reprezentowana jest w obydwu zbiorach, niektóre jednak występują tylko w jednym z nich. Podobna sytuacja występuje z pewnością, jeśli idzie o księgozbiory obydwu bibliotek. Może to się okazać korzystne dla czytelnika, który w różnych miejscach będzie mógł się zapoznać z bogactwem literatury religijnej¹⁹.

Na zakończenie należy podkreślić, że nie tylko książki są źródłem wiedzy i informacji. W BWSD znajdują się bogate zbiory czasopism religijnych. Trochę inaczej sprawa ta wygląda w Informatorium WBP. Poza zrębem głównym księgozbioru wydzielone są drobne zestawienia bibliograficzne ustawione na półkach w układzie numerycznym. Tam również znajdują się wykazy literatury związanej z religią i teologią. Także w innych działach (poza działem drugim: religia i teologia) można poszukiwać problematyki religijnej. Dobrym przykładem jest tu pozycja *Biblia a literatura polska*²⁰, bardzo często podawana użytkownikom Informatorium (BWSD ma siedemnaście egzemplarzy tej książki i jeden z 1988 roku). Dodatkowym źródłem wiedzy znajdującym się w Informatorium są teczki, w których kompletowane są dodatki do gazet i czasopism. Nie są to materiały inwentaryzowane, lecz łączy je jakiś wspólny temat i stanowią uzupełnienie księgozbio-

¹⁹ W Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego jest oddzielna czytelnia dla osób świeckich.

²⁰ *Biblia a literatura polska*, wybór i oprac. K. Bukowski, Warszawa 1984.

ru. W dziale drugim: religia i teologia, znajdują się cztery takie teczki gromadzące materiały będące dodatkami do „Gazety Wyborczej” z różnych okresów: *Nasz papież – kronika pontyfikatu w 27 zeszytach*, *Nasz święty Jan Paweł II* (trzydzieści jeden zeszytów i kilka kolorowych portretów z różnych źródeł), *Pielgrzymki do miejsc świętych* (piętnaście zeszytów, co stanowi komplet) oraz *Tajemnice chrześcijaństwa – cuda, objawienia, proroctwa* (dziesięć zeszytów).

Księgozbiór z dziedziny religii w Informatorium Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach jest wystarczający na potrzeby świeckich czytelników, a czasem korzystają zeń też i alumni. Jeśli ktoś pragnie zdobyć głębszą wiedzę, może się zapoznać z książkami znajdującymi się w wypożyczalniach i czytelnich tej biblioteki, a jeśli i to go nie satysfakcjonuje, winien swą wiedzę pogłębić w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach.

THE RELIGIOUS-THEOLOGICAL BOOKS IN THE WITOLD GOMBROWICZ PROVINCIAL PUBLIC LIBRARY IN KIELCE AND THE PRESENCE OF THIS LITERATURE IN THE LIBRARY OF MAJOR SEMINARY IN KIELCE. A COMPARATIVE ANALYSIS

A comparative analysis of the religious-theological collections in two Kielce libraries: the Witold Gombrowicz Provincial Public Library and the Library of Major Seminary has been carried out. In the first library, the books in „Religion. Theology” section account for 48 titles in 55 volumes and comprise directories, monographs and bibliographies. As for their content we can distinguished general publications, books related to Christian religions and mythology. It was observed that in the collection of the Library of Major Seminary there are nearly 70% of the same books but the serials and multi-volume works are more complete. The religious and theological publications in Provincial Public Library are sufficient for lay people, however, for those who would like to broaden the knowledge is advisable to get acquainted with the literature of the seminary library.

AGATA MUC¹

„PIELGRZYM” – MIESIĘCZNIK PARAFII PW. WNIEBOWZİĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY W KATOWICACH

Od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku w Polsce widoczny jest rozwój prasy katolickiej: obok tytułów o zasięgu ogólnokrajowym zaczęły się ukazywać lokalne gazety wydawane przez poszczególne parafie. Przyjmowały one charakter tygodników, dwutygodników, miesięczników i dwumiesięczników lub były publikowane w sposób nieregularny (okazjonalny). Obecnie najczęściej tytułów ukazuje się w dużych miastach Małopolski i Śląska², gdzie istnieje odpowiednie zaplecze intelektualne, kulturalne i techniczne, a wydawcy mają ułatwiony dostęp do usług firm poligraficznych. Natomiast w mniejszych miejscowościach często wydawane są jedynie informatory zawierające ogłoszenia parafialne. W archidiecezji katowickiej w 2013 roku wydawano ok. dziewięćdziesięciu tytułów, z czego w samych tylko Katowicach ukazywało się ponad dwadzieścia pism parafialnych³. Jednym z katowickich periodyków jest „Pielgrzym”, wydawany przez parafię pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny⁴.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

² J. Czech, *Współczesna prasa katolicka w Polsce* (praca licencjacka obroniona w 2010 roku na Uniwersytecie Łódzkim), http://prasaparafialna.pl/czytelnia/prace_naukowe/wspolczesna_prasa_katolicka_w_polsce, 17.04.2014.

³ D. Bednarski, *Prasa parafialna w archidiecezji katowickiej, dossier przygotowane na użytek Komisji ds. Dziedzictwa Kościoła katowickiego II Synodu Archidiecezji Katowickiej*, Katowice 2013.

⁴ Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach została założona w 1951 roku, wchodzi w skład dekanatu Katowice-Śródmieście i obecnie liczy 11 350 para-

Powstanie i rozwój miesięcznika

Myśl założenia własnego periodyku narodziła się wśród parafian podczas jednej z pielgrzymek Wspólnoty Nauczycielskiej do Włoch (stąd pomysł na tytuł „Pielgrzym”), gdzie w wielu kościołach natrafiano na pisemka parafialne⁵. Czasopismo wydawano dwukrotnie: między pierwszą a drugą edycją było sześć lat przerwy. Najpierw wychodziło w latach 1991-1993 i ponownie od września roku 1999 do chwili obecnej. Zarówno pierwszą, jak i drugą edycję zainicjował ks. Grzegorz Polok, który w latach 1989-1992 i 1999-2000 pełnił funkcję wikarego parafii pw. Wniebowzięcia NMP. Jako pomysłodawca, organizator zespołu i pierwszy redaktor planował, że: „„Pielgrzym» ma stać się zaproszeniem, wezwaniem do włączenia się w życie parafii, a także służyć bieżącą informacją wszystkim zaangażowanym w jej życie”⁶.

Pierwotnie gazetka ukazywała się co dwa tygodnie, miała format A5 i liczyła od ośmiu do dwunastu stron. Proces wydawniczy był bardzo uproszczony i polegał na powielaniu kolejnych woluminów na kserokopiarce w 300 egzemplarzach, które następnie rozprowadzono w cenie około 2 – 3 zł.

Numery charakteryzowała prostota edytorska przejawiająca się brakiem zdjęć i koloru, a na oprawę graficzną składały się jedynie schematyczne rysunki. Pierwszy zespół redakcyjny obok ks. Poloka tworzyli w przeważającej większości nauczyciele związani z parafialną Wspólnotą Nauczycielską: Wanda Niedziela, Maria Sośnierz, Ewa Korzeniec oraz Andrzej Czajkowski. Praca nad kolejnymi numerami wyglądała tak, że po zaakceptowaniu wszystkich tekstów do druku jedna z parafianek, Maria Sośnierz, przepisywała je na komputerze, natomiast resztę prac wykonywał Andrzej Czajkowski⁷. Po przeniesieniu pomysłodawcy pisemka, ks. Grzegorza Poloka, do innej parafii redakcję przejął nowy wikary, ks. Jarosław Międzybrodzki, i kierował nią do ukazania się ostatniego numeru pierwszej edycji, to jest do stycznia 1994 roku.

fian, <http://www.archidiecezja.katowice.pl/index.php/dekanaty-i-parafie/43-archidiecezja/parafie/1071-katowice-wniebowzicia-najswietszej-maryi-panny>, 17.04.2014.

⁵ *Pół wieku. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 1952-2002*, oprac. W. Niedziela, K. Niedziela, we współpracy z B. Jośko, Katowice 2003, s. 47-48.

⁶ G. Polok, *Drodzy Parafianie i Czytelnicy*, „Pielgrzym” 1 (1999), s. 1.

⁷ W. Niedziela, *Redakcyjne wspomnienia*, „Pielgrzym” 12 (2007), s. 4.

PIELGRZYM

Nr 1.
09.09.91

Gazeta Parafii WNMP w Katowicach

Słowa Ewangelii w/g św. Marka.

Jezus opuścił okolicę Tyru i przez Sydon przyszedł nad Jezioro Galilejskie, przemierzając posiadłości Dekapolu. Przyprawdiali Mu głuchoniemego i prosili Go, żeby położył na niego rękę. On wziął go na bok osobno od tłumu, włożył palce w jego uszy i śliną dotknął mu języka, a spojrzawszy w niebo, westchnął i rzekł do niego: „Effatha”, to znaczy „otwórz się”. Zaraz otworzyły się jego uszy, więzy języka się rozwiązały i mógł prawidłowo mówić. Jezus przykazał im, żeby nikomu nie mówili. Lecz im bardziej przykazywał, tym głośniewiej to rozgłaszali i pełni zdumienia mówili: „Dobrze uczynił wszystko. Nawet głuchym słuch przywracaliśmy mowę”. (Odsłowo Parafialne)

Komentarz

Uzdrowienie głuchoniemego W centrum dzisiejszej Ewangelii stoi słowo aramejskie „Effatha”, tzn. „otwórz się”. Przez słowo to działa moc i mądrość Boga. Co na początku „stworzenia” zostało jako dobre i zdrowe (między innymi wzrok, słuch i mowa ludzka) a przez grzech pierwszego człowieka poddane zostało prawom zepsucia i śmierci, to Jezus przywraca do stanu pierwotnego zdrowia.

Jezeli między Bogiem i człowiekiem ma zaistnieć więź, wspólnota, konieczne jest aby człowiek słyszał słowo Boże, rozumiał je i aby przez wiarę odpowiadał na nie. Dlatego uzdrowienie głuchoniemego ma głębszy sens niż tylko samo usunięcie kalectwa. Jezus otwiera nam uszy i usta na słowo Boże, abymy mogli usłyszeć, na nie odpowiedzieć i wielbić Boga. Oto Jezus uzdrawiając nie tyle naprawia czy udoskonala stare stworzenie, ile raczej rozpoczyna dzieło nowego stwarzania. Zdumione tłumy mówią: „dobrze uczynił wszystko” – to jakby echo słów z Księgi Rodzaju: „A Bóg widział że wszystko co uczynił było bardzo dobre” (1.31).

Dlaczego Pielgrzym?

Myśl tworzenia gazetki – pismka parafialnego zrodziła się w czasie pielgrzymowania nauczycieli po Włoszech. Uczestnicząc we Mszy Św. w różnych Kościołach, Bazylikach, mogliśmy zobaczyć, że jedną z form pomagających przeżywać Eucharystię pogłębiających więź dawną wspólnotę jest gazetka dotycząca bezpośrednio liturgii danej Niedzieli oraz życia lokalnej wspólnoty. Od myśli przeszliśmy do czynów i oto początek – dwutygodnik naszej wspólnoty parafialnej. Rozpoczynając prezentację zawartości, trzeba sobie odpowiedzieć na pytanie dlaczego taki tytuł? Każdy z nas jest Pielgrzymem w swoim życiu, pielgrzymujemy jako Kościół Powszechny do Niebieskiej Ojczyzny. Ślad „Pielgrzym” który oby odrobinę w tym naszym pielgrzymowaniu nam pomógł. Może też to wakacyjne pielgrzymowanie wpłynęło na taki wybór tytułu? Zawartość dwutygodnika wskazuje zarazem na cele jakie sobie stawia. Pierwsza strona i kolejna wewnętrzna ma pomóc w przeżywaniu liturgii niedzielnej przez zaznajomienie się z Ewangelią komentarzem do niej i modlitwą zbierającą prośby uczestniczących w zgromadzeniu niedzielnym i w kolekty. Dla pełniejszego przeżywania Eucharystii podajemy intencje Mszy Świętych i ogłoszenia duszpasterskie czyli zadania wypływające z udziału w Eucharystii. Ostatnia strona zawierać będzie pewną specyfikę w kościele. Pragniemy przedstawić w kolejnych numerach dwutygodnika grupy działające w ramach naszego duszpasterstwa parafialnego informując o terminach ich spotkań. Dzieląc się tym co przeżywałeś jako parafia czy poszczególne grupy. W treści włączymy również krótką katechezę o sakramentach i wymaganiach warunkach, które trzeba spełnić, aby przeżyć poszczególne sakramenty. Dwutygodnik to także miejsce na łaskę każdego z parafian. Prosimy o wsparcie miedzy innymi o włączenie się w zawartość dwutygodnika ze swoją własną twórczością.

Ks Grzegorz Polok

Kolekta

Bogu Ty nam zostajesz Zbawiciela i uczyniłeś nas swoimi przybranymi dziećmi i wierzysz łaskawo na wzywanie do Chrystusa i obdarz ich prawdziwą wolnością i wiecznym dziedzictwem. Przez naszego Pana.

W marcu 1999 roku ks. Grzegorz Polok został skierowany po raz drugi na zastępstwo do parafii pw. Wniebowzięcia NMP i wraz z nim powróciła idea parafialnej gazetki, a od września 1999 roku zaczęła się ponownie realizować. W pierwszym roku ukazały się cztery numery, które rozpoczęto wydawać w formacie A4 z nową numeracją i dodatkiem do tytułu: „Miesięcznik parafii Najświętszej Maryi Panny w Katowicach”. Edycja druga była już bardziej profesjonalna, ponieważ ks. Grzegorz Polok zaprosił do współpracy grafików: Małgorzatę i Witolda Morawskich⁸, którzy nadali szatę graficzną gazecie i zawodowo zajęli się składem tekstów. Do zespołu redakcyjnego powrócił Andrzej Czajkowski i Wanda Niedziela, a wszystkie koszty i druk wzięli na siebie Maria i Zbigniew Kuniccy, właściciele drukarni Kaga-Druk. Dzięki temu do 2003 roku „Pielgrzym” był całkowicie bezpłatny, o czym każdorazowo informowano na okładce, zaznaczając przy tytule: „egzemplarz bezpłatny”. Od pierwszego nowego numeru współpracowali z gazetą także młodzi parafianie: animator Damian Gruchlik i animatorka Anna Badura. Jak dzieje się to w przypadku przeważającej większości pism parafialnych, tak i w katowickiej redakcji wszyscy pracowali i nadal pracują społecznie. W początkowym okresie przygotowanie nowego numeru polegało na tym, że redaktorzy oddawali swoje materiały na dyskietkach państwu Morawskim, którzy składali je w gazetę według sugestii ks. Poloka⁹. Od 1999 roku do dnia dzisiejszego nakład wynosił 1 000 egzemplarzy.

Z czasem „Pielgrzym” stał się ważną częścią życia parafialnego i został zauważony także poza Katowicami. Wyrazem uznania dla pracy zespołu redakcyjnego był list watykańskiego Sekretariatu Stanu ze stycznia 2001 roku z podziękowaniem Ojca Świętego Jana Pawła II za przesłany rocznik „Pielgrzyma” z Roku Jubileuszowego 2000. Substytut Sekretariatu Stanu, abp Leonardo Sandri, pisał do ówczesnego redaktora naczelnego, ks. Piotra Gaworskiego: „Ojciec Święty poleca Bogu w modlitwie Księdza, Członków Redakcji «Pielgrzyma» i całą Wspólnotę Parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach oraz z serca udziela swego Apostolskiego Błogosławieństwa”¹⁰.

⁸ Witold Morawski pracował jako grafik w katowickim oddziale „Gazety Wyborczej”, „Gościu Niedzielnym” oraz „Małym Gościu Niedzielnym”, <http://www.press.pl>, 17.04.2014.

⁹ *Tamże*, s. 4.

¹⁰ *Pół wieku...*, dz. cyt., s. 47.

SEKRETARIAT STANU

SEKCJA PIERWSZA - SPRAWY OGÓLNE

Watykan, 31 stycznia 2001 r.

N. 486.600

Czcigodny Księżu,

Jego Świątobliwość Jan Paweł II serdecznie dziękuje Księdzu za życzenia nadesłane z okazji świąt Bożego Narodzenia oraz za załączony dar. Szczególną wdzięczność pragnie wyrazić za modlitwy i duchowe ofiary, które wspierały Jego posługę Kościołowi w czasie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.

W noc wigilijną podczas Mszy Świętej zwanej Pasterką, Ojciec Święty polecił Bogu wszystkich ludzi na całym świecie, a pośród nich również swoich Rodaków. W wygłoszonej homilii wyraził życzenia świąteczne w formie modlitwy: «Panie Jezu, na którego patrzymy w ubóstwie stajenki betlejemskiej! Uczyń nas świadkami swojej miłości, tej miłości, która sprawiła, że ogolociłeś się z Boskiej chwały, i w swym narodzeniu przyszedłeś do ludzi i za nas umarłeś na Krzyżu. Spraw, by światło tej Nocy rozjaśniło przyszłość i prowadziło ludzkość po drogach pokoju».

Ojciec Święty poleca Bogu w modlitwie Księdza, Członków Redakcji „Pielgrzyma” i całą Wspólnotę Parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach oraz z serca udziela swego Apostolskiego Błogosławieństwa.

Z Chrystusowym pozdrowieniem

Arcybiskup Leonardo Sandri
Subsyntat Sekretariatu Stanu

Przewielebny Ksiądz
Ks. Piotr GAWORSKI
Rzymskokatolicka Parafia
pw. Wniebowzięcia NMP
ul. Graniczna 26
40-018 Katowice
POLONIA

W historii tworzenia czasopisma odnotowano także trudne momenty. Pod koniec 2001 roku pomniejszył się zespół redakcyjny i zabrakło osób posiadających umiejętność składania tekstów oraz tworzenia szaty graficznej. W redakcji pozostała Maria Niedziela, ks. Piotr Gaworski i Damian Gruchlik. Dzięki życzliwości proboszcza, ks. Bernarda Jośki, oraz pomocy pozostałych parafian gazeta przetrwała dwa lata do numeru wakacyjnego z 2003 roku. Maria Niedziela, redaktorka najdłużej związana z czasopismem, tak pisze o swoich odczuciach z tego okresu: „Po opuszczeniu naszej parafii przez zapaleńców: ks. Grzegorza Poloka i p. Andrzeja Czajkowskiego, i fachowców: państwa Małgorzaty i Witolda Morawskich, okazało się, że zostałam sama z niezawodną drukarnią państwa Kunickich, którym należą się szczególne podziękowania. Amatorka, z poczuciem misji, że po raz drugi pisemko nie może paść jak pierwsza edycja, w której również uczestniczyłam od początku. Ale udało się!”¹¹.

Sytuacja miesięcznika uległa poprawie we wrześniu 2003 roku, kiedy opiekę nad „Pielgrzymem” przejął nowy proboszcz, ks. Grzegorz Kusze, a profesjonalnego składu komputerowego podjęła się Beata Urban. Wówczas to ustalono z drukarnią, że gazeta przestaje być bezpłatna i w ten sposób częściowo zaczęto pokrywać koszty druku. W kolejnych latach na stałe w redakcji pracowały trzy osoby: Maria Niedziela, Beata Urban, Damian Gruchlik, natomiast okresowo współpracowali z nią: s. Paulina Szczepańczyk SM, Dominik Niedziela, Karol Niedziela, Jacek Krzywoń oraz Maria Rabsztyn. Ponadto w redagowaniu czasopisma pomagali także kolejni wikarzy przebywający w parafii: ks. Piotr Gaworski, ks. Janusz Kuśka, ks. Mariusz Nitka, a obecnie ks. Marcin Szkatuła oraz ks. Rafał Kaca. W ubiegłym roku w parafii zmienił się proboszcz i od września (od nr 9/2013) do zespołu redakcyjnego dołączył ks. Zbigniew Kocoń. Pozostali autorzy tekstów najczęściej publikowali je jednorazowo, opisując konkretny temat lub wydarzenie związane bezpośrednio lub pośrednio z katowicką parafią pw. Wniebowzięcia NMP. Jednak redakcja podkreśla, że mimo licznych zachęt czytelnicy włączali się do współpracy stosunkowo rzadko, chociaż to na pewno jeszcze bardziej wzbogaciłoby zawartość miesięcznika¹².

¹¹ W. Niedziela, *Pielgrzym ma 5 lat!*, „Pielgrzym” 9 (2004), s. 3.

¹² *Taż*, *W Pielgrzymie...*, „Pielgrzym” 12 (2007), s. 4.

2-9 kwietnia 2006

misyjny pielgrzym

2 kwietnia, niedziela - rozpoczęcie Misji Parafialnych
Temat: Ukochanie Eucharystii

PLAN DNIA

6.30, 8.00, 9.30, 11.00, 12.30, 16.00, 19.00 - Msze św. z nauką misyjną
 17.00 - Gorzkie Żale
 21.00 - Apł Jasnogórski i czuwanie do godz. 21.37

ROZWAŻANIE

Sprawowanie Eucharystii od początku było cechą wyróżniającą życie chrześcijan.

Eucharystia jest pamiątką i świadectwem życia Boga-Człowieka, który sam złożył ofiarę z samego siebie. Moc jej była tak wielka, że zgładziła grzechy świata. Eucharystia to również uczta - na pamiątkę tej, na którą Jezus zaprosił swoich uczniów do Wieczernika.

Wszystkie największe wydarzenia w życiu człowieka - począwszy od chrztu, poprzez ślub, ważne rocznice, a także trudności i kłopoty, wreszcie skończywszy na pogrzebie - łączą się z Eucharystią. To Ona - jeśli uczestniczymy w niej całym sercem i z wiarą - dokonuje w nas wielkich rzeczy.

MODLITWA

ponieważ
 jestem wielkim grzesznikiem
 dlatego potrzebuję Twego miłosierdzia
 jestem słaby
 dlatego potrzebuję Twojej pomocy
 jestem samotny
 dlatego potrzebuję Twojej Obecności
 jestem pogrążony w ciemności
 dlatego potrzebuję Twego światła
 jestem spragniony miłości
 dlatego potrzebuję Twego Serca
 jestem cieniem który przemija
 dlatego potrzebuję Twojej wieczności
 jestem samym głodem
 dlatego potrzebuję Ciebie
 - Chleba Życia

Ks. W. Al. Niewięglowski

Okladka „Pielgrzyma Misyjnego”

Od lutego 2005 roku, tj. od numeru 2 (78), periodyk w całości zaczęto umieszczać również na stronie internetowej parafii (tydzień po ukazaniu się wersji drukowanej), a w kolejnym miesiącu pojawiła się także wersja elektroniczna kolorowych okładek¹³. Natomiast kolorowe okładki wersji drukowanej pojawiły się pięć lat później, tj. w styczniu

¹³ Strona internetowa parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Katowicach, <http://www.wnmp.wiara.org.pl/>, 17.04.2014.

2010 roku. Wyjątek pod względem edytorskim stanowił 100. numer jubileuszowy, wydrukowany pod koniec 2007 roku, który w całości został wydany w wersji barwnej na papierze kredowym. W środku jubileuszowej edycji oprócz krótkiej prezentacji pracy redakcji pokazano także okładki wszystkich poprzednich numerów „Pielgrzyma”.

Na uwagę zasługuje fakt, że od początku nie uległa zmianie winieta periodyku. Od pierwszego numeru tytuł gazetki, drukowany taką samą czcionką, umieszczany jest w górnej części okładki, czasami zmianie ulegał jedynie kolor liter. Początkowo na pierwszej stronie, stanowiącej okładkę czasopisma, zamieszczano teksty artykułów. Z czasem, kiedy czasopismo rozwijało się pod względem edytorskim i rozpoczęto wprowadzać więcej materiałów ilustracyjnych na coraz lepszym poziomie, grafika zaczęła przeważać nad tekstem. Obecnie na pierwszej stronie umieszczane są zdjęcia lub grafika z krótką informacją o zawartości bieżącego numeru. Jeżeli chodzi o objętość pisma, to nie ulegała ona znaczącym zmianom: w początkowym okresie wynosiła przeważnie osiem stron, a od roku 2011 zwiększyła się do dwunastu. Większą objętość miały zawsze numery wakacyjne, czyli numery podwójne, wydawane razem za lipiec i sierpień.

W kwietniu 2006 roku wydano jedyny w dotychczasowej historii czasopisma numer specjalny, zatytułowany „Pielgrzym Misyjny”. Publikacja powstała z okazji odbywających się od 2 do 9 kwietnia 2006 roku misji parafialnych i zawierała dokładny plan uroczystości wraz z modlitwami i rozważaniami.

Tematyka poruszana na łamach „Pielgrzyma”

Podstawowym celem każdej gazetki parafialnej jest przybliżenie i utrwalenie życia parafii, w której jest wydawana. Umożliwienie wypowiedzenia się na piśmie członkom społeczności parafialnej sprawia, że stanowi ona swoiste forum idei, myśli oraz zamierzeń miejscowych katolików. Współpraca osób świeckich przy redagowaniu czasopisma może sprawić, że staną się oni bardziej aktywnymi i świadomymi swej roli jako członkowie Kościoła katolickiego, których życie wiąże się z określoną wspólnotą parafialną¹⁴.

¹⁴ S. Pamuła, „Biuletyn Parafialny” parafii św. Jakuba w Częstochowie jako środek przekazu treści religijnych, „Analecta Cracoviensia” 30-31 (1998-1999), s. 64.

Cel taki w „Pielgrzymie” jest realizowane poprzez zamieszczanie wiadomości z zakresu:

- teologicznych prawd wiary, które dominowały w cyklu roku liturgicznego,
- historii kościoła pw. Wniebowzięcia NMP, która łączy życie parafii,
- aktualnego życia parafii.

Najwięcej miejsca zajmują teksty dotyczące aktualnych wydarzeń w Kościele oraz w parafii. Tego rodzaju rozkład materiałów wskazuje na lokalne preferencje pisma w zakresie podejmowanej problematyki.

Prezentowana treść zawiera się w takich gatunkach, jak: artykuły, poezja religijna, listy, sprawozdania, fotoreportaże, wywiady i rozmowy z nowymi wikarymi lub innymi znaczącymi osobami życia parafialnego. Obok jednostek o charakterze opisowym ważne miejsce w periodyku zajmują elementy ikonograficzne w postaci zdjęć, rysunków oraz reprodukcji.

Rubryki prasowe nie są konsekwentnie nazywane przez cały cykl wydawniczy. Jednak jest to raczej zmiana ich nazewnictwa niż zawartości. Dotyczy to rubryki *Ogłoszenia na dany miesiąc*, która z czasem przyjęła nazwę *Ogłoszenia parafialne*. Pomimo zmiany nazwy stanowi ona najbardziej stały element czasopisma, umieszczany zawsze na drugiej stronie. *Ogłoszenia* od samego początku zawierają bieżące wiadomości duszpasterskie na temat Mszy Świętych odprawianych w kościele, zapowiedzi świąt w danym miesiącu oraz informacje dotyczące chrztów, ślubów i zmarłych parafian. Kolejną powtarzającą się grupę wiadomości stanowią dane dotyczące godzin pracy kancelarii parafialnej, biblioteki, dyżuru Zespołu Charytatywnego oraz terminarza spotkań poszczególnych wspólnot działających w parafii. Dzięki lekturze *Ogłoszeń parafialnych* czytelnik może się dowiedzieć, że na terenie parafii pw. Wniebowzięcia NMP działały lub nadal działają następujące grupy religijne: Dzieci Maryi, Żywy Różaniec, Legion Maryi, Krąg Biblijny, Odnowa w Duchu Świętym, ministranci, Wspólnota Nauczycielska, chór parafialny, Związek Górnośląski, Kościół Domowy, Apostolstwo Dobrej Śmierci, Emmanuel, Duszpasterstwo Akademickie „Graniczna”.

Kolejnym cyklicznym elementem czasopisma były wypowiedzi proboszczów, jakkolwiek odnotowano także numery bez tego rodzaju głosów. Dotychczas w stopce redakcyjnej „Pielgrzyma” można natrafić na nazwiska trzech proboszczów: ks. Bernarda Jołki,

ks. Grzegorza Kuszego oraz ks. Zbigniewa Koconia. Pierwszy z nich wypowiadał się raczej w krótkich formach, stąd tytuł rubryki jego autorstwa: *Jednym zdaniem*, zawsze zaopatrzony dopiskiem „Wasz proboszcz”. Jego rubryka najczęściej przyjmowała formę otwartego pytania mającego skłonić czytelnika do refleksji bądź zadumy. I tak na przykład w kwietniu 2006 roku, przed Świątami Wielkanocnymi, ksiądz Joško zwrócił się do swoich parafian z pytaniem: „Zbliżyliśmy się do przeżywania największej prawdy naszej wiary – Zmartwychwstania. Czy jestem świadom znaczenia tej prawdy w moim życiu?”¹⁵. Następny proboszcz, ksiądz Kusze, wypowiadał się obszerniej, ale rzadziej – najczęściej były to podsumowania mijającego roku kalendarzowego w formie podziękowań lub życzeń dla konkretnych osób, współpracowników i parafian¹⁶. Czasami zdarzały się wypowiedzi o charakterze bardziej osobistym, jak choćby przemyślenia po pierwszym roku spędzonym w parafii: „Pragnę podzielić się tym, co było dla mnie ważne, czym żyłem przez ten rok i co było moją radością”¹⁷. Obecny proboszcz, ks. Zbigniew Kocoń, w rubryce zatytułowanej *Słowo Proboszcza* przeważnie nawiązuje do aktualnych zagadnień związanych z życiem liturgicznym Kościoła.

Następne dwie stałe rubryki łączy nazwisko jednego redaktora, Damiana Gruchlika¹⁸, który od początku współpracuje z gazetką. Jako wieloletni animator wspólnot ministranckich oraz autor opracowań formacyjnych i liturgicznych¹⁹ na łamach „Pielgrzyma” porusza kwestie związane z prowadzeniem i funkcjonowaniem kolejnych grup ministrantów. Do 2004 roku redagował dział zatytułowany *Ministranci*, lecz z czasem poszerzył zakres poruszanych przez siebie tematów i tytuł zmieniono na *Nie tylko dla ministrantów* (od numeru 1 [65] z 2005 roku). Obok artykułów z dziedziny ministrantury i formacji liturgicznej publikował także omówienia ksiąg liturgicznych, znaków i symboli liturgicznych. Oto jak na łamach pisma zapowia-

¹⁵ Wasz proboszcz [B. Joško], *Jednym zdaniem*, „Pielgrzym” 4 (2001), s. 2.

¹⁶ G. Kusze, *Podziękowania za miniony rok w parafii*, „Pielgrzym” 1 (2013); tenże, *Podziękowanie*, „Pielgrzym” 1-2 (2004), s. 2-3.

¹⁷ Tenże, *10 radości – refleksje po roku*, „Pielgrzym” 9 (2004), s. 2.

¹⁸ Damian Gruchlik jest wieloletnim pracownikiem Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach, <http://archiwum.archidiecezja.katowice.pl/pl/index/contact/>, 17.04.2014.

¹⁹ D. Gruchlik, *Znak i posługa światła w liturgii*, Kraków 2006; tenże, *Przystąpię do ołtarza Bożego. Zbiórki z kandydatami na ministrantów*, Poznań 2011.

dał kolejny rok swojej pracy redakcyjnej: „W tym Roku Pańskim 2006 w naszej rubryce podejmem temat sakramentów świętych, ich wymiar teologiczny, duchowy oraz obrzędy związane z ich udzielaniem”²⁰. Drugą prowadzoną przez niego kolumną jest *Biblioteka parafialna zaprasza*. W dziale tym nie tylko zachęca do korzystania ze zbiorów księżnicy, ale przede wszystkim publikuje omówienia książek o tematyce religijnej, z którymi warto się zapoznać.

Stały i zarazem najobszerniejszy element „Pielgrzyma” to rubryka opatrzona tytułem *Z życia parafii*. Najczęściej ma ona formę kalendarium wydarzeń, jakie dzieły się na terenie parafii lub dotyczyły osób z nią związanych w mijającym miesiącu. Często dopełnieniem kalendarium bywa fotoreportaż zawierający zdjęcia z poszczególnych imprez lub spotkań. W ramach rubryki bywają także publikowane sprawozdania z działalności poszczególnych wspólnot parafialnych, Pierwszych Komunii Świętych, procesji Bożego Ciała, koncertów muzycznych, wyjazdów pielgrzymkowych, a nawet poważniejszych prac remontowych odbywających się na terenie kościoła, jak np. remont wieży przeprowadzany w 2006 roku²¹.

Podczas kilkunastoletniej pracy redakcja „Pielgrzyma” nawiązała wiele kontaktów z pobliskimi instytucjami znajdującymi się na terenie parafii (szkołami, przedszkolami, bibliotekami itp.), czego owocem jest zamieszczanie sprawozdań z ich działalności oraz pracy. Czasopismo przybliży takie ważne dla społeczności lokalnej wydarzenia, jak obchody pięćdziesięciolecia Gimnazjum nr 5 im. P. Stellera w Katowicach²², trzydziestolecia Szkoły Podstawowej nr 12 im. I.J. Paderewskiego w Katowicach²³ oraz dwudziestopięciolecia Miejskiego Przedszkola nr 55²⁴. Tego rodzaju publikacje pełnią ważną funkcję nie tylko informacyjną, ale także dokumentują życie mieszkańców dzielnicy oraz miasta.

Lektura pierwszych numerów miesięcznika nasuwa myśl, że powstał on również po to, by przybliżyć czytelnikowi historię ko-

²⁰ Damian [Gruchlik], *Sakramenty źródłem łask*, „Pielgrzym” 1 (2006), s. 7.

²¹ G. Kusze, *Trudny remont wieży rozpoczęty!*, „Pielgrzym” 11 (2006), s. 3.

²² A. Jankowska-Kowalik, *Pięćdziesiątka w „Piątce”*, „Pielgrzym” 3 (2007), s. 8.

²³ A. Mól, *Nowy sztandar i festyn rodzinny na 30-lecie Szkoły Podstawowej nr 12*, „Pielgrzym” 7-8 (2007), s. 8.

²⁴ Dyrekcja MP-55 [Miejskie Przedszkole nr 55 w Katowicach], *Przedszkole 55 ma już 25 lat*, „Pielgrzym” 12 (2005), s. 5.

Numer jubileuszowy (nr 100) „Pielgrzyma” z 2007 roku

ścioła i parafii pw. Wniebowzięcia NMP. Takie wrażenie wywołuje cykl artykułów o charakterze historycznym, opatrzonych wspólnym tytułem *Z kroniki parafialnej*, ukazujących się w latach 2001-2003. Pierwszy redaktor „Pielgrzyma”, ksiądz Polok, rozpoczynając przedruk wybranych fragmentów kroniki, informował czytelników, że: „Szczególna uroda tego tekstu tkwi w przemyślniej łacińskiej inwokacji określającej czas powstania wspólnoty parafialnej, jej codzienność i wydarzenia codzienne. Kronikę rozpoczął ówczesny pierwszy administrator tworzącej się parafii, a późniejszy biskup, ks. Józef Kurpas”²⁵. Oryginalny tekst łacińskiej inwokacji wraz z tłumaczeniem opublikowano w pierwszym numerze z 1999 roku²⁶.

W kolejnych odcinkach drukowano informacje o Pierwszych Komuniach Świętych, procesjach Bożego Ciała, wizytach biskupów i pielgrzymkach odbywających się w nowo utworzonej parafii pw. Wniebowzięcia NMP. Obok tekstów umieszczano reprodukcje starych fotografii dokumentujących wydarzenia z początków lat pięćdziesiątych XX stulecia. Jednocześnie wielokrotnie zwracano się do parafian z prośbą o wypożyczenie do skopiowania fotografii starego kościoła i jego dawnego otoczenia²⁷. Odzew i zaangażowanie czytelników sprawiło, że redakcji udało się zgromadzić na tyle pokaźny zbiór dokumentów i zdjęć, iż w 2003 roku podjęto decyzję o wydaniu monografii zatytułowanej *Pół wieku. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 1952-2002*. Na uwagę zasługuje fakt, że do powstania książki przyczyniły się osoby pracujące w zespole redakcyjnym „Pielgrzyma”: Wanda Niedziela i Karol Niedziela, a wspierał ich ówczesny proboszcz, ks. Bernard Joško.

Dziesięć lat później redakcja ponownie zwróciła się do czytelników gazety z prośbą o przysyłanie materiałów odnoszących się do historii kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w następujących słowach: „50. rocznicę upamiętniliśmy niewielką książeczką pt. *Pół wieku*, ale mamy pełną świadomość, że wówczas pośpiesznie przygotowana, nie była dość bogata w fakty, bo po jej wydaniu wiele osób stwierdziło, że można byłoby ją znacznie wzbogacić i dodać wiele ciekawych infor-

²⁵ G. Polok, *Z kroniki parafialnej*, „Pielgrzym” 1 (1999), s. 7.

²⁶ *Tamże*, s. 7.

²⁷ *Z Kroniki parafialnej. Część X*, „Pielgrzym” 1 (2000), s. 7.

Z Kroniki Parafialnej

W nowej edycji „Pielgrzyma” chcemy zaproponować Czytelnikom przedruk początku i ciekawszych fragmentów założonej przed 48 laty *Kroniki Parafialnej*. Szczególna uroda tego tekstu tkwi w przemysłnej łacińskiej inwokacji określającej czas powstania wspólnoty parafialnej, jej codzienność i wydarzenia odświętne, w minionym półwieczu. *Kronikę* rozpoczął ówczesny pierwszy administrator tworzącej się parafii, a późniejszy biskup, ks. Józef Kurpas. Daż już niewielu niestety operuje łacinnym językiem, posługując się łacińskimi formułami dla nadania spiswanym działom wzniosłego i ponadczasowego charakteru.

Oto pierwszy fragment z zachowaną pisownią i przekład łacińskiej inwokacji na język polski:

Ad maiorem Dei Omnipotentis gloriam eiusque Assumplae Matris honorem (...) Władzy duchownej zarządzeniom czyniąc zadość, zamiar mając anteriorów posteris, a także osobistej ulegając notariusza kurialnego pasji, poczynam huius fata libelli: Anno p.Chr. n. millesimo nongentesimo quinquagesimo secundo in Ascensione Domini, die scilicet vigesima secunda Maii, tempore quo: PPIus XII (Eugenius Pacelli) novem S. Petri regebat, Stephanus Wyszyński Primatum Poloniae tenebat, Stanislaus Adamski (76 a) Ordinarius Katowicensis, Dr. Herbertus Bednorz (46 a), eius Coadiutor, Julius Bieniek (65 a) Episcopus Auxiliarius Dasytleotanus, Suffraganeus Katowicensis Ecclesiam Katowicensem regebat, sub decano Carolo Mathea, canonico, parochis actualibus: Stanislaus Maślirski, canonico, Dre. Josepho Bařka de Zawodzie, Dre. Rudolpho Adamczyk de Christo Rege, qui nunc temporis impeditus suum vicarium substitutum Franciscum Pisula habebat, Joseph Kurpas, has scribens lineas, administrationem novae Curiae B.M.V. Assumplae dedicatae gerebat, etc. ... Oto krótka struktura personalna owego czasu.

Naprzód powstała myśl wybudowania większej kaplicy do użytku publicznego cum orta esset fama de fisco ingrediendo in Domum Sororum. Wykonanie planów, które oglądać można w archiwum Sióstr N.M.P., powierzono architektowi Affie. Sporządził je w roku 1948, zatwierdzone zostały w r. 1949. Budowy nie podejmowano, bo dom matczyński miał swoje zastrzeżenia ze względu na brak jakichkolwiek środków pieniężnych.

Ponieważ w czerwcu 1951 kończył się termin ważności planów budowy, a o prolongowaniu teŹe dates circumstantiis mowy być nie mogło, J.E. ks. Biskup Bednorz po rozmowie z Matką Prowincjałną, S. Dolorosą Andrzejczak, przedstawił sprawę Kurii Diecezjalnej. Wywiązała się krótka korespondencja, nastąpiła wymiana poglądów, stanowiska obopólnego i zastrzeżeń, i 2 maja 1951 budowa została rozpoczęta.

Na większą część Boga Wszechmogącego i chwałę jego Wniebowziętej Matki (...) Władzy duchownej zarządzeniom czyniąc zadość, zamiar mając dla przeszłości i przyszłości, a także osobistej ulegając notariusza kurialnego pasji, poczynam przedstawiać dzieje. W roku tysiąc dziewięćset pięćdziesiątym drugim po narodzeniu Chrystusa we Wniebowstąpieniu Pańskim, w dniu dwudziestego drugiego maja, w czasie, gdy: na stolicy Piotrowej zasiadał Papież Pius XII (Eugeniusz Pacelli), Prymasem Polski był Stefan Wyszyński, Ordynariuszem Katowickim Stanisław Adamski (76 lat), a jego biskupem koadiutorem dr Herbert Bednorz (46 lat), zaś biskupem pomocniczym Juliusz Bieniek (65 lat) sufragan Kościoła Katowickiego, biskup tytularny Dasytleotanii, natomiast dziekanem ks. kanonik Karol Mathea, proboszczami: ks. kanonik Stanisław Maślirski z parafii Mariackiej, ks. dr Józef Bařka z parafii w Zawodziu, ks. dr Rudolf Adamczyk z parafii pw. Chrystusa Króla. W owym czasie, gdy Kościół Katowicki miał wikariusza zastępczego Franciszka Pisulę, ks. Józef Kurpas został wyznaczony na administratora nowej wspólnoty kościelnej pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (...). Oto krótka struktura personalna owego czasu.

Naprzód powstała myśl wybudowania większej kaplicy do użytku publicznego z wejściem z Domu Sióstr. Wykonanie planów, które oglądać można w archiwum Sióstr N.M.P., powierzono architektowi Affie. Sporządził je w roku 1948, zatwierdzone zostały w 1949 roku. Budowy nie podejmowano, bo dom matczyński miał swoje zastrzeżenia - ze względu na brak jakichkolwiek środków pieniężnych.

Ponieważ w czerwcu 1951 kończył się termin ważności planów budowy, a o prolongowaniu teŹe ustalonej daty mowy być nie mogło, J.E. ks. Biskup Bednorz po rozmowie z Matką Prowincjałną, S. Dolorosą Andrzejczak, przedstawił sprawę Kurii Diecezjalnej. Wywiązała się krótka korespondencja, nastąpiła wymiana poglądów, stanowiska obopólnego i zastrzeżeń, i 2 maja 1951 budowa została rozpoczęta.

C.D.N.

Łacińska inwokacja ks. Józefa Kurpasa

macji”²⁸. Tym razem parafianie również nie zawiedli i dzięki przekazanym przez nich dokumentom udało się stworzyć fotograficzne archiwum historii parafii, które początkowo prezentowano w kościele, a następnie udostępniono czytelnikom w postaci wydania albumowego, opatrzonego tytułem: *60 lat parafii rzymskokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach 1952-2012*²⁹. Ponownie książ-

²⁸ G. Kusze i Redakcja, *60-lecie naszej Parafii. Prośba do parafian*, „Pielgrzym” 1 (2012), s. 7.

²⁹ *60 lat parafii rzymskokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach 1952-2012*, pod red. W. Niedzieli, B. Urban, Katowice 2012.

kę opracowywały osoby zaangażowane w redakcji gazetki parafialnej, tym razem z Marią Niedzielą współpracowała Barbara Urban. Tego rodzaju inicjatywy świadczą o profesjonalizmie i przygotowaniu merytorycznym osób pracujących w zespole redagującym „Pielgrzyma”. Dokonano w ten sposób nieprawdopodobnego dzieła wydobywania na światło dzienne tak dokumentów związanych z kościołem, jak i rekonstrukcji życia parafialnego lokalnej społeczności.

W 2009 roku do zespołu redakcyjnego dołączyła Maria Rabsztyń, dyplomowany psycholog, na stałe zatrudniona na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, która zapoczątkowała nowy cykl artykułów opatrzonego wspólnym tytułem *Rozmowy z psychologiem*. Autorka porusza w nim kwestie dotyczące trudów życia współczesnego człowieka, alkoholizmu, depresji, lęku, samooceny i wychowania dzieci. Inicjatywa jest o tyle ciekawa, że specjalistka odpowiada także na pytania czytelników, którzy niejednokrotnie dostarczają jej także tematów na kolejne artykuły. Z listów oraz innych sygnałów docierających do redakcji wynika, że problematyka poruszana przez psychologa cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem, a rozpoczęty przez nią cykl artykułów zamieniła się w stałą rubrykę.

W ostatnim czasie na łamach czasopisma pojawiły się także artykuły związane z aktualnymi wydarzeniami w archidiecezji katowickiej. Dwudziestego piątego listopada 2012 roku abp Wiktor Skworec zwołał II Synod Archidiecezjalny w Katowicach. To ważne dla śląskich katolików wydarzenie ma na celu formowanie świadomości i pobudzanie współodpowiedzialności za Kościół lokalny – tak we wspólnotach, jak i u poszczególnych wiernych³⁰. Redakcja „Pielgrzyma” zdecydowała się na systematycznie przekazywanie informacji z przebiegu oraz efektów prac poszczególnych komisji i zespołów synodalnych w rubryce zatytułowanej *Synod! Co nowego?* Inny ważny dla lokalnego kościoła cykl tekstów odnosi się do trwającego w metropolii katowickiej Roku Rodziny oraz opisuje znaczenie i formy realizacji powołania przez poszczególnych członków rodziny. Autorem cyklu *W Roku Rodziny – o rodzinie* jest ks. Marcin Szkatuła, który do tej pory prowadził rozważania na tematy roli

³⁰ Więcej na temat II Synodu Archidiecezji Katowickiej: <http://synodkatowice.pl/>, 175, 17.04.2014.

ojca³¹, matki³² oraz dzieci³³ w kontekście funkcjonowania rodziny oraz współczesnego Kościoła.

Na przestrzeni ostatnich piętnastu lat na łamach „Pielgrzyma” ukazało się wiele ciekawych tekstów napisanych zarówno przez osoby bezpośrednio związane z parafią Wniebowzięcia NMP, jak i pochodzące spoza niej. W artykułach poruszana była różnorodna tematyka, jakkolwiek szczegółowa analiza zawartości poszczególnych numerów miesięcznika pozwala wyodrębnić trzy dominujące grupy tematyczne: wypowiedzi o charakterze teologicznym, historycznym oraz aktualne wydarzenia życia Kościoła i parafii. Systematyczna lektura numerów czasopisma pokazuje, że przeważają w nich informacje dotyczące aktualnych wydarzeń w katowickiej parafii pw. Wniebowzięcia NMP, dzięki czemu piśmko pełni jednocześnie rolę ewangelizacyjną oraz integracyjną lokalnego środowiska.

„THE PILGRIM” („PIELGRZYM”): A MONTHLY OF THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY PARISH IN KATOWICE

In the 1990s of the last century an expansion of Polish parish press took place what was evidenced by the considerable growth of the number of magazines published by the Catholic Church parishes. One of the periodicals that started to be printed in that time was *The Pilgrim* – a monthly of the Parish of Assumption of Virgin Mary in Katowice („Pielgrzym” – miesięcznik parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach). Since its beginning it has been prepared by the parishioners and the priests and has presented texts of theological character and related to current issues and events both in the Church and parish life.

³¹ M. Szkatuła, *Ojciec*, „Pielgrzym” 2 (2014), s. 8-9.

³² Tenże, *Matka*, „Pielgrzym” 3 (2014), s. 8-9.

³³ Tenże, *Dzieci – wszystkie dzieci nasze są...*, „Pielgrzym” 4 (2014), s. 8.

ELIZA LUBOJAŃSKA, EWA OLSZOWY¹

SZKOLENIA UŻYTKOWNIKÓW W BIBLIOTECIE TEOLOGICZNEJ UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH

Zadaniem bibliotek uczelnianych jest równoległe z podstawowymi czynnościami bibliotecznymi prowadzenie działalności naukowej i dydaktycznej. Na łamach prasy fachowej pojawia się wiele artykułów dokumentujących działalność dydaktyczną bibliotek akademickich². Edukacja informacyjna ma na celu m.in.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

² Por. L. Nalewajska, *Dydaktyka w bibliotece akademickiej. Analiza potrzeb i możliwych zmian*, „Przegląd Biblioteczny” 3 (2013), s. 19-32; J. Dziak, E. Rozkosz, M. Karciaz, Z. Wiorogórska, *Edukacja informacyjna w polskich bibliotekach akademickich – raport z badań*, „Bibliotheca Nostra” 1 (2013), s. 26-41; I. Drabik, J. Maczuga, R. Patela, A. Piwko-Lętek, *Edukacja użytkowników informacji w Bibliotece Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, „Biuletyn EBIB” 2 (2011), http://www.ebib.pl/images/stories/numery/120/120_drabik.pdf, 14.04.2014; B. Janczak, *Pół wieku dydaktyki bibliotecznej w AGH*, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 1-2 (2009), s. 26-34; A. Konieczko, *Korzyści z kształcenia umiejętności informacyjnych użytkowników biblioteki (przykład Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach)*, w: *Przenikanie i rozpowszechnianie idei*, Kraków 2007, <http://eprints.rclis.org/13696/1/konieczko-n.pdf>, 14.04.2014; I. Utrata, *Edukacja biblioteczno-informacyjna użytkowników bibliotek akademickich*, w: *XXV Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia* (Lublin – Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 roku), [Warszawa] 2006, <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/25kpbm/utrata.php>, 14.04.2014; E. Piotrowska, R. Zając, *Szkolenie użytkowników w Bibliotece Głównej Akademii Pedagogicznej w Krakowie*, „Biuletyn EBIB” 1 (2005), <http://ebib.oss.wroc>.

przygotowanie studentów do korzystania z katalogów, samodzielne poszukiwanie literatury poprzez budowanie strategii wyszukiwawczych. Istotne jest informowanie o zbiorach własnych uczelni, jak też o źródłach zewnętrznych (elektronicznych i drukowanych). Dokumenty dostępne online w Internecie stanowią dzisiaj znaczące źródło informacji, jednakże ważne jest, aby w zalewie przypadkowych umieć dotrzeć do informacji naukowych, sprawdzonych, np. w postaci baz bibliograficznych, katalogów lub repozytoriów naukowych. Działalność Biblioteki Teologicznej w tym zakresie ma charakter dwutorowy i obejmuje szkolenie użytkowników w ramach przysposobienia bibliotecznego na początku toku studiów oraz zajęcia z metodyki poszukiwań bibliograficznych na etapie przygotowania prac licencjackich i magisterskich. Szkolenia przeprowadzane są przez bibliotekarzy dyplomowanych biblioteki.

Przysposobienie biblioteczne

Biblioteka Teologiczna, od momentu jej powołania w 2001 roku w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, organizuje zajęcia edukacyjne z przysposobienia bibliotecznego dla osób rozpoczynających studia. Po inauguracji każdego roku akademickiego dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku teologia (ogólna, nauczycielska i pastoralna) oraz powstałego później kierunku nauki o rodzi-

pl/2005/62/piotrowska_zajac.php, 14.04.2014; T. Szmigielska, *Pokazy multimedialne jako jedna z form działalności informacyjno-dydaktycznej Biblioteki Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Informatycznej w Warszawie*, w: *Działalność naukowa i informacyjna bibliotek uczelnianych – teoria i praktyka*, praca zbiorowa pod red. Marii Czyżewskiej, Białystok 2005, s. 69-82; M. Gacińska, B. Warząchowska, *Sprawności czytelnicze studentów w ocenie nauczycieli akademickich a oferta dydaktyczna biblioteki uczelnianej*, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 10,3-4 (2002), s. 38-41; też, *Formy pracy z czytelnikiem w katalogach Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 9,3 (2001), s. 46-49; M. Kycler, B. Warząchowska, *Otwórzmy szerzej drzwi bibliotek*, „Gazeta Uniwersytecka” 2 (2002), s. 13-15.

nie przeprowadzane są zajęcia z przysposobienia bibliotecznego w formie wykładu oraz części praktycznej. Szkolenia są obligatoryjne i kończą się wpisem zaliczenia do indeksu.

W czasie wykładu studenci zaznajamiani są z zasadami zapisu do biblioteki i jej strukturą organizacyjną. Przede wszystkim otrzymują jednak kompleksową informację na temat charakteru i rodzaju gromadzonych zbiorów oraz zasad korzystania z nich określonych przez regulaminy. Ważnym elementem teorii jest ponadto część dotycząca całego systemu biblioteczno-informacyjnego UŚ mająca na celu wskazanie przydatnych w czasie studiów materiałów z innych dziedzin, które znajdują się w pozostałych bibliotekach uczelni. W trakcie zajęć praktycznych studenci poznają natomiast katalog elektroniczny biblioteki (obecnie jest to katalog wspólny uczelnianej sieci bibliotecznej w systemie PRO-LIB), sposoby wyszukiwania oraz budowania strategii wyszukiwania, procedury związane z zamawianiem i prolongatą książek. Każdy z uczestników szkolenia otrzymuje indywidualne zadanie do wykonania, polegające na odszukaniu wskazanej publikacji i prawidłowym jej zamówieniu. Oprócz katalogu zbiorczego uczelni słuchaczom prezentuje się katalog Biblioteki Teologicznej w systemie MAK, który funkcjonował do połowy 2013 roku. Nowsze nabytki widoczne są już wyłącznie w katalogu zbiorczym uczelni. Jest to kwestia istotna, zwłaszcza podczas składania zamówień internetowych, gdyż procedura wymaga równoległego korzystania z obydwu katalogów w przypadku zamawiania kolekcji sprzed 2013 roku.

Podczas szkoleń zachęca się również studentów do korzystania ze strony internetowej Biblioteki Teologicznej, na której można odnaleźć uporządkowany dostęp do wartościowych, rozproszonych zasobów internetowych oraz wszelkie informacje dotyczące oferowanych przez placówkę usług. Zasadniczym celem przysposobienia, obok wyjaśnienia podstawowych pojęć i terminów bibliecznych oraz kwestii dotyczących korzystania z dokumentów, jest jednak kształtowanie kultury czytelnictwa studentów, nawyków korzystania ze zbiorów drukowanych

w trakcie całego toku studiów – nie tylko na etapie pisania prac dyplomowych, ale także w czasie przygotowywania prac semestralnych, referatów czy też w ramach pogłębiania własnych zainteresowań. Podczas szkolenia studenci zdobywają elementarne wiadomości na temat specyfiki korzystania z bibliotek naukowych, jak też praktyczne umiejętności docierania do zalecanej literatury³.

Obserwuje się, że absolwenci szkół średnich posiadają coraz wyższe kompetencje informatyczne, jednakże nie jest to równoznaczne z wyższymi kompetencjami informacyjnymi (podstawowa wiedza na temat źródeł informacji, umiejętność odnajdywania informacji, sprawność jej przyswojenia, przetworzenia i wykorzystania). Istotne jest, że szkolenie ma na celu nie tylko nauczenie użytkowników, jak korzystać z biblioteki, ale przede wszystkim jak funkcjonować w społeczeństwie informacyjnym, w którym życie człowieka zależne jest od umiejętności wykorzystywania informacji (*information literacy skills*). Z terminem tym związany jest bezpośrednio termin *information literacy*, czyli wiedza o tym, jak rozpoznawać własne potrzeby informacyjne, jak w różnych źródłach wyszukiwać informacje i oceniać ich przydatność oraz efektywnie się nimi posługiwać⁴.

Szkolenia dla grup seminaryjnych

Od 2013 roku w ofercie edukacyjnej Biblioteki Teologicznej znalazły się także zajęcia z metodyki poszukiwań bibliograficznych w źródłach drukowanych i elektronicznych dla grup seminaryjnych. Skierowane są do tych użytkowników, którzy już są

³ M. Gacińska, B. Warząchowska, *Przysposobienie biblioteczne w szkole wyższej*, „Nowa Biblioteka” 2 (1998), s. 19.

⁴ L. Derfert-Wolf, *Szkolenie użytkowników akademickiej biblioteki elektronicznej*, w: *Świat biblioteki elektronicznej w klasycznej bibliotece naukowej: możliwości rozwoju, uwarunkowania i ograniczenia. Materiały konferencyjne* (Poznań, 19-20 marca 1998 roku), pod red. H. Ganińskiej, Poznań 1998, s. 188-189.

zaznajomieni z zasadami funkcjonowania biblioteki, ale pragną pogłębić swoją wiedzę i umiejętności w zakresie poszukiwania materiałów naukowych. Również i te zajęcia podzielone są na część teoretyczną i praktyczną, a ich program dopasowany jest do poszczególnych grup. Odbywają się one na prośbę prowadzących seminaria naukowe w ciągu całego roku akademickiego, w ustalonym wcześniej terminie. Dzięki takim spotkaniom studenci zyskują umiejętności i kwalifikacje, umożliwiające im sprawne poruszanie się w świecie rozproszonych i stale rozrastających się zasobów sieciowych.

Część teoretyczna

W trakcie części wykładowej uczestnikom prezentuje się wyselekcjonowany księgozbiór czytelni (dobrany odpowiednio do grupy). Stanowią go przede wszystkim wszelkiego rodzaju wydawnictwa informacyjne: encyklopedie, słowniki dziedzinowe i biograficzne, bibliografie, informatory, opracowania dotyczące metodologii teologii⁵. Omawiany jest również podstawowy zręb źródłowych dokumentów teologicznych (nauczanie Magisterium Kościoła, dokumenty soborowe, pisma ojców Kościoła, nauczanie papieskie). Kolejno przedstawiane są działy czytelni ze szczególnym uwzględnieniem tematyki danego seminarium. Studenci mają wówczas możliwość przejrzenia poszczególnych wydawnictw, przy czym zwraca się uwagę na dokumenty źródłowe oraz wydawnictwa zbiorowe, których zawartość często nie jest widoczna w bazach bibliograficznych.

Wiele miejsca w części teoretycznej poświęca się także czasopismom naukowym. Podkreśla się ich rangę i konieczność korzystania z nich podczas przygotowywania prac naukowych, gdyż to

⁵ Powstało wiele publikacji na ten temat, m.in.: J. Majka, *Metodologia nauk teologicznych*, Wrocław 1995; C. Bartnik, *Metodologia teologiczna*, Lublin 1998; H. Seweryniak, *Metodyka pisania prac magisterskich i dyplomowych z teologii*, Płock 1998; F. Drączkowski, *ABC pisania pracy magisterskiej*, Pelplin 2000.

właśnie tam publikowane są pierwotnie wyniki badań, zwłaszcza w dyscyplinach humanistycznych. Zasadność wyeksponowania tego elementu podczas szkolenia wynika z kilkuletniej obserwacji zachowań studentów, którzy w niewielkim stopniu wykorzystywali tego rodzaju zbiory biblioteczne. Stąd też w czasie szkoleń słuchacze mają możliwość zapoznania się z wieloma tytułami naukowych czasopism teologicznych (ogólnych oraz poświęconych naukom o rodzinie). Podkreśla się różnorodność podejmowanej na ich łamach problematyki oraz fakt, że często są one jedynym miejscem, gdzie można odnaleźć omówienie zagadnień wąskospecjalistycznych. Podobnie jak w przypadku książek, dobranych pod kątem grupy seminaryjnej, prezentowane są najważniejsze periodyki naukowe z danej dyscypliny teologicznej. Studentom nauk o rodzinie przedstawia się dodatkowo czasopisma z dziedzin pokrewnych, w tym z pedagogiki, psychologii i socjologii. Wszystkim słuchaczom na przygotowanych wcześniej ulotkach informacyjnych podaje się też informacje o dostępności konkretnych tytułów w wersji elektronicznej na stronie domowej czasopism bądź w innych bazach, takich jak CEEOL albo Platforma Czasopism UMK.

Ze względu na ograniczenia czasowe wykład ma charakter ogólny, szczegółowe zaś pytania i wątpliwości wyjaśniane są w końcowej części lub indywidualnie. W zależności od potrzeb istnieje możliwość przeprowadzenia kolejnego szkolenia, dostosowanego do indywidualnych zainteresowań użytkowników.

Część praktyczna

Podczas części praktycznej szkolenia studenci zapoznają się przy stanowiskach komputerowych z różnego rodzaju źródłami internetowymi, umożliwiającymi przeprowadzanie poszukiwań bibliograficznych. W pierwszej kolejności uczestnicy szkolenia zaznajamiają się z bibliograficznymi bazami danych. Największy nacisk kładzie się na wykorzystanie Elektronicznej Bibliografii

Nauk Teologicznych, bazy zawierającej 86 790 rekordów⁶ opisów bibliograficznych artykułów z blisko 200 czasopism teologicznych i religioznawczych oraz z ponad 400 prac zbiorowych. Następnie, zgodnie z profilem seminarium, studenci wyszukują informacje w pozostałych bazach bibliograficznych z zakresu teologii, m.in. w Polskiej Bibliografii Antyku Chrześcijańskiego, w KALDI (Kanonistische Literatur Dokumentation Innsbruck), w bazach bibliograficznych tworzonych przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz w Bibliografii Teologii Moralnej i Etyki. W przypadku zajęć dla studentów nauk o rodzinie oprócz baz teologicznych omawia się przede wszystkim pedagogiczne zasoby cyfrowe.

Prezentowane są także bazy danych Biblioteki Narodowej w Warszawie: Bibliografia Zawartości Czasopism i Przewodnik Bibliograficzny. Aby czytelnicy byli zorientowani w badaniach prowadzonych przez pracowników naukowych Wydziału Teologicznego oraz potrafili dotrzeć do prac pisanych przez swoich promotorów, wskazuje się ponadto bazę tworzoną na uczelni macierzystej, a mianowicie Bibliografię Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego, która rejestruje dorobek piśmienniczy pracowników od 1968 roku⁷.

Kolejnym omawianym zagadnieniem są zasoby cyfrowe. Ze względu na dużą liczbę bibliotek cyfrowych studentom przedstawia się przede wszystkim Federację Bibliotek Cyfrowych, platformę umożliwiającą m.in. jednoczesne przeszukiwanie tematyczne wszystkich polskich bibliotek elektronicznych. Studenci teologii poznają również wszystkie kościelne biblioteki cyfrowe, a studenci nauk o rodzinie – Pedagogiczną Bibliotekę Cyfrową.

Istotnym elementem szkolenia jest informowanie czytelników o możliwościach elektronicznego dostępu do poszczególnych tytułów czasopism. W tym celu omawia się różnorodne serwi-

⁶ Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych, <http://www.fides.org.pl/cgi-bin/ebnt/makwww.exe>, 17.04.2014.

⁷ E. Lubojańska, *Publikacje pracowników Wydziału Teologicznego w bazie Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2 (2012), s. 125-148.

sy i repozytoria naukowe (polskie i zagraniczne). Ograniczenia czasowe zmuszają do selekcji źródeł. W zależności od potrzeb i poziomu zaawansowania użytkowników prezentowane są następujące serwisy:

- ARIANTA – Naukowe i Branżowe Czasopisma Elektroniczne, baza tworzona w uczelni macierzystej oferująca komplet informacji na temat niemal wszystkich tytułów czasopism naukowych i fachowych ukazujących się w kraju, a dostępnych online w postaci pełnych tekstów artykułów bądź abstraktów;

- CEEOL – Central and Eastern European Online Library – baza rejestrująca artykuły z 1 079 czasopism z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, z Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej;

- DOAJ – Directory of Open Access Journals – serwis naukowych czasopism elektronicznych w wolnym dostępie indeksujący ponad 5 tys. tytułów czasopism naukowych (obejmuje wiele dyscyplin, m.in. religioznawstwo, filozofię, edukację, psychologię);

- DOAR – serwis rejestrujący otwarte światowe repozytoria instytucjonalne i naukowe (w tym biblioteki cyfrowe oraz kilkadziesiąt polskich repozytoriów). Baza jest zarządzana przez Centre for Research Communications Uniwersytetu w Nottingham;

- JSTOR – baza pełnotekstowa umożliwiająca dostęp do ponad 2 tys. tytułów czasopism oraz książek, część dostępna jest w domenie publicznej z pięcioletnim okresem karencji;

- CEON – Repozytorium Cyfrowe Otwartej Nauki – umożliwia dostęp do artykułów, książek, materiałów konferencyjnych, rozpraw doktorskich;

- RCIN – Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych, multidyscyplinarne repozytorium zdigitalizowanych materiałów publikacji naukowych, tworzone ze zbiorów szesnastu polskich instytutów i bibliotek tworzących Konsorcjum Repozytorium Cyfrowego Instytutów Naukowych;

- CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities – ogólnodostępna baza elektroniczna danych publiku-

jąca angielskie streszczenia, a także rzadziej pełne teksty artykułów, rozpraw doktorskich ukazujących się w językach narodowych w państwach Grupy Wyszehradzkiej z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych;

- Wirtualna Biblioteka Nauki – program realizowany przez Centrum Otwartej Nauki, finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, umożliwiający polskim instytucjom naukowym sieciowy dostęp do baz danych (Science Direct, SpringerLink, czasopism Wiley-Blackwell i innych);

- Platforma IBUK Libra – platforma książek elektronicznych dla bibliotek.

Na szkoleniach dla grup seminaryjnych prezentowane są w pierwszym rzędzie źródła polskojęzyczne, ogólnie dostępne w sieci. Dodatkowe informacje przekazywane są najczęściej indywidualnie na prośbę użytkowników. Przedmiotem osobnego szkolenia prowadzonego w centralnej bibliotece (Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka) są bazy funkcjonujące na platformie uczelnianej, z których jednakże korzystają głównie pracownicy naukowcy. Wszyscy uczestnicy szkoleń w Bibliotece Teologicznej otrzymują drukowane materiały informacyjne na temat prezentowanych baz oraz wykaz czasopism naukowych przydatnych w czasie pisania pracy wraz z ich adresami internetowymi. Dodatkowo materiały ze szkoleń umieszczane są na stronie domowej biblioteki, dzięki czemu studenci mogą skorzystać z nich w dowolnym czasie i miejscu.

Poniżej zamieszczono przykładowe konspekty szkoleń dla grup seminaryjnych:

Szkolenie biblioteczno-informacyjne dla seminarium TEOLOGIA DOGMATYCZNA

Źródło: Opracowanie własne, 2013 rok

Czas: 1,5 godz.

1. Część teoretyczna:

- prezentacja działów czytelni: teologia dogmatyczna, dokumenty Kościoła,
- podstawowe wydawnictwa informacyjne z zakresu teologii (encyklopedie⁸, słowniki⁹, leksykony¹⁰, informatory¹¹, podręczniki¹²) oraz serie wydawnicze¹³.

2. Część praktyczna:

- teologiczne bazy bibliograficzne (Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych, Bibliografia Nauk Kościelnych 1940-1979, Polska Bibliografia Pneumatologiczna 1946-2004, Polska Bibliografia Tomistyczna 1879-2004, Corpus Thomisticum, Index Theologicus, Acta Sanctorum, ZiBaTePa – Zintegrowana Baza Tekstów Papieskich,
- bazy Biblioteki Narodowej (Bibliografia Zawartości Czasopism, Przewodnik Bibliograficzny),
- Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego,
- katalogi i wyszukiwarki biblioteczne (NUKAT, Katalog Bibliotek Dominikańskich w Polsce, FIDKAR Federacji FIDES, KaRo, Library of Congress Online Catalog),

⁸ Przykładowe tytuły: *Encyklopedia katolicka*, t. 1, pod red. F. Gryglewicza, Lublin 1973; *Encyklopedia Kościoła*, t. 1-2, oprac. F.L. Cross, Warszawa 2004.

⁹ Przykładowe tytuły: *Słownik teologiczny*, pod red. A. Zuberbiera, Katowice 1998; *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1, Warszawa 1981-.

¹⁰ Przykładowe tytuły: *Leksykon wielkich teologów XX/XXI wieku*, pod red. J. Majewskiego i J. Makowskiego, t. 1-, Warszawa 2003; *Lexikon für Theologie und Kirche*, pod red. W. Kaspera, Freiburg 1993-.

¹¹ G. Polak, *Kto jest kim w Kościele. Ekumeniczne „who is who” chrześcijaństwa w Polsce*, Warszawa 1999; *Katolickie ruchy, stowarzyszenia i wspólnoty modlitewne w archidiecezji katowickiej. Informator*, pod red. P. Kurzei, Katowice 2010.

¹² Przykładowe tytuły: C. Bartnik, *Dogmatyka katolicka*, t. 1-2, Lublin 2000-2003; W. Grana, *Dogmatyka katolicka*, t. 1-, Lublin 1965-.

¹³ Przykładowe tytuły: *Podręcznik teologii dogmatycznej w jedenastu traktatach*, pod red. W. Beinerta, Kraków 1998-; *Dogmatyka*, t. 1-, pod red. E. Adamiak, A. Czai, J. Majewskiego, Warszawa 2005.

- biblioteki cyfrowe w wyborze (Federacja Bibliotek Cyfrowych, Śląska Biblioteka Cyfrowa),
- kościelne biblioteki cyfrowe (Księgozbiór Wirtualny FIDES, Cyfrowa Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, Dominikańska Biblioteka Cyfrowa „Armarium”, Biblioteka Cyfrowa Diecezji Legnickiej, Czytelnia Wirtualna KUL, Biblioteka Internetowa Zmartwychwstańców),
- książki elektroniczne – platforma IBUK Libra, wykaz książek z teologii i filozofii,
- bazy informujące o czasopismach i ich zawartości (Arianta, Central and Eastern European Online Library, Directory of Open Access Journals),
- repozytoria (Repozytorium Centrum Otwartej Nauki, Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych, Directory of Open Access Repositories),
- źródła teologiczne w sieci (dokumenty Soboru Watykańskiego II¹⁴; Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Teologia dzisiaj: perspektywy, zasady i kryteria*, Kraków 2012 – wersja pełnotekstowa¹⁵; *Katechizm Kościoła Katolickiego*¹⁶; *Biblia Tysiąclecia*¹⁷; *Podstawy nauki Kościoła katolickiego w pytaniach i odpowiedziach*, oprac. ks. Michał Kaszowski¹⁸),
- linki – teologia dogmatyczna w sieci (Towarzystwo Teologów Dogmatyków, Stowarzyszenie Teologów Fundamentalnych w Polsce – publikacje online, Teologia dogmatyczna – Wykłady.org, Katedra Teologii Dogmatycznej PWT – wykłady, skrypty z chrystologii, skrypt z sakramentologii, czytelnia portalu Opoka).

¹⁴ Dokumenty Soboru Watykańskiego II, <http://www.archidiecezja.lodz.pl/sobor.html>, 07.04.2014.

¹⁵ Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Teologia dzisiaj: perspektywy, zasady i kryteria*, http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_doc_20111129_tologia-oggi_pl.pdf, 07.04.2014.

¹⁶ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallottinum, Poznań 1994 (ze zmianami z 1998 roku), <http://www.katechizm.diecezja.elk.pl/index.html>, 07.04.2014.

¹⁷ *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Pallottinum, Poznań 2003, wyd. 4, <http://biblia.deon.pl/>, 07.04.2014.

¹⁸ M. Kaszowski, *Podstawy nauki Kościoła katolickiego w pytaniach i odpowiedziach*, <http://www.teologia.pl/>, 07.04.2014.

Szkolenie biblioteczno-informacyjne dla seminarium NAUKI O RODZINIE

Źródło: Opracowanie własne, 2013 rok

Czas: 1,5 godz.

1. Część teoretyczna:

- prezentacja działów czytelni: nauki o rodzinie, pedagogika, psychologia,
- podstawowe wydawnictwa informacyjne dotyczące nauk o rodzinie (encyklopedie, słowniki, leksykony, informatory¹⁹) oraz serie wydawnicze („Człowiek, Rodzina, Społeczeństwo”),
- czasopisma naukowe („Studia nad Rodziną”, „Roczniki Nauk o Rodzinie”, „Społeczeństwo i Rodzina”, „Family Forum”, „Chowania”, „Katecheza – Rodzina, Parafia i Szkoła”, „Keryks”, „Paedagogia Christiana”, „Pedagogika Katolicka”, „Roczniki Pedagogiczne”, „Roczniki Socjologii Rodziny”, „Życie i Płodność”).

2. Część praktyczna:

- teologiczne bazy bibliograficzne (Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych, Bibliografia Teologii Moralnej i Etyki),
- pedagogiczne bazy bibliograficzne (Pedagog, Edukacja, Problemy Niepełnosprawnych),
- bazy humanistyczne i społeczne (BazHum),
- bazy bibliograficzne Biblioteki Narodowej (Bibliografia Zawartości Czasopism, Przewodnik Bibliograficzny),
- katalogi polskie i multiwyszukiwarki biblioteczne (NUKAT, FIDKAR Federacji FIDES, KaRo),

¹⁹ Przykładowe tytuły: *Słownik małżeństwa i rodziny*, pod red. E. Ozorowskiego, Warszawa 1999; *Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, t. 1-2, wybór i wstęp K. Lubowicki, Kraków 1999; *W trosce o życie. Wybrane dokumenty Stolicy Apostolskiej*, pod red. K. Szczygła, J. Brusyły, Tarnów 1998 i 2012; *Bibliografia małżeństwa i rodziny 1945-1989*, pod red. E. Ozorowskiego, Warszawa 2005; *W trosce o dobro małżeństwa i rodziny. Dokumenty Papieskiej Rady ds. Rodziny*, t. 1-3, pod red. M. Brzezińskiego, Lublin 2010-.

- Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego²⁰,
- Katalog prac dyplomowych Wydziału Studiów nad Rodziną UKSW,
- serwis zbiorczy oraz wybrane biblioteki cyfrowe (Federacja Bibliotek Cyfrowych, Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa, Śląska Biblioteka Cyfrowa, Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Śląskiego),
- wybrane kościelne biblioteki cyfrowe (Księgozbiór Wirtualny FIDES, Czytelnia Wirtualna KUL),
- książki elektroniczne – platforma IBUK Libra, wykaz książek z pedagogiki i psychologii,
- bazy informujące o czasopismach i ich zawartości (Arianta, Central and Eastern European Online Library, Directory of Open Access Journals),
- repozytoria (Repozytorium Centrum Otwartej Nauki, Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych, Directory of Open Access Repositories).

Podsumowanie

Zauważa się, że umiejętności studentów nabyte podczas szkoleń procentują większą biegłością w wyszukiwaniu informacji w katalogach elektronicznych, multiwyszukiwarkach oraz e-źródłach z danej dyscypliny. Mimo że wiele materiałów dydaktycznych zamieszczonych jest na stronie internetowej biblioteki, okazuje się, że część studentów nie ma podstawowej wiedzy o źródłach poszukiwania literatury. Zajęcia dydaktyczne umożliwiają podwyższenie kompetencji informacyjnych, ułatwiają poruszanie się w gąszczu informacji, uczą budowania strategii wyszukiwawczych. Studenci, którzy uczestniczyli w takich szkoleniach, sprawnie docierają do źródeł, a także częściej korzystają z dokumentów drukowanych i elektronicznych. Zamawiają więcej literatury z macierzystej Biblioteki Teologicznej oraz przez wypożyczalnię międzybiblioteczną.

²⁰ Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego, http://www.bg.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1093:bdpus-a&catid=27:projektyrealizowane-k&Itemid=67, 12.04.2014.

Pewną niedogodnością jest infrastruktura techniczna oraz możliwości lokalowe Biblioteki Teologicznej. Obecnie zarówno zajęcia teoretyczne, jak i praktyczne odbywają się w czytelni (tylko poza godzinami otwarcia), która dysponuje zbyt małą liczbą komputerów do samodzielnej pracy. Efektywność szkolenia podniosłoby także zastosowanie projektora, wówczas istniałaby możliwość jednoczesnego wykonywania ćwiczeń praktycznych i prezentowania zadań, wizualizacja ułatwiłaby także czytelnikom efektywniejsze przyswojenie wiedzy teoretycznej.

INFORMATION USER TRAININGS IN THE THEOLOGICAL LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE

The didactic offer for the students of theology and family studies carried out by the Theological Library of the University of Silesia was presented in the paper. Library didactic lectures and information user trainings for seminar groups were discussed. Samples of training programme regarded to ways of searching specialist literature were also included. It was noted that the participation in the different trainings helps to increase the users' information competency.

S. PIOTRA STELMASZCZUK CSSJ¹

DWA LATA UŻYTKOWANIA SYSTEMU PROLIB W BIBLIOTECIE WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO W TARNOWIE

Komputeryzację Biblioteki WSD w Tarnowie rozpoczęto w 1994 roku w programie MAK. Od roku 2005 jej katalog jest prezentowany online w Internecie. Służy nie tylko alumnom i świeckim studentom Sekcji w Tarnowie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, których zajęcia odbywają się w budynku seminarium, ale też księżom i wszystkim zainteresowanym.

W roku 2007 podjęto decyzję o modernizacji biblioteki. Powodem była stale powiększająca się liczba woluminów, trudności lokalowe, potrzeba podniesienia jakości oferty edukacyjnej oraz zamiar udostępniania zbiorów coraz szerszym kręgom czytelników z Tarnowa i okolic. Przedsięwzięcie zrealizowano w latach 2009-2011 w ramach projektu pod nazwą: „Adaptacja segmentu środkowego budynku Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie na bibliotekę i czytelnię”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 ze środków Funduszy Europejskich dla Małopolski².

Nowe warunki lokalowe i zmiana organizacji pracy w bibliotece pociągnęły za sobą potrzebę zastosowania nowych rozwiązań technicznych. Aby przygotować pole do wdrożenia nowego syste-

¹ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie.

² *Biblioteka WSD w Tarnowie – modernizacja biblioteki*, <http://wsd.tarnow.pl/biblioteka/modernizacja-biblioteki>, 31.03.2014.

mu, uznano za zasadne dokonanie konwersji używanego od początku formatu MARC BN na format MARC 21. Pracownicy biblioteki chcieli się przy tym zabezpieczyć przed ewentualnymi negatywnymi skutkami równoczesnej zmiany formatu i programu, a przez to rozłożyć problem na dwa etapy. Pomógł w tym p. Jan Pojedyniec, dyrektor Biblioteki PWSZ w Tarnowie, oraz p. Maria Bystrowska, kierownik Działu Komputeryzacji MBP w Tarnowie. Ostatecznie, po nawiązaniu kontaktu z Max Elektronik (dystrybutorem programu PROLIB), okazało się później, że firma podjęłaby się konwersji także wtedy, gdyby dane biblioteki nadal były w formacie MARC BN. Niemniej dzięki temu, że zajęli się tym bibliotekarze z tarnowskiego środowiska, możliwa była konsultacja na bieżąco i spokojne, sukcesywne poprawianie niewłaściwie uzupełnionych podpół. Zaznajomienie się z nowym formatem w ramach dobrze znanego programu MAK zajęło bibliotekarzom kilka miesięcy.

Największym problemem na tym etapie konwersji było błędne wyświetlanie większości znaków specjalnych, np. „#” zamiast „ç”, „©” zamiast „ę”, „ć” zamiast „ó”, „Ź” zamiast „ą”, „č” zamiast „ô”, „~NEÄ~Ncc” zamiast „č”. Uniemożliwiało to odnalezienie w katalogu nazwisk części autorów, a także tytułów niektórych dokumentów. Problem został rozwiązany za pomocą programu MAK V. Inną trudnością było nieodpowiednie wyświetlanie skonwertowanych baz w Internecie, ale i ją zdołano po pewnym czasie rozwiązać. Wszystkie te działania wymagały dużych nakładów pracy, ale też baza została w znacznym stopniu uporządkowana, co ułatwiło proces następnej konwersji związanej ze zmianą programu.

System PROLIB powstał jako owoc ścisłej współpracy informatyków i bibliotekarzy. Umożliwia pełną automatyzację czynności związanych z gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów oraz obsługą czytelników³. Ma budowę modułową. Moduły podstawowe to: Opracowanie, Wypożyczalnia i Magazyn, a także Administrator. Moduły dodatkowe to m.in.: Gromadzenie dokumentów, Skontrum, OPAC WWW, Protokół Z 39.50 Client i Server. Obecnie wszystkie są już dostępne w wersji graficznej. Podstawową zastoso-

³ Max Elektronik. *Prezentacja sponsora*, „Biuletyn EBIB” 8 (2005), <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/69/max.php>, 31.03.2014.

waną zasadą jest „zogniskowanie wszystkich procedur bibliotecznych, bibliograficznych i informacyjnych wokół jednej bazy danych, co powoduje, że informacja wprowadzona w jakimkolwiek miejscu systemu staje się od razu widoczna i dostępna we wszystkich jego modułach”⁴. System umożliwia katalogowanie i udostępnianie różnych typów dokumentów, jak również kopiowanie rekordów bibliograficznych z baz innych bibliotek⁵.

Przed konwersją, przeprowadzoną 23 września 2011 roku, w Bibliotece WSD w Tarnowie odbyło się szkolenie pracowników dotyczące nowego systemu. Od tego czasu biblioteka otrzymała opiekuna konwersji, który przeprowadził wspomniane szkolenie, a obecnie jako osoba znająca środowisko jest osobą pierwszego kontaktu, gdy potrzebna jest rada lub pomoc. Następnie biblioteka udostępniła firmie Max Elektronik kopie swoich baz w celu ich przeanalizowania przez specjalistów. Potem odbyło się w Katowicach spotkanie tarnowskiego bibliotekarza systemowego ze starszym konsultantem biznesowym Max Elektronik w celu omówienia szczegółów wdrożenia nowego systemu. W czasie kilkugodzinnej sesji analizowano kolejno wszystkie pola każdej z kilku baz, które w Bibliotece WSD były obsługiwane przez program MAK. Przedstawiciel biblioteki wyjaśniał, jak pracownicy chcieliby prezentować dane informacje, które z nich są dla nich szczególnie ważne itd. Analityk z Katowic przedstawiał możliwości skonwertowania opisów, prosił o podjęcie pewnych decyzji, uściślał niejasności. Praktycznie wszystkie uwagi bibliotekarzy zostały zrealizowane. Także te, które obejmowały dodatkowe prace dla informatyków firmy, gdyż standardowa wersja systemu PROLIB M21 nie zawierała takich rozwiązań. Np. w polu danych bibliotecznych w programie MAK umieszczano dwie sygnatury dla książek z czytelní: tę, pod którą można je znaleźć w czytelní: według porządku rzeczowego (w polu 960 „s”), oraz magazynową, którą ma każda książka, nadawaną według porządku akcesji (w przypadku książek z czytelní wpisywana była w polu 960 „p”). PROLIB przewidywał przeniesienie danych z pola 960 „s” do zakładki egzemplarza. Jest tam miejsce na tylko jedną sygnaturę. Tam więc

⁴ PROLIB M21, <http://www.prolib.pl/PROLIB?id=95291&p1=62284>, 31.03.2014.

⁵ Tamże.

powędrowały dane dotyczące sygnatury z czytelnia, tej ważniejszej. Magazynowa zaś została przeniesiona do uwag o egzemplarzu. Ponieważ uwagi te nie są indeksowane, pozostawiono także obydwie sygnatury w polu danych bibliotecznych (w PROLIB: 923), aby można było odpowiednio zindeksować. Ten zabieg z kolei był potrzebny, aby umożliwić wyszukanie książek po sygnaturze także od strony Opracowania, ponieważ PROLIB daje możliwość wyszukiwania według sygnatury jedynie przez OPAC – katalog internetowy. Bibliotekarze pracujący w systemie musieliby zatem najpierw odszukiwać książki przez Internet – od strony czytelnika, a następnie wpisywać odnaleziony tytuł w bazie – od strony opracowującego. Indeks założony na podpole 923 „p” i „s” uprościł tę operację. W omawianym polu umieszczano również informacje o darczyńcach. Na te dane analitycy Max Elektronik utworzyli podpole „d” w polu danych bibliotecznych, co pozwoliło potem je zaindeksować, a także założyć na nie słownik, aby uprościć katalogowanie.

Tu pojawia się w mojej ocenie pewna niedoskonałość systemu PROLIB. MAK umożliwia wyszukiwanie opisów dokumentów zawierających dowolne podpole, a w nich – dowolną treść, a także tych, które danych pól czy podpól nie zawierają. Natomiast nic mi nie wiadomo o możliwości wyszukiwania określonych podpól w programie PROLIB. Aby wyszukać jakąś treść, należy założyć indeks na dane podpole, co jest oczywiście wykonalne, ale zajmuje znacznie więcej czasu niż szukanie według kryterium w MAK. Wspomniany przeze mnie problem z podpolami da się oczywiście rozwiązać po zgłoszeniu odpowiedniej uwagi do Systemu Rejestracji i Kontroli Uwag (SRiKU) Max Elektronik. Decyzja lub uwaga zostanie przyjęta do realizacji, jest podejmowana maksymalnie w ciągu dziewięciu dni roboczych od chwili zgłoszenia. Zwykle dzieje się to wcześniej. Jak dotąd najczęściej biblioteka otrzymywała e-mail lub telefon dotyczący rozwiązania problemu już następnego dnia. Nie można przy tym pominąć faktu, że pracownicy firmy są bardzo kompetentni i chętnie służą pomocą. Warto zaznaczyć, że na czterdzieści sześć uwag zgłoszonych przez pracowników Biblioteki WSD w czasie ponad dwóch lat użytkowania systemu PROLIB tylko jedna została odrzucona. Pozostałe zrealizowano lub są w trakcie realizacji. Mankamentem pozostaje, że firma daje sobie dziewięć dni na

ustosunkowanie się do uwagi (gdy zgłoszenie nie jest awarią), natomiast nie określa ostatecznego terminu realizacji uwagi. Czasem trzeba czekać nawet kilka miesięcy.

Ponadto w OPAC administrator ma jedynie niewielką możliwość zmian w interfejsie, znacznie mniejszą, niż było to możliwe w przypadku MAKWW. Jako użytkownik zarówno programu MAK, jak i PROLIB skłaniam się ku zdaniu, że MAK pozwalał administratorowi na znacznie większą kreatywność niż PROLIB, i to na wielu różnych polach działania. Niemniej od czasu odejścia z Federacji FIDES ks. Krzysztofa Goneta wśród niemal wszystkich użytkowników programu MAK w mniejszym lub większym stopniu odczuwa się brak wsparcia technicznego. Teraz bibliotekarze zyskali pewność, że gdy pojawi się problem, jest ktoś, kto im pomoże, oraz że zrobi to szybko i profesjonalnie.

Dostrzegam jeszcze jedną różnicę na korzyść MAK, a jest to wyszukiwanie złożone poprzez indeksy. W PROLIB dostępne jest ono tylko od strony OPAC. Katalogujący nie ma takiej możliwości w module Opracowanie. Również prezentacja wyników wyszukiwania była bardziej przejrzysta w MAKWW. Obecnie np. nie da się na pierwszy rzut oka określić, który tom serii prezentowany jest w wynikach wyszukiwania. OPAC pokazuje tytuły poszczególnych tomów w porządku alfabetycznym, moduł Opracowanie – również w alfabetycznym bądź chronologicznym, w kolejności wpisania do katalogu, a nie według numeru tomu. Aby dowiedzieć się, którym konkretnie tomem serii jest dany tytuł, należy otworzyć opis. Zadanie zniechęcające, gdy mamy do czynienia z kilkudziesięcioma lub więcej tomami.

Podobne problemy z prezentacją wyników wyszukiwania pojawiły się w indeksie autorskim i przedmiotowym. Tu jednak rozwiązano trudność, zastępując standardowe indeksy wyszukiwaniem przez Lokalną Kartotekę Hasel Wzorcowych. Takie rozwiązanie nie pomaga jednak w przypadku wspomnianego tytułu serii. Być może jest to zadanie na przyszłość do zgłoszenia przez SRiKU. Jeśli mowa o hasłach przedmiotowych lub autorskich, to bardzo cenię sobie w PROLIB możliwość ich grupowego poprawiania, czego nie można było robić w programie MAK w tak prosty sposób jak teraz. Zmiana w hasło w LKHW powoduje oczywiście zmianę w każdym opisie, z którym jest ono powiązane.

Mankamentem programów komercyjnych jest limitowanie licencji, czyli liczby jednoczesnego wejścia do programu przez pracowników biblioteki. Każda kolejna licencja zwiększa cenę zakupu produktu. W praktyce musi być ich co najmniej tyle, ilu bibliotekarzy jest na zmianie. Trudno wyobrazić sobie pracę z podziałem na czas użytkowania programu. Lepiej jeszcze, gdy licencji jest więcej niż pracowników. W Bibliotece WSD w Tarnowie wypożycza się książki poprzez wypożyczalnię RFID, ale większość operacji na koncie czytelnika jest możliwa do wykonania jedynie przez wypożyczalnię tekstową w systemie PROLIB. Wypożyczalnia RFID pozwala tylko na wypożyczenie, zwrot lub prolongatę książki i edycję uwag o czytelniku. Nic nie można zrobić, gdy np. konto jest zablokowane po przetrzymaniu wypożyczonych dokumentów. Odblokowanie dokonuje się w Wypożyczalni systemu PROLIB, podobnie jak edycja danych czytelnika. Teoretycznie jest możliwe przechodzenie między tymi dwoma modułami, ale wiąże się to z każdorazowym logowaniem do systemu. Jest zatem tyleż czasochłonne, co niepraktyczne i opóźnia czas obsługi czytelnika. Dlatego w czasie pracy w wypożyczalni bibliotekarz ma z reguły otwarte obydwa moduły, czyli zajmuje dwie licencje. Z powodu oszczędności zdecydowano się nie oklejać etykietami RFID wszystkich książek z magazynu, a jedynie te, które są zamawiane do czytelnika bądź wypożyczalni. Osoba w magazynie koduje je na bieżąco. Aby otworzyć koder RFID, potrzebna jest licencja. Gdy nie ma zamówień, bibliotekarz dyżurujący w magazynie kataloguje książki. Biblioteka WSD ma zaś tylko jedną dodatkową licencję. Gdy jest ona zajęta w wypożyczalni, osoba z magazynu musi zamknąć swój moduł opracowania i zalogować się na koder. Stwarza to pewne niedogodności, ale jedna licencja ponad liczbę pracowników biblioteki z reguły wystarcza. Nie muszę wspominać o tym, że był to problem nieznany w czasie korzystania z programu MAK. Zauważyłem też jednocześnie korzyść z konieczności logowania do systemu PROLIB za pomocą niepowtarzalnego loginu i hasła. Nazwa operatora tworzącego lub modyfikującego rekord jest dodawana automatycznie w rekordzie do pola, które nie podlega edycji. Dzięki temu wiadomo, kto i kiedy zmieniał dany opis bibliograficzny lub hasło przedmiotowe.

Max Elektronik udostępnia swoim zalogowanym klientom informacje na temat programu. Niestety, brakuje usystematyzowanej,

szczegółowej instrukcji w formie elektronicznej lub papierowej. Nie jest planowane jej opracowanie.

Każdy proces konwersji pociąga za sobą pewne korzyści, ale i pewne straty. Niezaprzeczalną korzyścią konwersji w bazie bibliotecznej jest uporządkowanie opisów periodyków. Gdy rozpoczynałam pracę w Bibliotece WSD w 2006 roku, zastałam sytuację, gdy każdy rocznik czasopisma wpisywano jako oddzielny dokument. Nigdy nie wystarczyło czasu, by to zmienić. Stało się to dopiero w procesie konwersji. Jako kryterium scalenia dokumentów w jeden opis wzięte zostały tytuły z pola 245 „a” oraz numery ISSN. Proces konwersji dodał do tak scalonych opisów stan zasobu na podstawie pola 960. Niestety utracono przy tym większość innych informacji, jak np. uwagi, hasła przedmiotowe i nazwiska redaktorów. Dla biblioteki ważniejsze było jednak prawidłowe prezentowanie zasobów czasopism i ten cel został osiągnięty. Obecnie trwa akcja ręcznego uzupełniania opisów.

W podobny sposób przeprowadzono scalenie identycznych egzemplarzy książek. W programie MAK każdy z nich był katalogowany jako odrębny dokument. Kryterium był ten sam numer ISBN i rok wydania. Niestety nie przewidziano błędnie wpisanych numerów ISBN powtarzających się w różnych dokumentach, a także faktu, że wiele publikacji wielotomowych ma wspólny numer ISBN. Spowodowało to utratę kilkuset opisów. Ich egzemplarze zostały automatycznie przypięte do innych dokumentów o takim samym numerze ISBN. Ten błąd trzeba było poprawić ręcznie na podstawie listy sporządzonej przez pracownika Max Elektronik.

Zastosowanie systemu RFID nie tylko zapewniło bezpieczeństwo zbiorów (bramka w czytelni) i usprawniło wypożyczenia, ale także umożliwiło zwracanie książek bez udziału bibliotekarza poprzez wrzutnię. Zadaniem obsługi biblioteki jest jedynie sprawdzenie, czy książka rzeczywiście została usunięta z konta czytelnika (nie dzieje się tak np. wtedy, gdy ktoś włoży do urządzenia równocześnie dwa egzemplarze), wyciągnięcie rewersu i odłożenie jej na półkę, co można zrobić kiedykolwiek. Umożliwiło to skrócenie godzin pracy wypożyczalni i poświęcenie zaoszczędzonego czasu na porządkowanie księgozbioru.

Przez ponad dwa lata korzystania z systemu PROLIB M21 nie było żadnej awarii, która zablokowałaby pracę biblioteki. System

można więc uznać za stabilny. Jest też według mnie bardzo przyjazny dla czytelnika i dość przyjazny dla bibliotekarza. Jestem również zadowolona ze współpracy z zespołem Max Elektronik oraz z faktu, że ciągle trwają prace nad udoskonalaniem zastosowanych rozwiązań. Zgodnie z zapowiedziami w 2012 roku powstał moduł Administrator w wersji graficznej, a w 2013 została do takiej wersji przeniesiona Wypożyczalnia. W zeszłym roku przeprowadziliśmy instalację nowszej wersji programu, zawierającą graficzny moduł Administrator. Jak dotąd sprawdza się bardzo dobrze. Jako użytkownik mogę wyrazić pozytywną ocenę całości systemu. Cieszę się, że już wkrótce członkowie federacji będą mieli możliwość bliższego zapoznania się z omawianym systemem, ponieważ w czasie najbliższego Walnego Zgromadzenia FIDES jest planowana jego prezentacja w Tarnowie.

TWO YEARS OF USING THE PROLIB SYSTEM IN THE LIBRARY OF MAJOR SEMINARY IN TARNÓW

The article describes in details the conversion of the collections in the Library of Major Seminary in Tarnów. The process was implemented in 2011 in two stages: first, the formats MARC BN were changed into MARC 21 under the program of MAK and later a new program PROLIB M21 was introduced. A comparison of two library systems – MAK and PROLIB has also been made. Although the administrator of MAK offers more possibilities, PROLIB has a lot of different advantages such as possibility to cooperate with the RFID system, which enhances the safety of the library collection and improves serving the readers. It was underlined that PROLIB is a stable system and the library has not experienced any failures for the last two years. The whole system is centralized and each piece of information is visible everywhere. All this as a consequence translates into both library and users' satisfaction.

RYSZARD ŻMUDA¹

BIBLIOGRAFIA PIŚMIENNICTWA O POLSKICH BIBLIOTEKACH KOŚCIELNYCH ZA LATA 2006-2010

Treść: Wstęp. Wykaz skrótów. Tytuły czasopism. Wyrazy typowe. Inne skróty. Bibliografia. Wydawnictwa informacyjne. Encyklopedie. Słowniki. Informatory. Katalogi. Spisy bibliograficzne. Czasopisma. Opracowania ogólne. Instytut Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych. Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. Biografie. Opracowania ogólne. Poszczególne osoby. Publikacje ogólne o bibliotekach. Księgozbiory osób. Opracowania ogólne. Poszczególne biblioteki. Biblioteki instytucji kościelnych (Belgrad, Białystok, Bieniszew, Bodzentyn, Borek Stary, Braniewo, Bydgoszcz, Chełmno, Choroszcz, Cieszyn, Czarna, Czerwińsk, Częstochowa, Dobre Miasto, Elk, Frombork, Gdańsk, Gidle, Głubczyce, Imbramowice, Kalisz, Katowice, Kazimierz Ząbkowicki, Kielce, Kimbarówka, Koszalin, Kraków, Krzeszów, Książ Wielki, Laski, Leżajsk, Leszno, Lublin, Lwów, Łęczycza, Łowicz, Mikołów, Mogiła, Mstów, Muszyna, Olsztyn, Opole, Paradyż, Pelplin, Pińczów, Płock, Podoliniec, Pogórze, Potok Wielki, Poznań, Praga, Prudnik, Przemyśl, Racibórz, Radom, Rudy, Rzeszów, Rzym, Sandomierz, Sieradz, Słonim, Stary Sącz, Szczyrzyc, Śliwice, Święta Lipka, Świdnica, Tarnopol, Tarnów, Tuchów, Toruń, Trzcianka, Uppsala, Warszawa, Wiślica, Włocławek, Wojnowo, Wrocław, Zakroczym), Summary, Indeks.

¹ Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Wstęp

Użytkownicy informacji naukowej zainteresowani problematyką bibliotek kościelnych w Polsce mają do dyspozycji oprócz bieżących bibliografii (np. Bibliografia Zawartości Czasopism, Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Historii Polskiej) – bazy danych, m.in. UKSW (<http://baza.biblioteka.uksw.edu.pl/>) i Biblioteki Narodowej, w tym: Polską Bibliografię Bibliologiczną oraz spisy bibliograficzne udostępnione w bibliotece wirtualnej Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (<http://digital.fides.org.pl/dlibra>) i szczegółową retrospektywną dokumentację publikacji, które opracowali: mgr Andrzej Władysław Pabin OFM², dr Ryszard Żmuda³, dr Małgorzata Janiak i prof. dr hab. Krystyna Bednarska-Ruszejowa⁴.

W celu zachowania jednolitości z poprzednio opracowanymi przeze mnie bibliografiami zarejestrowane opisy bibliograficzne zostały sporządzone według wcześniej obowiązujących norm.

Układ zgromadzonego materiału jest identyczny jak w poprzednich opracowaniach. Zrąb główny przedstawia się następująco: Wydawnictwa informacyjne. Encyklopedie. Słowniki. Informatory. Katalogi. Spisy bibliograficzne. Czasopisma. Ośrodek Informacji i Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych. Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. Biografie. Publikacje ogólne o bibliotekach. Księgozbiory osób. Biblioteki instytucji kościelnych.

Spisami pomocniczymi są: Wykaz skrótów (tytułów czasopism, wyrazów typowych, inne) oraz Indeks krzyżowy, który zawiera w układzie alfabetycznym nazwiska (autorów, redaktorów, tłumaczy, wydawców, recenzentów), imiona (świętych, błogosławionych, papieży), nazwy geograficzne, hasła przedmiotowe, słowa kluczowe (w tym nazwy zakonów i zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich, rodzaje i zasoby bibliotek), tytuły czasopism i prac zbioro-

² W.A. Pabin, *Bibliografia piśmiennictwa o polskich bibliotekach kościelnych za lata 1901-1965*, „Studia Theologica Varsaviensia” 2 (1970), s. 349-368.

³ R. Żmuda, *Bibliografia piśmiennictwa o polskich bibliotekach kościelnych za lata 1966-[2010]*, „Studia Theologia Varsaviensia” 2 (1981), s. 245-284; „Saeculum Christianum” 2 (2001), s. 181-249; 1 (2004), s. 179-246; „Fides” 1 (2014), s. 165-220.

⁴ M. Janiak, K. Bednarska-Ruszejowa, *Archiwa i biblioteki kościelne w publikacjach polskich. Bibliografia*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1/2 (1997), s. 78-172; 1 (1999), s. 7-67.

wych. Wprowadzono także odsyłacze numerowe. Liczby po hasłach indeksowych odsyłają do tekstu bibliografii.

W spisie bibliograficznym zarejestrowano 375 pozycji, nie licząc kumulacji opisów, w tym uzupełnień z lat poprzednich. Zgromadzony materiał stanowią: książki, broszury, artykuły z czasopism i prac zbiorowych, recenzje oraz bibliografie, katalogi, inwentarze, materiały z konferencji naukowych.

Podjęmowana w publikacjach problematyka dotyczyła osób i instytucji. Pisano o Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, który od 1września 2006 roku przekształcono w Instytut ABMK, oraz o Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Wiele opisów bibliograficznych dotyczyło poszczególnych rodzajów bibliotek (instytutów życia konsekrowanego, katolickich uczelni, seminariów duchownych, kapituł, katedr, kolegiat, parafii i innych) w różnych miejscowościach.

Dokumentacja bibliograficzna objęła działalność i częściowo zasoby księżnic kościelnych różnych wyznań.

Planowana jest kontynuacja spisu bibliograficznego za następne cztery lata 2011-2014 wraz z uzupełnieniami oraz kumulacją obejmująca drugą połowę XX wieku i pierwsze czternastolecie trzeciego tysiąclecia.

WYKAZY SKRÓTÓW

Tytuły czasopism

<i>Acta Bal. Slav.</i>	– Acta Baltico-Slavica, Warszawa
<i>Acta Pol. Hist.</i>	– Acta Poloniae Historica, Wrocław
<i>Acta UL Fol. Libr.</i>	– Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum, Łódź
<i>Acta UNC</i>	– Acta Universitatis Nicolai Copernici, Toruń
<i>Acta UW</i>	– Acta Universitatis Wratislaviensis, Wrocław
<i>Alm. Musz.</i>	– Almanach Muszyn
<i>Alm. Sąd.</i>	– Almanach Sądecki, Nowy Sącz

<i>Anal. Crac.</i>	– <i>Analecta Cracoviensia</i> , Kraków
<i>Ann. Acad. Paedag. Crac.</i>	– <i>Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia</i> , Kraków
<i>Arch. Bibl. Muz. Kośc.</i>	– <i>Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne</i> , Lublin
<i>Bibl. Nostr.</i>	– <i>Bibliotheca Nostra</i> , Katowice
<i>Biul. Bibl. Jagiell.</i>	– <i>Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej</i> , Kraków
<i>Biul. Hist. Wychow.</i>	– <i>Biuletyn Historii Wychowania</i> , Poznań
<i>Echa Przeszł.</i>	– <i>Echa Przeszłości</i> , Olsztyn
<i>Fides</i>	– <i>Fides</i> , Kraków
<i>Fol. Torun.</i>	– <i>Folia Toruniensia</i> , Toruń
<i>Gaz. Uniw.</i>	– <i>Gazeta Uniwersytecka</i> , Katowice
<i>Gdan. Rocz. Ewang.</i>	– <i>Gdański Rocznik Ewangelicki</i> , Gdańsk
<i>Ignatianum</i>	– <i>Ignatianum</i> , Kraków
<i>Kom. Mazur. Warm.</i>	– <i>Komunikaty Mazursko-Warmińskie</i> , Olsztyn
<i>Krak. Rocz. Arch.</i>	– <i>Krakowski Rocznik Archiwalny</i> , Kraków
<i>Kron. M. Pozn.</i>	– <i>Kronika Miasta Poznania</i> , Poznań
<i>Książnica Śl.</i>	– <i>Książnica Śląska</i> , Katowice
<i>Kwart. Hist. Kult. Mater.</i>	– <i>Kwartalnik Historii Kultury Materialnej</i> , Warszawa
<i>Nasza Przeszł.</i>	– <i>Nasza Przeszłość</i> , Kraków
<i>Ochr. Kons. Zabyt.</i>	– <i>Ochrona i Konserwacja Zabytków</i> , Warszawa
<i>Odrodz. Reform.</i>	– <i>Odrodzenie i Reformacja w Polsce</i> , Warszawa
<i>Perspectiva</i>	– <i>Perspectiva</i> , Legnica
<i>Por. Bibl.</i>	– <i>Poradnik Bibliotekarza</i> , Warszawa
<i>Pr. Nauk. UŚ</i>	– <i>Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego</i> , Katowice

- Pr. Mat. Hist. Arch. Archidiec. i Muz. Archidiec. Łódz.* – Prace i Materiały Historyczne Archiwum Archidiecezjalnego w Łodzi i Muzeum Archidiecezji Łódzkiej, Łódź
- Prak. Teor. Inf. Nauk. Tech.* – Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej, Warszawa
- Prom. Pom.* – Promocje Pomorskie, Bydgoszcz
- Prz. Bibl.* – Przegląd Biblioteczny, Warszawa
- Prz. Tomist.* – Przegląd Tomistyczny, Warszawa
- Przeszł. Demogr. Pol.* – Przeszłość Demograficzna Polski, Warszawa
- Rocz. Bibl. Gł. UO* – Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego, Opole
- Rocz. Bibl. Nar.* – Rocznik Biblioteki Narodowej, Warszawa
- Rocz. Bibl. Nauk. PAU i PAN Krak.* – Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, Kraków
- Rocz. Gdan.* – Rocznik Gdański, Gdańsk
- Rocz. Liturg.* – Roczniki Liturgiczne, Lublin
- Rocz. Lub. Tow. Geneal.* – Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego
- Rocz. Łow.* – Roczniki Łowickie, Łowicz
- Rocz. Olszt.* – Rocznik Olsztyński, Olsztyn
- Rocz. Sąd.* – Rocznik Sądecki, Nowy Sącz
- Slav. Occid.* – Slavia Occidentalis, Poznań
- Spraw. z Czynn. i Posiedz. ŁTN* – Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź
- Stud. Bibliol.* – Studia Bibliologiczne, Katowice
- Stud. Claromont.* – Studia Claromontana, Częstochowa
- Stud. Elbl.* – Studia Elbląskie, Elbląg
- Stud. Ełc.* – Studia Ełckie, Ełk
- Stud. Pelpl.* – Studia Pelplińskie, Pelplin
- Stud. Włocł.* – Studia Włocławskie, Włocławek

<i>Stud. Źródł.</i>	– Studia Źródłoznawcze, Warszawa
<i>Śl. Kwart. Hist. Sobótka</i>	– Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka, Wrocław
<i>Śl. Stud. Hist.-Teol.</i>	– Śląskie Studia Historyczno- Teologiczne, Katowice
<i>Torun. Stud. Bibliol.</i>	– Toruńskie Studia Bibliologiczne, Toruń
<i>Univ. Gedan.</i>	– Universitas Gedanensis, Gdańsk
<i>Wrocl. Prz. Teol.</i>	– Wrocławski Przegląd Teologiczny, Wrocław
<i>Zap. Hist.</i>	– Zapiski Historyczne
<i>Zesz. Sąd. Spis.</i>	– Zeszyty Sądecko-Spiskie, Nowy Sącz
<i>Ziem. Prud.</i>	– Ziemia Prudnicka, Prudnik

Wyrazy typowe

Bd	– Band
bibliogr.	– bibliografia
bp	– biskup
cz.	– część
dr	– doktor
hab.	– habilitowany
Hrsg.	– Herausgeber
il.	– ilustracje
kol.	– kolumna
ks.	– ksiądz
nlb.	– nieliczbowane
nr	– numer
oprac.	– opracował
prof.	– profesor
prow.	– prowadzący
pw.	– pod wezwaniem
R.	– rocznik
rec.	– recenzja
red.	– redaktor

Rés.	– Résumé
Rez.	– Rezjume
Riass.	– Riassunto
s.	– stronica
Sum.	– Summary
Supl.	– Supplement
św.	– święty
T.	– tom
tab.	– tabele
tabl.	– tablice
w.	– wiek
wyd.	– wydawca
wykr.	– wykresy
vol.	– wolumin
z.	– zeszyt
Zsfg	– Zusammenfassung

Inne skróty

ATK	– Akademia Teologii Katolickiej
ISBN	– International Standard Book Number
ISSN	– International Standard Serial Number
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski
OFMConv	– Ordo Fratrum Minorum Conventualium
OFMCap	– Ordo Fratrum Minorum Capucinatorum
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
SAC	– Societas Apostolatus Catholici
SBP	– Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
SJ	– Societas Jesu
SVD	– Societas Verbi Divini
UKSW	– Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
WSD	– Wyższe Seminarium Duchowne

BIBLIOGRAFIA

Wydawnictwa informacyjne

Słowniki

1. SŁOWNIK biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej (Ziemi Kaliskiej) / pod red. Danuty Wańki. T. 3 Kalisz 2007 Kal. Tow. Przyj. Nauk 8° ss. 522

M.in. Wańka Danuta: Łubieński Władysław Aleksander h. Pomian (1703-1767) prymas Polski, pisarz, założyciel drukarni, bibliofil, właściciel biblioteki s. 256-257, bibliogr.; Szpyrka Paweł: Paluszkievicz Felicjan SJ (1931-2006) jezuita, redaktor, lektor języka polskiego, działacz na rzecz Polonii, dyrektor Biblioteki Pisarzy w Warszawie oraz Punktu Konsultacyjnego Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych s. 310-312, bibliogr.; Szatkowski Hieronim: Piszczysłowa Stanisław (1878-1942) ksiądz, działacz społeczny, założyciel Biblioteki dla dzieci w Odolanowie s. 329-330, bibliogr.; Schleander Grażyna: Zdzitowiecki Stanisław Kazimierz (1854-1927) biskup ordynariusz kujawsko-kaliski, rozbudował Bibliotekę Seminarium Duchownego we Włocławku s. 455-456, bibliogr.; Małyszko Stanisław: Zientarski Władysław (1916-1991) ksiądz, kanonik, bibliotekoznawca, archiwista, publicysta, dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie s. 457-458, bibliogr.

2. SŁOWNIK polskich teologów katolickich 1994-2003 / pod red. Józefa Mandziuka. [T.] 9. Warszawa 2006 Wydaw. UKSW, 8° ss. 771, bibliogr.

M.in.: Mandziuk Józef: Baran Cezar Czesław (1915-1977) franciszkanin konwentualny, doktor, historyk Kościoła, archiwista, bibliotekoznawca, dyrektor Biblioteki ATK, s. 65-67, bibliogr.; Kopiczka Andrzej: Borzyszkowski Marian (1936-2001) ksiądz, prof. dr hab., historyk, redaktor, dyrektor Biblioteki WSD „Hosianum” w Olsztynie s. 103-108, bibliogr.; Nadolny Anastazy: Gutowski Zygmunt (1929-1997) ksiądz, kanonik, historyk Kościoła, ofiarodawca księgozbioru Bibliotece Seminarium Duchownego w Elblągu s. 210-211, bibliogr.; Mandziuk Józef: Kumor Bolesław Stanisław (1925-2002) ksiądz, historyk Kościoła, prof. KUL i PAT, sekretarz naukowy Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL; Kujawski Witold: Librowski Stanisław (1914-2002) ksiądz, historyk Kościoła, archiwista, redaktor czasopisma ABiMK, wydawca źródeł, prof. KUL, kierownik Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych s. 372-378, bibliogr.; Kanior Marian: Szczaniecki Paweł Tadeusz Maria Ignacy (1917-1998) benedyktyn, bibliograf, organizator biblioteki zakonnej s. 573-578, bibliogr.; Szeinke Anzelm

Janusz: Tatar Leonard Jan (1904-1994) franciszkanin, archiwista, tłumacz, bibliotekoznawca, dyrektor Biblioteki Głównej Prowincji s. 666-668, bibliogr.; Latawiec Piotr: Żochowski Henryk (1921-1999) ksiądz, historyk Kościoła, dyrektor Biblioteki Seminarium Duchownego w Warszawie s. 763-764, bibliogr.

3. SŁOWNIK pracowników książki polskiej / pod red. Hanny Ta-deusiewicz. Supl. 3. Warszawa 2010 Stow. Bibl. Pol. 8° ss. 352

M.in.: Zespół red.: Baran Czesław Cezar (1915-1997) OFMConv, franciszkanin konwentualny, historyk, archiwista, bibliotekoznawca, dyrektor Biblioteki Głównej ATK w Warszawie s. 15-16, bibliogr.; Kasprzak Dariusz: Gadacz Jan Ludwik, w zakonie Kornel (1916-1985) OFMCap, kapucyn, historyk, archiwista, bibliotekarz s. 78, bibliogr.; Andrysiak Ewa, Walczak Krzysztof: Gorczyzewski Jan Onufry (1751-1823) ksiądz, poeta, tłumacz, właściciel biblioteki s. 93-94, bibliogr.; Wańka Danuta: Kruszyński Józef (1877-1953) ksiądz, biblista, redaktor, bibliofil, kierownik księgarni i drukarni s. 155-156, bibliogr.; Dębowska Maria: Kumor Bolesław (1925-2002) ksiądz, prof. KUL, historyk, właściciel biblioteki, dyrektor Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych s. 161-162, bibliogr.; Rulka Kazimierz: Librowski Stanisław (1914-2002) ksiądz, prof. KUL, historyk, archiwista, redaktor półrocznika *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, wydawca, bibliograf, właściciel księgozbioru s. 169-170, bibliogr.; Walczak-Niewiadomska Agata: Meysztowicz Walerian (1893-1982) ksiądz, historyk, wydawca s. 186, bibliogr.; Rzakdowolska Magdalena: Michejda Franciszek (1848-1921) pastor, działacz narodowy i społeczny, redaktor, wydawca s. 187-188, bibliogr.; Andrysiak Ewa: Mool Ernest Johann August (1794-1860) pastor ewangelicko-augsburski, właściciel księgozbioru s. 194-195, bibliogr.; Znajomski Artur: Nowodworski Witold (1907-1978) historyk, bibliograf, wicedyrektor Biblioteki KUL s. 207-208, bibliogr.; Konik Alicja: Ożóg Jan (1914-1999) teolog, bibliotekarz, bibliotekoznawca s. 212-213, bibliogr.; Walczak-Niewiadomska Agata: Sadzik Józef (1933-1980) SAC, pallotyn, historyk estetyki, wydawca s. 243, bibliogr.; Znajomski Artur: Sawicki Jakub Teodor Walenty (1899-1979) prawnik, kanonista, bibliograf s. 245-246, bibliogr.; Rulka Kazimierz: Wyszyński Stefan (1901-1981) kardynał, prymas Polski, redaktor, opiekun biblioteki, właściciel księgozbioru s. 306-307, bibliogr.; Sokołowski Piotr Artur: Zapłata Feliks (1914-1982) SVD, werbista, misjolog, prof. ATK, bibliotekarz s. 309-310, bibliogr.; Jędras Marek; Zdziewojski Grzegorz Jan (1609-ok.1670) ksiądz, poeta, bibliofil, s. 317, bibliogr.

4. WŁOCLAWSKI słownik biograficzny / pod red. Stanisława Kunikowskiego. T. 5. Włocławek: Włocł. Tow. Nauk., 2008

M.in.: Kujawski Witold: Chodyński Zenon (1836-1887) ksiądz, historyk Kościoła, wydawca źródeł, rektor WSD we Włocławku, uporządkował bibliotekę i dokonał budowę m.in. pomieszczeń dla biblioteki WSD we Włocławku s. 20-22, portr., bibliogr.; Rulka Kazimierz: Sobczyński Jan Nepomucen (1861-1942) ksiądz, archiwista, bibliotekarz, właściciel księgozbioru biblioteki, prof. WSD we Włocławku s. 142-144, portr., bibliogr.

5. WSPÓŁCZEŚNI uczeni polscy: słownik biograficzny / pod red. nauk. Janusza Kapuścika. T. 4. Warszawa 2002
M.in. Zahajkiewicz Marek Tomasz (ur. 1934) historyk s. 801, portr.

Bibliografie

6. BIBLIOGRAFIA ks. Kazimierza Rulki (wybór). *Stud. Włocł.* T. 11: 2009 s. 14-33

7. BIELAK Włodzimierz: Bibliografia publikacji księdza profesora Marka T. Zahajkiewicza. W: Historia świadectwem czasów. Księdzu profesorowi Markowi Tomaszowi Zahajkiewiczowi / pod. red. Włodzimierza Bielaka i Stanisława Tylusa. Lublin 2006 s. 61-76

8. [RULKA Kazimierz]: Bibliografia dorobku naukowego ks. prof. dr. hab. Stanisława Librowskiego. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 13-31

Czasopisma

9. *ARCHIWA Biblioteki i Muzea Kościelne*. Organ Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Półrocznik. Red. nac. Włodzimierz Bielak. Lublin: Wydaw. KUL, T. 86: 2006 – T. 94: 2010; ISSN 0518-3766

10. HAMRYSZCZAK Artur: Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010). W: Czasopisma naukowe bibliotek, archiwów, muzeów. Tradycje – role – perspektywy / pod red. Agnieszki Królczyk. Kórnik 2010 s. 163-168

* * *

11. *FIDES. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*. [Półrocz.] Wyd. Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. Red. nac. Jan Bednarczyk. Kraków [R. 12] 2006 nr 1/2 (22/23) – [R. 16] 2010 nr 1/2 (30/31); ISSN 1426-377

Instytut Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych

12. DĘBOWSKA Maria: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, od 1 IX 2006 r. Instytut Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, placówka naukowo-badawcza KUL. W: *Encyklopedia katolicka* / red. nac. Edward Gigilewicz. T. 14. Lublin 2010 kol. 999-1001, bibliogr.

13. DĘBOWSKA Maria: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (1956-2006). Lublin 2006 Wydaw. KUL ss. 225, il., bibliogr.; Biblioteka Ośrodka Archiwów, Bibliotek, Muzeów Kościelnych, KUL Jana Pawła II

Zahajewicz Marek T[omasz]: Wprowadzenie

14. HAMRYSZCZAK Artur: Materiały do badań genealogicznych w zasobach Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL w Lublinie. *Rocz. Lub. Tow. Geneal.* T. 1: 2009 s. 109-135, il., Sum.

15. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: „Kościelne zbiory biblioteczne. Dziedzictwo przeszłości i współczesne wyzwania”. Sympozjum naukowe Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL (Lublin, 24 września 2008 r.). *Prz. Bibl. R.* 77: 2009 z. 1 s. 87-89

16. ŻUREK Waldemar: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w mijającym półwieczu. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 86: 2007 s. 75-82

Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES

17. FLORIANOWICZ Magdalena, ZIELONKA Monika: Relacja z XVI Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Koszalin, 20-23 września 2010 r.). *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 245-248

18. GONET Krzysztof: Członkowie Honorowi Federacji FIDES. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 10-13

19. GONET Krzysztof: Księgozbiór Wirtualny Federacji FIDES. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 23-24

20. GONET Krzysztof: 15 lat Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 7-9

21. GONET Krzysztof: Sprawozdanie Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES za okres 29.09.2006 – 17.05.2007 (Od XII Walnego Zgromadzenia do zebrania Zarządu). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 165-167

22. GONET Krzysztof: To już 17 lat. Przeszłość i plany na przyszłość Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 15-23

23. LIBERA Piotr: Pismo ks. biskupa... – biskupa płockiego do ks. dra Jerzego Witczaka – Przewodniczącego Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 17

24. ŁĄCKA Gabriela: Sprawozdanie z XIII Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Katowice, 4-8.09.2007). *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 232-237

25. MICHALIK Józef: Pismo arcybiskupa... – Przewodniczącego Episkopatu Polski w sprawie mianowania przez Konferencję Episkopatu Polski Delegata KEP ds. Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES ks. bp. prof. dr. hab. Andrzeja Siemieniewskiego. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 21

26. PROTOKÓŁ z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Kraków-Stradom, 2.06.2005). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 168-169

Załącznik: Ankieta o bibliotekach FIDES

27. PROTOKÓŁ z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Kraków-Stradom, 22.05.2006). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 175-176

28. PROTOKÓŁ z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Warszawa-Bielany, 17.05.2007). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 184-187

29. PROTOKÓŁ z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Wrocław, 25.09.2006). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 177-178

30. PROTOKÓŁ z obrad XI Walnego Zgromadzenia Bibliotek Kościelnych FIDES (Kraków-Stradom, 14-16.09.2005). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 172-174

31. PROTOKÓŁ z obrad XII Walnego Zgromadzenia Bibliotek Kościelnych FIDES (Warszawa-Bielany, 26-28.09.2006). *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 179-183

32. SZULC Jolanta: Biblioteki Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES: omówienie wyników ankiety przeprowadzonej w 2007 roku. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 5-23 tab.

33. SZULC Jolanta: Protokół z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. (Katowice, 4.09.2007). *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 222-223

34. SZULC Jolanta: Protokół z obrad XIII Walnego Zgromadzenia Bibliotek Kościelnych FIDES. Cz. 1. (Katowice, 4-6.09.2007). *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 225-229

35. UMIŃSKI Wacław: Protokół z obrad XIII Walnego Zgromadzenia Bibliotek Kościelnych FIDES. Cz. 2. (Katowice, 4-6.09.2007). *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 230-231

36. UMIŃSKI Waław: Protokół z XIV Walnego Zgromadzenia Bibliotek Kościelnych FIDES w roku 2008. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 181-183

37. UMIŃSKI Waław: Protokół z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Katowice, 6.09.2007). *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 224

38. UMIŃSKI Waław: Protokół z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES w Krakowie 2-3 stycznia 2009 r. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 184

39. UMIŃSKI Waław: Protokół z zebrania Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES w Warszawie 28 maja 2009 r. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 185-187

40. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* 2009 T. 42 z. 1 s. 279-281

41. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Protokół z obrad XV Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Olsztyn, 7.10.2009). *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 258-263

42. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Sprawozdanie z XV Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, Olsztyn, 7-10.09.2009. *Bibl. Nostra* 2009 nr 3/4 s. 70-75

43. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Walne Zgromadzenie Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Zakroczym, 8-10 września 2008 r.) *Prz. Bibl.* R. 76: 2008 z. 4 s. 583-610

44. WITCZAK Jerzy: Pismo ks. dra... – Przewodniczącego Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES do ks. biskupa Piotra Libery – biskupa płockiego. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 15

45. WITCZAK Jerzy: Sprawozdanie z pracy Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES za okres od 26.09.2006 do 5.09.2007. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 12 s. 219-221

46. WITCZAK Jerzy: Sprawozdanie z pracy Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES za okres od 6.09.2007 do 9.09.2008. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 177-180

47. WITCZAK Jerzy: Sprawozdanie z pracy Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES za okres 10.09.2008 – 7.09.2009. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 255-257

48. WITKOWSKA Jadwiga: XXVI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 73-76

Trzcianka, 8-15 II 2009 r. Biblioteka Parafialna przy parafii św. Jana Chrzcziciela

Biografie

Opracowania ogólne

Zob. Słowniki biograficzne poz. 1-5

49. KACPERSKA Maria, KACPERSKI Michał: Patroni polskich bibliotek i archiwów kościelnych. *Pr. Mater. Hist. Arch. Archidiec. i Muz. Archidiec. Łódz.* T. 6: 2009 s. 65-81, bibliogr.

Poszczególne osoby

50. EWERTOWSKI Stefan: W służbie Baranka Bożego na Warmii: książd profesor Marian Borzyszkowski (1936-2001). W: Warmińska Kapituła Katedralna. Dzieje i wybitni przedstawiciele: praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Kopiczki, Jacka Jezierskiego i Zdzisława Żywicy. Olsztyn 2010 s. 335-353

51. RULKA Kazimierz: Bracia Chodyńscy. *Prom. Pom.* T. 7: 1999 nr 5 s. 15-16

52. ZBUDNIEWEK Janusz: Kontakty ks. Stanisława Chodyńskiego z Jasną Górą. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 402

53. BEDNARCZYK Jan: Kazanie wygłoszone na pogrzebie śp. Danuty Gradowskiej. Cmentarz Rakowiecki Kraków, 13 grudnia 2010 r. *Fides* [R. 16] 2010 nr 1/2 s. 212-214

Kustosz Biblioteki PAT w Krakowie

54. JAŚKO Agata: Danuta Gradowska (1974-2010). *Fides* [R 16]: 2010 nr 1/2 s. 210-211

55. CIEŚLAK Stanisław: Jubileusz o. Ludwika Grzebienia SJ. *Biul. Hist. Wychow.* [nr] 26: 2010 s. 122-130

56. TATARZYŃSKI Ryszard: Dzieła Jakuba z Paradyża w rękopisach Herzog August Bibliothek w Wolfenbüttel. *Prz. Tomist.* T. 12: 2006 s. 177-237, Zsfg

57. SUŁECKI Szymon: O nieznanym gmerku karmelity o. Jana z Kazimierza (zm. 1551). *Krak. Roczn. Arch.* T. 10: 2004 s. 249-253

W Bibliotece oo. Karmelitów na Piasku w Krakowie

58. PIDŁYPCZAK-MAJEROWICZ Maria: „Cunceviana” w zbiorach ossolińskich. *Ann. Acad. Paedag. Crac.* Vol. 47: *Stud. Bibliot. Sc. Pert.* [T.] 5: 2007 s. 3-11, Sum.

Św. Józefat Kuncewicz

59. SŁOŃ Elżbieta: Nasza pani Zofia [Korzeńska]. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 211-214

Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach

60. GAWRYSIAKOWA Janina: Ksiądz profesor Bolesław Kumor (1925-2002). *Przeszł. Demogr. Pol.* [T.] 27: 2006 s. 99-101

61. TALARCZYK Kazimierz: Śp. ks. Bolesław Stanisław Kumor. Profesor i duszpasterz (1925-2002). *Alm. Sądec.* R. 18: 2009 nr 3/4 s. 3-18

62. WEISS Anzelm: Ks. prof. dr hab. Bolesław Stanisław Kumor (1925-2002). *Kośc. w Pol.* [T.] 2: 2003 s. 131-136

63. DĘBIŃSKI Józef: Źródła do dziejów diecezji włocławskiej w tekach księdza profesora Stanisława Librowskiego. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 5-30, Zsfg

64. DĘBIŃSKI Józef: Materiały do dziejów diecezji włocławskiej w „Tekach” ks. prof. Stanisława Librowskiego. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 118-130

65. DĘBOWSKA Maria: Wkład księdza profesora Stanisława Librowskiego w powstanie organizację i realizację zadań statutowych Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 45-55

66. FRĄTCZAK Wojciech: Ks. Stanisław Librowski jako świadek i dokumentalista martyrologii diecezji włocławskiej. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 77-84

67. JĘDRZEJCZAK Laurencja: Wspomnienia o księdzu Stanisławie Librowskim. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 132-142

68. KACZMAREK Tomasz: Wkład ks. Librowskiego w procesie beatyfikacyjnym bpa Michała Kozala. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 85-95

69. KOPIEC Jan: Działalność dydaktyczna księdza profesora Stanisława Librowskiego. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 35-44

70. KUJAWSKI Witold: Ksiądz Stanisław Librowski – włocławski historyk i archiwista *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 65-76

71. KUJAWSKI Witold: Ks. prof. dr hab. Stanisław Librowski (1914-2003), archiwista, historyk, redaktor. *Kość. w Pol.* [T.] 2: 2003 s. 137-150

72. MERING Wiesław: Słowo wstępne biskupa włocławskiego... *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 7
O ks. prof. Stanisławie Librowskim

73. SZTEINKE Anzelm Janusz: Moje wspomnienia o ks. profesorze Stanisławie Librowskim. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 143-160

74. ŻYCIORYS księdza profesora Stanisława Librowskiego. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 9-12

75. BRACHA Krzysztof: Maciej z Pełczyna (z Pyzdr) – opat łysogórski, bibliotekarz, kopista, miłośnik historii z XV wieku i jego kodeks z Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. W: *Z dziejów opactwa świętokrzyskiego. Materiały z konferencji naukowej. Kielce, 1 czerwca 2006 r. / pod red. Marka Derwicha i Krzysztofa Brachy.* Kielce 2007 s. 29-50

76. KONIECZNY Mariusz: Mieliński Wojciech (zm. 1621) CR, zmartwychwstaniec, ofiarodawca księgozbioru. W: *Encyklopedia katolicka / red. nacz. Eugeniusz Ziemann.* T. 12. Lublin 2008 kol. 898, bibliogr.

77. BENDER Ryszard: Nawrocki Stanisław Ignacy (1879-1958) ksiądz, działacz społeczny, ofiarodawca księgozbioru dla Biblioteki WSD we Włocławku. W: *Encyklopedia katolicka / red. nacz. Edward Gigilewicz.* T. 13. Lublin 2009 kol. 849-850, bibliogr.

78. BARTLEWICZ Jan: Jezuita w służbie książki, śp. o. Felicjan Paluszkiewicz SJ. *Komunikaty* 2006 nr 2 s. 31-32

79. KUJAWSKI Witold: Ksiądz dyrektor Kazimierz Rulka. *Stud. Włocł.* T. 11: 2009 s. 9-13
Prałat, dyrektor Biblioteki WSD we Włocławku

80. MERING Wiesław: Słowo wstępne biskupa włocławskiego...
Stud. Włocł. T. 11: 2009 s. 7

O ks. Kazimierzu Rulce, dyrektorze Biblioteki WSD we Włocławku

81. ULIASZ Adrian: Ks. dr Aleksander Schoeneich (1861-1939) – przyjaciel Hieronima Łopacińskiego i współtwórca biblioteki jego imienia. W: Książki i historia. Księga jubileuszowa ofiarowana dr. Zdzisławowi Bieleniowi z okazji 50-lecia nieprzerwanej pracy w Bibliotece im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie / przew. kom. red. Zofia Ciuruś. Lublin 2008 s. 193-200

82. W SŁUŻBIE słowa pisanego: księga pamiątkowa dedykowana Halinie Irenie Szumił / pod red. Gabriela Bartoszewskiego. Sandomierz 2009 Wydaw. Diec. i Druk. 8° ss. 626, il., tabl. 2

M.in. Purta Cecylia: Halina Irena Szumił. Rys biograficzny s. 59-72; Kleczaj Jadwiga: Wykaz bibliograficzny prac s. 73-104; też. Pracownik Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego s. 105-116; Wierna Renata: Współpraca dr Haliny Ireny Szumił z Redakcją czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” s. 171-174

83. KUNIKOWSKA Teresa: Święty Wawrzyniec, patron bibliotekarzy. Słupsk 2008 SBP 8° 24 s.

Rec.: Warząchowska Bogumiła, *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 241-244

84. MAZUR Janusz: Ks. prałat Jakub Winiarz (1914-1982). Szkice do portretu w oparciu o dokumenty Biblioteki Konkatedralnej im. św. Brata Alberta w Lubaczowie. W: Ze Lwowa do Lubaczowa. W 60. rocznicę przeniesienia stolicy arcybiskupów lwowskich do Lubaczowa. Materiały z Sympozjum naukowego zorganizowanego w dniu 21 września 2006 roku w Muzeum Kresów w Lubaczowie / pod red. Stanisława Piotra Makary, Barbary Woch i Janusza Mazura. Lubartów 2008 s. 212-237

85. TYLUS Stanisław: Wokół osoby Jubilata. Życie i działalność naukowo-dydaktyczna ks. prof. dr. hab. Marka Tomasza Zahajkiewicza. W: Historia świadectwem czasów. Księdzu profesorowi Markowi Tomaszowi Zahajkiewiczowi / pod red. Włodzimierza Bielaka i Stanisława Tylusa. Lublin 2006 s. 11-27

86. FLAGA Barbara, FLAGA Jerzy: Działalność bibliotekarska biskupa Józefa Andrzeja Załuskiego. W: Historia świadectwem czasów. Księdzu profesorowi Markowi Tomaszowi Zahajkiewiczowi / pod red. Włodzimierza Bielaka i Stanisława Tylusa. Lublin 2006 s. 219-232

87. IMAŃSKA Iwona: Józef Andrzej Załuski a toruński rynek książki. *Fol. Torun.* T. 6: 2006 s. 27-34, Sum., Zsfg

88. GONDEK Elżbieta: Józefa Andrzeja Załuskiego dzieło bibliograficzne i bibliofilskie. Katowice: Wydaw. Gnome 8° ss. 65, nlb. 2 (*Spotkania z Literaturą* 33)

Rec.: Bajor Agnieszka, *Prz. Bibl.* R. 74: 2006 z. 2 s. 232-235

89. JĘDRZYŃSKI Zefiryn: Józefa Jędrzeja Załuskiego bibliofilską pamięć Torunia. Toruń 2006 Tow. Bibliofil. 8° ss. 11, nlb. 1

90. ZIELIŃSKA Zofia: Nieznane listy biskupa Józefa Andrzeja Załuskiego z 1770 roku. *Rocz. Bibl. Nar.* [T.] 33/34: 2001 s. 67-86, il., Sum.

Publikacje ogólne o bibliotekach

91. BEDNARCZYK Jan: Zasoby bibliotek kościelnych w tworzeniu i zachowaniu kultury. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 86: 2007 s. 55-63

92. BEDNARCZYK Jan: Biblioteki kościelne w służbie ewangelizacji. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2009 T. 91 s. 5-13

93. BIBLIOTEKI kościelne i klasztorne w Polsce. Historia i współczesność / pod red. Henryka Olszara i Bogumiły Warząchowskiej. Katowice 2009 Księg. św. Jacka 8° ss. 183, il., bibliogr., Zsfg; *Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* nr 47

M.in.: Pawłowiczowa Maria: Cztery zabytkowe biblioteki kościelne Cieszyna s. 13-31, tab., bibliogr.; Ogierman Leonard: Konserwacja zabytkowego materia-

tu bibliotecznego z klasztoru Ojców Paulinów w Krakowie na Skałce s. 32-52, il., tab.; Gwioździk Jolanta: Biblioteka w kulturze zakonnej. Zarys problematyki s. 53-62; Pawłowicz Weronika: Wokół księgozbiorów kapłańskich na Śląsku w XIX i XX wieku s. 63-77; Olszar Henryk: Etyka bibliotekarza s. 78-85; Kalota Tomasz: Jak przygotować obiekty do włączenia ich do biblioteki cyfrowej? Doświadczenia Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu s. 86-90; Łacka Gabriela: Współpraca Biblioteki Teologicznej z Federacją Bibliotek Kościelnych FIDES s. 93-102; Jurek Andrzej: Komputeryzacja Biblioteki Teologicznej. Stan obecny i perspektywy rozwoju s. 103-110; Październiak Jolanta: Gromadzenie czasopism w zbiorach Biblioteki Teologicznej s. 111-118, tab.; Lubojańska Eliza: Zakup literatury naukowej ze środków własnych i projektów badawczych (grantów) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 119-131, tab., wyk.; Olszowy Ewa: Wymiana zagraniczna w Bibliotece Teologicznej s. 132-142; Kołodziej Barbara: Kolekcja arcybiskupa Szczepana Wesołego – dar dla zbioru kościelnego Biblioteki Teologicznej s. 143-147; Warząchowska Bogumiła: *Corpus Christianorum* w zbiorach Biblioteki Teologicznej s. 148-154; Szulc Jolanta: Biblioteki Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Omówienie wyników ankiety przeprowadzonej w 2007 roku s. 157-169, tab.; Witczak Jerzy: Sprawozdanie z pracy Zarządu FIDES za okres od 26 września 2006 do 5 września 2007 roku s. 170-171; Gonet Krzysztof: Sprawozdanie Biura ds. Rozwoju i Komputeryzacji Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES za okres od 29 września 2006 do 3 września 2007 roku (od XII do XIII Walnego Zgromadzenia) s. 172-173; Siemieniowski Andrzej: Homilia wygłoszona podczas Mszy Świętej w Katedrze Chrystusa Króla w Katowicach w dniu 5 września 2007 roku z okazji XIII Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES s. 174-177

Rec.: Bajor Agnieszka, *Prz. Bibl.* R. 77: 2009 z. 3 s. 396-401; Gębołyś Zdzisław, *Bibl. Nostra* 2009 nr 3/4 s. 101-104

94. BIELAWNY Krzysztof: Cenzura i kontrola księgozbiorów religijnych w diecezji warmińskiej w okresie PRL-u. *Stud. Elbl.* T. 8: 2007 s. 47-63, Rés.

95. BONAR Barbara: Stowarzyszenia bibliotek teologicznych a komputeryzacja w bibliotekach kościelnych w Polsce – zarys problematyki. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 35-45

96. DOMAŃSKI Tomasz: Udział duchowieństwa diecezji kieleckiej w rozwoju czytelnictwa i bibliotek parafialnych na przełomie XIX i XX wieku. *Nasza Przyszł.* T. 107: 2007 s. 225-245

97. GŁOWACKI Piotr: Biblioteka. *Stud. Włocł.* T. 11: 2009 s. 2

98. GOGOLA Zdzisław: Biblioteki zakonne w Polsce w XVII i XVIII wieku. W: Kultura intelektualna w zakonach polskich w XVII i XVIII wieku / pod red. Marcina Łobozka. Kraków 2006 s. 105-134

99. GWIOŹDZIK Jolanta: Historyczne kolekcje klasztorne. Zarys problematyki badań. W: Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych: praca zbiorowa / pod red. Dariusza Kuźminy. Warszawa 2007 s. 167-175

100. GWIOŹDZIK Jolanta: Źródła do dziejów książki w archiwach żeńskich klasztorów kontemplacyjnych XVI-XVIII wieku. Zarys problematyki. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 202-209, bibliogr.

101. HEJHÁLKOVÁ Marta: Kościoły i związki wyznaniowe w Republice Czeskiej oraz ich biblioteki. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 37-46, wykr.

102. JARCZYKOWA Mariola: Książka i biblioteka w aktach litewskich synodów różnowierczych z XVII wieku. *Pr. Nauk. UŚ* nr 2580; *Stud. Bibliol.* T. 17: 2008 s. 88-100, Rez., Sum.

103. JAROCKI Mariusz: Multiwyszukiwarki katalogów bibliotek kościelnych – studium porównawcze. W: Książka w życiu Kościoła: zbiór studiów / pod red. Tomasza Kruszewskiego. Toruń 2009 s. 213-226, il., tab.

104. JUREK Andrzej: Współpraca bibliotek kościelnych w przekazywaniu dubletów i druków zbędnych: wykorzystanie nowoczesnych form zarządzania zbiorami. *Fides* 2010 nr 1/2 s. 140-149

105. KALISZUK Jerzy: Rękopisy średniowieczne kolegiaty wiślickiej w świetle inwentarzy. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 87: 2008 s. 83-106, il., Zsfg

106. KARŁOWSKA-KAMZOWA Alicja: Geneza i funkcje ideowe miniatur Modlitewnika niderlandzkiego ze zbiorów Biblioteki

Narodowej w Warszawie. *Rocz. Bibl. Nar.* [R.] 33/34: 2001 s. 95-104, il., tabl. 8

Ze zbiorów Załuskich

107. KEMPA Andrzej: Tajemnice klasztornych bibliotek... *Moda & Styl* 2007 nr 14 s. 72-73

108. KEMPA Andrzej: Losy jezuickich księgozbiorów. *Bibliotekarz* 2009 nr 9 s. 29

109. KĘPA Rafał: Źródła informacji o historycznych księgozbiorach klasztornych. W: *Przestrzeń informacyjna książki* / pod red. Jadwigi Koniecznej, Stanisławy Kurek-Kokocińskiej i Hanny Tadeusiewicz, przy współpr. Rafała Kępy i Magdaleny Przybysz-Stawskiej. Łódź 2009 s. 195-206

110. KOPEĆ-ZABORNIAK Urszula: Dzieje księgozbiorów średniowiecznych bibliotek benedyktyńskich. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 79-89, Zsfg

111. KOWALSKA Barbara: Księgozbiory prywatne duchowieństwa na Podhalu w latach 1998-2006. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 219-254, tab., bibliogr.

112. KRAWCZYK Antoni: Rola książki w klasztorze. W: *Z książką przez życie* / pod red. Antoniego Krawczyka. Lublin 2008 s. 169-178

113. KRĘTOSZ Józef: Księgozbiory kościelne na terenie lwowskiej archidiecezji obrządku łacińskiego na przełomie XVIII/XIX w. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 40: 2007 z. 2 s. 405-421, Sum.

114. KULTURA książki ziem wschodniego i południowego pogranicza Polski (XVI-XX wiek). Paralele i różnice / pod red. nauk. Jolanty Gwóźdź i Edwarda Różyckiego. Katowice 2004 Wydaw. UŚ 8° ss. 512, tabl. 4, il., Rez., Sum.

M.in. Czuba Halina: Geografia rozprzestrzeniania się ukraińskich rękopiśmiennych ewangelarzy kaznodziejskich s. 283-292; Denisov Vladimir: Biblioteka minskich katolickich monastyrów XVIII-XIX wieków s. 419-425; Pietrzkiewicz Iwona: Źródła do badań kanoników regularnych na terenie Rzeczypospolitej, Śląska i w Wielkim Księstwie Litewskim s. 426-443; Gwioździk Jolanta: Dzieje księgozbiorów żeńskich klasztorów kontemplacyjnych wschodnich ziem dawnej Rzeczypospolitej w XIX wieku s. 444-456; Piłtypczak-Majerowicz Maria: Badania proveniencyjne w zbiorach starych druków bibliotek naukowych w Polsce i na Białorusi s. 457-462; Ogierman Leonard: Impresorzy inkunabułów z cieszyńskich kolekcji bibliotecznych s. 478-490

115. LENART Emilian: Biblioteki bernardyńskie w Polsce od 2 poł. XV do końca XVIII wieku. W: Pięćset pięćdziesiąt lat obecności oo. bernardynów w Polsce (1453-2003) / pod red. Wiesława F[ranciszka] Murawca i Damiana A. Muskusa. Kalwaria Zebrzydowska – Kraków 2006 s. 659-677

116. LESZCZYŃSKI Rafał: Katalog druków XVI wieku. *Pr. Mat. Hist. Arch. Archidiec. w Łodzi i Muz. Archidiec. Łódz.* T. 6: 2009 s. 163-180
Muzeum Archidiecezji Łódzkiej

117. LESZCZYŃSKI Rafał: Katalog rękopisów – Muzeum Archidiecezji Łódzkiej. *Pr. Mat. Hist. Arch. Archidiec. w Łodzi i Muz. Archidiec. Łódz.* T. 3: 2006 s. 107-128

118. LESZCZYŃSKI Rafał: Przedłużyć życie rękopisom i starodrukiem. *Pr. Mat. Hist. Arch. Archidiec. w Łodzi i Muz. Archidiec. Łódz.* T. 7: 2010 s. 79-83

Toż. W: Rola nauki w zachowaniu dziedzictwa kulturowego: Współpraca między uczelniami wyższymi a muzeami, archiwami i służbami konserwatorskimi na terenie regionu łódzkiego / pod red. Bogusława Więcka i Jana Perkowskiego. Łódź 2010 s. 147-149. Konferencja zorganizowana w ramach obchodów rocznicy powstania diecezji łódzkiej

119. ŁĄCKA Gabriela: Problematyka księgozbiorów klasztornych i kościelnych – sprawozdanie z IX Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych SBP w Katowicach. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 146-150

120. ŁĄCKA Gabriela: Sprawozdanie z Konferencji „Finanse bibliotek naukowych a ochrona dóbr kultury” – Katowice, 15.01.2009. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 188-192

M.in. o bibliotekach kościelnych

121. MAŁECKI Zdzisław: Biblioteki parafialne Polskiej Misji Katolickiej w Niemczech. Doświadczenia duszpasterza Polaków. W: Biblioteki polskie za granicą. Przyszłość i współczesność / pod red. Marii Kolczyńskiej i Danuty Sieradzkiej. Katowice 2007 s. 73-84

122. MARSZAŁSKA Jolanta Małgorzata: Dramatyczne losy księgozbiorów kościelnych w południowych guberniach Królestwa Polskiego w XIX wieku w świetle obecnego zasobu starych druków Biblioteki WSD w Płocku. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 41-46

123. MARSZAŁSKA Jolanta Małgorzata: Pisma polskich teologów paulińskich w wybranych księgozbiorach kościelnych w Polsce. *Stud. Claromont.* T. 27: 2009 s. 527-540

124. MOSKAL Tomasz: Biblioteki kolegiackie w diecezji krakowskiej w okresie przedrozbiorowym. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 47-57

125. MOSKAL Tomasz: Biblioteki parafialne w archidiakonacie sandomierskim w XVIII wieku. Sandomierz 2005

Rec.: Kowalski Waldemar, *Nasza Przyszł.* T. 107: 2007 s. 329-332

126. MOSKAL Tomasz: Dzieła homiletyczne kaznodziejów dominikańskich w XVIII-wiecznych bibliotekach archidiakonatu sandomierskiego. *Saec. Christ.* R. 16: 2009 nr 1 s. 129-136

127. MUC Agata: Biblioteka wirtualna najnowszym osiągnięciem w procesie komputeryzacji bibliotek kościelnych. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 25-36

128. MUC Agata: Kościelne biblioteki wirtualne w Polsce. *Prakt. Teor. Inf. Nauk. Tech.* T. 15: 2007 nr 1 s. 24-29, bibliogr.

129. MUC Agata: Sposoby finansowania zasobów bibliotek wydziałów teologicznych w Polsce. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 15-29

130. OLSZOWY Ewa: Źródła informacji wydawniczej o piśmiennictwie teologicznym wykorzystywanie przy wprowadzaniu wymiany w bibliotece teologicznej. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 135-145
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

131. PASZKIEWICZ Urszula: Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej do 1939 roku. Supl. 2. Poznań 2006 s. 636

132. PAWŁOWICZ Weronika: Księgozbiory polskiego duchowieństwa katolickiego na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku (do 1939 r.). Katowice 2009. Księg. św. Jacka, Wydż. Teol. UŚ 8° ss. 429, nlb. 3, bibliogr., Riass.; *Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* nr 52

Rec.: Mazur Hubert, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2010 T. 94 s. 371-377; Warząchow-ska Bogumiła, tamże s. 383-388; Bajor Agnieszka, *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 234-240

133. PIETRZKIEWICZ Iwona: Kasaty a rozpraszanie księgozbiorów klasztorów żeńskich w Rzeczypospolitej (XVIII-XIX wiek). W: Sanctimoniales: zakony żeńskie w Polsce i Europie Środkowej (do przełomu XVIII i XIX wieku) / pod red. Andrzeja Radziwińskiego, Dariusza Karczewskiego i Zbigniewa Zyglewskiego. Bydgoszcz – Toruń 2010 s. 500-514

134. PIETRZKIEWICZ Iwona: Metodologiczne problemy badań historycznych księgozbiorów zakonnych w Wielkim Księstwie Litewskim. W: Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych: praca zbiorowa / pod red. Dariusza Kuźminy. Warszawa 2007 s. 120-130

135. PIKULIK Jerzy: Polskie graduały średniowieczne. Warszawa 2001

Rec.: Rozen Fryderyk, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 89: 2008 s. 427-434

136. POBÓG-LENARTOWICZ Anna: Recepcja kazań Peregryna z Opola w klasztorach śląskich w świetle zachowanych zbiorów bibliotecznych. W: Święty Jacek i dziedzictwo dominikańskie / pod red. Erwina Matei, Anny Pobóg-Lenartowicz i Marii Rowińskiej-Szczepaniak. Opole 2008 s. 115-123

137. PRZEMIJANIE i trwanie. Kanonicy Regularni Laterańscy w dawnej i współczesnej Polsce. Materiały z międzynarodowej konferencji zorganizowanej z okazji 600-lecia fundacji opactwa Bożego Ciała w Krakowie / pod red. Kazimierza Łataka i Ireny Makarczyk. Kraków 2008 Zakon. Kan. Reg. Later. 8° ss. 288, il.

M.in. Chlewicka Aldona: Dary dla biblioteki kanoników regularnych na ziemiach polskich s. 75-90; Pacevičius Arvydas: Kanonickie marginalia i proveniencje w zbiorach bibliotecznych Litwy s. 403-410; Pietrzkiewicz Iwona: Biblioteka kanoników regularnych laterańskich na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego – zarys problematyki badawczej s. 421-431

138. ROZYNKOWSKI Waldemar: O krzyżackich księgozbiorach liturgicznych w Prusach w świetle inwentarzy. *Fol. Torun.* [T.] 9/10: 2010 s. 95-110

139. ROZYNKOWSKI Waldemar: O księgozbiorach hagiograficznych w diecezjach pruskich w średniowieczu. *Fol. Torun.* T. 7: 2007 s. 13-18, Sum., Zsfg

140. SKRZYDLEWSKA Beata: Kroniki imbramowickie jako źródło wiedzy o wielopłaszczyznowej działalności klasztoru ss. Norbertanek w Imbramowicach. W: Z książką przez życie / pod red. Antoniego Krawczyka. Lublin 2008 s. 179-187

141. STOLARCZYK Tomasz: Księgozbiory wybranych bibliotek klasztornych braci kaznodziejów w Polsce w XVII wieku na podstawie zachowanych inwentarzy. *Acta Uil Fol. Libr.* T. 16: 2010 s. 45-56

142. STRZĘBSKA Aneta: Święty Krzyż w Świętokrzyskiej Bibliotece Cyfrowej. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 27-31, il., bibliogr.

143. SUTOWICZ Anna: Dorobek rękopiśmienny śląskich klasztorów żeńskich (XIII-XVIII wieku). *Wrocł. Prz. Teol.* R. 16: 2008 nr 2 s. 155-179, Sum.

144. SZADY Joanna: Zasięg kaznodziejskiej literatury dominikańskiej o bibliotekach parafialnych w końcu XVIII wieku w diecezji krakowskiej. W: *Święty Jacek i dziedzictwo dominikańskie / pod red. Erwina Matei, Anny Pobóg-Lenartowicz i Marii Rowińskiej-Szczeniaka*. Opole 2008 s. 259-272

145. TABOR Dariusz: Iluminacje cysterskich kodeksów śląskich XIII wieku. Kraków 2004 Księg. Akad. 8° ss. 219, nlb. 1, il., Rés., Sum.
Rec.: Wolnik Franciszek, *Prz. Piśm. Teol.* R. 10: 2004 nr 2 s. 176-178; Broda Michał, *Śl. Kwart. Hist. Sobótka* R. 63: 2008 nr 1 s. 119-122

146. WARDA Elwira: Skryptorium podstawą rozwoju bibliotek. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 75-86, il., bibliogr.

147. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: IX Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach na temat: „Problematyka księgozbiorów klasztornych i kościelnych”. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 4: 2007 z. 2 s. 496-498

148. WITCZAK Jerzy: Księgozbiory kościelne w polskich bibliotekach cyfrowych. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 87-98

149. WITCZAK Jerzy: Sprawozdanie ze spotkania przedstawicieli bibliotek wydziałów teologicznych w Polsce (Wrocław, 24-25 września 2009 r.). *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 264-267

150. WITCZAK Jerzy: Teologiczne zbiory w polskich bibliotekach cyfrowych. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 24-34, tab., wyr.

151. WOŹNIAK Maria: Konserwacja Modlitewnika niderlandzkiego. *Rocz. Bibl. Nar.* [R.] 33/34: 2001 s. 105-109, Sum.
Ze zbiorów Załuskich

152. WSPÓLNOTA pamięci: studia z dziejów kultury ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej / pod red. Jolanty Gwioździk i Jana Malickiego. Katowice 2006

M.in.: Bajor Agnieszka: Książka i biblioteka klasztorna w Wielkim Księstwie Litewskim – metody i zagadnienia badawcze. Przegląd s. 197-214; Pidtypczak-Majerowicz Maria: Katalogi bibliotek zakonnych na Białorusi we współczesnych zbiorach rękopiśmiennych s. 215-227; Pietrzkiewicz Iwona: Źródła do dziejów bonifratrów w Wielkim Księstwie Litewskim s. 229-241, il.; Pacevičius Arvydas: Zaginiony świat książki: biblioteki klasztorne na Litwie pod władzą carów s. 243-254; Łuniewski Jarosław: Biblioteki paulińskie polskiej prowincji w okresie kasaty zakonów s. 323-336

153. ZAHAJKIEWICZ Marek T[omasz]: Miejsce bibliotek kościelnych okresu średniowiecza w kulturze polskiej. W: Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski. Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań. T. 2. Materiały spotkań sekcyjnych. Lublin 2004 s. 415-417

Księgozbiory poszczególnych osób

154. RULKA Kazimierz: Księgozbiór ks. Jan A d a m e c k i e g o , teologa i bibliotekarza włocławskiego. *Stud. Włocł.* T. 2: 1999 s. 377-404

155. SZULC Jolanta: Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie księdza Jana Nepomucena Alojzego Ficka. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 193-204, il., bibliogr.

156. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Kolekcja książek księdza Stanisława J a n a s i k a w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 43: 2010 z. 2 s. 354-367, Riass.

157. SROKA Łukasz Tomasz: Masonica księdza Jana Nepomucena Fijałka w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie. *Rocz. Bibl. Nauk. PAU i PAN Krak.* R. 52: 2007 s. 391-397, Sum. Toż. *Ars Regia* R. 10: 2007/2008 s. 232-239

158. KROPIDŁOWSKI Zdzisław: Biblioteka ks. Stanisława Kitowskiego (zm. 1733). W: Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji XXI wieku / pod red. Jana Leończuka. Białystok 2007 s. 65-89

159. DUCZKO Władysław: Genom Mikołaja Kopernika i księgozbiór astronoma w Uppsali. W: Warmińska Kapituła Katedralna: dzieje i wybitni przedstawiciele: praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Kopiczki, Jacka Jezierskiego i Zdzisława Żywicy. Olsztyn 2010 s. 31-35

160. BEDNARZ-SOJA Katarzyna: Kolekcja dzieł Ignacego Krasińskiego w zbiorach Przemyskiej Biblioteki Publicznej. W: Z dziejów bibliotek przemyskich. Praca zbiorowa z okazji sześćdziesięciolecia Przemyskiej Biblioteki Publicznej (1947-2007) / pod red. Anny Siciak. Przemyśl 2009 s. 91-100, tabl. 4, Zsfg

161. URBAN Barbara: Księgozbiór ks. Antoniego Kruczkowskiego, proboszcza w Zabierzowie, według jego testamentu z 30 czerwca 1775 roku. W: 50 lat Gminnej Biblioteki Publicznej 1956-2005 / pod red. Ewy Śliwy. Boguchwała 2006 s. 73-79

162. RULKA Kazimierz: Księgozbiór ks. Stanisława Librowskiego jako element warsztatu naukowego historyka. *Stud. Włocł.* T. 10: 2007 s. 96-117

163. WAGNER Arkadiusz: Superekslibris biskupa ołunieckiego Stanisława Pawłowskiego. Z badań nad książkowymi znakami własnościowymi polskiej szlachty w XV wieku. W: Książka w życiu Kościoła. Zbiór studiów / pod red. Tomasza Kruszewskiego. Toruń 2009 s. 85-101

164. ZIMNOCH Katarzyna: Księgozbiór księdza Tomasza Rafała Płońskiego, proboszcza parafii w Zabłudowie, na przełomie XVII i XVIII wieku (w latach 1688-1701). W: Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji XXI wieku / pod red. Jana Leończuka. Białystok 2007 s. 117-130

165. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Księgozbiór biskupa sufragana Karola Ludwika Pollnera w świetle spisu z 1887 roku. W: Studia z dziejów książki i prasy. Przegląd badań za lata 2007-2010: praca zbiorowa / pod red. Zdzisława Kropidłowskiego, Dariusza Spychały i Katarzyny Wodniak. Bydgoszcz 2010 s. 33-46

166. SPYCHAŁA Dariusz: Polonika religijne w zbiorach Michaela Ringeltaube (1632-1714). *Univ. Gedan.* R. 20: 2008 nr 1 s. 65-92, Sum.

Biblioteki prywatne duchowieństwa protestanckiego

167. GRZEBIEŃ Ludwik: Fundacja biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego. Biblioteka i drukarnia jezuitów. W: Z dziejów bibliotek przemyskich. Praca zbiorowa z okazji sześćdziesięciolecia Przemyskiej Biblioteki Publicznej (1947-2007) / pod red. Anny Siaciak. Przemyśl 2009 s. 197-204

168. WALCZAK-NIEWIADOMSKA Agata: Fragmenty księgozbioru księdza Jana Sobczyńskiego w kaliskich bibliotekach. W: Pamiętnik X Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliofilów w Kaliszu, 14-16 września 2007 r. / [red.] oprac. Ewa Andrysiak, Krzysztof Walczak. Kalisz 2008 s. 125-134

169. WALCZAK-NIEWIADOMSKA Agata: Ks. Jan Sobczyński a księgozbiór klasztoru Franciszkanów w Kaliszu. W: Franciszkanie kaliscy w ciągu wieków 1257-2000 / pod red. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego i Gerarda Kucharskiego. Kalisz 2008 s. 171-176

170. WALCZAK-NIEWIADOMSKA Agata: Książd Jan Sobczyński i jego księgozbiór. Kalisz 2007 Kal. Tow. Przyj. Nauk 8° ss. 341, nlb. 1, il., bibliogr., Sum.

171. WALCZAK-NIEWIADOMSKA Agata: Księgozbiór ks. Jana Sobczyńskiego jako świadectwa jego działalności społecznej i kulturalnej. *Spr. z Czynn. i Posiedz. ŁTN* T. 60: 2006 s. 187-192

172. LICHANŃSKI Jakub Z[dziśław]: Biblioteka Załuskich i kultura polskiego Oświecenia. *Książnica Śl.* T. 27: 1998-2000 s. 7-12

173. MILEWSKA-WAŻBIŃSKA Barbara: „Corona Urbis et Orbis” Jakuba Pawła Radlińskiego. Uwagi o poetyckim pomniku wystawionym Bibliotece Załuskich. *Rocz. Bibl. Nar.* [R.] 33/34: 2001 s. 57-65, il., Sum.

Biblioteki instytucji kościelnych

Opracowania ogólne

Zob. poz. 91-153

Poszczególne miejscowości

Belgrad

174. OSTAPCZUK Jerzy: Niezidentyfikowane cerkiewno-słowiańskie rękopisy Ewangelii ze zbiorów Biblioteki Patriarszej w Belgradzie. *Rocz. Teol.* R. 49: 2007 z. 1/2 s. 53-64

Białystok

175. CHOMICZEWSKA Teresa: Starodruki Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku i ich konserwacja. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 174-175

Konferencja Białystok, 10 IV 2008 r.

176. OLSZEWSKI Mieczysław: Bibliografia druków zwartych II obiegu w zbiorach Biblioteki Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku. Zebrał i oprac... Białystok 2005 Wydaw. Buk 8° s. 301

Z lat 1980-1989

177. OLSZEWSKI Mieczysław: Konferencja na temat „Starodruki Biblioteki AWSO w Białymstoku i ich konserwacja”. *Stud. Teol.* T. 26: 2008 s. 618-629

Bieniszew

178. PAŁECKI Waldemar: Rękopisy liturgiczne biblioteki kamedułów w Bieniszewie: materiały do studiów źródeł liturgicznych. *Rocz. Liturg.* T. 1: 2009 s. 323-345

Bodzentyn

179. KARDYŚ Piotr: Księgozbiory kościołów w dekanatach Bodzentyn i Kunów w latach 1738-1739 w świetle zbiorów Archiwum Diecezjalnego w Kielcach. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 92: 2009 s. 129-139

Borek Stary

180. NIEDZIELA Maurycy Lucjan: Spis książek biblioteki klasztoru Dominikanów w Borku Starym z drugiej połowy XVIII wieku. W: *Kartki z dziejów Tyczyna i okolic* / [red. prow. Kazimierz Szczepański]. Tyczyn 2008 s. 123-147

Braniewo

181. LICHANŃSKI Jakub Zdzisław: Księgozbiór Kolegium Jezuitów w Braniewie. Dzieje i charakterystyka. W: Trypućko Józef: *The Catalogue of the Book Collection of the Jesuit College in Braniewo Held in the University Library in Uppsala*. Vol. 1. Warszawa 2007

182. LICHANŃSKI Jakub Zdzisław: Oprawy książek ze zbiorów Biblioteki Collegium Societatis Jesu w Braniewie: wstęp do badań. *Rocz. Bibl. Nar.* [R.] 37/38: 2006 s. 219-240

183. TRYPUĆKO Józef: The Catalogue of the Books of the Jesuit College in Braniewo Held in the University Library in Uppsala. Katalog księgozbioru Kolegium Jezuitów w Braniewie zachowanego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Uppsali. Extended and compl. by Michał Spandowski; ed. by..., Sławomir Szyller. Vol. 1-3. Warszawa – Uppsala 2007 Bibl. Nar. Uppsala Univsitsetsbibliotek 8° (*Acta Universitatis Upsaliensis* vol. 41)

Toż. Vol. 1: Introduction, Manuscripts, Incunabula. Wstęp, rękopisy, inkunabuły. ss. 211, nlb. 1

Toż. Vol. 2: The 16th and 17th-Century Books. Druki XVI-XVII w. ss. 667, nlb. 1

Toż. Vol. 3: Indexes. Indeksy ss. 174, nlb. 1, tabl. 16

Rec.: Cubrzyńska-Leonarczyk Maria, *Rocz. Bibl.* R. 52: 2008 s. 228-236; Borawska Teresa, *Acta Pol. Hist.* [T.] 99: 2009 s. 176-181; taż, *Zap. Hist.* T. 74: 2009 z. 2 s. 101-106

Bydgoszcz

184. DUBOWNIK Henryk: Inkunabuły i cimelia z XVI w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Przy współpr. Aldony Chlewickiej i Bernadety Iwasińskiej-Cieślik. Bydgoszcz 2009 Wydaw. UKW 8° ss. 190, nlb. 2, il., Sum., Zsfg

Rec.: Kropidłowski Zdzisław, *Univ. Gedan.* R. 21: 2009 nr 1/2 s. 86-88; Wagner Arkadiusz, *Torun. Stud. Bibliol.* [T.] 4: 2011 nr 1 s. 135-143

Chełmno

185. KALISZUK Jerzy: Spis książek klasztoru franciszkanów w Chełmnie z drugiej połowy XIII wieku. *Stud. Źródł.* T. 47: 2009 s. 95-108, Sum.

Choroszcz

186. ZIMNOCH Katarzyna: Biblioteka dominikańska w Choroszczy w XVII wieku. W: Parafia rzymskokatolicka w Choroszczy – 550 lat. Księga jubileuszowa / pod red. Tadeusza Kasabuły, Adama Szota. Białystok 2009 s. 135-147

Cieszyn

187. SZTUCHLIK Jolanta: Stan i perspektywy opracowania, konserwacji i udostępniania zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Cieszynie w związku z realizacją grantu EOG w latach 2007-2010. W: *Trzysta lat tolerancji na Śląsku Cieszyńskim. W trzystalecie założenie kościoła Jezusowego w Cieszynie* / pod red. Renaty Czyż, Wacława Gajniczka i Daniela Spratka. Cieszyn – Český Tešín 2010 s. 502-533

Czerna

188. MARSZALSKA Jolanta Małgorzata: Inwentarze ksiąg biblioteki karmelitów bosych w Czernej jako przejaw systematyzacji zbiorów klasztornych w XVIII i XIX wieku. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 89: 2008 s. 263-274, Zsfg

189. PAWEŁCZYK Beata: Biblioteki klasztorne na przykładzie archiwum i biblioteki klasztoru karmelitów bosych w Czernej. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 77-87

Czerwińsk

190. STAWSKI Marek: Skryptorium czerwińskie jako miejsce powstania rękopisów liturgicznych norbertanek płockich: uwagi o związkach dwóch klasztorów kanonikatu regularnego na Mazowszu. W: *Sanctimoniales: zakony żeńskie w Polsce i Europie Środkowej (do przełomu XVIII i XIX wieku)* / pod red. Andrzeja Radziwińskiego, Dariusza Karczewskiego i Zbigniewa Zyglewskiego. Bydgoszcz – Toruń 2010 s. 469-480

Częstochowa

191. BRODA Aleksander: Biblioteka Jasnogórska. *Ochr. Kons. Zabyt.* 1998 nr 7 s. 111-112, il.

192. KARPOWICZ Mariusz: Nowe spojrzenie na fresk Biblioteki Jasnogórskiej i jego autora Giuseppe Viscontiego. *Stud. Claromont.* T. 25: 2007 s. 667-682

193. KUŹMIŃSKA Krystyna: Biblioteka Jasnogórska. *Por. Bibl.* 1999 nr 4 s. 15-16

194. LIBRI medici Biblioteki Jasnogórskiej / oprac. Małgorzata Korzekwa, Wojciech Miazga, Witold Korzekwa, Józef Świątek, Piotr Korzekwa. W: Medycyna i farmacja XIX i XX wieku: wybrane zagadnienia: pokłosie Jubileuszowego Naukowego XX Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji / pod red. Romana Meissnera. Poznań 2007 s. 202-204, bibliogr., Sum.

195. LUBELSKI Marian: Biblioteka w Sanktuarium Narodowym na Jasnej Górze w Częstochowie. Rozm. Łukasz Grab. *Rota* 2000 nr 1/2 s. 88

196. OGIERMAN Leonard, DOMANIK Tamara: Konserwacja księgozbioru jasnogórskiego – problemy fizykochemiczne i mikrobiologiczne. *Książnica Śl.* T. 28: 1998-2000 s. 41-57, tab.

197. WYDRA Wiesław: Staropolska spowiedź powszechna z rękopisu Jasnogórskiej Biblioteki oo. Paulinów. *Slav. Occid.* T. 60: 2003 s. 125-134

198. WYDRA Wiesław: Średniowieczne polskie dekalogi i modlitwy codzienne z rękopisów i inkunabułów Jasnogórskiej Biblioteki oo. Paulinów. *Slav. Occid.* T. 59: 2002 s. 183-198

Dobre Miasto

199. BŁAŻEWICZ Paweł: Katalog Biblioteki Kapituły Kolegiackiej pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych w Dobrym Mieście jako źródło do badań nad księgozbiorami historycznymi na Warmii. *Stud. Warm.* T. 43: 2006 s. 275-287

200. BŁAŻEWICZ Paweł: Oprawy inkunabułów Biblioteki Kolegiackiej w Dobrym Mieście. *Kwart. Hist. Kult. Mater.* R. 57: 2009 nr 1 s. 93-106, Sum.

Rec.: Wagner Arkadiusz: W sprawie warsztatu tegumentologa. Uwagi recenzyjne do artykułu Pawła Błażewicza. *Kwart. Hist. Kult. Mater.* R. 58: 2010 nr 2 s. 293-308

Ełk

201. FOLEJEWSKA Ewa: Stan obecny i działalność Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Ełku. *Stud. Etc.* [T.] 9: 2007 s. 341-349

Frombork

202. SPANDOWSKI Michał: Inkunabuły z dawnych księgozbiorów Fromborka. W: *Warmińska Kapituła Katedralna. Dzieje i wybitni przedstawiciele: praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Kopiczki, Jacka Jezierskiego i Zdzisława Żywicy.* Olsztyn 2010 s. 371-384

Gdańsk

203. POTYKANOWICZ-SUDA Lidia: Kontrola bibliotek seminaryjnych i zakonnych w województwie gdańskim w 1960 roku w świetle akt wojewódzkiego urzędu kontroli prasy, publikacji i widowisk w Gdańsku. *Stud. Pelpl.* T. 35: 2005 s. 210-211

204. PSZCZÓŁKOWSKA Z. Lidia: Autografy wpisów Reformatoryjów w zbiorach Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk. *Gdan. Roczn. Ewang.* vol. 1: 2007 s. 119-123

Gidle

205. ŻYWULSKI Łukasz: Odkryta na nowo biblioteka kościoła parafialnego w Gidlach w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu. *Kom. Mazur. Warm.* 2009 nr 4 s. 589-591

206. ŻYWULSKI Łukasz: Stan badań nad kolekcją starodruków pochodzących z biblioteki kościoła parafialnego w Gidlach k. Bartoszyce. W: *Studia z dziejów książki i prasy: przegląd badań za lata 2007-2009*: praca zbiorowa / pod red. Zdzisława Kropidłowskiego, Dariusza Spychały i Katarzyny Wodniak. Bydgoszcz 2010 s. 159-175, il., Zsfg

Głubczyce

207. KRUSZEWSKI Tomasz: Zespół głubczycki księgozbioru OFM Prowincji św. Jadwigi – przyczynek do badań nad bibliotekami franciszkanów na Śląsku. W: *Książka w życiu Kościoła. Zbiór studiów* / pod red. Tomasza Kruszeńskiego. Toruń 2009 s. 57-83, tabl. 6, Zsfg

Kalisz

208. POLIŃSKA-JURCZAK Monika: Biblioteka klasztoru oo. Franciszkanów kaliskich po 1902 roku (księgozbiór, historia, współczesność). W: *Franciszkanie kaliscy w ciągu wieków 1257-2007* / pod red. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego i Gerarda Kucharskiego. Kalisz 2008 s. 177-192

209. WALCZAK Krzysztof, ANDRYSIK Ewa: Dzieje biblioteki konwentu oo. Franciszkanów w Kaliszu do kasaty klasztoru w 1902 roku. W: *Franciszkanie kaliscy w ciągu wieków 1257-2007* / pod red. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego i Gerarda Kucharskiego. Kalisz 2008 s. 159-170

Katowice

210. LUBOJAŃSKA Eliza: Gromadzenie i uzupełnianie zbiorów w Bibliotece Teologicznej ze środków Kurii Metropolitarnej w Katowicach. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 30-49

211. MUC Agata: Zakup książek przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 88: [2008] s. 133-144, wykr., Zsfg

212. OLSZOWY Ewa: Niemieckojęzyczne czasopisma wydane na Śląskim do 1945 roku w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 39: 2006 z. 1 s. 178-190

213. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Dary w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 89: 2008 s. 397-406

214. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Działalność Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 39: 2006 z. 2 s. 438-445
Od 2001 roku

215. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Ekspozycje zbiorów Biblioteki Teologicznej. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 80-89

216. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Księgozbiory klasztorne i kościelne w Bibliotece Teologicznej. Skarby w książnicach. *Gaz. Uniw.* 2007 nr 6 s. 26

217. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Promocja zbiorów Biblioteki Teologicznej w Katowicach. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 150-168

218. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Selekcja i preselekcja zbiorów w bibliotece naukowej na przykładzie Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 104-114

219. WARZĄCHOWSKA Bogumiła: Wystawa ze zbiorów Biblioteki Papieskiego Uniwersytetu Urbanianum Papieskiej Biblioteki Misyjnej Città del Vaticano. Oblicza ewangelizacji Afryki. *Bibl. Nostr.* 2009 nr 2 s. 125-129

220. WITA Grzegorz: Wybór dokumentów ze zbiorów Biblioteki Papieskiego Uniwersytetu Urbanianum i Papieskiej Biblioteki Mi-

syjnej zaprezentowanych podczas wystawy „Oblicza ewangelizacji Afryki”, Katowice, 2-20 czerwca 2009 roku. *Śl. Stud. Hist.-Teol.* T. 43: 2010 nr 2 s. 384-396

Kazimierz Ząbkowicki

221. STELMACH Roman: Kopiarz klasztoru Cystersów w Kazimierzu Ząbkowickim. W: *Ingenio et humanitate. Studia z dziejów zakonu cystersów i Kościoła na ziemiach polskich* / pod red. Andrzeja M[arka] Wyrwy. Katowice 2007 s. 255-266

Kielce

222. KARDYŚ Piotr: Przyczynki do dziejów księgozbioru kolegiaty kieleckiej w średniowieczu i w okresie wczesnonowożytnym. *Biul. Bibl. Jagiell.* R. 56/57: 2006/2007 s. 17-44, Sum.

Kimbarówka

223. GWIOŹDZIK Jolanta: Dzieje księgozbioru Panien Cystersek z Kimbarówki. W: *Cysterki w dziejach i kulturze ziem polskich, dawnej Rzeczypospolitej i Europy Środkowej. Materiały z siódmej Międzynarodowej Konferencji Cystersologów odbytej z okazji 800. rocznicy fundacji opactwa Cystersek w Trzebnicy. Trzebnica, 18-21 września 2002 r.* / pod red. Andrzeja Marka Wyrwy, Antoniego Kiełbasy i Józefa Swastka. Poznań 2004 s. 908-936

Koszalin

224. CEYNOWA Tadeusz, FLORIANOWICZ Magdalena, ZIELONKA Monika: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 116-129, il., bibliogr.

Kraków

225. BEDNARCZYK Jan, SZCZĘCH Władysław: Komputeryzacja Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. W: Między przeszłością a przyszłością. Książki, biblioteki, informacja naukowa – funkcje społeczne na przestrzeni wieków / pod red. Marii Próchnickiej i Agnieszki Korycińskiej-Huras. Kraków 2007 s. 143-151

226. BIEŚ Andrzej Paweł: Digitalizacja dokumentów naukowych w Bibliotece Księży Jezuitów. *Ignatianum* R. 1: 2008 nr 1 s. 24

227. CIESIELSKA Agnieszka, WAWRZYNIAK-ŁUKASIEWICZ Katarzyna: Planowana konserwacja dzieła Ludolphusa de Saxonia z 1495 roku – „Meditationes vita Christi” ze zbiorów Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 73-78, il., bibliogr.

228. DANOWSKA Ewa: Materiały dotyczące Jana Pawła II w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie. *Zesz. Sąd. Spis.* T. 4: 2009 s. 151-154

229. FEDOROWICZ Szymon: Agendy katedry wawelskiej. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 31-39, Zsfg

230. FEDOROWICZ Szymon: Ołomuniecki pontyfikał na Wawelu. *Anal. Crac.* [T.] 41: 2009 s. 377-390, Rés.

231. GAŁUSZKA Tomasz: W przededniu powstania „studium generale”: nowe badania nad czternastowiecznym zachowanym księgozbiorem dominikanów krakowskich. *Prz. Tomist.* T. 16: 2010 s. 25-42

232. GÓRA Barbara: Krakowskie biblioteki klasztorne w literaturze powojennej. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki XIX i XX wieku / pod red. Haliny Kosętki, Barbary Góry i Ewy Wójcik. T. 9 cz. 1. Kraków 2009 s. 328-250

233. GÓRSKA Agnieszka: Nowe budynki biblioteczne w Krakowie-Pychowicach. *Bibliotekarz* 2009 nr 4 s. 8-11

234. KACZOR-SCHEITER Katarzyna: Rękopiśmienne zbiory krakowskiej Biblioteki Karmelitanek Bosych. W: Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych: praca zbiorowa / pod red. Dariusza Kuźminy. Warszawa 2007 s. 160-166

235. ŁANUSZKA Magdalena: Piętnastowieczny rękopis Godzinek w krakowskiej Bibliotece Książąt Czartoryskich. *Modus* [T.] 7: 2006 s. 83-98, Sum.

236. ŁATAK Kazimierz: XVI-wieczne księgi zakazane w bibliotece kanoników regularnych laterańskich w Krakowie. *Echa Przeszł.* [T.] 4: 2003 s. 7-13, Zsfg

237. ŁATAK Kazimierz, NALBACH Stanisław: Ze studiów nad kulturą umysłową kanoników regularnych krakowskiej prepozytury Bożego Ciała w XV i XVI wieku. Kraków 2009 Zakon. Kanon. Regular. Lateran. 8° ss. 412, bibliogr., Sum.

238. MACIĄG Tadeusz: Mikrobiologiczna ocena stanu zachowania kolekcji paulinów na Skałce. *Bibl. Nostr.* 2009 nr 2 s. 80-91, tab., Sum.

239. MARECKI Józef: Kształtowanie się bibliotek kapucyńskich na przykładzie księgozbioru w Krakowie. W: Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski. Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań. T. 2. Materiały spotkań sekcyjnych. Lublin 2004 s. 419-422

240. MYDEL Monika, KUBIC Żaneta: Tradycja tomistyczna w zbiorach Biblioteki Studium oo. Dominikanów w Krakowie: katalog druków: XV-XVIII w. *Prz. Tomist.* T. 13 [cz.] 2: 2007 s. 5-313

241. MYDEL Monika, KUBIC Żaneta: Tradycja tomistyczna w zbiorach Biblioteki Studium oo. Dominikanów w Krakowie. Kata-

log druków XV-XVIII w. Warszawa 2008 Inst. Tomist. oo. Dominikanów 8° ss. 312, nlb. 5, il. (*Materiały i Pomoce Naukowe Biblioteki Studium oo. Dominikanów w Krakowie* T. 1)

Rec.: Zdanek Maciej, *Stud. Źródł.* T. 47: 2009 s. 274-276

242. PAWEŁCZYK Dorota: Zasoby Biblioteki Naukowej Księży Jezuitów w Krakowie wobec badań nad Janem Wielewickim SJ. W: Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych: praca zbiorowa / pod red. Dariusza Kuźminy. Warszawa 2007 s. 153-159

243. PIETRZKIEWICZ Iwona: Biblioteka Kanoników Regularnych w Krakowie w XV i XVI wieku. Kraków 2003

Rec.: Broda Michał, *Nasza Przyszł.* [T.] 106: 2006 s. 349-354

244. PIETRZKIEWICZ Iwona: Książka jako świadectwo kultury krakowskiego konwentu kanoników regularnych na przestrzeni XV-XVIII wieku. *Rocz. Gdan.* T. 61: 2001 z. 2 s. 125-136 (Książka jako „pamięć kultury”)

245. PŁOSZCZAŃSKA Katarzyna: Jak spojrzeć na dawną oprawę książkową? Kilka uwag na podstawie badań zbioru starych druków księży misjonarzy w Krakowie. W: Warsztaty młodych edytorów, 21-23 listopada, Rabka 2008. Kraków 2010 s. 11-18

246. POSTAWA Stanisław: Współpraca Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej z instytucjami członkowskimi Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich. Możliwości, zakres, warunki. W: Materiały XXVI Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, 9-12 września 2004 roku. Kraków 2004 s. 147-150

247. SKAWSKI Paweł: Biblioteka Klasztoru Paulinów w Krakowie na Skałce do połowy XIX wieku. *Stud. Claromont.* T. 24: 2006 s. 507-514

248. SZCZĘCH Władysław: Nowa biblioteka PAT. *Super Informator Sacro. Produkty i usługi dla parafii* 2009 s. 86-88

249. SZCZĘCH Władysław: Nowy budynek Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 28-39, il. W 2007 roku

250. SZCZĘCH Władysław: Pozyskanie środków na budowę, wyposażenie i sprzęt w Bibliotece Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 5-14

251. UMIŃSKI Wacław: Biblioteka Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu – przeszłość i teraźniejszość. *Bibl. Nostr.* 2009 nr 2 s. 35-49, Sum.

252. UMIŃSKI Wacław: Działalność Biblioteki Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie w roku 2009. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 92-95, bibliogr.

253. UMIŃSKI Wacław: Konserwacja zabytkowego zbioru Biblioteki Zgromadzenia Księża Misjonarzy św. Wincentego à Paulo w Krakowie. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 48-56, il.

254. UMIŃSKI Wacław: Na ratunek książki – cykl wystaw po-konserwacyjnych w Muzeum Historyczno-Misyjnym Księża Misjonarzy w Krakowie. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 57-65, il.

255. UMIŃSKI Wacław: Ochrona i konserwacja zabytkowego zbioru Biblioteki Zgromadzenia Księża Misjonarzy. Konserwacja zapobiegawcza i pełna zbiorów. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 100-105

256. UMIŃSKI Wacław: Ochrona i konserwacja zabytkowego zbioru biblioteki misjonarskiej w Krakowie na Stradomiu w roku 2008. *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 22-27, il.

Krzeszów

257. WERSZLER Rafał: Architektura wnętrza i umeblowanie biblioteki opactwa Cystersów w Krzeszowie w świetle wydarzeń historycznych. *Perspectiva* R. 8: 2009 nr 1 s. 229-252, Sum.

Książ Wielki

258. MAZUR Hubert: Biblioteki parafialne w dekanacie Książ Wielki w drugiej połowie XVIII wieku. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 88: 2008 s. 109-131, tab., wyk., Zsfg

Laski

259. CHAMERA-NOWAK Agnieszka: Zespół biblioteczny Zakładu dla Niewidomych w Laskach. *Acta UW* nr 2920: *Bibliot.* [T.] 26: 2006 s. 153-168

Leżajsk

260. LARENDOWICZ Zbigniew: Biblioteka Klasztoru Ojców Bernardynów w Leżajsku. Kraków 2007 Wydaw. oo. Bernardynów „Calvarianum” 8° ss. 86, nlb. 1, il.

Leszno

261. WÓJCIAK Agnieszka: Biblioteki parafialne. W: Biblioteki Leszna. Historia i współczesność. Materiały z konferencji w dniu 12 maja 2005 r. / pod red. Janiny Małgorzaty Halec. Leszno 2007 s. 111-117

Lublin

262. ADAMCZUK Arkadiusz: Prawo i obraz w miniatorstwie średniowiecznym: iluminowany rękopis „Concordia discordantium Canonum” Gracjana w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Lublin 2009 Tow. Nauk. KUL 8° ss. 235, nlb. 3, tabl. nlb. 34; il., bibliogr., Sum. (*Źródła i Monografie* 349)

263. BUTKIEWICZ Marian: Średniowieczny dokument w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL dotyczący dziejów benedyktynów na Lubelszczyźnie. W: Klasztor na Świętym Krzyżu w polskiej kulturze narodowej / pod red. Daniela Olszewskiego i Ryszarda Gryza. Kielce 2000 s. 325-329

264. BUTKIEWICZ Marian: Udział Polonii w powiększaniu zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. W: Materiały XXVI Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, 9-12 września 2004 roku. Kraków 2004 s. 33-42

265. DYŁ Janusz: Polonica teologiczne XVI wieku w Bibliotece Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie (BSL). W: Historia świadectwem czasów. Księdzu profesorowi Markowi Tomaszowi Zahajkiewiczowi / pod red. Włodzimierza Bielaka i Stanisława Tylusa. Lublin 2006 s. 203-218

266. HAMRYSZCZAK Artur: Bericht über das Symposium „Kirchliche Bibliotheksbestände. Das Erbe der Vergangenheit und die herausforderungen unserer Zeit”. Lublin, 24. September 2008. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 99-102

267. JAŻWIERSKA Jadwiga: Zbiory kartograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 49-64, bibliogr., Zsfg

268. KASIURA Iwona: Tajemnice opraw książkowych na podstawie odkryć dokonanych podczas prac konserwatorskich w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 29-39, il.

269. KEMPA Andrzej: Biblioteka klasztoru Jezuitów w Lublinie. *Bibliotekarz* 2008 nr 10 s. 29

270. KWAŚNIEWSKA-POWROŹNIK Joanna: 10 lat katalogu komputerowego w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 87: 2007 s. 107-113

271. LUBLIN a książka. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej z okazji 50-lecia Wydziału Humanistycznego UMCS i 95-lecia Biblioteki im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie / pod red. Antoniego Krawczyka i Elżbiety Józefowicz-Wisińskiej. Lublin 2004 Lub. Tow. Nauk. 8° ss. 775, tabl. 20, mapy, Rez., Sum.

Lublin – Pszczela Wola, 6-7 listopada 2002 r.

M.in.: Zielińska Ewa: Inkunabuły w Bibliotece Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie s. 37-46; Wasilewska Jolanta: Oprawy inkunabułów w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL s. 47-56; Gwioździk Jolanta: „Prawie zwierciadło doskonałości”... O związkach krakowskich benedyktynek z drukarstwem lubelskim w XVII wieku s. 103-113; Nowicka-Struska Anna: Ulotne druki karmelitańskie pochodzące z lubelskich pogrzebów magnackich z połowy XVII wieku s. 115-129; Bania Ryszard: Starodruki biblioteki klasztornej oo. karmelitów bosych w Lublinie s. 195-201; Trojnacka Małgorzata: Księgozbiór rodziny Czorbów z Krasilowa na Wołyniu w zbiorach starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej KUL s. 217-228; Prejs Roland: Biblioteka Klasztoru Kapucynów lubelskich w latach 1724-1864 s. 257-286; Radwan Marian: Deportacja księgozbioru lubelskich dominikanów (1886-1888) s. 287-292; Kazimierczak Halina: Modlitewniki dla wiernych Kościoła rzymskokatolickiego wydane w latach 1769-1918 w zbiorach Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie s. 293-311

272. MODLIŃSKA-PIEKARZ Angelika: Siedemnastowieczna sylwa w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 89: 2008 s. 275-314, Zsfg

273. OSZAJCA Elżbieta: Konserwacja rękopisu „Mszał z Kraśnika” (ok. 1400 r.), inkunabułów i starodruków ze zbiorów Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 79-91, il., bibliogr.

Toż. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 93: 2010 s. 163-173, il.

274. PAWELEC Marek: Zbiory fotograficzne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II jako źródło do dziejów uczelni. W: *Narrata de fontibus hausta. Studia nad problematyką kościelną, polityczną i archiwistyczną ofiarowane Janowi Skarbkowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin* / pod red. Anny Barańskiej i Witolda Matwiejczyka. Lublin 2010 s. 947-959, il.

275. WASILEWSKA Jolanta: Uroda książki. Przegląd opraw księgozbioru BU KUL. W: *Z książką przez życie* / pod red. Antoniego Krawczyka. Lublin 2008 s. 211-219

276. ZEZULA Barbara: Archiwum i Biblioteka Tadeusza Turkowskiego i jego rodziny źródłem do badań działalności oświatowo-

-kulturalnej wśród społeczeństwa polskiego na początku XX wieku. W: Księga ponad podziałami: Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej. Lublin, 16-18 listopada 2004 r. / pod red. Antoniego Krawczyka. Lublin 2007 s. 277-294

277. ZEZULA Barbara: Rękopisy Georga Wilhelma von Raumera w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 88: 2007 s. 355-376, il., Zsfg

278. ZEZULA Barbara: Sekcja wymiany zagranicznej w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 287-313, Zsfg

Lwów

279. BYCZKOWSKA-SZTABA Jolanta: Graduał benedyktynek lwowskich – zabytek monodii chorałowej. Próba analizy źródłoznawczej. W: Kultura książki ziem wschodniego i południowego pogranicza Polski (XVI-XX wiek). Paralele i różnice / pod red. nauk. Jolanty Gwioździk i Edwarda Różyckiego. Katowice 2004 s. 178-194

280. CIEŚLAK Stanisław: Nabytki książkowe do biblioteki domu rekolekcyjnego oo. Jezuitów we Lwowie (1913-1926). *Ann. Acad. Paedag. Crac.* Vol. 47: *Stud. Bibliot. Sci. Pert.* [T.] 5: 2007 s. 12-27, Sum.

281. GWIOŹDZIK Jolanta: Z dziejów bibliotek benedyktynek ormiańskich we Lwowie. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki XIX i XX wieku / pod red. Jerzego Jarowieckiego. T. 6 cz. 1. Kraków 2003 s. 199-211

282. GWIOŹDZIK Jolanta, RÓŻYCKI Edward: Druki XVI wieku w zbiorach Biblioteki Katedralnej we Lwowie. Warszawa 2008 DiG 8° ss. 251, nlb. 1

Rec.: Iwańska-Cieślak Bernadeta, *Stud. Włocł.* T. 12: 2009 s. 295-298; Lichański Jakub Z., *Odrodz. Reform.* T 53: 2009 s. 320-325

283. LORENS Beata: Biblioteka bazylińskiego klasztoru św. Jerzego we Lwowie w drugiej połowie XVIII wieku w świetle inwentarzy. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki / pod red. Haliny Kosętki. T. 8. Kraków 2006 s. 273-286

284. MACIĄG Tadeusz: Ocena stanu zachowania księgozbioru starych druków lwowskich benedyktynek. W: Wspólnota pamięci: studia z dziejów kultury ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej / pod red. Jolanty Gwioździk i Jana Malickiego. Katowice 2006 s. 337-356, tab., wyk.

285. PIDŁYPCZAK-MAJEROWICZ Maria: Biblioteki bazylianów lwowskich i dawnej prowincji koronnej zakonu w XVII-XX wieku. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki XIX i XX wieku / pod red. Haliny Kosętki, Barbary Góry i Ewy Wójcik. T. 9 cz. 1. Kraków 2009 s. 229-237

286. SZWIEC Natalia: Próba rekonstrukcji Biblioteki Lwowskiego Kolegium Jezuickiego (1596-1773) na podstawie znaków własnościowych. W: Libri separati. Inspiracje do badań nad starodrukami polskimi w bibliotekach Rosji, Białorusi, Ukrainy i Litwy / pod red. nauk. Stanisława Siess-Krzyszkowskiego i Wacława Waleckiego. Kraków 2010 s. 41-62

Łęczycza

287. COPIARIUM privilegiorum at aliorum documentorum Conventus Lanciencensis Ordinis Praedicatorum 1387-1616. Kopiarz przywilejów i innych dokumentów konwentu łęczyckiego Zakonu Kaznodziejów 1387-1616 / oprac. Tomasz Stolarczyk, współaut. D. Givis. Łęczycza 2009 Tow. Nauk. Płoc. 8° ss. 156, il. bibliogr.

288. STOLARCZYK Tomasz: Biblioteka łęczyckiego konwentu dominikańskiego i jej księgozbiór w początkach XVII wieku. W: Przestrzeń informacyjna książki / pod red. Jadwigi Koniecznej,

Stanisławy Kurek-Kokocińskiej i Hanny Tadeusiewicz, przy współpr. Rafała Kępy i Magdaleny Przybysz-Stawskiej. Łódź 2009 s. 231-241

Łowicz

289. OWCZAREK-CICHOWSKA Alina: Biblioteka Kapitulna przy kolegiacie łowickiej. *Rocz. Łow.* T. 8: 2010 s. 166-171

290. STOLARCZYK Tomasz: Biblioteka łowickiego konwentu dominikańskiego w początkach XVII wieku i jej księgozbiór. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 169-183

Mikołów

291. PIECHOTA Anna: Najcenniejsze zbiory biblioteki parafialnej św. Wojciecha w Mikołowie. W: *Dokąd zmierzamy? Książka i jej czytelnik* / pod red. Radosława Gazińskiego. Szczecin 2008 s. 65-76, il., tab., bibliogr., Sum.

Mogiła

292. WAŁKÓWSKI Andrzej: Skryptorium klasztoru Cystersów w Mogile do końca XIII wieku. Łódź 2009 Wydaw. WSEZ 8° ss. 232, il. bibliogr.

293. WAŁKÓWSKI Andrzej: Obecność cech kancelaryjnych mogińskiego skryptorium w dokumentach biskupów krakowskich i innych duchownych diecezji krakowskiej do końca XIII wieku. W: *Scriptura, diploma, sigillum: prace ofiarowane profesorowi Kazimierzowi Bobowskiemu* / pod red. nauk. Joachima Zdrenki i Joanny Karczewskiej. Zielona Góra 2009 s. 183-184

294. WAŁKÓWSKI Andrzej: Obecność cech kancelaryjnych mogińskiego skryptorium w dokumentach królów i książąt polskich oraz ich urzędników do końca XIII wieku. W: *Kościół i państwo w dziejach, źródłach i studiach nad przeszłością* / pod red. Marka Stawskiego. Warszawa 2008 s. 19-46

295. WAŁKÓWSKI Andrzej: Z badań nad skryptorium mogilskim do końca XIII wieku. W: *Ingenio et humanitate. Studia z dziejów zakonu cystersów i Kościoła na ziemiach polskich* / pod red. Andrzeja M[arka] Wyrwy. Katowice 2007 s. 267-277

Mstów

296. BYLINOWA Elżbieta: Z dziejów biblioteki kanoników regularnych laterańskich w Mstowie: druki XVI wieku w BUW. Z *Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi*. T. 3: 2009 s. 55-64

Muszyna

297. KMIETOWICZ Witt: Krótka historia biblioteki parafialnej w Muszynie. *Alm. Musz.* [R. 14]: 2004 s. 23-36

Olsztyn

298. DAMULEWICZ Izabela: Ochrona zbiorów bibliotecznych na podstawie prac konserwatorskich przeprowadzonych w bibliotece Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 66-72, il., bibliogr.

299. GARWOLIŃSKI Tomasz: „Co kryją w sobie stare druki?” Wystawa ciekawostek wydobytych ze starodruków. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 215-223, il.
W Bibliotece WSD „Hosianum” w Olsztynie

300. GARWOLIŃSKI Tomasz: Dzieje Biblioteki „Hosianum” (Braniewo – Olsztyn 1565-2008). *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 59-72, il.

301. GARWOLIŃSKI Tomasz: 60 rocznica wznowienia powojennej działalności Biblioteki „Hosianum” w Olsztynie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 96-115, il., bibliogr.

302. JUTRZENKA-SUPRYN Dorota: Ocalić autentyzm czy przedłużyć trwałość – dylematy w ustaleniu zakresu ingerencji konser-

watorskiej na przykładzie inkunabułów i starych druków ze zbiorów Biblioteki WSD „Hosianum” w Olsztynie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 46-65, il., bibliogr.

303. OBLĄK Jan, JAROSZEWICZ-PIERESŁAWCEW Zoja, WOJTKOWSKI Julian: Katalog inkunabułów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie. Olsztyn 2007 Wydaw. Uniw. Warm.-Mazur. 8° ss. 173, nlb. 2, il.

Rec.: Bieńkowska Barbara, *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 123-126; Błazewicz Paweł, *Rocz. Olszt.* T. 18: 2009 s. 443-448; Marszalska Jolanta Małgorzata, *Echa Przeszł.* [T. 1] 10: 2009 s. 513-516; Zbudniewek Janusz, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 399-402

304. WOJTKOWSKI Julian: Stare druki w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum”. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 32-45, il., bibliogr.

Opole

305. GACA Ewa: Biblioteki parafialne miasta Opola. *Rocz. Bibl. Gł. UO* R. 8: 2007 s. 21-29, tab.

306. GRABUŃCZYK Tadeusz: Historia komputeryzacji Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 12-26, il., bibliogr.

307. WIDOK Norbert: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Śląska Opolskiego. *Rocz. Bibl. Gł. UO* R. 2: 1995 s. 31-34

Paradyż

308. BŁASZCZYK Tomasz: Druki XVI-wieczne w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej w Gościkowie-Paradyżu. *Perspectiva* R. 6: 2007 nr 1 s. 5-26, Zsfg

309. ŚMIERZCHALSKI-[WACHOCZ] Dariusz: Stan zachowania byłej biblioteki zakonnej w Paradyżu. W: Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski. Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań. T. 2. Materiały spotkań sekcyjnych. Lublin 2004 s. 423-428

Pelplin

310. BIBLIOTEKA Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie: historia i dzień dzisiejszy / pod red. Stanisława Grunta i Anastazego Nadolnego. Wyd. 2. Pelplin 2010 „Bernardinum” 8° ss. 142, nlb. 2, il.

M.in.: Szłaga Jan Bernard: Przedmowa s. 7-8, portr.; Bączkowski Antoni: Wstęp s. 9-11, Nadolny Anastazy: Biblioteka w latach 1828-1945 s. 13-31, il.; Flisik Małgorzata: Biblioteka w latach 1945-1992 s. 33-56, il., portr.; też: Biblioteka w latach 1992-2009 s. 57-72, il.; Grunt Stanisław: Historia budynku nowej biblioteki s. 73-90, il.; Kurowska Beata: Nowa biblioteka. Fundusze s. 91-108, il., wykry.; Gawdzik Anita, Gawdzik Marek: Architektura nowej biblioteki s. 109-128, il.; Osowski Tadeusz: Realizacja projektu budowy s. 129-142, il.

311. GÓRA Barbara: Czasopisma lwowskie wydawane w XIX i XX wieku zachowane w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki XIX i XX wieku / pod red. Jerzego Jarowieckiego. T. 6 cz. 2. Kraków 2003 s. 163-175

312. GÓRA Barbara: Biblioteka Polska Kleryków przy Seminarium Duchownym w Pelplinie (1849-1939) w świetle zachowanego katalogu. W: Książka, biblioteka, informacja: między podziałami a wspólnotą / pod red. Jolanty Dzieniakowskiej. Kielce 2007 s. 337-347

313. GÓRA Barbara: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie 1828-2000. Kraków 2007 Akad. Pedag. 8° ss. 567, nlb. 4, tabl. 30, il.; Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. *Prace Monograficzne* nr 467

Rec.: Dulian Renata, *Fides* [R. 14]: 2008 nr 1/2 s. 119-120; Rogoż Michał, *Ann. Acad. Paedag. Crac.* Vol. 61: *Stud. Bibliot. Sci. Pert.* [T.] 6: 2008 s. 185-190; Szulist Władysław, *Stud. Pelpl.* T. 39: 2008 s. 411-414; Lichański Jakub Z., *Odrodz. Reform.* T. 53: 2009 s. 326-331

314. GÓRA Barbara: Krakowskie katolickie czasopisma religijne okresu dwudziestolecia międzywojennego w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopisma – biblioteki / pod red. Haliny Kosętki. T. 7. Kraków 2005 s. 462-479

315. GÓRA Barbara: Książka w kulturze pelplińskiego konwentu cystersów (1276-1823) w świetle zachowanej kroniki klasztornej i księgozbioru. *Rocz. Gdan.* T. 61: 2001 z. 2 s. 105-123 (Książka jako „pamięć kultury”)

316. HAUPTMAN-FISCHER Ewa: Osiemnastowieczne muzykalia opactwa cysterskiego w Pelplinie: katedry i omówienie zbioru. *Stud. Pelpl.* 2006 T. 37 s. 13-180

317. HINZ Edward: Cechy paleograficzne średniowiecznych gradualów cysterskich z Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie. W: „Cantate Domino canticum novum”: księga pamiątkowa dedykowana księdzu Kazimierzowi Pasionkowi / pod red. Stanisława Garnczarskiego. Tarnów 2004 s. 60-78

318. KLIMEK Mariusz: Opis zewnętrzny i analiza paleograficzna antyfonarza cysterskiego ms. L. 36 z Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. W: Kulturotwórcza rola cystersów na Kociewiu. Pelplin – 725. rocznica powstania opactwa cysterskiego. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej w Pelplinie w dniach 21-23 września 2001 roku przez Starostwo Powiatowe w Tczewie, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Zespół do badań nad historią i kulturą cystersów w Polsce Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu / kom. red. Dariusz Aleksander Dekanski [i in.]. Pelplin – Tczew 2002 s. 249-262

319. NIERZWICKA Magdalena: Huminacje rękopisów dawnego opactwa cystersów pelplińskich. Średniowieczne kodeksy ze zbiorów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. W: Kulturotwórcza rola cystersów na Kociewiu. Pelplin – 725. rocznica powstania opactwa cysterskiego. Materiały z sesji naukowej zor-

ganizowanej w Pelplinie w dniach 21-23 września 2001 roku przez Starostwo Powiatowe w Tczewie, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Zespół do badań nad historią i kulturą cystersów w Polsce Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu / kom. red. Dariusz Aleksander Dekkański [i in.]. Pelplin – Tczew 2002 s. 169-197

320. TONDEL Janusz: Inkunabuły w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Toruń – Pelplin: UMK, „Bernardinum” 8° 2007 ss. 619, il., bibliogr., Sum.

Rec.: Baran Katarzyna, *Bibl. Nostr.* 2009 nr 2 s. 139-141; Lichański Jakub Z., *Odrodz. Reform.* T. 53: 2009 s. 326-331

321. WOJTKOWSKI Julian: Księga inkunabułów pelplińskich. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 118-122

Pińczów

322. KĘDER Wojciech: Biblioteka klasztoru Reformatów w Pińczowie w świetle inwentarza z 1764 roku. *Pietas et Studium* T. 1: 2008 s. 209-217

Płock

323. CHLEWICKA Aldona: Biblioteka przy kościele św. Bartłomieja w Płocku. W: Książka w życiu Kościoła. Zbiór studiów / pod red. Tomasza Kruszewskiego. Toruń 2009 s. 103-131, Zsfg

324. GRACZYK Waldemar: Zachowane szczątki księgozbiorów po skasowanych w XIX wieku klasztorach w diecezji płockiej w obecnych zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 91: 2009 s. 25-28

325. GRACZYK Waldemar, MARSZAŁSKA Jolanta M[ałgorzata]: Księgi rękopiśmienne i stare druki w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku: Z dziejów kultury polskich bibliotek kościelnych w dawnych wiekach. Kraków 2010 Wyd. Inst. Teol. Księży Misjonarzy 8°, ss. 328, tab., bibliogr.

Podoliniec

326. SMOLAREK Dariusz: Katalog tematyczny muzykaliów z klasztoru pijarów w Podolińcu. Lublin 2009 Wydaw. KUL 8° ss. 295, nlb. 1, tabl. 5, il.; Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II. Instytut Muzykologii (*RISM Ser. A/II*)

Pogórze

327. CZADEK Ignacy: Biblioteka parafialna. Rozmowę przeprowadził Janusz Serafin. *Homo Dei* R. 78: 2009 nr 3 s. 206-213

Potok Wielki

328. MOSKAL Tomasz: Księgozbiór parafii w Potoku Wielkim w świetle wizytacji generalnej z 1748 roku. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 92: 2009 s. 177-184

Poznań

329. MAJKOWSKI Edmund: Materiały do dziejów biblioteki Zygmunta Augusta. Książki Zygmunta Augusta przechowywane w Bibliotece Archidiecezjalnej w Poznaniu. *Kron. M. Pozn.* [R. 71]: 2003 [nr] 1 s. 333-346

Praga

330. JANCZAK Barbara, SERAFIN Małgorzata: Biblioteka Strahovska w Pradze – perła bibliotek klasztornych. *Biblioteka* 2008 nr 12 s. 199-210
Norbertanów

Prudnik

331. KRZYŻÓWKA Krystyna: Biblioteka oo. Bonifratrów w Prudniku. *Ziem. Prud.* [R. 6]: 2006 s. 111-119

332. PIENIO Zdzisław: Zarys dziejów biblioteki oo. kapucynów w Prudniku. *Ziem. Prud.* [R. 6]: 2006 s. 106-110

Przemysł

333. LORENS Beata: Księgozbiory bractw cerkiewnych w eparchii przemyskiej w XVIII wieku. W: Kraków – Lwów. Książki – czasopiśma – biblioteki / pod red. Haliny Kosętki. T. 7. Kraków 2005 s. 57-64

334. Z DZIEJÓW bibliotek przemyskich. Praca zbiorowa z okazji sześćdziesięciolecia Przemyskiej Biblioteki Publicznej (1947-2007) / pod red. Anny Siciak. Przemysł 2009 Przem. Bibl. Publ. im. Ignacego Krasickiego 8° ss. 251, il.

M.in.: Siciak Anna: Biblioteka kapituły greckokatolickiej w Przemyśle s. 205-208, Ślemp Elżbieta: Biblioteki kościelne i klasztorne Przemyśla s. 209-232; Bratkowski Tadeusz: Rotuły i tropy po ciemnych jutrzniach w rękopisach z Biblioteki Panien Benedyktyn w Przemyśle s. 233-238; Biskup Kalikst: Biblioteka Ojców Franciszkanów w Przemyśle s. 239-242; Ślemp Elżbieta: Biblioteka Ojców Reformatów w Przemyśle s. 243-244; Pilarska Elżbieta: Biblioteka Klasztoru Karmelitów Bosych w Przemyśle s. 245-249

Racibórz

335. CZECHOWICZ Bogusław: „Mesco dux et fundator vocatus qui hunc librum tibi Christe”. Kilka uwag o późnogotyckim graduale z klasztoru Dominikanów w Raciborzu. W: Święty Jacek Odrowąż i dominikanie na Śląsku / pod red. nauk. Antoniego Barciaka. Katowice 2008 s. 315-320

Radom

336. GWIOŹDZIK Jolanta: Książka w klasztorze radomskich benedyktynek (1627-1804). W: W kręgu książki, biblioteki i informacji naukowej: księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Zbigniewowi Żmigrodzkiemu / pod red. Krystyny Heskowej-Kwaśniewicz, przy współpr. Diany Pietruch-Reizes. Katowice 2004 s. 234-249

Rudy

337. WOLNIK Franciszek: Skryptorium i biblioteka rudzkich cystersów. W: Cystersi w Rudach. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej w dniach 5 i 6 czerwca 2009 r. w Opolu i Rudach przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego i diecezję gliwicką z okazji 750. rocznicy fundacji opactwa cysterskiego w Rudach / pod red. Franciszka Wolnika. Opole 2009 s. 93-111

Rzeszów

338. PRZYWARA Agnieszka: Filigrany na kartach starodruków z Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie. *Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi* T. 3: 2009 s. 212-226

Rzym

339. KATALOG starych druków biblioteki Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Catalogue of Early Printed Books in the Library of the Polish Pontifical College in Rome / oprac. Michał Spandowski; proveniencje oprac. Joanna Borysiak. Warszawa 2010 Bibl. Nar. 8° ss. XV, nlb. 1, 141, nlb. 3; Biblioteka Narodowa, Fundacja Rzymska Margrabiny J[aniny] Z[ofii] Umiastowskiej w Rzymie, Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie (*Polonica XVI-XVIII Wieku w Bibliotekach Rzymskich. Polonica from the 16-18th Centuries in the Roman Libraries* 1)

Sandomierz

340. BASTRZYK Stanisław: Archiwum klasztoru Panien Benedyktynek przechowywane w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. W: Klasztor Panien Benedyktynek w historii i kulturze Sandomierza. Materiały z sesji. Sandomierz, 24 października 2003 r. / pod red. Krzysztofa Burka. Sandomierz 2003 s. 109-112

Sieradz

341. ŁUCZAK Zbigniew: Dzieje bibliotek w Sieradzu od powstania miasta do końca XX wieku. Sieradz 2007 Miejs. Bibl. Publ. 8° ss. 310, il.

Rec.: R[ulka] K[azimierz]: Księgozbiory kościelne wśród bibliotek Sieradza. *Stud. Włocł.* T. 11: 2008 s. 539-541

Stary Sącz

342. KLIŚ Zdzisław: Probae pennae. Rysunki w antyfoniarzu sądeckim z XIII wieku. *Anal. Crac.* [T.] 38/39: 2006/2007 s. 455-467, Sum.

Z biblioteki klarysek

Szczyrzyc

343. GRACZYK Waldemar: Kilka uwag w sprawie rzekomego wywiezienia części zbiorów biblioteki cystersów w Szczyrzycu do Lwowa, Tarnowa czy innych bibliotek. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 41-47, Zsfg

344. GWIOŹDZIK Jolanta, PIETRZKIEWICZ Iwona: „Stróż serdeczny albo rozmyślania nabożne”. Lwowski ślad biblioteki cystersów szczyrzyckich. W: *Ingenio et humanitate. Studia z dziejów zakonu Cystersów i Kościoła na ziemiach polskich / pod red. Andrzeja M[arka] Wyrwy.* Katowice 2007 s. 237-253

345. MARSZAŁSKA Jolanta M[ałgorzata]: Biblioteka opactwa Cystersów w Szczyrzycu do końca XIX stulecia. Dziedzictwo wieków. Tarnów 2007 Wydaw. Diec. Tarn. Biblos 8° ss. 432, il., tabl. 8, Sum.

Rec.: Łatak Kazimierz, *Echa Przeszł.* [T.] 9: 2008 s. 353-357

346. MARSZAŁSKA Jolanta M[ałgorzata]: Katalog inkunabułów Biblioteki oo. Cystersów w Szczyrzycu. Komentarz i oprac. Kraków 2002

Rec.: Dybiec Julian, *Rocz. Sąd.* T. 31: 2003 s. 255-256

347. MARSZALSKA Jolanta M[ałgorzata]: Kontakty szczyrzycoko-pelplińskie w I poł. XVIII wieku na podstawie wybranych dokumentów archiwalnych w zbiorach Archiwum i Biblioteki Opactwa oo. Cystersów w Szczyrzycu. W: Kulturotwórcza rola cystersów na Kociewiu. Pelplin – 725. rocznica powstania opactwa cysterskiego. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej w Pelplinie w dniach 21-23 września 2001 roku przez Starostwo Powiatowe w Tczewie, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Zespół do badań nad historią i kulturą cystersów w Polsce Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu / kom. red. Dariusz Aleksander Dekanski [i in.]. Pelplin – Tczew 2002 s. 71-79

348. MARSZALSKA Jolanta M[ałgorzata]: Pierwszy inwentarz ksiąg klasztoru Cystersów w Szczyrzycu sporządzony za rządów profesa pelplińskiego, a następnie opata w Szczyrzycu Floriana Andrzeja Gotartowskiego (1753-1766). *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 90: 2008 s. 91-97, Zsfg

Śliwice

349. WĘSIERSKI Adam: Rozwój bibliotekarstwa w parafii św. Katarzyny w Śliwicach w czasach zaboru pruskiego. *Stud. Pelpl.* T. 37: 2006 s. 319-352

Świdnica

350. LEC Zdzisław: Książki teologii praktycznej z okresu od XV do XVIII wieku w księgozborze jezuitów świdnickich. W: Między Lwowem a Wrocławiem. Księga jubileuszowa profesora Krystiana Matwijowskiego / pod red. Bogdana Roka i Jerzego Maronia. Toruń 2006 s. 87-98

Toruń

351. KWIATKOWSKA Wiesława: Średniowieczne biblioteki klasztorne w Toruniu. *Fol. Torun.* T. 9/10: 2009 s. 85-93

352. TONDEL Janusz: Inkunabuły z biblioteki kościoła świętych Janów w Toruniu. W: Książka zawsze obecna: prace ofiarowane profesorowi Krzysztofowi Migoniowi / kom. red. Barbara Bieńkowska [i in.]. Wrocław 2010 s. 357-375

Trzcianka

353. KLESSA Edwin: 25 lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 66-73

354. KLESSA Edwin: Pielgrzymka biblioteki parafialnej w Trzciance 2007. *Fides* [R. 12]: 2006 nr 1/2 s. 151-156

355. KLESSA Edwin: Zespół Biblioteki Parafialnej z Trzcianki z wizytą na Ukrainie. *Fides* [R. 15]: 2009 nr 1/2 s. 144-148

356. WITKOWSKA Jadwiga: Jubileusz 25-lecia Biblioteki Parafialnej w Trzciance. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 74-79

Tuchów

357. KARAŚ Antoni: Dzieje Biblioteki Prowincjalnej Redemptorystów w Tuchowie i ogólna charakterystyka księgozbioru. *Fides* [R. 16]: 2010 nr 1/2 s. 184-209

Uppsala

358. GRABOWSKA Hanna: Szwedzi a Polska, czyli o rodzinnych księgozbiorach w Bibliotece Uniwersyteckiej w Uppsali. *Biblioteka* 2010 nr 14 s. 109-118, Sum.

M.in. kolegów jezuickich z Braniewa, Fromborka i Poznania

Warszawa

359. ROSŁONIEC Hanna: Biblioteka Jana Pawła II na warszawskim Bemowie. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 98-101
Biblioteka parafialna przy parafii pw. Matki Bożej Królowej Aniołów

360. ZADROGA Danuta: Muzykalia świętoliipskie przechowywane w Bibliotece Bobolanum w Warszawie. W: Święta Lipka: perła na pograniczu ziem, kultur i wyznań: praca zbiorowa / pod red. Aleksandra Jacyniaka. Warszawa 2008 s. 92-97

Materiały z sympozjum zorganizowanego w ramach obchodów 40-lecia koronacji obrazu Matki Bożej Świętoliipskiej i 25-lecia nadania świątyni tytułu bazyliki mniejszej

361. ZIELIŃSKA Lidia: Księgozbiór starodruków świętoliipskich w Bibliotece Bobolanum w Warszawie. W: Święta Lipka: perła na pograniczu ziem, kultur i wyznań: praca zbiorowa / pod red. Aleksandra Jacyniaka. Warszawa 2008 s. 88-91

Materiały z sympozjum zorganizowanego w ramach obchodów 40-lecia koronacji obrazu Matki Bożej Świętoliipskiej i 25-lecia nadania świątyni tytułu bazyliki mniejszej

Wiślica

362. SZADY Joanna: Księgozbiory parafialne w prepozyturze Wiślickiej w 2. połowie XVIII wieku. Lublin 2008 Tow. Nauk. KUL 8° ss. 297, nlb. 4, bibliogr., Sum. (*Prace Wydziału Historyczno-Filologicznego* T. 148)

Rec.: Marszalska Jolanta M[algorzata], *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* T. 93: 2010 s. 335-337

Włocławek

363. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Biblioteka kapituły katedralnej we Włocławku. Toruń 2008 Wydaw. UKW 8° ss. 396 il., bibliogr., Sum.

364. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Inkunabuły w bibliotece kapituły katedralnej we Włocławku. Zarys problematyki. W: Książka w życiu Kościoła. Zbiór studiów / pod red. Tomasza Kruszewskiego. Toruń 2009 s. 17-56

365. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Książki z księgozbioru Strzemboszków i Andrzeja Lisieckiego w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku: w uzupełnieniu pracy

„Kolekcje historyczne, księgozbiory szlacheckie XVI-XVIII” *Stud. Włocł.* T. 9: 2006 s. 469-476

366. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: XVIII-wieczne księgozbiory prałatów i kanoników włocławskich w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. *Torun. Stud. Bibliol.* 2008 nr 1 s. 11-24, Sum.

367. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Prywatne księgozbiory członków kapituły katedralnej we Włocławku w XVII wieku. *Torun. Stud. Bibliol.* 2010 nr 2 s. 9-29, Sum.

368. IWAŃSKA-CIEŚLIK Bernadeta: Zarys dziejów biblioteki kapituły katedralnej we Włocławku. *Univ. Gedan.* R. 20: 2008 nr 2 s. 62-75

369. LISZEWSKA Weronika, TOMASZEWSKI Jacek: Analiza technologiczna oraz prace konserwatorskie iluminowanego rękopisu na pergaminie Missale Vladislaviense z końca XV wieku ze zbiorów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. *Stud. Włocł.* T. 12: 2009 s. 256-

370. RULKA Kazimierz: Księgozbiór Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku i jego opracowanie w XIX i XX wieku. *Acta UNC. Bibliol.* 2006 z. 376 s. 209-224

371. WERBIŃSKI Ireneusz: Charakterystyka zbioru publikacji z zakresu teologii duchowości w bibliotece seminaryjnej we Włocławku oraz możliwości jego wykorzystania. *Stud. Włocł.* T. 12: 2009 s. 238-255

Wojnowo

372. JAROSZEWICZ-PIERESŁAWCEW Zoja: Spuścizna po klasztorze staroobrzędowym w Wojnowie. *Acta Bal. Slav.* [T. 31]: 2007 s. 109-122, Sum.

Wrocław

373. KOLBUSZEWSKA Aniela: Katalog rękopisów muzycznych XVIII i XIX wieku Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu ze zbiorów wrocławskiego kościoła św. Elżbiety. Katalog der Musikhandschriften des 18. und 19. Jahrhunderts der Universitätsbibliothek Breslau aus den Sammlungen der Breslauer St. Elisabethkirche. Wybór i oprac... Wrocław 2008 Wydaw. 4 Wr. 8° ss. 156, nlb. 1, tabl. 20, il., Zsfg (*Acta Universitatis Wratislaviensis* nr 2997; *Bibliotheca Wratislaviensis* 8)

374. PATER Józef: Biblioteka kapitulna we Wrocławiu. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 90-97, bibliogr.

Zakroczym

375. FILIPIUK Grzegorz: Archiwum i Biblioteka Warszawskiej Prowincji Kapucynów w Zakroczymiu. *Fides* [R. 13]: 2007 nr 1/2 s. 103-117

Toż. W: Kapucyni z Zakroczymiu – 250 lat obecności / pod red. Tomasza Płonki. Sandomierz – Zakroczym 2008 s. 213-229

Indeks

- Adamczuk Arkadiusz 262
 Adamecki Jan 154
 Afryka 219, 220
 Andrysiak Ewa 3, 209; red. 168
 Antyfoniarze 318, 342
 Archiwa 339, 375
 Archiwa kościelne 49
 Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie 1
 Archiwum Diecezjalne w Kielcach 179
 Archiwum i Biblioteka Warszawskiej Prowincji Kapucynów w Zakroczymiu 375
 Autografy 204
 Bajor Agnieszka 152; rec. 93, 132
 Bania Ryszard 271
 Baran Cezar Czesław 2, 3
 Baran Katarzyna, rec. 320
 Barańska Anna, red. 274
 Barciak Antoni, red. 334
 Bartlewicz Jan 78
 Bartoszewski Gabriel, red. 82
 Bastrzyk Stanisław 340
 Bazylianie 283, 285
 Bączkowski Antoni 310
 Bednarczyk Jan 53, 91, 92, 225; red. 11
 Bednarz-Soja Katarzyna 160
 Belgrad 174
 Bender Ryszard 77
 Benedyktyni 110, 265
 Benedyktynki 271; Lwów 279, 281, 284; Przemyśl 334; Radom 336; Sandomierz 340
 Bernardyni 115, 260
 Białoruś 114, 152, 286
 Białystok 175, 176, 177
 Bibliografie 6-8
 Biblioteka Archidiecezjalna w Poznaniu 329
 Biblioteka Bobolanum w Warszawie 360, 361
 Biblioteka cyfrowa FIDES 19
 Biblioteka Główna Prowincji Franciszkanów 2
 Biblioteka im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie 81
 Biblioteka Konkatedralna im. św. Brata Alberta w Lubaczowie 84
 Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie 75, 235
 Biblioteka Narodowa w Warszawie 106
 Biblioteka Naukowa Księży Jezuitów w Krakowie 226, 242
 Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie 157, 228
 Biblioteka PAN w Gdańsku 204
 Biblioteka Papieskiego Uniwersytetu Urbanianum 219, 220
 Biblioteka Patriarsza w Belgradzie 174
 Biblioteka Pisarzy w Warszawie 1
 Biblioteka Studium oo. Dominikanów w Krakowie 240-241
 Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu 205
 Biblioteka Uniwersytecka w Uppsali 358
 Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu 373
 Biblioteka Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie 249-251
 Biblioteki – ogólne 1, 49, 91-153
 Biblioteki cyfrowe 93, 127, 128, 142, 148, 150
 Biblioteki kapitulne: Łowicz 289; Przemyśl 333; Włocławek 36, 363, 364; Wrocław 374
 Biblioteki katedralne: Lubartów 84; Lwów 282;
 Biblioteki parafialne: 48, 96, 121, 125, 144, 187, 205, 206, 258, 261, 327; Gidle 205, 206; Mikołów 291; Muszyna 297; Opole 305; Płock 323; Pogórze 327; Potok Wielki 328; Śliwice 349; Trzcianka 353-356; Warszawa 359; Wiślica 362;
 Biblioteki kolegiackie 124, 199; Kielce 222;
 Biblioteki seminariów duchowych – ogólne 203;

- Białystok 175-177; Elbląg 2; Elk 201; Kielce 59; Koszalin 224; Lublin 265, 271, 273; Olsztyn 2, 298-304; Opole 307; Paradyż 308; Pelplin 310-321; Płock 122, 324, 325; Rzeszów 338; Sandomierz 340; Warszawa 2; Włocławek 1, 4, 77, 79, 80; 363-371
- Biblioteki uczelni akademickich – Bydgoszcz – UKW 184; Katowice – UŚ BT 210-220; Kraków – PAT 53, 54, 225; Lublin – KUL 2, 3, 82, 262-264; Opole – UOW 306; Warszawa – ATK 2,3;
- Biblioteki zakonne – ogólne: 93, 98, 100, 107, 109, 112, 119, 133, 134, 152, 189, 203, 309, 324; Płock 324; Przemyśl 333;
- zakonów męskich:
- bazylianów 283, 285; Lwów 285;
- benedyktynów 110, 265;
- bernardynów 115, 260; Leżajsk 260;
- bonifratrów: 152; Prudnik 331;
- cystersów: 145, 221, 257, 292-295, 315-318; Mogiła: 292-295; Rudy 337; Szczyrzyc 343-348;
- dominikanów: 126, 136, 141, 144, 180, 186, 229, 231, 240, 241, 271, 287, 288, 290, 335; Łęczyca 287, 288;
- franciszkanów 2, 3, 169, 185, 207-209; Kalisz 208, 209; Przemyśl 334;
- jezuitów 1, 55, 78, 108, 167, 181-183, 224, 226, 239, 242, 269, 280, 186, 350; Lwów 380; Świdnica 350;
- kamedułów 178;
- kanoników regularnych laterańskich 114, 137, 190, 236, 237, 241, 243, 244; Mstów 296;
- kapucynów 3, 239, 271, 332, 375; Prudnik 231; Zakroczym 375;
- karmelitów bosych 57, 188, 189, 271, 334; Czerna 188, 189;
- krzyżaków 138;
- misjonarzy 225, 227, 242;
- norbertanów 330;
- paulinów 93, 123, 152, 191-198, 238, 239, 244;
- pijarów 326;
- redemptorystów Tuchów 357;
- reformatów 322; Pińczów ; Przemyśl 334;
- werbistów 3,
- zmartwychwstańców 76;
- zakonów żeńskich: 143; benedyktynek 271; Lwów 279, 281, 284; Przemyśl 334; Radom 336; Sandomierz 340;
- cystersek 223;
- franciszkanek służebnic Krzyża; Laski 259;
- karmelitanek bosych; Kraków 234;
- klarysek 342,
- norbertanek 140, 190
- Bielak Włodzimierz 7; red. 7, 9, 85, 86, 265
- Bielawny Krzysztof 94
- Bieleń Zdzisław 81
- Bieniszew 178
- Bieńkowska Barbara, rec. 303; red. 352
- Bieś Andrzej Paweł 226
- Biskup Kalikst 334
- Błaszczuk Tomasz 308
- Błazewicz Paweł 199, 200; rec. 303
- Bobowski Kazimierz 293
- Bodzentyn 179
- Bolesław Kumor 60
- Bonar Barbara 95
- Bonifratrzy 152; Prudnik 331
- Borawska Teresa, rec. 183
- Borek Stary 180
- Borysiak Joanna 339
- Borzyszkowski Marian 2, 50
- Bracha Krzysztof 75; red. 75
- Braniewo 181, 182, 183, 358
- Bratkowski Tadeusz 334
- Broda Aleksander 191
- Broda Michał, rec. 145, 243
- Burek Krzysztof, red. 340
- Butkiewicz Marian 263, 264
- Byczkowska-Sztaba Jolanta 279
- Bydgoszcz 184
- Bylinowa Elżbieta 295
- Cerkiew prawosławna 332
- Ceynowa Tadeusz 224

- Chamera-Nowak Agnieszka 259
Chełmno 185
Chlewicka Aldona 137, 184, 323
Chodyński Stanisław 51, 52
Chodyński Zenon 4
Chomiczewska Teresa 175
Choroszcz 186
Ciesielska Agnieszka 227
Cieszyn 93, 187
Cieślak Stanisław 55, 280
Cimelia 184
Ciuruś Zofia 81
Cubrzyńska-Leonarczyk Maria, rec. 183
Cysterki 223
Cystersi 145, 221, 257, 292-295, 315-318; Rudy 337; Szczyrzyc 343-348
Czadek Ignacy 327
Czasopisma 2, 3, 9-11, 82, 93, 212, 311, 314
Czechowicz Bogusław 335
Czechy 101
Czerna 188, 189
Czerwińsk 190
Częstochowa 52, 191-198
Czuba Halina 114
Czytelnictwo 96
Czyż Renata, red. 187
Damulewicz Izebela 298
Danowska Ewa 228
Dekański Dariusz Aleksander, red. 318, 319, 347
Denisov Vladimir 114
Derwich Marek, red. 75
Dębiński Józef 63, 64
Dębowska Maria 3, 12, 13, 65
Digitalizacja 93, 224, 226
Dobre Miasto 199, 200
Domanik Tamara 196
Domański Tomasz 96
Dominikanie 126, 136, 141, 144, 180, 186, 229, 231, 240, 241, 271, 287, 288, 290, 335; Racibórz 334
Drukarnie 167
Dubownik Henryk 184
Duczo Władysław 159
Dulian Renata, rec. 313
Dybiec Julian, rec. 346
Dyl Janusz 265
Dzieniakowska Jolanta, red. 312
Elbląg 2
Ełk 201
Eparchia przemyska 332
Europa 133; Środkowa 190, 223
Ewangelia 174
Ewertowski Stefan 50
Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES 17-48, 93, 111
Fedorowicz Szymon 229, 230
Ficek Jan Nepomucen Alojzy 155
Fides 11
Fijałek Jan Nepomucen 157
Filigrany 337
Filipiuk Grzegorz 375
Flaga Barbara 86
Flaga Jezrzy 86
Flisik Małgorzata 310
Florjanowicz Magdalena 17, 224
Folejewska Ewa 201
Fotografia 274
Franciszkanie 2, 3, 169, 185, 207-209; Przemysł 334
Franciszkańki służebnice Krzyża 259
Frączak Wojciech 66
Frombork 202, 358
Gaca Ewa 305
Gadacz Jan Ludwik 3
Gajniczek Wacław, red. 187
Gałuszka Tomasz 231
Garnczarski Stanisław, red. 317
Garwoliński Tomasz 299-301
Gawdzik Anita 310
Gawdzik Marek 310
Gawrysiakowa Janina 60
Gaziński Radosław, red. 291
Gdańsk 203, 204; województwo 203
Gębołyś Zdzisław, rec. 93
Gidle 205, 206
Gigilewicz Edward, red. 12, 77
Givis D. 287
Gliwice 337
Głowacki Piotr 97
Głubczyce 207

- Gnieszno 1
 Gogola Zdzisław 98
 Gondek Elżbieta 88
 Gonet Krzysztof 18-22, 93
 Gorczyzewski Jan Onufry 3
 Gorzów, diec. 308
 Gotartowski Florian Andrzej 348
 Góra Barbara 232, 311-315; red. 232, 285
 Górska Agnieszka 233
 Grab Łukasz 194
 Grabowska Hanna 358
 Grabuńczyk Tadeusz 306
 Graczyk Waldemar 324, 325, 343
 Gradowska Danuta 53, 54
 Graduały 135, 279, 317, 334
 Grunt Stanisław 310; red. 310
 Gryza Ryszard, red. 263
 Grzebień Ludwik 55, 167
 Gutowski Zygmunt 2
 Gwioździk Jolanta 93, 99, 100, 114, 223, 271, 281, 282, 336, 344; red. 114, 152, 279, 284
 Hagiografia 139
 Halec Janina Małgorzata, red. 261
 Hamryszczak Artur 10, 14, 266
 Hauptman-Fischer Ewa 316
 Hejhálková Marta 101
 Herzog August Bibliothek 56
 Heska-Kwaśniewicz Krystyna, red. 336
 Hinz Edward 317
 Homiletyka 126
 Imańska Iwona 87
 Imbramowice 140
 Inkunabuły 114, 116, 184, 198, 200, 202, 236, 271, 282, 302, 320, 321, 352, 364
 Instytut ABMK 15
 Inwentarze 105, 131, 141, 187, 322, 348
 Iwańska-Cieślik Bernadeta 165, 184, 363-368; rec. 282
 Jacek Odrowąż, św. 136, 144, 335
 Jacyniak Aleksander, red. 360, 361
 Jadwiga, św. 207
 Jakub z Paradyża 56
 Jan Paweł II, bł. pap. 228
 Janasik Stanisław 156
 Janczak Barbara 330
 Jarczykowa Mariola 102
 Jarocki Mariusz 103
 Jaroszewicz-Pieresławcew Zoja 303, 372
 Jarowiecki Jerzy, red. 281, 311
 Jasna Góra, zob. Częstochowa
 Jaśko Agata 54
 Jaźwierska Jadwiga 267
 Jedrzyński Zefiryn 89
 Jerzy, św. 283
 Jezierski Jacek, red. 50, 159, 202
 Jezuici 1, 55, 78, 108, 181-183, 224, 226, 239, 242, 269, 280, 286, 350; Świd-nica 350
 Jędras Marek 3
 Jędrzejczak Laurencja 67
 Józafat Kuncewicz, św. 58
 Józefowicz-Wisińska Elżbieta 271
 Jurek Andrzej 93, 104
 Jutrzenka-Supryn Dorota 302
 Kacperska Maria 49
 Kacperski Michał 49
 Kaczmarek Tomasz 68
 Kaczor-Scheiter Katarzyna 234
 Kalisz 168, 169, 208, 209; Ziemia 1
 Kaliszuk Jerzy 105, 185
 Kalota Tomasz 93
 Kameduli 178
 Kanior Marian 2
 Kanonicy regularni laterańscy 114, 137, 190, 236, 237, 241, 243, 244; Mstów 296
 Kapituła katedralna – Warmia 50
 Kapucyni 3, 239, 271, 332, 375; Prudnik 331; Zakroczym 375
 Kapuścik Janusz, red. 5
 Karaś Antoni 357
 Karczewska Joanna, red. 293
 Karczewski Dariusz, red. 133, 190
 Kardys Piotr 179, 222
 Karłowska-Kamzowa Alicja 106
 Karmelici 57
 Karmelici bosy 188, 189, 271; Przemyśl 334

- Karmelitanki bosc 234
 Karpowicz Mariusz 192
 Kartografia 267
 Kasabul Tadeusz, red. 186
 Kasiura Iwona 268
 Kasprzak Dariusz 3
 Katalogi 131, 152, 238, 270, 303, 326, 338, 346, 373
 Katowice 24, 33, 34, 35, 37, 93, 119, 120, 130, 147, 156, 210-220
 Kazania 136
 Kazimierzczak Halina 271
 Kempa Andrzej 107, 108, 269
 Kęder Wojciech 322
 Kępa Rafał 109, 288
 Kielce 59, 75, 179, 222
 Kielbasa Antoni, red. 223
 Kimbarówka 223
 Kitowski Stanisław 158
 Klaryski 342
 Kleczaj Jadwiga 82
 Klessa Edwin 353-355
 Klimek Mariusz 318
 Kliš Zdzisław 341
 Kmietowicz Witt 297
 Kociewie 318, 319, 347
 Kodeksy 145
 Kolbuszewska Aniela 373
 Kolczyńska Maria, red. 121
 Kołobrzeg, diec. 224
 Kołodziej Barbara 93
 Komputeryzacja 93, 95, 127, 223, 225, 306
 Konferencje 118, 137, 147, 177, 223, 261, 264, 266, 271, 340, 360, 361
 Konferencja Episkopatu Polski 153
 Konferencja Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich 243
 Konieczna Jadwiga, red. 109, 288
 Konieczny Mariusz 76
 Konik Alicja 3
 Kopec-Zaborniak Urszula 110
 Kopernik Mikołaj 159
 Kopyarze 221
 Kopiczko Andrzej 2; red. 50, 159, 202
 Kopiec Jan 69
 Korycińska-Huras Agnieszka, red. 225
 Korzekwa Małgorzata 194
 Korzekwa Piotr 194
 Korzekwa Witold 194
 Korzeńska Zofia 59
 Kosętko Halina, red. 232, 283, 285, 314, 332
 Koszalin 17, 224; diec. 224
 Kowalska Barbara 111
 Kowalski Waldemar, rec. 125
 Kozal Michał 68
 Kraków 38, 53, 57, 75, 93, 137, 157, 225-256, 281, 283, 285, 311, 314, 332; diec. 124, 144; Pychowice 233; Skalka 238, 246; Stradom 26, 27, 30, 251-256; Wawel 229, 230
 Krasicki Ignacy 160
 Krasilów 271
 Kraśnik 273
 Krawczyk Antoni 112; red. 112, 140, 271, 275-276
 Krętosz Józef 113
 Kroniki 140
 Kropidłowski Zdzisław 158; rec. 184; red. 165, 206
 Królczyk Agnieszka, red. 10
 Królestwo Polskie 122
 Kruczkowski Antoni 161
 Kruszwski Tomasz 207; red. 103, 163, 207, 323, 364
 Kruszyński Józef 3
 Krzeszów 257
 Krzyżacy 138
 Krzyżówka Krystyna 331
 Książ Wielki 258
 Księgozbiory prywatne 154-173
 Kubie Żaneta 240, 241
 Kucharski Gerard, red. 169, 208, 209
 Kujawski Witold 2, 4, 71, 79
 Kumor Bolesław Stanisław 2, 3, 61, 62
 Kunikowska Teresa 83
 Kunikowski Stanisław, red. 4
 Kunów 179

- Kurek-Kokocińska Stanisława, red. 109, 288
 Kurowska Beata 310
 Kuźmina Dariusz, red. 99, 134, 234, 242
 Kuźmińska Krystna 193
 Kwaśniewska-Powroźnik Joanna 270
 Kwiatkowska Wiesława 351
 Larendowicz Zbigniew 260
 Łaski 259
 Latawiec Piotr 2
 Lec Zdzisław 350
 Lenart Emilian 115
 Leończuk Jan, red. 158, 164
 Leszczyński Rafał 116-118
 Leszno 261
 Leżajsk 260
 Libera Piotr 23, 44
 Librowski Stanisław 2-4, 8, 64-72, 74, 162
 Lichański Jakub Zdzisław 172, 181, 182; rec. 282, 313, 320
 Lisiecki Andrzej 365
 Liszewska Weronika 369
 Litwa 137, 152, 286
 Lorens Beata 283, 332
 Lubaczów 84
 Lubelski Marian 195
 Lublin 81, 262-278; Lubelszczyzna 263
 Lubojańska Eliza 93, 210
 Lwów 84, 232, 279-286, 311, 314, 332, 343, 350
 Łanuszka Magdalena 235
 Łatak Kazimierz 236, 237; rec. 345; red. 137
 Łącka Gabriela 24, 93, 119, 120
 Łęczycza 287, 288
 Łobozek Marcin, red. 98
 Łopaciński Hieronim 81
 Łowicz 289, 290
 Łódź 118
 Łubieński Władysław Aleksander 1
 Łuczak Zbigniew 341
 Łuniewski Jarosław 152
 Maciąg Tadeusz 238, 284
 Maciej z Pełczyna 75
 Majkowski Edmund 329
 Makara Stanisław Piotr, red. 84
 Makarczyk Irena, red. 137
 Malicki Jan, red. 152, 284
 Małecki Zdzisław 121
 Małyszko Stanisław 1
 Mandziuk Józef 2; red. 2
 Marecki Józef 239
 Maroń Jerzy, red. 350
 Marszalska Jolanta Małgorzata 122, 123, 188, 325, 345-348, 362; rec. 303
 Matea Erwin, red. 136, 144
 Matwiejczyk Witold, red. 274
 Matwijowski Krystian 350
 Mazowsze 190
 Mazur Hubert 258; rec. 132
 Mazur Janusz 84; red. 84
 Meissner Roman, red. 194
 Mering Wiesław 72
 Mering Wiesław 80
 Meysztowicz Walerian 3
 Miazga Wojciech 194
 Michalik Józef 25
 Michejda Franciszek 3
 Mielński Wojciech 76
 Migoń Krzysztof 352
 Mikołów 291
 Milewska-Ważbińska Barbara 173
 Misjonarze 225, 227, 242
 Modlińska-Piekarz Angelika 272
 Modlitewniki 106, 151, 271
 Mogiła 292-295
 Mool Ernest Johann August 3
 Moskal Tomasz 124-126, 328
 Mstów 296
 Muc Agata 127-129, 211
 Multiwyszukiwarki 103
 Murawiec Wiesław Franciszek, red. 115
 Muskus Damian A., red. 115
 Muszyna 297
 Muzeum Archidiecezji Łódzkiej 117
 Muzeum Historyczno-Misyjne Księży Misjonarzy w Krakowie 254
 Muzeum Kresów w Lubaczowie 84
 Muzykalia 316, 326, 360, 373

- Mydel Monika 240, 241
 Nadolny Anastazy 2, 310; red. 310
 Nalbach Stanisław 237
 Napiórkowski Stanisław Celestyn, red. 169, 208, 209
 Nawrocki Stanisław Ignacy 77
 Niderlandy 151
 Niedziela Maurycy Lucjan 180
 Niemcy 121
 Nierzwicka Magdalena 319
 Norbertanie 330
 Norbertanki 190; Imbramowice 140
 Nowicka-Struska Anna 271
 Nowodworski Witold 3
 Obłąk Jan 303
 Odolanów 1
 Ogierman Leonard 93, 114, 196
 Olszar Henryk 93; red. 93
 Olszewski Daniel, red. 263
 Olszewski Mieczysław 176, 177
 Olszowy Ewa 93, 130, 212
 Olsztyn 2, 41, 42, 298-304
 Opole 136, 305-307, 337
 Oprawy 268, 271, 275; inkunabułów 200; książek 182
 Osowski Tadeusz 310
 Ostapczuk Jerzy 174
 Oszejca Elżbieta 273
 Ośrodek ABMK 2, 12-16, 65
 Owczarek Cichowska Alina 289
 Ożóg Jan 3
 Pacevičius Arvydas 137, 152
 Paluszkiewicz Felician 1, 78
 Pałęcki Waldemar 178
 Pamiętniki 168
 Papieska Biblioteka Misyjna Città del Vaticano 219, 220
 Papieski Instytut Studiów Kościelnych 1
 Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie 339
 Paradyż 56, 308, 309
 Pasionek Kazimierz 317
 Paszkiewicz Urszula 131
 Pater Józef 374
 Patroni 49, 83
 Paulini 93, 123, 152, 191-198, 238, 239, 244
 Pawelec Marek 274
 Pawełczyk Beata 189
 Pawełczyk Dorota 242
 Pawłowicz Weronika 93, 132
 Pawłowiczowa Maja 93
 Pawłowski Stanisław 163
 Październiak Jolanta 93
 Pelplin 310-321, 347
 Pełczyn 75
 Peregryn z Opola 136
 Perkowski Jan, red. 118
 Pidłypczak-Majerowicz Maria 58, 114, 152, 285
 Piechota Anna 291
 Pienio Zdzisław 332
 Pietruch-Reizes Diana 336
 Pietrzkiewicz Iwona 114, 133, 134, 137, 152, 243, 244, 344
 Pijarzy 326
 Pikulik Jerzy 135
 Pilarska Elżbieta 334
 Pińczów 322
 Piszczysłowa Stanisław 1
 Płock 23, 122, 323-325
 Płonka Tomasz, red. 375
 Płoński Tomasz Rafał 164
 Płoszczańska Katarzyna 245
 Pobóg-Lenartowicz Anna 136; red. 136, 144
 Podhale 111
 Podoliniec 326
 Pogórze 327
 Polińska-Jurczak Monika 208
 Pollner Karol Ludwik 165
 Polonia 1, 264
 Polonika 166, 265
 Polska 2, 3, 25, 95, 98, 114, 115, 121, 123, 128, 129, 131, 133, 137, 141, 147-150, 152, 153, 190, 223, 239, 246, 264, 279, 284, 309, 318, 319, 344, 347, 358,
 Polska Misja Katolicka w Niemczech 121

- Postawa Stanisław 246
 Potok Wielki 328
 Potykanowicz-Suda Lidia 203
 Poznań 318, 319, 329, 358
 Praga 330
 Prejs Roland 271
 Protokoły 26-31, 33-39, 41
 Próchnicka Maria, red. 225
 Prudnik 331-332
 Prusy 138, 139
 Przemyska Biblioteka Publiczna 160, 333
 Przemyśl 160, 167, 333-334
 Przybysz-Stawska Magdalena 109, 288
 Przywara Agnieszka 338
 Pszczela Wola 271
 Pszczółkowska Z. Lidia 204
 Purta Cecylia 82
 Rabka 244, 245
 Racibórz 335
 Radliński Jakub Paweł 173
 Radom 336
 Radwan Marian 271
 Radziwiński Andrzej, red. 133, 190
 Raumer Georg Wilhelm von 277
 Redemptoryści 357
 Reformaci 322; Przemyśl 334
 Rękopisy 56, 105, 114, 117, 118, 152, 174, 190, 198, 234, 235, 262, 273, 277, 319, 325, 333, 369, 373; liturgiczne 190
 Ringeltaube Michael 166
 Rogoż Michał, rec. 313
 Rok Bogdan, red. 350
 Rosja 286
 Rośliniec Hanna 359
 Rowińska-Szczepaniak Maria, red. 136, 144
 Rozen Fryderyk, rec. 135
 Rozynkowski Waldemar 138, 139
 Różycki Edward 282; red. 114, 279
 Rudy 337
 Rulka Kazimierz 3, 4, 6, 8, 51, 79, 80, 154, 162, 70; rec. 341
 Rzadkowolska Magdalena 3
 Rzeszów 338
 Rzym 22, 219, 220, 339
 Sadzik Józef 3
 Sandomierz 340
 Sawicki Jakub Teodor Walenty 3
 Schleander Grażyna 1
 Schoeneich Aleksander 81
 Serafin Janusz 327
 Serafin Małgorzata 330
 Siciak Anna 334; red. 160, 167, 334
 Siemieniowski Andrzej 25, 93
 Sieradz 341
 Sieradzka Danuta, red. 121
 Sierakowski Wacław Hieronim 167
 Siess-Krzyszkowski Stanisław, red. 286
 Skawski Paweł 247
 Skryptoria 146, 190, 292-295, 337
 Skrzydlewska Beata 140
 Słoń Elżbieta 59
 Słowniki biograficzne 1-5
 Smolarek Dariusz 326
 Sobczyński Jan 4, 168-171
 Sokołowski Piotr Artur 3
 Spandowski Michał 183, 202, 339
 Spratka Daniel, red. 187
 Sprawozdania 21, 24, 42, 45-47, 93, 119, 120, 149
 Spychała Dariusz 166; red. 165, 206
 Sroka Łukasz Tomasz 157
 Starodruki 15, 114, 118, 122, 175, 174, 176, 206, 238, 242, 271, 284, 286, 299, 302, 303, 304, 361, 338, 361
 Staroobrzędowcy, Wojnowo 372
 Stary Sącz 342
 Stawski Marek 190; red. 294
 Stelmach Roman 221
 Stolarczyk Tomasz 141, 287, 288, 290
 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 119, 147
 Strzemboszowie 365
 Strzębska Aneta 142
 Sułcki Szymon 57
 Superekslibrisy 163

- Sutowicz Anna 143
Swastek Józef, red. 223
Sympozja 84
Synody różnowiercze 102
Szady Joanna 144, 362
Szatkowski Hieronim 1
Szczaniecki Paweł Tadeusz Maria Ignacy 2
Szczepański Kazimierz, red. 180
Szczęch Władysław 225, 248-250
Szczyrzyć 343-348
Szłaga Jan Bernard 310
Szot Adam, red. 186
Szpyrka Paweł 1
Szteinke Anzelm Janusz 2, 73
Sztuchlik Jolanta 187
Szulc Jolanta 32, 33, 34, 93, 155
Szulist Władysław, rec. 313
Szumił Halina Irena 82
Szwiec Natalia 286
Szyller Sławomir, red. 183
Śląsk 93, 114, 136, 207, 211-214, 218, 335; Cieszyński 187; Górny 132
Ślemp Elżbieta 334
Śliwa Ewa, red. 161
Śliwice 349
Śmierchalski-Wachocz Dariusz 309
Świątek Józef 194
Świdnica 350
Święta Lipka 360, 361
Tabor Dariusz 145
Tadeusiewicz Hanna, red. 3, 109, 288
Talarczyk Kazimierz 61
Tarnów 343
Tatara Leonard Jan 2
Tatarzyński Ryszard 56
Tczew 318, 319, 347
Tomasz z Akwinu, św. 240, 241
Tomaszewski Jacek 369
Tondel Janusz 320, 352
Toruń 89, 205, 351, 352
Trojnacka Małgorzata 271
Trypućko Józef 181, 183; red. 183
Trzcianka 48, 353-356
Trzebnica 223
Tuchów 357
Turkowski Tadeusz 276
Tyczyn 180
Tylus Stanisław 85; red. 7, 85, 86, 265
Ukraina 286, 355
Uliasz Adrian 81
Umiastowska Janina Zofia 339
Umiński Wacław 35-39, 251-256
Uppsala 159, 181, 183, 358
Urban Barbara 161
Visconti Giuseppe 192
Wagner Arkadiusz 163; rec. 184, 200
Walczak Krzysztof 3, 208; red. 168
Walczak-Niewiadomska Agata 3, 168-171
Walecki Wacław, red. 286
Wałkowski Andrzej 292-295
Wańka Danuta 1, 3; red. 1
Warda Elwira 146
Warmia 50, 159, 198, 202
Warszawa 1-3, 39, 106, 359-361; Bemowo 359; Bielany 28, 31
Warząchowska Bogumiła 15, 40, 41, 42, 43, 93, 147, 156, 213-219; rec. 83, 132; red. 93
Wasilewska Jolanta 271, 275
Watykan 219, 22
Wawrzyniak-Łukasiewicz Katarzyna 227
Wawrzyniec, św. 83
Weiss Anzelm 62
Werbiński Ireneusz 371
Werbiści 3
Werszler Rafał 257
Wesoły Szczepan 93
Węsierski Adam 349
Widok Norbert 307
Wielewicki Jan 242
Wielkie Księstwo Litewskie 114, 134, 137, 152
Wielkopolska 1
Wierna Renata 82
Więcek Bogusław, red. 118
Winiarz Jakub 84
Wiślica 362

- Wita Grzegorz 220
 Witczak Jerzy 23, 44-47, 93, 148-150
 Witkowska Jadwiga 48, 356
 Włocławek 1, 4, 77, 79, 80, 363-371
 Woch Barbara, red. 84
 Wodniak Katarzyna, red. 165, 206
 Wojnowo 372
 Wojtkowski Julian 303, 304, 321
 Wolfenbüttel 56
 Wolnik Franciszek 337; rec. 145; red. 337
 Wołyń 271
 Woźniak Maria 151
 Wójciak Agnieszka 261
 Wójcik Ewa, red. 285
 Wrocław 29, 93, 149, 350, 373, 374
 Wydra Wiesław 197, 198
 Wyrwa Andrzej Marek, red. 221, 223, 294, 344
 Wystawy 215, 219, 220, 254
 Wyszyński Stefan 3
 Zabierzów 161
 Zabłudów 164
 Zadroga Danuta 360
 Zahajewicz Marek Tomasz 5, 7, 13, 85, 86, 153, 265
 Zakład dla Niewidomych w Laskach 259
 Zakroczym 43, 375
 Załuski 151, 172, 173
 Załuski Józef Andrzej 87-90, 151, 172, 173
 Zapłata Feliks 3
 Ząbkowicki Kazimierz 221
 Zbudniewek Janusz 52; rec. 303
 Zdanek Maciej, rec. 241
 Zdrenka Joachim 293
 Zdziewojski Grzegorz Jan 3
 Zdzitowiecki Stanisław Kazimierz 1
 Zezula Barbara 276-278
 Zielińska Ewa 271
 Zielińska Lidia 361
 Zielińska Zofia 90
 Zielonka Monika 17, 224
 Ziemann Eugeniusz, red. 76
 Zientarski Władysław 1
 Zielona Góra, diec. 308
 Zimnoch Katarzyna 164, 186
 Zmartwychwstańcy 76
 Znajomski Artur 3
 Zyglewski Zbigniew, red. 133, 190
 Zygmunt August 329
 Żmigrodzki Zbigniew 336
 Żochowski Henryk 2
 Żurek Waldemar 16
 Żywica Zdzisław, red. 50, 159, 202
 Żywulski Łukasz 205, 206

BIBLIOGRAPHY OF LITERATURE ON POLISH ECCLESIASTICAL LIBRARIES FOR THE YEARS 2006-2010

Church libraries occupy a significant place among research libraries. They have valuable collections. These libraries act as culture creators in the Church mission. Among them there are private and institutional collections, such as: cathedrals, chapters, collegiate, dioceses, parishes, academic institutions, seminaries, religious orders and congregations and others. This bibliographic documentation is a presentation of the state of the literature on Church libraries in Poland for the years 2006-2010.

KOMUNIKATY

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych

Nr 2 (39) 2014, s. 185-191

ISSN 1426-3777

EDWIN KLESSA¹

SYBERIA – ŚLADAMI POLSKICH ZESŁAŃCÓW, OBCYCH KULTUR I RELIGII

Jak co roku Biblioteka Parafialna w Trzciance zorganizowała w dniach 18 lipca – 4 sierpnia 2013 roku kolejną wyprawę. Tym razem wybraliśmy Kolej Transsyberyjską oraz zwiedzanie Moskwy, Nowosybirsk, Irkucka, jeziora Bajkał, Ułan Ude i Ułan Bator. Chętnych było więcej, lecz ze względów praktycznych utworzono czteroosobowy zespół, w skład którego weszli: Edwin Klessa, Albina Szczudło, Jadwiga Witkowska – z Biblioteki Parafialnej w Trzciance, oraz Przemysław Olęderek z Poznania.

Najdalszą z dotychczasowych naszych eskapad wyprzedziło pieczołowite planowanie programu, wykupienie wszystkich niezbędnych na trasie biletów lotniczych i autobusowych oraz na Kolej Transsyberyjską, a także uzyskanie wizy rosyjskiej i mongolskiej.

Syberia. Nazwa ta budzi groźne skojarzenia z naszą bliższą i dalszą historią. Nieprzebyte mroźne obszary związane z cierpieniem wielu narodów, zwłaszcza Polaków, którzy niezależnie od panującej w Moskwie ideologii zsyłani byli na Wschód. Ta świadomość towarzyszyła nam podczas wędrówek przez bezkresne tereny „nie-ludzkiej”, ale pięknej i potężnej Syberii. Polacy za cara i za Stalina byli zsyłani nie tylko za każdy przejaw niezależności, ale również za sam fakt bycia Polakiem, zwłaszcza wykształconym i odgrywającym w swoim środowisku jakąś rolę. Pierwsze zesłania Polaków odbyły

¹ Biblioteka Parafialna w Trzciance.

się już w czasie wojny Stefana Batorego z Rosją w II połowie XVI wieku, następne podczas wojen polsko-rosyjskich w XVIII wieku, dalej odnotujemy porwanie senatorów polskich przez Katarzynę II w 1767 roku, zsyłki konfederatów barskich w 1768 roku, uczestników insurekcji kościuszkowskiej w 1794 roku, kampanii napoleońskiej w 1812 roku, uczestników powstania listopadowego w 1830 roku, powstania styczniowego w 1863 roku, wojny polsko-sowieckiej w 1920 roku. Także lata 1939-1945, po zajęciu Kresów przez bolszewików, przyczyniły kolejne setki tysięcy zesłańców. Wielu z nas pamięta przejmującą relację Jana Sobolewskiego w III części *Dziadów* Adama Mickiewicza z wywozu polskich więźniów kibitkami. Pamiętamy również relacje starszych osób, które mieszkają w naszym otoczeniu (albo – już coraz częściej – mieszkają), z ich bolesnymi przeżyciami z mroźnej Syberii i katorżniczej pracy w łagrach oraz na sławetnych budowach komunizmu.

Ubocznym następstwem zsyłek była działalność polskich uczonych, którzy niejednokrotnie dokonywali na zesłaniu prekursorских odkryć geograficznych, geologicznych, biologicznych i etnograficznych. Polscy zesłańcy na dalekich przestrzeniach Syberii wnieśli istotny wkład w kulturę, szkolnictwo i służbę zdrowia. Wystarczy wymienić kilka znanych nazwisk: Aleksander Czekanowski, Jan Czerski, Benedykt i Władysław Dybowski, Bronisław Piłsudski – brat Józefa Piłsudskiego. Ich nazwiska do dzisiaj można spotkać w nazwach szczytów, pasm górskich, miast i ulic. Nawet rosyjscy przewodnicy w Muzeum Bajkału w Listwiance mówią, że pierwszymi naukowcami badającymi florę i faunę Bajkału byli polscy zesłańcy.

Bajkał – główny cel naszej wyprawy, leży na terenie Rosji w Republice Buriackiej. To kraina zamieszkała przez Buriatów, ze stolicą w Ułan Ude. Bajkał, nazywany syberyjskim morzem, powstały 30 mln lat temu, to potężny akwen wodny o długości 636 km, szerokości od 25 do 80 km i największej na świecie głębokości wśród wód śródlądowych, wynoszącej 1 637 m. Zawiera tyle wody, ile nasz Bałtyk, co stanowi około 20 proc. światowych zasobów wody słodkiej. Do jeziora wpływa 336 rzek, a wypływa tylko jedna: Angara, która płynie dalej przez Irkuck i stanowi prawy dopływ Jeniseju. W Bajkale

i jego okolicach naliczono około 1 085 gatunków roślin i około 1 550 gatunków zwierząt, z których znaczna część to gatunki endemiczne, nigdzie indziej na świecie niewystępujące. Przykładem jest żyjąca tu foka nerpa i smaczna ryba omul. To także teren o dużej aktywności tektonicznej: odnotowuje się tu około 2 tys. wstrząsów rocznie. A silniejsze wstrząsy powyżej 7 stopni w skali Richtera zdarzają się średnio co trzydzieści lat.

Egzotyczną dla nas krainą była również Mongolia wraz z jej rozległymi stepami, stadami pasących się koni, jaków, krów, owiec i kóz. Wśród nich leżą z rzadka rozrzucone białe jurty. Jest to państwo o najwyższym średnim położeniu: ponad 1 500 m nad poziomem morza, z temperaturami od -30° do -40°C w okresie zimowym. Jest to państwo o bogatej historii, zwłaszcza w XIII wieku, gdy Dżyngischan zagarnął większość Azji i część Europy. Burzliwa historia XX wieku obejmuje opanowanie kraju przez sowiecki komunizm metodą zwaną udzielaniem bratniej pomocy, co w efekcie spowodowało wymordowanie całej mongolskiej arystokracji oraz duchownych buddyjskich. W ciągu niespełna dwóch lat z 750 buddyjskich klasztorów pozostały fragmenty czterech. Jakies resztki trzeba było zostawić, aby naiwnym przywódcom wolnego świata pokazywać, jaką troską otacza się wyznawców miejscowej religii. Szczytem sowietyzacji była wymuszona w 1941 roku zamiana alfabetu mongolskiego (podobnego do używanego w Indiach) na cyrylicę.

Kolej Transsyberyjska stanowi unikat w skali światowej. Ta najdłuższa kolej na świecie, ciągnąca się od Moskwy do Władywostoku, liczy 9 288 km i wymaga ponad siedmiu dni podróży. Posiada odnogi do Pekinu i do Ułan Bator. Jeździ punktualnie z podanym rozkładem jazdy, co nie jest trudne, zważywszy na średnią szybkość 58 km/godz. i około osiemdziesiąt stacji z postojami po kilka – kilkanaście minut, a nawet półtorej godziny. Dłuższe postoje umożliwiają zwiedzanie okolic dworca i dokonywanie zakupów w mieście lub na peronach.

O budowie kolei zdecydował car Aleksander III w 1886 roku. Budowę rozpoczęto pięć lat później i łącznie trwała około piętnastu lat. Najtrudniejszy odcinek, Kolej Krugobajkalską, położono na końcu, dlatego przez kilka lat przez Bajkał pociągi były przewożone

po lodzie statkami oraz końmi. Z nadejściem długiej i mroźnej zimy na lodzie układano tory, po których na przykład w 1904 roku 3 tys. koni przeciągnęło sześćdziesiąt lokomotyw i ponad 2 tys. wagonów. Na wiosnę torów nikt nie usuwał – po prostu szły na dno.

Jechaliśmy najtańszą klasą Kolei Transsyberyjskiej, tak zwanymi wagonami *plackartnymi*, w których pięćdziesiąt cztery miejsca noclegowe rozlokowane były piętrowo w niezamykanych przedziałach oraz na korytarzu wzdłuż wagonu. Były oczywiście droższe miejsca w wagonach *kupiejnych*: trzydzieści sześć miejsc w dziewięciu czteroosobowych zamykanych przedziałach. Najdroższe były wagony *luks*: szesnaście miejsc w ośmiu przedziałach dwuosobowych. Nasze odcinki Kolei Transsyberyjskiej obejmowały trasę Moskwa – Nowosybirsk (trzy noce i dwa dni), Nowosybirsk – Irkuck (dwie noce i jeden dzień), Irkuck – Ułan Ude (jeden dzień). Łącznie Koleją Transsyberyjską przejechaliśmy blisko 5 200 km. Licząc od Moskwy, oddaliliśmy się o pięć stref czasowych, a od Polski o siedem. Ciekawostką jest to, że na całej trasie obowiązuje rozkład jazdy według czasu moskiewskiego. Ze względów praktycznych jeden zegarek ustawiliśmy według czasu polskiego, drugi według czasu moskiewskiego, a kolejny według czasu miejscowego. Dzięki temu nie dzwoniśmy do swoich rodzin w porze nocnej, nie spóźnialiśmy się na kolejne etapy Kolei Transsyberyjskiej i mogliśmy bezbłędnie umawiać się z tutejszymi mieszkańcami.

Ostatni odcinek z Ułan Ude do Ułan Bator, stolicy Mongolii, pokonaliśmy w ciągu dwunastu godzin autobusem.

W Moskwie zwiedziliśmy plac Czerwony z nieczynnym Mauzoleum Lenina. Nasi moskiewscy przyjaciele żartowali, że wodza rewolucji wywieziono na rekonwalescencję do Polski. Obserwowaliśmy zmianę warty przy wiecznym ogniu. Kiedyś ten rytuał odbywał się pod mauzoleum. Podziwialiśmy Kreml z soborem Wasyła Błogosławionego i soborem Błagowieszczeńskim, z wielką armatą Car-Puszką i potężnym dzwonem Car-Kołokołem. Byliśmy również w największej rosyjskiej świątyni, mogącej pomieścić około 10 tys. osób – cerkwi Chrystusa Zbawiciela, w której tysiące wiernych prawosławnych oddawało w tym czasie cześć relikwiom krzyża św. Andrzeja, które przybyły z Grecji i pielgrzymowały po dużych miastach

Rosji. Cerkiew Chrystusa Zbawiciela w 1931 roku na rozkaz Stalina została wysadzona w powietrze. Już od początku burzenie cerkwi szło opornie, ponieważ pierwsza próba była nieudana i potężną eksplozję trzeba było powtórzyć. Następnie w tym miejscu próbowano wybudować Pałac Rad. Po wykonaniu fundamentów dalsze prace przerwała II wojna światowa. Za Chruszczowa zmieniono plany i wybudowano basen „Moskwa”, ze szczelnością którego nauka radziecka ciągle miała kłopoty. W końcu czasy pierestrojki i upadek ideologii komunistycznej umożliwiły w latach 1994-1999 odbudowanie świątyni.

W Nowosybirsku zwiedziliśmy miasto, pływaliśmy łodzią po potężnym Obie, podziwialiśmy piękne stare budowle drewniane, które w ostatnich latach odrestaurowano, uwypuklając misternie wykonane rzeźbienia. Odwiedziliśmy kaplicę prawosławną wyznaczającą miejsce uznawane za centrum imperialnej Rosji. Nad brzegiem Obu, na wysokim piedestale stał tym razem nie Lenin, a car Aleksander III, obok niego na pamiątkę ustawiono stalowe przęsło – fragment mostu Kolei Transsyberyjskiej przechodzącej nad rzeką w latach 1893-2001. Próbowaliśmy także pierogów nadezwanych mięsem (rosyjskie manty).

W Irkucku mieszkaliśmy u ks. Włodzimierza Sieka przy katedrze pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. Odwiedziliśmy przykościelną bibliotekę z pokaźnym zbiorem książek w języku polskim i rosyjskim. Zwiedziliśmy miasto z kilkoma prawosławnymi soborami, w których w tym czasie odbywały się ceremonie ślubne. Obejrzeliśmy z zewnątrz nadal niezwrócony kościół polski pw. Wniebowzięcia NMP, zabrany przez komunistów w 1921 roku, który najpierw przerobiono na magazyn, a później na salę koncertową. Ksiądz Włodzimierz zawiózł nas do Memoriału obok irkuckiego lotniska, miejsca masowych mogił, gdzie w zbiorowych grobach spoczywa około 17 tys. ofiar NKWD z lat trzydziestych. W czasach pierestrojki pozwolono na ekshumację dwóch czy trzech zbiorowych mogił, a potem dalszych prac zakazano. Przejmujące wrażenie robiły setki tabliczek ze zdjęciami wywieszonymi przez rodziny pomordowanych. O ich pamięć mogli upomnieć się dopiero po upływie pięćdziesięciu lat. Szokujące wrażenie wywie-

rały również informacje umieszczone na tablicach ustawionych na przebadanych grobach: np. dół o długości 33 m, głębokości i szerokości ponad 5 m wypełniony ciałami i zasypany ziemią o grubości zaledwie 30 – 40 cm.

Ksiądz Włodzimierz opowiadał nam o pobliskiej miejscowości Tunka, gdzie zesłano duchownych po powstaniu styczniowym, a także o powstaniu zabajkalskim z 1866 roku, wywołanym przez polskich zesłańców. Opowiadał nam również o oddalonej ponad 100 km miejscowości Wierszyna, której mieszkańcy w 90 proc. są Polakami. Ich los był odmienny od typowego losu polskich zesłańców. W 1910 roku około 100 polskich rodzin z Zagłębia Dąbrowskiego zdecydowało się na emigrację dobrowolnie, zachęceni kolorowymi perspektywami rysowanymi przez carskich urzędników. Po przybyciu na miejsce przeznaczenia warunki okazały się mniej różowe, niż im obiecywano. Otrzymali materiał na budowę domów oraz działki pod uprawę. Jednak rewolucja październikowa pogorszyła ich byt, gdy utracili własność, której się w miarę upływu lat dorobili, lecz odwrotu już nie było. Dzisiaj nadal kultuwują polskie zwyczaje, zachowują religię i mówią po polsku językiem z przełomu XIX i XX wieku z naleciałościami rosyjskiego.

Dzięki uprzejmości księdza Włodzimierza zostaliśmy przewiezieni 60 km z Irkucka do Listwianki nad Bajkałem, gdzie zamieszkaliśmy w Domu Rekolekcyjnym Jana Pawła II. Kolejne trzy dni wykorzystaliśmy na zwiedzanie okolic Bajkału i Muzeum Bajkału, na rejs po jeziorze i całodniową wyprawę na największą wyspę Olchon. Tam zwiedzaliśmy uroczne zatoczki i strome brzegi, a także buriacką wieś Chużir, zażywaliśmy kąpiele w Bajkale i degustowaliśmy supę rybną z buriackiej kuchni. Mijaliśmy ustawione przy drodze słupy z kolorowymi paskami płótna – miejsca kultu szamańskiego. Trudno powiedzieć, na ile owe spotykane słupy są ustawiane jako atrakcje dla turystów, a na ile są autentycznym przejawem szamanizmu, którego w większości wyznawcami są tubylcy – Buriaci.

W Ułan Ude, stolicy Buriacji, noc spędziliśmy u ks. Adama Romaniuka, zakwaterowani w pokojach gościnnych w wieży kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Obok kościoła katolickiego stoi świątynia anglikańska, a po drugiej stronie ulicy pagoda buddyj-

ska. Zwiedzając miasto, nie sposób było ominąć pomnik największej na świecie głowy Lenina (wysokość 7,7 m, wraz z piedestałem 14 m). Zresztą postać wodza rewolucji rzuca się w oczy w każdej rosyjskiej miejscowości. W Ułan Ude poznaliśmy też smak arbinu – buriackiego rarytasu (płaty łoju końskiego!).

W Ułan Bator skorzystaliśmy z gościny ośrodka Don Bosco przy katedrze katolickiej pw. Świętych Piotra i Pawła. Ośrodek dla zaniebanych i biednych dzieci prowadzi salezjanie z Filipin i Wietnamu. Trzy dni spędziliśmy na zwiedzaniu stolicy Mongolii, w tym muzeum ze szkieletem dinozaura odnalezionym na pustyni Gobi, Muzeum Narodowego, świątyni buddyjskiej Gandan. Odbyliśmy całonocną samochodową wyprawę do Parku Narodowego, gdzie po drodze podziwialiśmy olbrzymią statwę Dżyngis-chana (40 m wysokości), osiedle jurt i świątynię buddyjską usytuowaną u podnóża gór, wśród niespotykanych u nas kwiatów porastających okoliczne tereny. Nie obyło się również bez degustacji mongolskiej kuchni. Z kulinarnych atrakcji można wymienić: kumys, herbatę mongolską (z mlekiem i solą) i kiełbasę, w skład której wchodzi egzotyczna dla nas mieszanka: wołowina, wieprzowina, baranina, mięso z wielbłąda i jaka oraz tłuszcz świński i krew owcy.

Trwająca szesnaście dni podróż zakończyła się przelotem na trasie Ułan Bator – Berlin (z przesiadką w Moskwie), skąd samochodem powróciliśmy do domu.

Pełna wrażeń i doświadczeń podróż umożliwiła nam kontakt z odległą i odmienną kulturą oraz mieszanką religii prawosławnej, buddyjskiej i szamańskiej. Mieliśmy też możliwość zapoznania się z działalnością placówek katolickich prowadzonych przez polskich i azjatyckich duchownych. Odwdzięczając się za gościnę, przekazaliśmy w darze dwa nowe laptopy na potrzeby duszpasterstwa w Irkucku oraz ośrodka Don Bosco w Ułan Bator.

Ta niezapomniana wyprawa śladami polskich zesłańców, obcych kultur i religii na zawsze pozostanie w naszych sercach i umysłach.

JUSTYNA WALUŚ¹

Z WIZYTĄ W BIBLIOTECĘ BRYTYJSKIEJ²

Londyński smog i deszcz, hałaśliwe ulice lub zaciszne, pełne kwiatów i ptaków parki. Nowoczesne szkło i metal lub stary, szary kamień zabytków – każdy odwiedza inny Londyn. Big Ben, London Bridge, Tower i London Eye, niezliczone muzea, galerie i biblioteki. Wizyty zaplanowane i przypadkowe.

The British Library

¹ Biblioteka Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

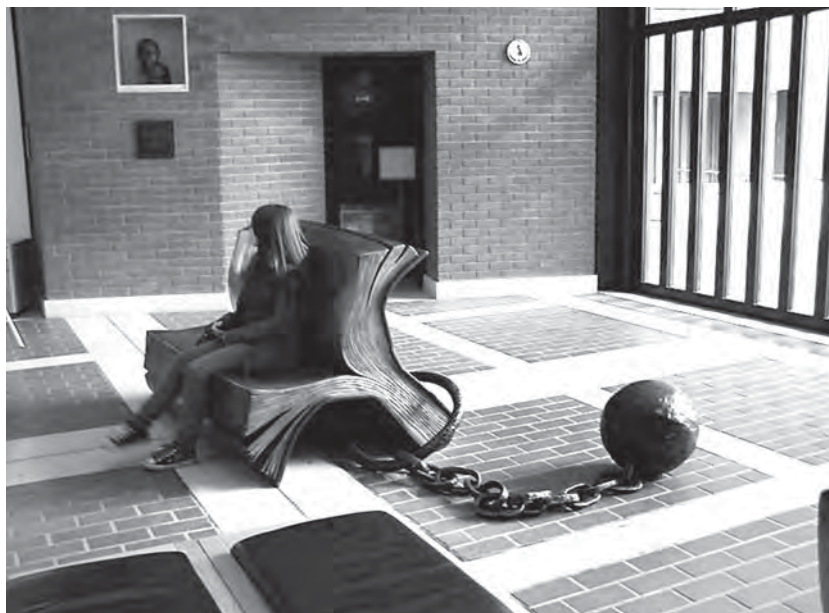
² *A New Home for Old Books – and More!*, „British Heritage” 27,3 (2006), s. 28.

Odwiedziny przy Euston Road warto zaplanować. The British Library – Biblioteka Narodowa Wielkiej Brytanii – to jedna z największych bibliotek świata. Powstała na mocy decyzji parlamentu z 1973 roku w wyniku połączenia Biblioteki Muzeum Brytyjskiego oraz kilku innych księgozbiorów. Zaprojektowana przez sir Collina St. John Wilsona gromadzi dziś wszystkie książki publikowane na terenie Zjednoczonego Królestwa oraz Irlandii – około 3 mln akcesji rocznie.

The British Library

Po przekroczeniu bramy odwiedzający stają na ogromnym patio, zwanym tu The Piazza, mającym stanowić strefę buforową pomiędzy zgiełkiem pobliskich ulic a ciszą bibliotecznymi pomieszczeń. Uwagę przyciąga olbrzymia rzeźba przedstawiająca Izaaka Newtona: *Newton, after William Blake*, autorstwa Eduarda Paolozziego (1995), a także *Planety* Antony'ego Gormleya (2002). Jeśli znajdziemy się tam jeszcze przed otwarciem biblioteki, może nas czekać niespodzianka w postaci... naprawdę długiej kolejki oczekujących.

Sitting on History (2003) autorstwa Billa Woodrowa znajduje się w holu Biblioteki

Zlokalizowany na dawnych terenach kolejowych przy stacji St. Pancras, dziś z powodu gęstej zabudowy niemożliwy do objęcia wzrokiem w całości, zbudowany z czerwonej cegły kompleks biblioteczny ma kształt okrętu (możemy to sobie uświadomić dopiero na makiecie) i jest największym budynkiem użyteczności publicznej, jaki powstał w Wielkiej Brytanii w ciągu minionego stulecia.

Kamień węgielny został położony przez księcia Karola w roku 1982, a całość prac przeprowadzana była fazami, począwszy od wykopania piwnic w 1984 roku (usunięto wówczas 250 tys. m³ ziemi)³. Dziś mieści się tam pięć pięter magazynów, fakt zaś, że sięgają 24 m w głąb, sprawia, że The British Library jest jednocześnie najgłębszym budynkiem publicznym w Wielkiej Brytanii.

Biblioteka zaczęła funkcjonować już w roku 1997, jednak oficjalne otwarcie przez brytyjską królową odbyło się w czerwcu 1998 roku.

³ Wszystkie dane liczbowe pochodzą z rozmowy z pracownikiem British Library oraz z otrzymanych od niego materiałów informacyjnych.

Przeprowadzka zbiorów była największym tego rodzaju przedsięwzięciem w historii. Zajęła cztery lata (1994–1998), została przeliczona na 300 tys. godzin pracy oraz 5 600 ciężarówek zapełnionych materiałami przewożonymi z The British Museum i dziesięciu innych budynków do nowej siedziby przy Euston Road.

Pozostałe liczby również robią wrażenie: powierzchnia użytkowa obejmuje dziewięć pięter i pięć pięter piwnic, zgromadzone materiały wymagają ponad 625 km półek (w piętnastu różnych rodzajach). Taśmy transportowe systemu dystrybucji⁴ zamówionych materiałów liczą ponad półtora kilometra długości. Przewożą zamówienia pomiędzy magazynami a czytelniami, sam zaś system wedle zapewnień pracownika biblioteki jeszcze nigdy nie miał awarii i poza okresową konserwacją nie wymagał żadnej interwencji. Jedynie materiały szczególnie cenne, delikatne lub zbyt duże są dostarczane czytelnikom przez pracowników biblioteki. Londyńska biblioteka to również ponad 1 000 pracowników i 2,5 tys. wizyt każdego dnia (a 16 tys. razem z wizytami online).

Aktualnie budynek gromadzi 150 mln jednostek bibliotecznych: 60 mln patentów, 300 tys. rękopisów, 8 mln znaczków i innych obiektów filatelistycznych, a oprócz tego miliony nagrań, dzieł sztuki, pieczęci i fotografii.

To również jedenaście specjalistycznych czytelni z 1 200 miejscami dla czytelników. Największa z nich to czytelnia kartograficzna, jej zaś zbiór jest drugim największym na świecie po zbiorach Biblioteki Kongresu w Stanach Zjednoczonych i składa się z ponad 4 mln atlasów, map, globusów oraz książek, z których najstarsze pochodzą z XV wieku⁵.

Integralna, a jednocześnie będąca odrębną całością część kompleksu to robiąca ogromne wrażenie na odwiedzających Biblioteka Królewska. Usytuowana w centrum głównego budynku, składająca się z sześciu pięter konstrukcja pokryta szkłem i brązem, zwana jest również Wieżą. Wydaje się ona metaforycznym, a jednocześnie architektonicznym sercem biblioteki.

⁴ MBHS – Mechanical Book Handling System.

⁵ *A New Home for Old Books – and More!*, art. cyt., s. 29.

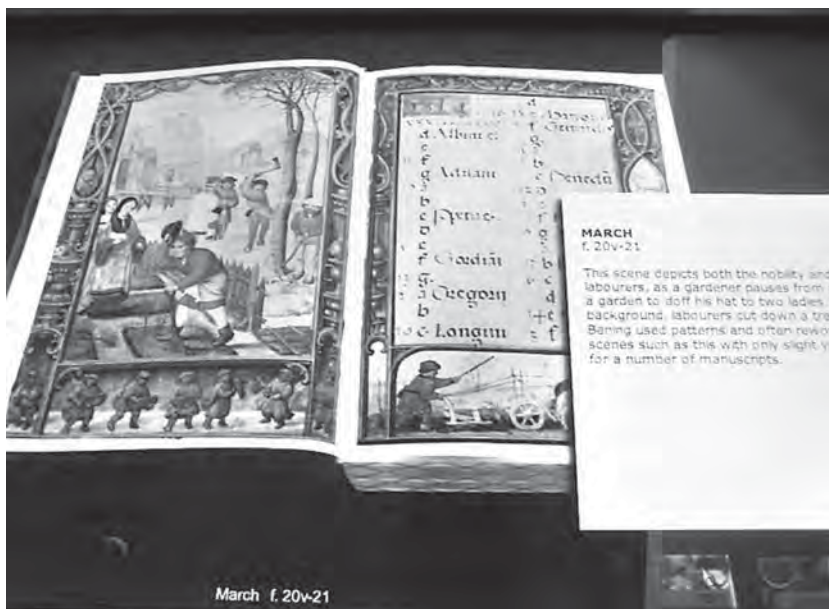

Biblioteka Królewska – serce Brytyjskiej Biblioteki Narodowej

Ukryte – choć to nie do końca właściwe słowo – za szklanymi ścianami przesuwane regały mieszczą 65 tys. woluminów należących pierwotnie do króla Jerzego III, zgromadzonych w latach 1763-1820. Zbiór ten początkowo był częścią Biblioteki Muzeum Brytyjskiego. Dziś, umieszczony w pomieszczeniu gwarantującym właściwe warunki przechowywania, w dalszym ciągu jest dostępny, a szklane ściany Wieży pozwalają obserwować przesuwające się regały i bibliotekarzy przygotowujących

cenne egzemplarze do dostarczenia czytelnikom (materiały z tej części kolekcji są przenoszone przez pracowników w specjalnych pojemnikach, ograniczających szkodliwy wpływ warunków zewnętrznych).

Szczególnym miejscem jest również sala wystawowa The Sir John Ritblat Gallery, a widniejący nad wejściem napis: „Treasures of The British Library” oznajmia, że odwiedzający za chwilę zobaczą skarby, o których słyszeli i czytali wiele razy, ale nigdy nie mieli okazji ich zobaczyć. W szklanych gablotach: Biblia Gutenberga (biblioteka posiada dwie jej kopie), dwa egzemplarze *Magna Charta* i najstarsza kopia *Beowoulfa* (z tym i kilkoma innymi tekstami można się również zapoznać w wersji dźwiękowej). Ponadto manuskrypty niemalże z każdego zakątka świata od *Codex Sinaiticus* z IV wieku po rękopis *Yesterday* Paula McCartneya.

Skarby biblioteki w wersji cyfrowej. Kolekcja cyfrowa dostępna jest na www.bl.uk, a dzienna liczba wirtualnych odwiedzin dochodzi do kilkudziesięciu tysięcy

Jedno z licznych miejsc do odpoczynku. W tle wejście do Biblioteki Królewskiej

Zainteresowanym The British Library oferuje zwiedzanie z przewodnikiem. W ciągu dnia odbywa się ono dwa razy, a bilety (w cenie od 6,5 funta do 8 funtów) na wybraną godzinę można zarezerwować online lub osobiście w punkcie informacyjnym. Taka forma jest doskonałą okazją, by zapoznać się z historią i obecną działalnością instytucji, zobaczyć kilka zakątków olbrzymiego gmachu, do których samodzielnie nie można wejść lub niełatwo trafić,

oraz usłyszeć kilka anegdot, których nie przeczytamy w przewodnikach. Pracownicy ochrony opowiadają o starszej Japonce, która odwiedza The Sir John Ritblat Gallery co roku i wybucha płaczem nad rękopisem *Middlemarch* George'a Eliota – nikt nie wie, z jakiego powodu, albo też o niemieckich turystach nucących takty *Mesjasza* Haendela na widok rękopisu – zwykle fałszując.

Brytyjska Biblioteka Narodowa sprawia, że każdy bibliotekarz – choć nie tylko bibliotekarz – wyjdzie z niej wyczerpany nawet po krótkiej wizycie. To miejsce to zbyt wiele rzeczy do zobaczenia, przemyślenia, zapamiętania i ponownego zobaczenia.

AGATA MUC, BOGUMIŁA WARZĄCHOWSKA¹

WSPÓŁPRACA BIBLIOTEKI TEOLOGICZNEJ W KATOWICACH Z BIBLIOTEKAMI TEOLOGICZNYMI SŁOWACJI Wyjazd szkoleniowy w ramach programu Erasmus

Biblioteka Teologiczna od czasu powołania jej w strukturach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego współpracuje ze wszystkimi bibliotekami teologicznymi w Polsce i z wieloma bibliotekami uczelni teologicznych w Europie. Szczególną uwagę zwraca owocna kooperacja z najbliższymi sąsiadami, do których należą biblioteki uczelni słowackich. Głównym celem wzajemnych kontaktów jest wymiana międzybiblioteczna bieżącej produkcji wydawniczej, a także uzupełnianie księgozbioru o brakujące tytuły i tomy.

Uniwersytet Katolicki w Ružomberku (Katolícka univerzita v Ružomberku) to jedna z tych wszechnic, z którymi wymiana publikacji odbywa się regularnie na bazie czasopism, serii wydawniczych, nowości książkowych – w zamian za równorzędną literaturę teologiczną i z dziedzin pokrewnych z obszaru Słowacji. Zachęczone dobrą współpracą, a także informacją o nowo powstałej bibliotece w kampusie akademickim zorganizowałyśmy wyjazd szkoleniowy w ramach programu Erasmus. Dzięki podpisanym umowom partnerskim pomiędzy Uniwersytetem Śląskim w Katowicach a Uniwersytetem Katolickim w Ružomberku wizyta taka mogła dojść do skutku.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Celem wyjazdu było poznanie nowoczesnej biblioteki, jej struktury organizacyjnej i funkcjonalnej, a także odwiedzenie innych bibliotek teologicznych uczelni słowackich.

Wyjazd na Słowację poprzedziły przygotowania merytoryczne, zwłaszcza w zakresie gromadzenia zbiorów i systemu bibliotecznego wykorzystanego do opracowania. Omówiono również szczegółowy program pobytu ze wskazaniem na naukową i dydaktyczną rolę biblioteki w środowisku uczelni, a także formę i sposób udostępniania zbiorów lokalnej społeczności akademickiej. W programie szkoleniowym przewidziano wizyty w trzech bibliotekach wchodzących w skład Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku.

Uniwersytet powstał w 2000 roku i jest jedyną katolicką uczelnią publiczną funkcjonującą na terenie Słowacji. W strukturach uczelni znalazły się cztery wydziały usytuowane w dwóch miastach: filozoficzny (Filozofická fakulta), pedagogiczny (Pedagogická fakulta), nauk o zdrowiu (Fakulta zdravotníctva) – działające w Ružomberku, oraz teologiczny (Teologická fakulta) z siedzibą w Koszycach. Obecnie na wszystkich wydziałach studiuje około 7 800 osób, z czego ponad 5 tys. w trybie dziennym, a pozostałe w zaocznym². Od 2008 roku uniwersytetem kieruje polski teolog, ks. prof. Tadeusz Zasępa, specjalista teologii pastoralnej w zakresie mediów masowych, przez wiele lat związany z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II. W 2009 roku doszło do połączenia wszystkich bibliotek wydziałowych i utworzenia biblioteki centralnej na terenie kampusu uniwersyteckiego w Ružomberku oraz przyłączenia dwóch filii: jednej usytuowanej w Koszycach przy Wydziale Teologicznym oraz drugiej w Spiskiej Kapitule przy Instytucie Teologicznym. W ramach programu Erasmus zapoznano się z działalnością wszystkich trzech bibliotek Uniwersytetu Katolickiego, rozpoczynając od Koszyc, przez Spiską Kapitułę, a kończąc na Ružomberku.

Koszycy to miasto otoczone lasami, z bogatą infrastrukturą i zaawansowaną architekturą oraz z tętniącym życiem ośrodkiem akademickim. W kompleksie odrestaurowanych budynków w centrum miasta znajduje się Wydział Teologiczny z dobrze zaopatrzoną biblioteką wyposażoną w specjalistyczny sprzęt. Utworzona w 1996

² Univerzitná knižnica Katolíckej univerzity v Ružomberku, <http://uk.ku.sk/>, 26.05.2014.

roku księżnica początkowo mieściła się w pomieszczeniach przystosowanych do bieżącej działalności, głównie udostępniania zbiorów. W 2003 roku otrzymała odrestaurowaną i nowocześnie urządzoną część budynku seminarium duchownego.

Obecnie biblioteka rozmieszczona jest w kilku salach przeznaczonych na czytelnię, wypożyczalnię i magazyn z wolnym dostępem do półek. Znaczna liczba komputerów usytuowana w każdym pomieszczeniu umożliwia dostęp do zasobów biblioteczno-informacyjnych. Zbiór liczy ok. 20 tys. woluminów dzieł teologicznych i publikacji z dziedzin pokrewnych, takich jak historia, filozofia, socjologia, psychologia i pedagogika. Pokazną część stanowią czasopisma – ok. 10 tys. woluminów, w tym prawie 100 tytułów w bieżącej prenumeracie krajowej i zagranicznej. Biblioteka pozyskuje literaturę drogą zakupów oraz wymiany krajowej i zagranicznej, głównie z krajów europejskich, jednak najwięcej książek pochodzi z darów, przede wszystkim od księży z diecezji koszyckiej. Dla bezpieczeństwa zbioru wszystkie książki są zaopatrzone w specjalistyczne kody, a przy wejściu na teren biblioteki – w bramki zabezpieczające zakodowane książki.

Użytkownikami biblioteki są głównie pracownicy naukowci i studenci Wydziału Teologicznego, chociaż wśród korzystających nie brakuje osób zainteresowanych literaturą teologiczną z innych lokalnych szkół wyższych. Usprawnieniem w korzystaniu ze zbiorów są katalogi elektroniczne i stała pomoc ze strony specjalistów bibliotekarzy w obsłudze krajowych i zagranicznych baz danych oraz elektronicznych źródeł informacji. Ponadto znacznym ułatwieniem dla czytelników oprócz tradycyjnych kserografów i skanerów jest bibliobox umieszczony przed wejściem do biblioteki, pozwalający czytelnikom zwracać książki, czasopisma i inne dokumenty przez całą dobę, siedem dni w tygodniu, czyli w czasie najbardziej dogodnym dla wypożyczającego.

Należy podkreślić, że od początku utworzenia Wydziału Teologicznego pracownicy biblioteki systematycznie opracowują bibliografię pracowników macierzystego wydziału, która jest cennym źródłem informującym o dorobku naukowym i o pracach badawczych prowadzonych na uczelni. Sporządzana bibliografia jest wykorzystywana do oceny parametrycznej, a wykazy publikacji są przydatne

w prowadzeniu wymiany krajowej i zagranicznej oraz w promowaniu uniwersytetu.

Ważnym wydarzeniem w działalności Biblioteki Teologicznej było powiększenie zasobu w 2000 roku o bibliotekę arcybiskupią liczącą 60 097 woluminów. Jest to zamknięta kolekcja przechowywana w wydzielonych pomieszczeniach, systematycznie opracowywana, z odrębnym katalogiem i wewnętrzną strukturą ustawionego księgozbioru. Bibliotekę arcybiskupią wypełnia literatura szczególnie wartościowa i cenna: od XVI do XX wieku. Znaczną część zbioru tworzą starodruki, jednak główny człon stanowi literatura XIX- i XX-wieczna. Oprócz encyklopedii, słowników, mszałów i ksiąg liturgicznych w przeważającej części jest to księgozbiór historyczny w językach europejskich, przede wszystkim w niemieckim, węgierskim, czeskim i polskim. Zbiór ten udostępniany jest prezencyjnie głównie pracownikom naukowym do prowadzenia badań źródłoznawczych i dokumentacyjnych.

W kolejnym dniu pobytu szkoleniowego odwiedziłyśmy Bibliotekę Naukową w Koszycach (Štátna vedecká knižnica), która jest jedną z największych słowackich księżnic i pod względem wielkości księgozbioru zajmuje drugie miejsce w kraju. Dotychczas zgromadzono tam ponad 2,5 mln dokumentów, w tym pokaźną kolekcję 90 tys. starodruków. Biblioteka powstała w 1946 roku z połączenia księgozbiorów Uniwersytetu Rolnictwa i Inżynierii Leśnej w Koszycach. W latach pięćdziesiątych XX wieku zaczęto budować kolekcję specjalnych dokumentów technicznych, takich jak patenty, normy i literatura firmowa, dzięki czemu Štátna vedecká knižnica mogła stać się centrum tego rodzaju publikacji. Pełniąc funkcję uniwersalnej biblioteki naukowej, jest jednocześnie instytucją o charakterze kulturalnym i edukacyjnym, prowadzi działalność badawczą, bibliograficzną i wydawniczą. Uczestniczy w tworzeniu słowackiej bibliografii retrospektywnej, bibliografii regionalnej oraz współtworzy ogólnokrajową bazę danych ROMANO, dotyczącą różnych aspektów życia ludności romskiej³. Na terenie biblioteki działa także Instytut Goethego, British Council, a od 2004 roku we współpracy z ambasadą Stanów Zjednoczonych na Słowacji założono tu także

³ Štátna vedecká knižnica w Košicích, <http://www.svkk.sk/>, 26.05.2014.

informacyjno-edukacyjne centrum InfoUSA, dzięki czemu księżnica stała się instytucją o charakterze międzynarodowym.

W Koszycach była również okazja do zwiedzenia pracowni konserwacji i ochrony książek oraz możliwość zapoznania się z etapami prac renowacji zniszczonych cennych druków i opraw. Szczegółowe omówienie i pokazanie kolejnych czynności ratowania książek uświadomiło nam, jak ważnym zadaniem w każdym kraju jest ochrona dziedzictwa narodowego i zabezpieczenie dokumentów dla przyszłych pokoleń.

Pobyt w Koszycach to nie tylko odwiedzanie bibliotek i udział w specjalistycznych zajęciach biblioteczno-informacyjnych, to także okazja do poznania miasta i jego okolic, zabytków, infrastruktury oraz kultury słowackiej.

W trzecim dniu pobytu przeniosłyśmy się do Spiskiej Kapituły, wyjątkowo urokliwego zakątka Słowacji – Spiszu. Spiska Kapituła to miejsce zwartej zabudowy otoczone murami obronnymi, które przed laty miały chronić żyjących tutaj mieszkańców – kanoników. Obecnie znajduje się tu siedziba biskupów diecezji spiskiej, która obejmuje prawie cały obszar historycznego Spiszu, Liptowej i Orawy. Z powodu swego znaczenia nazywana jest słowackim Watykanem. Spiska Kapituła wraz z całym miastem Spiskie Podgórodzie, zamkiem spiskim i nieodległą wioską Żehra od 1993 znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

Centrum stanowi katedra św. Marcina z XIII wieku z monumentalną rezydencją biskupa. Następnie usytuowana jest wzniesiona w XVIII wieku wieża zegarowa – przykład architektury barokowej, jak też kolumna św. Nepomucena z tego samego okresu. Wzdłuż drogi wiodącej do Podgórodzia Spiskiego w zwartej zabudowie znajdują się kanonie tworzące kompleks zabudowań powstały w XIII-XV wieku, z wieloma przebudowami nadającymi mu styl barokowy.

Z kolei obiekt seminarium duchownego, który zajmuje niemal centralną część terenu, powstał w XVI wieku, jednak po wielu przebudowach i mało profesjonalnych modernizacjach, miejscami uwspółcześniony, odbiega od pierwotnego wyglądu. To w tym budynku mieści się biblioteka z bogatym księgozbiorem historycznym i współczesnym oraz z nowocześnie urządzoną i skomputeryzowaną czytelnią. Biblioteka służy studentom teologii i kształcącym się na

kierunku praca socjalna, a także lokalnej społeczności. Dla usprawnienia pracy bibliotekarzy i użytkowników przed wejściem do biblioteki stoi wrzutnia książek, do której bez ograniczeń czasowych czytelnicy mogą zwracać wypożyczone woluminy. Księgozbiór powiększa się przede wszystkim drogą wymiany i darów. Do biblioteki trafiają całe kolekcje książek przekazywane przez księży oraz liczne dary od osób prywatnych lub instytucji związanych z Kościołem.

Kolejne dwa dni pobytu szkoleniowego zostały przeznaczone na Bibliotekę Uniwersytecką Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku (Univerzitná knižnica Katolíckej univerzity v Ružomberku). Miasto położone w malowniczym miejscu, otoczone pasmami gór, sprzyja ciszy, kontemplacji, zadumie i refleksji. W centrum kampusu uniwersyteckiego wyróżnia się nowoczesna przeszklona bryła budynku Biblioteki Uniwersyteckiej. Powołana do życia jesienią 2013 roku nowa siedziba biblioteki służy przede wszystkim środowisku akademickiemu Uniwersytetu Katolickiego, a zwłaszcza pracownikom i studentom z wydziału filozofii, pedagogiki, nauk o zdrowiu oraz teologii, dla których została utworzona.

Nowoczesna konstrukcja i estetyczne wyposażenie oraz przyjazna w obsłudze placówka przyciąga również użytkowników z innych uczelni i lokalną społeczność. Ogółem pod koniec 2013 roku w bibliotece zarejestrowano ponad 7,5 tys. czytelników, z czego sami tylko studenci stanowili 84 proc. wszystkich osób korzystających z usług bibliotecznych. Należy podkreślić, że po otwarciu nowego budynku odnotowano sześciokrotny wzrost liczby odwiedzin w porównaniu z poprzednim rokiem akademickim⁴.

Do księgozbioru rozplanowanego na trzech kondygnacjach, zabezpieczonego przy wyjściu bramkami, w przeważającej większości czytelnicy mają wolny dostęp. W zamykanych magazynach znajdują się jedynie starsze roczniki czasopism, dysertacje oraz pozycje nieopracowane.

Cały budynek został oszklony, zastosowano w nim również nowoczesne rozwiązania przestrzenne i plastyczne. Różne kolory podłóg i duże, dobrze widoczne napisy informacyjne ułatwiają szybką

⁴ *Výročná správa o činnosti Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku 2013*, http://uk.ku.sk/images/stories/dokumenty/vyrocná_správa_2013.pdf, 26.05.2014.

orientację. Istnieje możliwość różnorodnego, zgodnego z bieżącymi potrzebami dzielenia przestrzeni na sale konferencyjne, wykładowe lub warsztatowe.

Wszystkie działy szczegółowo opisane, ustawione na standardowych regałach z dobrym oświetleniem, zachęcają do poszukiwań i gwarantują sprawne dotarcie do potrzebnej literatury. Na każdym poziomie kompetentna obsługa bibliotekarska służy merytoryczną pomocą potrzebującym. Łatwy dostęp do księgozbioru oraz licznych stanowisk komputerowych niewątpliwie ułatwia pracę, a wygodne fotele i kanapy – wypoczynek i rozmowę. Dodatkowym udogodnieniem dla czytelnika jest możliwość samodzielnego wypożyczania lub zwracania książek za pomocą urządzenia o nazwie SelfCheck, które również drukuje rewersy. Samodzielne zwroty mogą być dokonywane także poza obszarem budynku bibliotecznego dzięki dwóm biblioboxom umieszczonym na terenie wydziału oraz przy akademiku, co oszczędza czas i pozwala uniknąć monitów i kar za przekroczenie terminu⁵.

Dotychczas drogą kupna, darów oraz wymiany w bibliotece udało się zgromadzić ponad 155 tys. książek, 1 223 tytuły czasopism w wersji drukowanej oraz zapewnić dostęp do ponad 120 tys. periodyków w wersji elektronicznej. Z danych statystycznych zamieszczonych na stronie internetowej ksiąźnicy wynika, że roczny przyrost księgozbioru szacowany jest na ok. 14 tys. woluminów⁶, przy czym przeważająca część publikacji (niemal 80 proc.) pochodzi z darów. W 2013 roku największa z ofiarowanych kolekcji pochodziła od rektora ks. prof. Tadeusza Zasępy i liczyła ok. 100 tys. dokumentów, głównie z dziedzin humanistycznych oraz matematyki.

W bibliotece obok gromadzenia i udostępniania zbiorów prowadzi się działalność informacyjną i bibliograficzną na wysokim poziomie. W ramach narodowej licencji użytkownicy mają zapewniony dostęp do takich baz serwisu EBSCO, jak: eBook Academic Subscription Collection, Amirsys Reference Center, International Index

⁵ Więcej na temat budynku Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku: zob. S. Stasselová, *Budovy a interiéry knižníc ako efektívny marketingový nástroj: úspešný príklad zo Slovenska – novostavba Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku*, „Knižnica” 11/12 (2013), s. 17–21.

⁶ *Výročná správa...*, art. cyt.

to the Performing Arts, Maternity and Infant Care, The Gerritsen Collection of Aletta H. Jacobs, ProQuest Dissertations and Theses, Cambridge Journals, DynaMed, Joanna Briggs Institute EBP Database.

Dzięki wizytom i szkoleniom w słowackich bibliotekach możliwe było podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz wymiana doświadczeń w zakresie współczesnego bibliotekarstwa i informacji naukowej. Za dodatkowe osiągnięcie można uznać wymianę doświadczeń i materiałów w zakresie ewidencji oraz opracowania zbiorów bibliotecznych w innych systemach wyszukiwawczo-informacyjnych. Pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku pokazali nam i omówili organizację systemu biblioteczno-informacyjnego całej uczelni oraz schemat klasyfikacji księgozbiorów w poszczególnych jednostkach. Ponadto zaprezentowano sposoby prowadzenia współpracy z bibliotekami i ośrodkami myśli teologicznej innych wyznań i Kościołów na terenie Słowacji. Dodatkową korzyścią było zacieśnienie współpracy w ramach wymiany międzybibliotecznej dzięki nawiązaniu bezpośrednich kontaktów z bibliotekarzami słowackich księżnic.

Szkolenia tego rodzaju są niewątpliwie potrzebnym i ważnym elementem podnoszenia kwalifikacji zawodowych i sprawności kompetencyjnych bibliotekarzy zatrudnionych w jednostkach naukowych. Udział w wyjazdach zagranicznych daje możliwość wymiany doświadczeń oraz informacji, a także wpływa na integrację środowiska i rozszerzenie procesów biblioteczno-informacyjnych na inne kraje.

RECENZJE I OMÓWIENIA

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych
Nr 2 (39) 2014, s. 207-210
ISSN 1426-3777

RENATA DULIAN¹

HABENT OMNIA TEMPORA SUA

PRACE DEDYKOWANE

KS. PROF. DR. HAB. JANUSZOWI WYCIŚLE,

pod red. Zdzisława Gogoli OFMConv,

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II,

Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013

Publikacja jest księgą jubileuszową, przygotowaną z okazji siedemdziesięciolecia urodzin i czterdziestopięciolecia kapłaństwa księdza profesora Janusza Wycisły. Ksiądz profesor jest specjalistą z zakresu historii katolickiej nauki społecznej i doktryn politycznych. Był wykładowcą w Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach, następnie na Wydziale Historii Kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej, pełniąc między innymi funkcję dziekana. W roku 1966 ukończył studia w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie (przerwane przez dwuletnią służbę wojskową). Świecenia kapłańskie przyjął z rąk bp. Herberta Bednorza. Pracował jako wikariusz w kilku parafiach Górnego Śląska. Studia z zakresu teologii odbył w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w 1977 roku. Wtedy mianowano go konsultantem „Gościa Niedzielnego” z historii Śląska i skierowano na studia doktoranckie z teologii praktycznej w Warszawie. W roku 1981 dekretem sekretarza generalnego Konferencji Episkopatu Polski, bp. Bronisława Dąbrowskiego, został powołany do zespołu opracowującego zagadnienia katolickiej nauki

¹ Biblioteka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

społecznej przy sekretariacie KEP. Po ukończeniu na KUL studiów doktoranckich z zakresu nauk humanistycznych ze specjalnością katolicka nauka społeczna został wykładowcą w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach. W roku 1987 otrzymał nominację do Rady Społecznej biskupa katowickiego. Został wykładowcą historii katolickiej doktryny społecznej w Punkcie Konsultacyjnym Studiów Zaocznych Akademii Teologii Katolickiej w Katowicach i na Eksternistycznym Studium Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Katowicach. Został powołany na członka Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk w Katowicach. Był też członkiem Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Habilitował się w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie w roku 1992, po roku został adiunktem w Katedrze Historii Kultury Religijnej. Gościnnie wykładał m.in. na Ruhr-Universität w Bochum, w Berliner Institut für vergleichende Staat-Kirche-Forschung über die DDR und andere ehemals realsozialistische Staaten, Evangelische Akademie Berlin-Brandenburg, w Austrii w Internationalen Theologischen Sommerakademie. W roku 1995 objął stanowisko prodziekana, a następnie dziekana Wydziału Historii Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Był członkiem Kolegium Władz Uczelni Papieskich w Polsce, konsultorem Rady Naukowej Episkopatu Polski. W Katowicach był redaktorem serii „Z Dziejów Katolicyzmu Społecznego na Śląsku”. W 1998 roku został profesorem nauk teologicznych, powołanym do Rady Naukowej Instytutu Teologiczno-Pastoralnego w Katowicach. W roku 2006 został profesorem zwyczajnym.

Publikacja pod redakcją ks. Zdzisława Gogoli OFMConv zawiera wiele ciekawych artykułów poświęconych różnym zagadnieniom. Rafał Maria Antoszczuk OFMConv z Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi pisze na temat franciszkańskich jubileuszów bł. Jakuba Strzemię. Ks. Szczepan Bemben, absolwent Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – na temat organizacji społecznych, religijnych i politycznych w parafii Gać koło Przeworska w dwudziestoleciu międzywojennym, Grzegorz Chajko z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – na temat sytuacji religijnej i oświatowej ludności polskiej oraz ukraińskiej w powiecie Podhajce województwa tarnopolskiego w memoriale Towarzystwa Rozwoju Ziemi Wschodnich z 1936 roku, ks. Stanisław Cieślak SJ z Akademii Ignatianum

przedstawia historię jezuickiego domu rekolekcyjnego i parafii w Czechowicach-Dziedzicach, ks. Jan Dyduch z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie podejmuje temat nowej ewangelizacji jako priorytetowego zadania Kościoła, Beata Frey-Stecowa z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie omawia okoliczności powstania i dalsze losy nieznanego dzieła złotnika krakowskiego Kazimierza Sołtykowicza, ks. Zdzisław Gogoła OFMConv z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II ocenia metody walki z zimną wojną, Piotr Jamioł MS z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie poświęca artykuł ks. Franciszkowi Czarnikowi, pierwszemu proboszczowi parafii pw. Matki Bożej Saletyńskiej w Rzeszowie. Ks. Jan Józef Janicki z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie zajmuje się treściami religijnych i patriotycznych kazań o. Zygmunta Janickiego OFM w tekście *Wojna obecna o miłosierdzie Boże* (1915). Józef Cezary Kałużny z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie porusza problematykę ustalenia adresata listów św. Józefa Bilczewskiego do rzymskiej wspólnoty księży zmartwychwstańców z lat 1889-1890 jako przykład odpowiedzialności historyka za rzetelność analizy tekstu źródłowego. Ks. Stefan Koperek CR i Zbigniew Skóra CR z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie przybliżają postać Prospera Guérangera – ojca ruchu liturgicznego zmartwychwstańców. Wojciech Kęder z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II relacjonuje aktywność dyplomatyczną Michała Wielhorskiego w Paryżu, wysłannika konfederacji barskiej, w świetle korespondencji dyplomatycznej nuncjuszów papieskich. Ks. Marian Machinek MSF z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie dzieli się refleksjami na temat relacji wiary i polityki na marginesie wypowiedzi Josepha Ratzingera – Benedykta XVI. Joanna Małocha z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie przedstawia typologiczno-chronologiczną analizę zespołu średniowiecznych militariów oraz elementów oporządzenia jeździeckiego z Lipowca, ks. Józef Mandziuk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie podejmuje temat kultu Matki Bożej Bolesnej w Oborach nad Drwęcą. Ks. Józef Marecki z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie pisze o herbie miejskim na polskiej powojennej monecie obiegowej. Ks. Stanisław Pamuła przedstawia wizję świata Oriany Fallaci na przełomie XX i XXI wieku, Elżbieta Piwowarczyk z Uniwersytetu Papieskiego

Jana Pawła II dzieli się wnioskami badawczymi dotyczącymi legatów testamentowych *ad pias causa* w XV-wiecznym Krakowie. Lucyna Rotter z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie omawia przemiany stylowe i symbolikę habitu na przykładzie Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo. Aleksander Krzysztof Sitnik OFM z Wyższego Seminarium Duchownego oo. Bernardynów pw. bł. Jana Dunsza Szkota w Kalwarii Zebrzydowskiej pisze o autobiografii bernardyna, historyka Zakonu Braci Mniejszych, Norberta Golichowskiego OFM, napisanej dla jego przyjaciół Bolesławów Eulendorfów. Ks. Józef Swastek z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu wykazuje aktualność przestróg dla Polski ks. Piotra Skargi. Ks. Rafał Szczurowski z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie prezentuje tekst: *Skromnie czy okazale? Wewnątrzkościelny dwugłos o kosztach pogrzebowych w Polsce 2. połowy XVIII wieku*. Ks. Tadeusz Śliwa z Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu pisze na temat święceń diakonów i kapłanów w katolickiej diecezji przemyskiej obrządku greckiego w latach 1727-1731. Ks. Rafał Śpiewak z Uniwersytetu Ekonomicznego im. K. Adamieckiego w Katowicach – na temat dylematów duchowieństwa górnośląskiego wobec polskich dążeń narodowych na przełomie XIX i XX w. Luiza Trybuś z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie przedstawia wspomnienia oświęcimskie obozu Auschwitz-Birkenau Antoniny Piątkowskiej. Benignus Józef Wanat OCD z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła III w Krakowie przedstawia pustelnię karmelitów bosych w Czernej pw. św. Agnieszki, natomiast s. Elena Wróbel CSFN z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II omawia zagadnienie literatury poświęconej wychowaniu dzieci *Nie trawcie lat swych darmo, czyli młodym ku napomnieniu i przestrodze słów kilka*. Ks. Jan Związek z Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej – działalność społeczną i narodową ks. Pawła Pośpiecha (1878-1922). Franciszek Antoni Marek z Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu jest autorem artykułu *Podcinanie korzeni, z których wyrastamy* na temat manuskryptu napisanego w roku 1910 przez Franciszka Tiszbierka, wiejskiego młodzieńca z Zalesia na Opolszczyźnie, będącego świadectwem polskości ludu śląskiego w początkach XX wieku. Bogactwo i różnorodność treści zawartych w tych artykułach sprawia, że książkę czyta się z wielkim zainteresowaniem.

HANNA LANGER¹

DUSZPASTERSTWO BIBLIOTEKARZY W SŁUŻBIE CZŁOWIEKA I KSIĄŻKI,

pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara,
Bogumiły Warząchowskiej,
Biblioteka Śląska, Katowice 2014

Integracją środowiska bibliotekarzy oraz kreowaniem pozytywnego wizerunku bibliotek i zawodu bibliotekarza zajmuje się w Polsce nie tylko Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Od kilkunastu lat pracownicy różnych typów bibliotek zrzeszeni są także w dwóch stowarzyszeniach: w Duszpasterstwie Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej i w Zespole ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Duszpasterstwo katowickie, pierwsze w Polsce duszpasterstwo specjalistyczne, zostało powołane w 1999 roku dzięki inicjatywie katowickiego Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Opiekunem duszpasterstwa został ks. Henryk Olszar, ówczesny wikariusz przy parafii pw. św. Józefa Robotnika w Katowicach-Józefowcu, obecnie pracownik naukowy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Kilka lat później, to jest w 2003 roku, oficjalną działalność rozpoczął Zespół ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Jego kapłanem został ks. Maciej Kwiecień, także bibliotekoznawca, dyrektor Archiwum i Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Gdańsku-Oliwie.

¹ Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Poszukując początków duszpasterstwa bibliotekarzy, jak również obecnych form ich działania, warto zapoznać się z publikacją *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki*, wydaną w 2014 roku przez Bibliotekę Śląską, pod redakcją Jana Malickiego, Henryka Olszara i Bogumiły Warząchowskiej. Na publikację składają się teksty podzielone na cztery działy. Pierwszy z nich zawiera – poza *Przedmową* abp. Damiana Zimonia i *Wstępem* ks. Henryka Olszara – artykuł *Działalność Duszpasterstwa Bibliotekarzy w Katowicach* ks. H. Olszara. Dowiadujemy się, że inicjatorom utworzenia Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej przyświecały przede wszystkim dwa cele: integracja środowiska bibliotekarskiego oraz wyznaczenie kapelana, który celebrowałby Eucharystię w intencji bibliotekarzy w kaplicy Cudownego Obrazu na Jasnej Górze w czasie corocznych pielgrzymek bibliotekarzy. Pielgrzymki te od 1997 roku organizowali bibliotekarze gdańscy, a od 2000 roku potrzebę pielgrzymowania wyrazili także pracownicy bibliotek śląskich. Poza coroczną pielgrzymką istotnymi formami działalności katowickiego duszpasterstwa są spotkania opłatkowe oraz pielgrzymki w okresie Adwentu i Wielkiego Postu do miejsc związanych ze św. Wawrzyńcem, patronem bibliotekarzy, zwiedzanie bibliotek z cennymi zbiorami, jak również organizowanie konferencji naukowych i udział w sesjach naukowych poświęconym tematom bibliotekarskim. Ważne problemy podejmowane są w wygłaszanych wykładach. W 2005 roku bibliotekarze mogli wysłuchać referatu ks. H. Olszara *Etyka bibliotekarza* i ks. M. Kwietnia *Duchowość bibliotekarza*. Z kolei w 2013 roku Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES oraz Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zorganizowały konferencję na temat *Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich*, na której ks. H. Olszar przedstawił wykład *Działalność duszpasterstwa bibliotekarzy w Katowicach*. Tematy wystąpień, jak również przedstawione w artykule opisy spotkań i pielgrzymek bibliotekarzy potwierdzają zarówno konieczność powołania duszpasterstwa, jak i potrzebę jego działania w obecnej formule.

Dla czytelnika, zwłaszcza nieuczestniczącego w pielgrzymkach i spotkaniach bibliotekarzy, interesujące mogą być dwa kolejne teksty.

Zawierają one homilie, kazania i mowy okolicznościowe wygłoszone przez opiekunów duszpasterstwa: ks. H. Olszara i ks. M. Kwietnia. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa ks. H. Olszara zawarte w jednym z kazań: „Bibliotekarze łączą w sobie misję wiary w Boże Słowo z misją człowieka książki. Jakże bogate w znaczenia staje się w ich życiu powołanie bibliocentryczne – bo centrum ich codziennej pracy stanowią księgi spisane przez człowieka, ale też centrum ich duchowości stanowią Księgi Bożego Objawienia. Dzieła ludzkie są i przypadkowe, i przemijające; pomniki zaś pisane swoją wytrwałością współzawodniczą z nieśmiertelnością” (s. 42).

W drugiej części publikacji umieszczono *Artykuły o duszpasterstwie bibliotekarzy w czasopiśmie i pracach zbiorowych*, które ukazały się na łamach takich pism, jak np. „Bibliotekarz”, „Biuletyn EBIB”, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, „Gość Niedzielny”. Są to teksty autorstwa Ewy Babińskiej, Doroty Dowdy, Jolanty Kubik, Grażyny Miętkiewicz, Bogumiły Warząchowskiej, Krystyny Wołoch i Mariana Skomro. W zaprezentowanych artykułach odnajdujemy wiele cennych informacji na temat historii duszpasterstwa bibliotekarzy oraz jego obecnych form działania. Przewija się temat pielgrzymowania przede wszystkim na Jasną Górę. I tak na przykład B. Warząchowska w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy* zwróciła uwagę na bibliotekarskie akcenty homilii wygłoszonej podczas jednej z pielgrzymek przez Josepha Ratzingera, prefekta rzymskiej Kongregacji Nauki Wiary, później papieża Benedykta XVI – jednej z najwybitniejszych postaci współczesnego Kościoła rzymskokatolickiego. „Wskazał [...] na Maryję jako wzór dla bibliotekarzy. Akcentował to, że Maryja stoi na straży Słowa Wcielonego – bibliotekarze stoją nieustannie na straży słowa pisanego i drukowanego. Maryja przekazywała słowo poprzez miłość – bibliotekarze przekazują miłość do słowa i kultury” (s. 111).

Dzieje oraz działalność Zespołu ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy w Archidiecezji Gdańskiej przybliżył M. Skomro w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – po co?* Autor zwrócił uwagę na cele powołania duszpasterstwa, podkreślając m.in.: „zaangażowanie religijne może i powinno służyć doskonaleniu pracy bibliotekarskiej. Udział w duszpasterstwie jest tak zaprogramowany, że realizuje się poprzez pogłębianie formacji intelektualnej bibliotekarzy i wspiera

codzienne posługiwanie czytelnikowi nadprzyrodzoną motywacją i pomocą. W żadnym razie religijne zaangażowanie bibliotekarza nie pozbawia autonomii ani bibliotekarstwa, ani naszego [gdańskiego – HL] stowarzyszenia” (s. 116).

Rozwinięcie tego wątku odnajdujemy w kolejnym artykule M. Skomro: *Bibliotekarze na Bożym szlaku*. Autor przytoczył fakty dotyczące uznania św. Wawrzyńca za patrona bibliotekarzy, pisał też o pielgrzymkach bibliotekarzy na Jasną Górę. Pierwszą taką pielgrzymkę zorganizował Okręg Gdański (obecnie Pomorski) Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 1997 roku. Z kolei śląscy bibliotekarze zaproponowali interesującą formułę pielgrzymki, na którą składa się uroczysta Msza Święta w kaplicy Cudownego Obrazu Czarnej Madonny oraz spotkanie pielgrzymów, często wzbogacane o takie formy jak wykład albo występ chóru.

W życiu członków duszpasterstwa bibliotekarzy istotną rolę pełnią obchody ku czci św. Wawrzyńca. Jedną z bardziej podniosłych uroczystości odbyła się w 2005 roku w Rzymie, w bazylice św. Wawrzyńca. Z kolei w 2008 roku bibliotekarze uczestniczyli we Mszy Świętej na szczycie Śnieżki, gdzie znajduje się kaplica pw. św. Wawrzyńca. Tradycyjnie zorganizowano także spotkania opłatkowe oraz dni skupienia. O spotkaniach tych pisali M. Skomro i E. Babińska w artykule *Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – spokojna kontynuacja*.

Kolejną grupę tekstów zebrano w dziale *Święty Wawrzyniec i inni święci – patroni bibliotekarzy*. Najwięcej tekstów dotyczy oczywiście św. Wawrzyńca. Artykuł poświęciła mu m.in. Ewelina Ziemia (*Patroni bibliotekarzy*). Z kolei B. Warząchowska omówiła publikację, którą wydało Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Zarząd Oddziału w Słupsku w 2008 roku (*Święty Wawrzyniec – patron bibliotekarzy*). Z szkicu tego dowiadujemy się m.in. o bohaterskiej śmierci św. Wawrzyńca, jego kulcie, o znakach symbolizujących życie świętego, jak np. liść palmowy, miecz, księga lub bochenek chleba, jak również szafka biblioteczna z książkami, w której znajdują się księgi Ewangelii, od wieków symbolizujące pracę bibliotekarzy. Interesującymi refleksjami podzieliła się też Weronika Pawłowicz w artykule *Przezacny żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX*

w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku. Autorka scharakteryzowała publikację, która ukazała się w 2009 roku pod redakcją Krystiana Gałuszki, nakładem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej. Za jedną z cenniejszych zalet W. Pawłowicz uznała zaprezentowanie w książce różnych przekazów i poglądów dotyczących św. Wawrzyńca. W rozdziale przytoczono także *Litanie do św. Wawrzyńca* oraz *Pieśń do św. Wawrzyńca*.

Ostatnia część publikacji: *Inne teksty*, zawiera krótkie notki i relacje ze spotkań opłatkowych i pielgrzymek bibliotekarzy do kościołów pw. św. Wawrzyńca oraz tekst ks. H. Olszara *Etyka bibliotekarza*, zasługujący na podkreślenie ze względu na tematykę omawianej publikacji. Autor przedstawił początki badań nad kondycją moralną zawodu bibliotekarskiego, które prowadził Zbigniew Żmigrodzki, emerytowany profesor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Uwieńczeniem prowadzonych przez niego badań było opracowanie w 1990 roku projektu *Kodeks etyki zawodowej polskiego bibliotekarza*. Z kolei w 2004 roku zespół pod przewodnictwem Barbary Sosińskiej-Kalaty zaprezentował *Kodeks etyki bibliotekarza i pracownika informacji*, zatwierdzony w 2005 roku. Wśród wymienionych przez ks. H. Olszara powinności etycznych bibliotekarzy znalazły się m.in.: dbanie o odpowiedni styl pracy, przyjazna atmosfera, informowanie użytkowników o pełnym zakresie usług, dążenie do rozwoju własnej placówki oraz unikanie zaangażowania w jakiekolwiek praktyki nieetyczne. Tekst ks. H. Olszara stanowi wartościowe dopełnienie omawianej publikacji.

Czytelnicy otrzymali zatem dobrze przygotowane opracowanie, które pozwala prześledzić nie tylko początki duszpasterstwa bibliotekarzy, jego cele i formy działania. Za jedną z większych zalet książki można bowiem uznać dołączenie tekstów homilii, kazań i mów okolicznościowych wygłoszonych przez opiekunów duszpasterstwa bibliotekarzy: ks. H. Olszara i ks. M. Kwietnia. Są to teksty zazwyczaj niedrukowane, dlatego stanowią cenny materiał czytelniczy.

ELIZA LUBOJAŃSKA¹

„Z PROBLEMÓW BIBLIOTEK NAUKOWYCH WROCŁAWIA” OMÓWIENIE SERII WYDAWNICZEJ

Wstęp

Wydawnictwo seryjne „Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia” ukazuje się od 2003 roku. Recenzentem naukowym wszystkich dotychczasowych numerów jest dr hab. Maria Pidłypczak-Majerowicz. Początkowo inicjatywa tworzenia cyklu rozwijana była w ramach dwóch uczelni: Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Politechniki Wrocławskiej, w kolejnych latach dołączali przedstawiciele innych dolnośląskich placówek naukowych: Uniwersytetu Ekonomicznego, Uniwersytetu Przyrodniczego, a następnie kolejnych uczelni. W jednym z większych w kraju ośrodków akademickich działa kilkadziesiąt bibliotek naukowych szkół wyższych, bibliotek instytutów badawczych Polskiej Akademii Nauk i Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, dlatego ważne jest, aby pracujący w nich bibliotekarze mieli możliwość dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem w lokalnym środowisku bibliotecznym.

W zamierzeniu twórców wyrażonym w pierwszym numerze na łamach serii prezentowane mają być zagadnienia organizacji i działalności dolnośląskich bibliotek naukowych, gdyż jak zauważono, w istniejących czasopismach z dziedziny bibliotekoznawstwa, bi-

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

biotekarstwa oraz informacji naukowej takich artykułów brakuje². Do niedawna wydawnictwo to miało na celu umożliwić bibliotekarzom spełnienie jednego z warunków przystąpienia do egzaminu państwowego na bibliotekarza dyplomowanego, tj. wykazanie się publikacją na łamach recenzowanych wydawnictw naukowych. Początkowo nie precyzowano dokładnie, czy seria będzie ukazywała się cyklicznie, jednakże z perspektywy lat zauważa się, że przedsięwzięcie to jest regularnie kontynuowane. Dotychczas w ramach cyklu ukazało się dziesięć zeszytów, każdy z nich koncentruje się na wybranej, szerszej lub wąsko specjalistycznej tematyce i ma własny tytuł. Wszystkie zeszyty dostępne są w wersji elektronicznej na platformie Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej.

W 2008 roku powołano do życia Korporację Bibliotekarzy Wrocławskich, co miało na celu zapobieganie problemom związanym z finansowaniem serii oraz usprawnienie działalności bibliotekarzy na wspólnym forum.

Charakterystyka serii „Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia”

1. *Chemia*, pod red. nauk. Marii Pidłypczak-Majerowicz, Wydział Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2003, ss. 131
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/1560>, 23.05.2014.

Na całość numeru składa się wstęp oraz sześć artykułów opracowanych przez trzy osoby. Tematyka zeszytu koncentruje się wokół zagadnień dziejów, organizacji i problemów związanych z działalnością Biblioteki Wydziału Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego. Artykuł wstępny, napisany przez prof. Ignacego Z. Siemiona, traktuje o podejściu badacza chemika do chemicznej literatury naukowej. Kolejne artykuły, dotyczące organizacji pracy w bibliotece specjalistycznej, zostały opracowane przez Joannę Czyrek oraz Kazimierę Lukjan. Podjęto temat analizy ilościowej artykułów pracowników Wydziału Chemii znajdujących się na liście filadelfij-

² *Chemia*, Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia 1, pod red. nauk. M. Pidłypczak-Majerowicz, Wrocław 2003, s. 5.

skiej. Tekst uzupełniono zestawieniami statystycznymi oraz obfita bibliografią. Osobno omówiono drogę dokumentu do czytelnika, a także chemiczne czasopisma zagraniczne z punktu widzenia polityki gromadzenia zbiorów. W jednym z artykułów przedstawiono zasady ich uporządkowania według przyjętych kryteriów podziału, wyodrębniono cechy wspólne i odrębne gromadzonych dokumentów. Artykuł końcowy poświęcony jest charakterystyce dokumentów życia społecznego gromadzonych w Bibliotece Wydziału Chemii UW.

2. *Biblioteki – bibliotekarze – czytelnicy*, pod red. Joanny Czyrek, Bożeny Górnej, Uniwersytet Wrocławski – Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2005, ss. 137
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/1806>, 23.05.2014.

Tom drugi serii składa się z dziesięciu prac usystematyzowanych w trzech blokach tematycznych. Część pierwsza, zatytułowana *Biblioteki naukowe Wrocławia*, zawiera prace prezentujące różne aspekty działalności czterech bibliotek: Biblioteki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii UW, Biblioteki Instytutu Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej UW, Biblioteki Katedry Filologii Niderlandzkiej UW oraz Biblioteki AWF we Wrocławiu.

W części drugiej zebrano prace pod wspólnym tytułem: *Zawodowe losy absolwentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego*. Na podstawie badań ankietowych podjęto próbę scharakteryzowania sytuacji zawodowej absolwentów oraz przydatności realizowanych przez nich programów studiów w pracy zawodowej. Badaniem objęto 240 bibliotekarzy pracujących w Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej, w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego, w Bibliotece Głównej AWF oraz w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu.

Ostatnia część publikacji, zatytułowana *Udostępnianie zbiorów*, zawiera dwa artykuły. W jednym z nich posłużono się ponownie badaniami ankietowymi i omówiono kwestię czytelnictwa czasopism wśród studentów. W ostatnim tekście opisano pracę oddziału udo-

stępniania zbiorów w kontekście komputeryzacji w zakresie norm dotyczących jakości i standaryzacji pracy. Autorami zajmujących opracowań zamieszczonych w tym tomie są bibliotekarze pracujący w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego, Bibliotece Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej, w Bibliotece Głównej AWF i w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej.

3. *Wizerunek bibliotekarza*, pod red. Joanny Czyrek, Bożeny Górnej, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2006, ss. 175
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/1754>, 23.05.2014.

W tomie trzecim, zatytułowanym *Wizerunek bibliotekarza*, zamieszczono dwanaście prac, które redakcja podzieliła na dwie części. W pierwszej z nich: *Zawód bibliotekarz*, w pięciu artykułach podjęto m.in. kwestie osobowości bibliotekarza zatrudnionego w bibliotece naukowej i aktywności zawodowej bibliotekarzy. Ponadto przybliżono zagadnienia dotyczące wyzwań, jakie stają przed pracownikami bibliotek w kontekście rozwoju sieciowych systemów informacyjnych. Podkreślono wagę wymagań stawianych dzisiejszym bibliotekarzom oraz ewolucję wizerunku bibliotekarza na przestrzeni ostatnich lat.

W części drugiej: *Osobowości wrocławskiego bibliotekarstwa*, zaprezentowano sylwetki kilku znanych bibliotekarzy wrocławskich. Byli wśród nich: Stefan Nawara – dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej, pionier powojennego życia kulturalnego, artysta malarz. Kolejno przedstawiono sylwetkę Adama Skury, związanego z Oddziałem Starych Druków w Bibliotece Uniwersyteckiej. Następnie zaprezentowano działalność twórcy Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Rolniczej, ekonomisty Jana Morawskiego. W pozostałych artykułach przybliżono czytelnikom postacie: Aleksandra Kudelskiego – pierwszego dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej, Józefa Długosza – historyka i bibliotekoznawcy, oraz Józefa Cadera – wicedyrektora Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej. Bogata działalność naukowa, dydaktyczna, organizacyjna, artystyczna i wydawnicza, szeroki wachlarz zainteresowań, a także niezwykle rysy osobowościowe to cechy wyróżniające te osoby.

4. *Kolekcje kartograficzne Uniwersytetu Wrocławskiego*, pod red. Joanny Czyrek, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2007, ss. 80

<http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/3916>, 23.05.2014.

Na łamach kolejnego tomu skoncentrowano się na wąskim aspekcie pracy bibliotecznej związanym z gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów kartograficznych (geograficznych i geologicznych) na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu. W pracy znalazły się cztery artykuły. W pierwszym z nich scharakteryzowano zbiory kartograficzne znajdujące się w trzech ośrodkach: w Zakładzie Kartografii Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego UWr, w Oddziale Zbiorów Kartograficznych Biblioteki Uniwersyteckiej oraz w Bibliotece Instytutu Nauk Geologicznych UWr. Kolejny tekst poświęcono omówieniu projektu badawczego pt. *Badania nad wybranymi mapami wieloarkuszowymi Dolnego Śląska z 2. połowy XIX i 1. połowy XX wieku jako odzwierciedlenie zmian zachodzących w terenie, opracowanymi w systemie komputerowym Virtua*. Następnie analizie formalnej poddano niemieckie XIX- i XX-wieczne mapy topograficzne, ze szczególnym uwzględnieniem Śląska, wybrane arkusze map zanalizowano pod względem treściowym, chcąc w ten sposób wykazać zmiany przestrzenne zachodzące na terenie Dolnego Śląska w latach 1850-1950. W zamierzeniu twórców praca ma być zachętą i inspiracją dla innych bibliotekarzy w ubieganiu się o projekty badawcze (s. 5-6).

5. *Biblioteka Politechniki Wrocławskiej 1946-2006*, pod red. Henryka Szarskiego, Jadwigi Wojtczak, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2007, ss. 189

<http://www.dbc.wroc.pl/publication/1540>, 23.05.2014.

Tom piąty serii zawiera jedenaście opracowań wieńczących jubileusz sześćdziesięcioletniej działalności Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. Autorami wszystkich prac są pracownicy tej instytucji. W tekstach poruszono szerokie spektrum zagadnień związanych z działalnością bibliotek naukowych. W publikacji omówiono

m.in. działania bibliotekarzy w zakresie kontroli i selekcji zbiorów. Następnie zwrócono uwagę na wkład biblioteki w promocję nauki i uczelni poprzez coroczny udział w Dolnośląskim Festiwalu Nauki, zaprezentowano też inicjatywy z tym związane. Kolejny artykuł dotyczy pionierskich w skali ogólnokrajowej działań w zakresie przeprowadzania analiz cytowań, następnie poruszono kwestię dokumentowania dorobku naukowego uczelni.

W pracy podjęto także tematy związane z pracą wydawniczą bibliotek oraz organizacją sieci bibliotecznej w ramach systemu biblioteczno-informacyjnego. Działalność Oddziału Gromadzenia Druków Zwartych przedstawiona została w innym artykule. Kolejne prace dotyczyły najnowszych trendów w funkcjonowaniu bibliotek. Omówiono kwestię optymalizacji narzędzi służących do korzystania z czasopism elektronicznych w wybranych serwisach. Wkład biblioteki w rozwój Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej jest przedmiotem analizy w kolejnej pracy. Ostatni artykuł dotyczy zmian reorganizacyjnych na Politechnice Wrocławskiej, związanych z powstaniem nowego wydziału, a także nowej Biblioteki Wydziału Informatyki i Zarządzania. W omówionym tomie serii znajduje swoje odzwierciedlenie różnorodność prowadzonych działań, świadcząca o systematycznym rozwoju pracowników i wyróżniającej się pozycji tej placówki wśród innych bibliotek technicznych.

6. *Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych*, pod red. Henryka Szarskiego, Małgorzaty Kuzieli, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2008, ss. 253
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/2172>, 23.05.2014.

W lipcu 2007 roku odbyła się pierwsza konferencja z cyklu Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych. W imprezie tej udział wzięli goście z bibliotek wielu krajów: Niemiec, Słowacji, Wielkiej Brytanii, Kanady, Stanów Zjednoczonych, Węgier, Macedonii, Holandii, Szwecji i Argentyny, jak też liczni reprezentanci ośrodków krajowych. Celem konferencji było nawiązanie bliższych kontaktów między specjalistami z dziedziny bibliotekarstwa oraz wymiana wzajemnych doświadczeń.

Tom siódmy stanowi pokłosie wspomnianej konferencji. Oprócz referatów wygłoszonych w trakcie obrad do publikacji dołączono również inne prace nawiązujące tematycznie do problematyki konferencji. W artykułach wiele miejsca poświęca się funkcjonowaniu bibliotek za granicą i istniejącym księgozbiорom polonijnym. W zgłoszonych pracach porusza się kwestie związane z obsługą użytkowników, a także dotyczące współpracy bibliotekarzy z wydawcami, możliwościami rozwoju i zasadami wynagradzania w poszczególnych krajach. W tomie obecna jest również problematyka książki elektronicznej, przedstawiono też zasady gromadzenia i udostępniania zasobów cyfrowych.

7. *Osobowości wrocławskiego bibliotekarstwa*, pod red. Joanny Czyrek, Bożeny Górnej, Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich – Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu, Studio Wydawniczo-Poligraficzne TArt, Wrocław 2008, ss. 247
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/2882>, 23.05.2014.

Kolejny tom serii poświęcony został w całości prezentacji sylwetek ludzi związanych z wrocławskim bibliotekarstwem. Praca stanowi kontynuację trzeciego numeru cyklu, w którym przedstawiono biogramy sześciu wybitnych pracowników bibliotek. Zeszyt stanowi efekt współpracy bibliotekarzy zatrudnionych w kilkunastu instytucjach naukowych Dolnego Śląska. Na uwagę zasługuje fakt, że niniejszy tom jest pierwszym wydawnictwem powstałym pod auspicjami Korporacji Bibliotekarzy Wrocławskich, stowarzyszenia bibliotekarzy wyróżniających się pod względem rozwoju zawodowego i osobowościowego.

Biogramy zamieszczone w tomie uzupełniono o wspomnienia poświęcone zaprezentowanym sylwetkom bibliotekarzy, bibliotekoznawców i badaczy książki. Losy kilku z nich związane były z Uniwersytetem Wrocławskim (Bronisław Kocowski, Zofia Gaca-Dąbrowska, Anna Aleksiewicz, Jerzy Chodorowski, Maria Przywecka-Samecka). Wśród innych wyróżniających się bibliotekarzy na kartach książki wspomina się takie osoby, jak: Jan Pasierski, Jan Ożóg, Leszek Barg, Stanisław Pietraszko, Irena Mirzejan, Elżbieta

Marczewska-Stańdowa, Aniela Kolbuszowska, Wiesława Jędrzejewska i Iwona Gawrońska-Paluszkieвич. Redakcja we wstępie wyraża nadzieję, że lektura stanie się inspiracją do pracy nad sobą i czerpania wskazówek do pracy bibliotecznej od sławnych poprzedników (s. 8).

8. *II Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych*, pod red. Henryka Szarskiego, Danuty Dudziak, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2010, ss. 279
<http://www.dbc.wroc.pl/publication/4203>, 23.05.2014.

W tomie ósmym serii zebrano wybrane teksty referatów wygłoszonych na kolejnej konferencji z cyklu Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy Polonijnych. Celem konferencji była wymiana doświadczeń między bibliotekarzami polskimi pracującymi w kraju i za granicą. Problematyka spotkania koncentrowała się wokół zagadnień ujętych w stałych już blokach tematycznych: *Biblioteka w uczelni i regionie* oraz *Źródła elektroniczne w bibliotece i na rynku*. Bibliotekarze dzielili się doświadczeniami na kilku płaszczyznach. W pracach skupiono się na zagadnieniu gromadzenia zbiorów i ich funkcjonalności, procedurach związanych z zamawianiem oraz udostępnianiem poszczególnych kolekcji. Podkreślono czynny udział bibliotekarzy w działalności związanej z oceną parametryczną jednostek oraz omówiono aktywność zawodową bibliotekarzy na polu organizacji konferencji zawodowych.

Odbiorców polskich szczególnie interesowały działania ich kolegów i koleżanek zza granicy. W tej kwestii podjęto zagadnienie projektów bibliecznych realizowanych w macedońskiej bibliotece uniwersyteckiej. Na przykładzie reorganizacji jednego z działów przybliżono działalność amerykańskiej Biblioteki Kongresu, nakreślono formy współpracy Biblioteki Narodowej z British Library w zakresie opracowania polskich starodruków. Nie zabrakło tematów marketingowych związanych z obsługą użytkownika, jego oczekiwaniami oraz statystyką prowadzoną w bibliotekach. Tematyka przygotowania merytorycznego w zakresie kryteriów doboru i metod oceny zawartości kolekcji elektronicz-

nych była przedmiotem rozważań autorki kolejnego artykułu. W pracy poruszono wiele ważkich zagadnień mogących budzić zaniepokojenie w kręgach bibliotekarzy pracujących w różnego rodzaju bibliotekach.

9. *Biblioteka Politechniki Wrocławskiej 1946-2011 – historia, działalność, organizacja*, pod red. Henryka Szarskiego, Jadwigi Wojtczak, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2011, ss. 278

<http://www.dbc.wroc.pl/publication/14819>, 23.05.2014.

Kolejny tom związany jest tematycznie z sześćdziesiątą piątą rocznicą powołania do życia Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. Zamieszczono w nim czternaście tekstów, w których starano się przedstawić wiele różnorodnych aspektów związanych z dziejami, funkcjonowaniem oraz organizacją biblioteki, poczynając od momentu powstania Biblioteki Głównej i okoliczności powołania kilku bibliotek wydziałowych, po przedstawienie sylwetek najwybitniejszych ludzi, którzy tworzyli zręby tej biblioteki. W kolejnych pracach omówiono różne formy działalności placówki na gruncie szkoleniowym, bibliograficzno-bibliometrycznym, związanym z gromadzeniem zbiorów, prowadzeniem działalności informacyjnej i normalizacyjnej. W zbiorze pojawiły się prace dotyczące księgozbiorów historycznych i bieżących, ich roli i miejsca w ramach uczelni. Oprócz omówienia zasad dokumentacji dorobku naukowego podjęto zagadnienie analizy formalno-tematycznej publikacji pracowników biblioteki. Da się zauważyć, że z każdym kolejnym tomem poszerza się krąg osób zaangażowanych w rozwój wydawnictwa seryjnego, z czego większość stanowią ludzie młodzi, pragnący systematycznie podnosić swoje kwalifikacje.

10. *III Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy*, pod red. Henryka Szarskiego, Danuty Dudziak, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2011, ss. 344

<http://www.dbc.wroc.pl/publication/13731>, 23.05.2014.

Kolejny, najobszerniejszy jak dotychczas tom serii poświęcony został odbywającym się już po raz trzeci Wrocławskim Spotkaniom Bibliotekarzy. Wydarzenie to miało miejsce na przełomie czerwca i lipca 2011 roku na Politechnice Wrocławskiej. Artykuły stanowiące pokłosie konferencji zostały zaprezentowane w trzech blokach tematycznych: *Dokumentowanie i analiza dorobku naukowego* (osiem artykułów), *Biblioteka w uczelni i regionie* (jedenaście artykułów) oraz *Źródła elektroniczne w bibliotece i na rynku* (dziesięć artykułów).

Wśród prac przedstawionych w pierwszej części tematykę wiodącą stanowi analiza i ocena dorobku naukowego pracowników uczelni w Polsce i na świecie, kwestie związane z kwalifikacją i rejestracją dokumentów, a następnie z możliwością wykorzystania danych w ocenie parametrycznej. Wskazano na potrzebę koordynacji działań, przybliżono modelowe rozwiązania funkcjonujące w bibliotekach Politechniki Wrocławskiej i Politechniki Warszawskiej.

W drugiej części pracy scharakteryzowano publikacje cyfrowe gromadzone w bibliotekach, przedstawiono zadania bibliotekarza na przykładzie kilku instytucji, procedury związane z wdrażaniem nowych pracowników do pracy na konkretnym stanowisku. Interesujące są również zagadnienia związane z zajęciami dla studentów bibliotekoznawstwa prowadzonymi w bibliotekach, jak również prezentacja stowarzyszeń bibliotekarskich funkcjonujących w Stanach Zjednoczonych.

W ostatnim bloku zamieszczono teksty dotyczące źródeł elektronicznych w bibliotekach i sposobów podniesienia efektywności ich wykorzystania, kryteriów ich doboru i oceny oferty istniejącej na rynku. Ciekawe są także kwestie dotyczące statystyki i sprawozdawczości bibliotecznej oraz opracowania dokumentów cyfrowych. Na łamach pracy swoimi doświadczeniami podzielili się bibliotekarze pracujący w różnych krajach europejskich: w Wielkiej Brytanii, Szwecji, Macedonii oraz w Stanach Zjednoczonych.

Podsumowanie

Rozległa problematyka podjęta na łamach wydawnictwa zasługuje na uważną lekturę. Seria „Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia” godna jest polecenia nie tylko bibliotekarzom pracującym w bibliotekach różnego szczebla, ale także studentom przygotowującym się do podjęcia pracy w placówkach naukowych i kulturalnych. Ponadto jest to ciekawa lektura dla pracowników nauki, których zainteresowania wiążą się z zagadnieniami warsztatowymi i organizacyjnymi dotyczącymi bibliotek.

Należy żywić nadzieję, że seria ta pomyślnie i regularnie będzie kontynuowana, a redaktorom nie zabraknie zapału i środków finansowych, natomiast dolnośląskim bibliotekarzom pomysłów, które będą realizowane w postaci kolejnych artykułów i publikacji.

SPRAWOZDANIA

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych
Nr 2 (39) 2014, s. 227-234
ISSN 1426-3777

ARTUR HAMRYSZCZAK¹

STO TOMÓW CZASOPISMA „ARCHIWA, BIBLIOTEKI I MUZEA KOŚCIELNE” DZIEJE, DOROBK I PERSPEKTYWY BADAWCZE CZASOPISM KOŚCIELNYCH Symposium Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych z okazji wydania 100. tomu półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (Lublin, 9 grudnia 2013 roku)

Dziewiątego grudnia 2013 roku w Czytelni Teologiczno-Filozoficznej Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego odbyło się sympozjum: *Sto tomów czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Dzieje, dorobek i perspektywy badawcze czasopism kościelnych*. Prelegentami byli pracownicy kościelnych instytucji z Polski i zza granicy.

Sesję otworzył ks. dr hab. Marek Chmielewski, prof. KUL, dziekan Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W swoim krótkim wprowadzeniu skupił się na ukazaniu roli kościelnych instytucji w zachowaniu dóbr kultury.

Następnie ks. dr hab. Waldemar W. Żurek, prof. KUL, dyrektor Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, przedstawił kierowaną przez siebie instytucję oraz jej najważniejsze osiągnięcia w dokumentacji kościelnych dóbr kultury.

¹ Redaktor naczelny półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”.

Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej KUL Barbara Zezula przedstawiła pokrótce dzieje kierowanej przez siebie ksiąźnicy. W swojej wypowiedzi zwróciła uwagę na inwestycje budowlane w bibliotece, dzięki którym warunki pracy naukowej uległy polepszeniu. Dodatkowo przedstawiła najważniejsze cechy biblioteki KUL, które odróżniają ją od innych tego typu placówek w Polsce.

Wykład inaugurujący sesję wygłosił prof. Władysław Stępniaś – naczelny dyrektor Archiwów Państwowych. W swoim referacie *Potrzeba refleksji nad dziedziną archiwalną* skupił się nad najważniejszymi zadaniami stojącymi aktualnie przed archiwami. Przedstawił zagadnienie Narodowego Zasobu Archiwalnego, przechowywanego w całości, który obejmuje zbiory państwowe i prywatne. Dodatkowo podkreślił potrzebę współpracy między archiwami państwowymi i kościelnymi. Wskazał również na konieczność komputerowego opracowania zbiorów, aby uczynić je jak najbardziej dostępnymi dla kwerendzystów. Przybliżył również zadania zespołów powołanych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych (wypracowanie ogólnych założeń metodycznych opracowania zbiorów archiwalnych, przygotowywanie indeksów do zasobu archiwalnego oraz formatu opisu archiwalnego). Dodatkowo omówił plany powstania m.in. centralnego repozytorium cyfrowego i archiwum dokumentów cyfrowych.

Dyrektor Archiwum Państwowego w Lublinie, dr Piotr Dymmel, zajął się zagadnieniem pism wydawanych przez archiwa państwowe (*Czasopisma archiwów państwowych w Polsce*). Syntetycznie przedstawił działalność wydawniczą archiwów, która obejmuje nie tylko czasopisma, ale i wydawnictwa seryjne. Pisma wydawane są zarówno przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, jak i same archiwa (centralne: AGAD i AAN, oraz terenowe). Najstarszym pismem jest wydawany od 1927 roku „Archeion” – do tej pory ukazało się 113 jego numerów. W 1957 roku NDAP zaczęła wydawać „Teki Archiwalne”. Początki czasopism wydawanych przez regionalne archiwa sięgają lat siedemdziesiątych XX wieku. Aktualnie na trzydzieści trzy archiwa (trzy centralne i trzydzieści terenowych) własne pismo wydaje osiemnaście archiwów, przy czym dwa archiwa wydają więcej niż jedno czasopismo. Prelegent przedstawił charakter ukazujących się pism, ich strukturę, redakcje oraz rady naukowe, a także

wydawców i środowiska współpracujące przy powstaniu pisma. Wy-czerpująco opisał również treść publikacji. Na koniec przedstawił najważniejsze zadania stojące przed wydawnictwami archiwalnymi, takie jak np. publikacja czasopism online.

Mgr Artur Hamryszczak, redaktor naczelny pisma „Archiwa, Bi-blioteki i Muzea Kościelne”, przedstawił referat *Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*. Prelegent przedstawił historię powstania pisma jako inicjatywę o. Romualda Gustawa, dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, oraz ks. Stanisława Librowskiego, dyrektora Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. Pierwszy numer półrocznika ukazał się w 1959 roku. Pismo jest organem Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, który powstał w 1956 roku. Autor przedstawił skład redakcji i rady naukowej. Opisał również treść artykułów publiko-wanych na łamach półrocznika. Na koniec zaprezentował projekty rozwoju pisma w przyszłości.

Bp dr hab. Mariusz Leszczyński z Zamościa swoje wystąpienie zatytułował *„Biuletyn Muzeum Diecezjalnego w Zamościu”*. Prele-gent przedstawił dzieje periodyku, którego pierwszy numer ukazał się w 1997 roku. Redaktorem naczelnym biuletynu był dyrektor Mu-zeum Diecezjalnego, ks. dr Mariusz Leszczyński (aktualnie biskup pomocniczy zamojsko-lubaczowski). Pismo było organem Muzeum Diecezjalnego w Zamościu, redagowanym we współpracy z Mu-zeum Kresów w Lubaczowie. Autor przedstawił komitet redakcyjny, założenia programowe oraz omówił zawartość poszczególnych to-mów. Po ukazaniu się czterech numerów pisma w 2002 roku zawieszono jego wydawanie. Pewną kontynuacją periodyku był wydany jednorazowo w 2005 roku „Biuletyn Kościelnych Dóbr Kultury”.

Ks. dr Stanisław Zimniak SDB (sekretarz L'Associazione Cultori di Storia Salesiana – ACSSA, Rzym) opisał periodyk „Archiva Ec-clesiae” – organ Międzynarodowego Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych. Prelegent skrótkowo przedstawił historię powstania w Rzymie Międzynarodowego Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, poczynając od 1956 roku. Omówił również cele statutowe nowej organizacji oraz pisma „Archiva Ecclesiae”. Na jego łamach publikowane są materiały z sympozjów organizowanych przez Mię-dzynarodowe Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych, a także

przewodniki po kościelnych archiwach diecezjalnych i kapitulnych we Włoszech. Prelegent zreferował również tematykę kolejnych zjazdów archiwistów kościelnych we Włoszech.

Ks. prof. Marek Inglot SI (dziekan Wydziału Historii Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie) przedstawił natomiast pismo „Informationes” – organ Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych. Autor przybliżył dzieje powstania w 1958 roku Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych w Rzymie. Długoletnim dyrektorem instytutu był ks. Eugeniusz Reczek SI (1916-1971), który w latach 1957-1959 był pierwszym kierownikiem Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych.

Papieski Instytut Studiów Kościelnych jest polskim ośrodkiem naukowo-badawczym o charakterze dokumentacyjno-informacyjnym. Celem ośrodka są poszukiwania, rejestracja, gromadzenie w formie reprodukcji i udostępnianie materiałów dotyczących historii Kościoła w Polsce, przechowywanych w zbiorach kościelnych, państwowych i prywatnych, zwłaszcza na terenie Włoch. W roku 1976 został utworzony w Warszawie Punkt Konsultacyjny Instytutu w Rzymie. W związku z tym Papieski Instytut Studiów Kościelnych zaczął wydawać swój periodyk naukowy „Informationes”. Prelegent przedstawił założenia programowe pisma, skład redakcji oraz omówił pokrótce zawartość każdego numeru.

Dr Bogumiła Warząchowska z Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego wystąpiła z referatem „*Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych. Dokumentacja, informacja, edukacja*”. Prelegentka przedstawiła półrocznik „Fides”, który jest organem Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Pierwszy numer ukazał się w 1995 roku. Autorka przedstawiła założenia programowe pisma oraz skład redakcji na przestrzeni lat. Podkreślono podnoszący się systematycznie poziom merytoryczny pisma, który przejawia się m.in. w rosnącym nakładzie i w powołaniu rady naukowej biuletynu. Pismo jest także periodykiem recenzowanym. Na jego łamach publikują nie tylko pracownicy bibliotek teologicznych uczelni wyższych, seminaryjnych i parafialnych, ale także bibliotek uczelni świeckich. Autorka omówiła również zawartość tematyczną półrocznika, wskazując na najbardziej charakterystyczne publikacje.

Dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu, ks. mgr Roman Dworacki, przedstawił pismo „Archiwariusz” – biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu. Prelegent skrótkowo omówił historię najstarszego archiwum diecezjalnego w Polsce, które zostało założone w 1925 roku. W osiemdziesiątą rocznicę powstania archiwum został powołany do istnienia rocznik „Archiwariusz” jako organ tej instytucji. Pierwszy numer ukazał się w 2005 roku. Na łamach periodyku publikowane są źródła, opracowania i sprawozdania z działalności AAP w Poznaniu oraz artykuły z innych ośrodków, biografie zasłużonych historyków archiwistów oraz recenzje i omówienia książek o tematyce archiwalnej.

Popołudniową część sesji rozpoczął ks. dr hab. Paweł Wolnicki (Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych w Częstochowie) wykładem „*Archiva Ecclesiastica*” – organ Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych. Autor przedstawił historię powołania w 2004 roku Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, opisał też założenia programowe pisma tego stowarzyszenia „*Archiva Ecclesiastica*”, które ma charakter regularnego biuletynu i stanowi forum kontaktowania się archiwistów kościelnych i wyrażania swych opinii, inspiruje nowe inicjatywy. Autor przedstawił następnie skład redakcyjny biuletynu, omówił strukturę pisma oraz najważniejsze artykuły, które ukazały się na jego łamach.

Mgr lic. Marek Górniak z Instytutu Leksykograficznego KUL swoje wystąpienie zatytułował: *Przegląd powojennych czasopism kościelno-religijnych Dolnego Śląska i ziemi lubuskiej w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL*. W swoim referacie skupił się na pismach diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, archidiecezji wrocławskiej, diecezji legnickiej i diecezji świdnickiej. Przypomniął, że do 1989 roku kościelny ruch wydawniczy był ograniczony, zwłaszcza w latach 1945-1955. W zasadzie ukazywały się wtedy pojedyncze wydawnictwa książkowe, zarządzenia kościelne, ulotki oraz biuletyny wydawane przez kurie biskupie, rozprowadzane wśród duchowieństwa i przeznaczone do użytku wewnętrznego. Aktualnie czasopisma naukowe wydawane są niemal w każdej polskiej diecezji. Wspomniane wyżej periodyki z diecezji dolnośląskich i lubuskich zawierają artykuły z teologii, katechetyki, historii, dział recenzyjny oraz informacje z wydarzeń w diecezji.

Następny referat: *Stan badań nad muzealnictwem kościelnym w Polsce w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych*, wygłosiła dr Beata Skrzydlewska. Prelegentka zaznajomiła zebranych z historią muzeów kościelnych na ziemiach polskich. Przypomniała powołanie do życia pierwszego muzeum diecezjalnego we Włocławku w 1870 roku. Głównymi celami, jakie stawiały sobie wówczas te instytucje, było gromadzenie zbiorów i zabezpieczenie ich przed zniszczeniem.

Pierwszym pismem, które całościowo zajęło się muzealnictwem kościelnym, jest powstały w 1959 roku półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Pismo jest organem Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, powołanego do istnienia w 1956 roku. Na łamach półrocznika publikowane są artykuły z dziedziny muzealnictwa i muzeologii informujące o zbiorach kościelnych, monografie muzeów kościelnych (diecezjalnych, parafialnych), inwentarze i katalogi muzealne, prawodawstwo kościelne dotyczące dóbr kultury i muzealnictwa kościelnego, informacje z życia muzeów. Dodatkowo w ramach biblioteki Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych ukazała się publikacja *Muzea Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*.

Następny referat: „*Prace i Materiały Historyczne Archiwum Archidiecezji w Łodzi i Muzeum Archidiecezjalnego Łódzkiego*” wygłosił ks. dr hab. Mieczysław Różański (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). Opisując historię pisma, sięgnął do 1939 roku, kiedy to ks. Henryk Rybus, dyrektor Muzeum i Archiwum Diecezji Łódzkiej, rozpoczął wydawanie serii „Prace i Materiały Historyczne Archiwum Diecezjalnego w Łodzi”. Było to jedyne czasopismo naukowe w II Rzeczypospolitej wydawane przez archiwum diecezjalne. Na jego łamach drukowano artykuły o zasobie archiwów parafialnych, bibliotek kościelnych, a także wyodrębnionych zbiorów. Wydawanie periodyku przerwał wybuch II wojny światowej, a po jej zakończeniu nie kontynuowano już druku pisma. Dopiero w 2005 roku ks. Jerzy Spychała, dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego w Łodzi, oraz ks. Kazimierz Dąbrowski, dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Łodzi, podjęli się zadania wznowienia pisma. W związku z tym zachowano ciągłość wydawniczą, a tytuł zmodyfikowano ze względu na przemiany administracyjno-organizacyjne.

Pismo jest rocznikiem, a na jego łamach ukazują się artykuły z dziedziny muzealnej, archiwalnej, historycznej i historii sztuki. Publikowane są inwentarze zasobu Archiwum Archidiecezji w Łodzi, katalogi rękopisów i starodruków oraz sprawozdania z działalności archiwum i muzeum archidiecezji łódzkiej.

Tematykę archiwalną poruszył ks. dr Marian Brudzisz CSSR (Polska Misja Katolicka we Francji), podejmując temat: *Co wniesie do wiedzy historycznej zawartość Archiwum Polskiej Misji Katolickiej we Francji?* Prelegent, wieloletni archiwista w wielu polskich parafiach we Francji, przedstawił Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w La Ferté koło Paryża. Archiwum to było przez wiele lat zamknięte. Dopiero od kilku lat ks. M. Brudzisz porządkuje zasób i opracowuje inwentarz archiwalny, który ma być ukończony w 2014 roku. Dopiero po opracowaniu inwentarza archiwalnego zostanie otwarte dla kwerendzystów. Zasób archiwum składa się z trzydziestu sześciu zespołów, niektórych szczątkowych. Największym zespołem są archiwalia Polskiej Misji Katolickiej, które obejmują wiele zagadnień (władze misji, podział administracyjny, relacje z hierarchią kościelną, duszpasterze, akta osobowe, ośrodki duszpasterskie, biuletyny parafialne, duszpasterstwo obozów internowania dla Polaków i kompanii wartowniczych z okresu II wojny światowej, akcje dobroczynne w latach 1939-1945 dla imigrantów polskich we Francji, organizacje społeczne, np. Polski Związek Inwalidów we Francji, Zjednoczenie Polskiego Uchodźstwa we Francji, Związek Harcerstwa Polskiego, listy Francuzów do Prymasa Polski w czasie stanu wojennego, kierowane do rektora PMK).

Kolejny referat: *Pierwsze polskie czasopismo teologiczne o charakterze naukowym „Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy” 1833-1840*, wygłosił ks. dr Sławomir Zych z Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL. Wspomniane pismo powstało w Przemyślu, stolicy diecezji dwóch obrządków katolickich: łańcuckiego i wschodniego. Twórcą pisma był biskup przemyski obrządku łańcuckiego, Michał Tomasz Korczyński (1834-1839). Kwartalnik „Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy” był pismem teologicznym o charakterze naukowym. Na jego łamach ukazywały się artykuły z dogmatyki, teologii moralnej i pastoralnej, edycje dokumentów kościelnych ze zbiorów kapituły i katedry przemyskiej (uposaże-

nie kapituły, biskupstwa, dokumenty fundacyjne, dzieje większych parafii). Wydawanie pisma zawieszono w 1840 roku, po śmierci bp. M. Korczyńskiego.

Ostatnie wystąpienie na konferencji: *Polonijna prasa w służbie wychodźstwa polskiego w okresie międzywojennym na przykładzie Francji*, wygłosił ks. dr Józef Szymański (Włocławek). Autor przedstawił zwięźle problem emigracji zarobkowej Polaków we Francji w okresie międzywojennym (przyczyny, zasięg, liczebność). Wskazał również na dobrą samoorganizację większych skupisk polonijnych oraz rolę Kościoła katolickiego w życiu emigrantów. Ważną funkcję wśród Polonii we Francji odgrywało czasopiśmiennictwo. W latach 1918-1940 wychodziło we Francji około 180 tytułów prasy polskiej wydawanej przez emigrantów. Pisma te miały duży wpływ na robotników: umacniały ich polskość, więź z Kościołem katolickim oraz wskazywały na najważniejsze problemy ojczyzny.

GABRIELA ŁĄCKA¹

BEZPIECZEŃSTWO W BIBLIOTECIE I **Konferencja na Wydziale Zamiejscowym w Chorzowie** **Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu** (Chorzów, 31 stycznia 2014 roku)

Bezpieczeństwo w Bibliotece I było tematem ogólnopolskiej konferencji, która odbyła się 31 stycznia 2014 roku na Wydziale Zamiejscowym w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

Imprezę organizowały biblioteki Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu oraz Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach. Spotkanie to odbyło się w ramach XXIX Forum Bibliotekarzy. Honorowy patronat nad konferencją objęła Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych przy zarządzie Okręgu Górnośląskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach.

Opracowany program, jak też wystąpienia prelegentów miały przybliżyć uczestnikom spotkania zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa i zagrożeń w bibliotekach, a także kształtowania się świadomości wpływu na własne bezpieczeństwo. Tematyka wystąpień w zamierzeniu stanowiła inspirację do podjęcia trudnego tematu bezpieczeństwa w bibliotekach, który otwiera cykl spotkań integrujących środowisko bibliotekarzy praktyków z teoretykami – specjalistami z innych dziedzin nauki i wiedzy.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

W konferencji uczestniczyli bibliotekarze szkół wyższych, bibliotek publicznych, szkolnych, pedagogicznych, a także pracownicy naukowcy i studenci Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Uroczystego otwarcia konferencji i powitania zgromadzonych uczestników z ramienia władz uczelni dokonał prodziekan Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu (WSB), prof. dr hab. Krzysztof Krysiel. Wyraził on uznanie dla organizatorów i zaproszonych gości za podjęcie trudnego tematu bezpieczeństwa w działalności bibliotecznej. Dziękując uczestnikom za liczne przybycie, dyrektor Biblioteki WSB, Bogumiła Urban, poinformowała zgromadzonych o tym, że konferencja ta otwiera cykl spotkań poświęconych bezpieczeństwu ludzi, zasobów i danych w bibliotekach. Jednocześnie zaprosiła wszystkich uczestników spotkania na następną sesję z tej serii, która odbędzie się jesienią 2014 roku w Wyższej Szkole Bankowości i Finansów w Katowicach. Podkreśliła również, że pomysłodawczynią i współorganizatorem obecnej konferencji jest Magdalena Palubska – kierownik Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów Katowicach.

Program spotkania obejmował zagadnienia, które ujęto w dwóch blokach tematycznych. Moderatorem obu sesji był prof. dr hab. Wiesław Babik z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który przed każdym wystąpieniem przybliżył zgromadzonym sylwetki poszczególnych prelegentów biorących udział w konferencji.

Pierwszym z zaproszonych wykładowców był prof. dr hab. Leszek F. Korzeniowski. W swoim wystąpieniu *Wprowadzenie do tematyki bezpieczeństwa* podjął temat symboliki zagrożeń, jakie towarzyszyły człowiekowi od samego początku jego istnienia. Symbolika ta zdaniem prelegenta jest obecna w literaturze i sztuce, a rolą biblioteki we współczesnym świecie powinno być pielęgnowanie tych symboli i udostępnianie jej czytelnikom. Profesor zapoznał uczestników z pojęciem securitologii, będącej od 2011 roku nową dyscypliną naukową, która wskazuje perspektywę niwelowania zagrożeń dla istnienia, rozwoju oraz normalnego funkcjonowania człowieka i organizacji społecznych. Obowiązkiem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelowi. Po raz pierwszy prawo do bezpieczeństwa zapewniła *Deklaracja praw człowieka i obywatela* z 1789 roku, która

jasno określała, że „celem wszelkiego zrzeszenia politycznego jest utrzymanie przyrodzonych i niezbywalnych praw człowieka. Prawa te to wolność, własność, bezpieczeństwo i opór przeciw uciskom”. Na Śląsku zagadnieniem zapewnienia bezpieczeństwa zajął się Józef Żółtaszka, komendant Policji Województwa Śląskiego (1928-1939), który opracował zasady bezpieczeństwa przy zastosowaniu metody „pól niebezpiecznych”. Według prof. Korzeniowskiego w bibliotekach istnieje pewien wachlarz zagrożeń, które pracownik powinien umieć przewidywać. Najważniejszym warunkiem poprawy stanu bezpieczeństwa jest edukacja polegająca na podnoszeniu świadomości zagrożeń, a także umiejętności racjonalnego podejmowania decyzji prowadzących do bezpiecznego życia i bezpiecznej działalności gospodarczej.

Zagadnienie *Bezpieczeństwa finansowego klienta indywidualnego* starała się zreferować słuchaczom prof. Mirosława Capiga z Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach. Prelegentka skoncentrowała się na wybranych aspektach bezpieczeństwa finansowego w związku ze światowym kryzysem gospodarczym. Zdaniem prelegentki „państwo jest odpowiedzialne i zainteresowane w tworzeniu sieci bezpieczeństwa finansowego”. Podkreślała, że w skład owej sieci wchodzi m.in.: instytucje nadzorcze, banki centralne, Ministerstwo Finansów, izby gospodarcze, systemy bezpieczeństwa, ochrona klienta rynku finansowego, dyscyplina rynkowa, systemy kontroli, audyt zewnętrzny. Sieć bezpieczeństwa finansowego tworzy zespół rozwiązań instytucjonalnych i regulacji prawnych mających na celu ochronę systemu finansowego przed destabilizacją, a w przypadku jej wystąpienia – usuwanie jej skutków. Ochroną dla klienta indywidualnego na rynku finansowym jest Komisja Nadzoru Finansowego (KNF). Autorka wymieniła zadania komisji, do których należy: podejmowanie działań zmierzających do prawidłowego funkcjonowania rozwoju rynku finansowego, kontrolowanie konstruowania umów oraz rozstrzyganie sporów wynikających z umów między podmiotami podlegającymi nadzorowi komisji a odbiorcami usług świadczonych przez te podmioty. Podsumowując swój wykład, prof. Mirosława Capiga podała dane statystyczne dotyczące liczby skarg, jakie wpłynęły do KNF. Wynika z nich, że najwięcej skarg napływa na banki komercyjne. Skargi te dotyczą w większości kredytów, obsługi

rachunków bankowych i obsługi klienta. Banki zaś spółdzielcze, jako banki niszowe, mniejsze, oparte w pełni na kapitale krajowym, są dla klienta indywidualnego bezpieczniejsze.

Kolejny prelegent, Adam Mamot z Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach, w swoim referacie: *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa osobistego – kształtowanie wpływu na własne bezpieczeństwo*, mówiąc o bezpieczeństwie, zacytował słowa Lucie Dupuis, wykładającej nauki policyjne na Uniwersytecie w Montrealu i specjalistki w dziedzinie bezpieczeństwa kobiet, która pisała w swojej książce pt. *Bezpieczeństwo osobiste*: „My kobiety czujemy się pewniej w ciągu dnia z tego prostego powodu, że jest widno, dzięki czemu możemy lepiej kontrolować to, co się wokół nas dzieje”². Kontynuując wątek bezpieczeństwa kobiet, prelegent stwierdził, że pomimo wielu niebezpieczeństw, jakie zagrażają kobietom, starają się one poprawić swoją sytuację i wyjść z grona osób bezbronnych, najbardziej narażonych na ryzyko stania się kolejną ofiarą. Według Adama Mamota brak jest jednoznacznej definicji bezpieczeństwa. Można jednak stwierdzić, że w ramach poruszanego zagadnienia bezpieczeństwo zajmuje się ochroną człowieka i ukierunkowane jest w szczególności na zagwarantowanie jego poczucia spokoju i stabilizacji.

Druga część obrad rozpoczęła się od wystąpienia Mieczysława Tadeusza Koczkowskiego, prezesa Zarządu Krajowego Stowarzyszenia Ochrony Informacji Niejawnych (KSOIN) oraz Stowarzyszenia Wspierania Bezpieczeństwa Narodowego (SWBN). W referacie *Krajowe Stowarzyszenie Ochrony Informacji Niejawnych* przedstawił główne cele i założenia stowarzyszenia, do których należy popularyzacja wiedzy na temat szeroko pojętej ochrony informacji niejawnych, jak również podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pionu ochrony. Oprócz tego ważnym elementem działania stowarzyszenia jest opracowanie materiałów szkoleniowych dotyczących ochrony informacji i danych osobowych. Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi, partnerami medialnymi oraz uczelniami materiały te mogą być szeroko rozpowszechnione wśród podmiotów (w tym bibliotek). Autor wprowadził w tematykę bez-

² L. Dupuis, *Bezpieczeństwo osobiste, poradnik nie tylko dla kobiet*, Warszawa 2006, s. 45.

pieczeństwa narodowego, odwołując się do ustaw o ochronie informacji niejawnych, aktów wykonawczych i innych uregulowań ustawowych, a także omówił znaczenie tych ustaw dla bezpieczeństwa państwa. Prelegent zwrócił uwagę na fakt, że 22 stycznia 2014 roku stowarzyszenie to obchodziło piętnastolecie uchwały o ochronie informacji niejawnych. Zatwierdzenie tej uchwały było warunkiem przystąpienia Polski do struktur NATO.

Prof. dr hab. Jadwiga Stawnicka z Uniwersytetu Śląskiego w wystąpieniu *Współczesne determinanty bezpieczeństwa. Wybrane zagadnienia* przybliżyła uczestnikom sesji zainteresowania naukowe, które koncentrują się wokół problematyki komunikacji w sytuacjach kryzysowych oraz obejmują obszar badawczy pracy policji, a także funkcjonowanie środowiska więziennego. Prelegentka zwróciła uwagę na problem debat społecznych, które stają się wartością nadrzędną w promowaniu bezpieczeństwa. Debaty społeczne przeprowadzone w różnych dzielnicach Katowic cieszą się ogromnym zainteresowaniem i w pełni odzwierciedlają tezę, że problemów nie rozwiąże się, jeśli się je przemilczy. Prof. Stawnicka zaproponowała zorganizowanie debat w środowisku bibliotecznym, dotyczących bezpieczeństwa widzianego oczami pracowników i użytkowników bibliotek. W swoich książkach: *Bezpieczeństwo uczestników interakcji – kiedy słowo jest bronią* (Dąbrowa Górnicza 2012) oraz *Modele komunikacji w sytuacjach kryzysowych* (Dąbrowa Górnicza 2012), poruszyła zagadnienia dotyczące komunikacji językowej w środowisku pracy, które mogą być pomocne dla różnych typów bibliotek.

Bezpieczeństwo danych i systemów teleinformatycznych – to temat wystąpienia Andrzeja Koziary – kierownika Departamentu Informatycznego Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINiBA) w Katowicach. Autor referatu skupił się na przybliżeniu uczestnikom konferencji problematyki bezpieczeństwa w bibliotece, która znacząco wpływa na jakość świadczonych usług biblioteczno-informacyjnych. Osiągnięcie takiego poziomu bezpieczeństwa możliwe jest poprzez znajomość wybranych rodzajów aktów prawnych i normatywnych: ustaw, rozporządzeń, dyrektyw unijnych, wybranych norm informatycznych, organizacyjnych oraz raportów technicznych Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej i Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej. Dla za-

interesowanych pogłębieniem tematu w zakresie przedstawianego referatu prelegent zaproponował zapoznanie się z pracą A. Białasa *Bezpieczeństwo informacji i usług w nowoczesnej instytucji i firmie* (Warszawa 2007).

Obrady konferencyjne zakończyło wystąpienie Sylwii Błaszczuk z Biblioteki Śląskiej w Katowicach pt. *Zagrożenia zbiorów w bibliotece i profilaktyka ich ochrony*. Zdaniem prelegentki ochrona zbiorów bibliotecznych, w myśl Ustawy o bibliotekach z 27 czerwca 1997 roku, należy do podstawowych zadań bibliotek. Celem prac podejmowanych w zakresie ochrony i konserwacji jest zachowanie zbiorów bibliotek w niezmiennym stanie, jak również poprawa warunków utrzymania obiektów i kolekcji, będących w złym stanie lub ulegających szybko postępującemu procesowi naturalnego starzenia. Troska o bezpieczeństwo księgozbiorów skutkuje lepszymi warunkami pracy, a także podniesieniem komfortu korzystania ze zbiorów. Prelegentka omówiła źródła zagrożeń zbiorów bibliotecznych, na które mają wpływ: warunki przechowywania zbiorów (środowisko), sposób korzystania ze zbiorów, naturalne zużycie, katastrofy naturalne i powodowane przez człowieka. Omówiła również działania profilaktyczne mające na celu zabezpieczenie i ochronę zbiorów.

Na zakończenie sesji w ramach podsumowania wystąpień Bogumiła Urban nawiązała do zmieniającej się roli bibliotek na przestrzeni wieków. Zróżnicowanie to widać w charakterze przeznaczenia tych placówek: od biblioteki zajmującej się gromadzeniem, opracowaniem i ochroną zbiorów do biblioteki otwartej, z wolnym dostępem do zbiorów. Otwarty charakter dzisiejszych nowoczesnych księżnic najpełniej wyraża ich architektura. Swobodny dostęp do zbiorów i otwarcie się na ludzi wymaga zastosowania różnych zabezpieczeń, aby zagwarantować ich bezpieczeństwo. Dyrektor WSB wyraziła również nadzieję, że kolejna konferencja dotycząca tematyki bezpieczeństwa w bibliotekach, planowana jesienią tego roku, na pewno spotka się z dużym zainteresowaniem i liczną obecnością bibliotekarzy różnych środowisk oraz innych zainteresowanych.

JADWIGA WITKOWSKA¹

XXXI TYDZIEŃ KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ W TRZCIANCE

(Trzcianka, 23 lutego – 2 marca 2014 roku)

Nie bójmy się świętości – pod takim hasłem, zaczerpniętym z bogatego przesłania bł. Jana Pawła II, w dniach od 23 lutego do 2 marca 2014 roku odbył się w Trzciance XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej. Na niespełna dwa miesiące przed kanonizacją Papieża Polaka kilka punktów programu nawiązywało do tej wielkiej postaci.

W sobotę wieczorem oraz w pierwszą niedzielę rozpoczynającą TKCh w obydwu trzcianeckich parafiach homilie inauguracyjne poświęcone przesłaniu Jana Pawła II wygłosił na Mszach Świętych ks. Przemysław Węgrzyn, redaktor naczelny „Przewodnika Katolickiego”. Uczniowie Publicznego Gimnazjum Katolickiego wykonali program słowno-muzyczny pt. *To, co we mnie niezniszczalne trwa. Rzecz o Janie Pawle II* w reżyserii nauczycielki Krystyny Kadow. Zespołowi aktorów towarzyszył chór szkolny pod dyrekcją Bartosza Śliwińskiego.

W Trzcianeckim Domu Kultury zaprezentowano wystawę portretów Ojca Świętego namalowanych przez Karolinę Szyman-Piórkowską na podstawie fotografii Grzegorza Gałązki. Z uwagi na nieobecność malarki na wernisażu obrazy zaprezentowała dr hab. Elżbieta Wasyłyk z Trzcianki, prof. Akademii Sztuki w Szczecinie. Postać Karoliny Szyman-Piórkowskiej i historię cyklu portretów *Jan*

¹ Biblioteka Parafialna w Trzciance.

Paweł II przedstawił Eugeniusz Kurasiński, dyrektor Centrum Kultury w Śmiglu, który jest dysponentem całego zbioru. Eugeniusz Kurasiński i towarzysząca mu Danuta Hampel – kierownik Biblioteki Publicznej w Śmiglu (matka znanego żuźłowca Jarosława Hampła), zapoznali się z działalnością Biblioteki Publicznej oraz Biblioteki Parafialnej w Trzciance, a także z organizacją Tygodni Kultury Chrześcijańskiej.

W Muzeum Ziemi Nadnoteckiej otwarto wystawę pt. *Pielgrzym pokoju*, przedstawiającą zbiór kopert pierwszego dnia obiegu (FDC) z całego świata, zebrany w czasie pontyfikatu Jana Pawła II. Na wystawie zaprezentowano większość z kompletnego zbioru stanowiącego kolekcję ks. Bernarda Duszyńskiego SDB. Wystawę poszerzono o misyjne eksponaty z różnych stron świata. Stroje mongolskie, japońskie i tureckie pochodziły z Muzeum Salezjańskiego w Warszawie. Całą wystawę przygotowały wspólnie: Muzeum Okręgowe w Pile, Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej oraz Salezjańska Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Pile. W Trzciance ekspozycję poszerzono o fotografie papieża Jana Pawła II z mieszkańcami naszego miasta, opatrzone wspólnym tytułem: *Osobiste spotkanie z Janem Pawłem II*. Przy okazji w Muzeum Ziemi Nadnoteckiej powstała kolekcja zdjęć, które będą stanowić dla przyszłych pokoleń świadectwo żywego kontaktu mieszkańców Trzcianki z naszym wielkim Rodakiem. Komisarzem wystawy był ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB – kierownik Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej, który przed wernisażem wygłosił referat *Żołnierze wyklęci*, wpisujący się w program Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Ks. J. Wąsowicz SDB przywołał sylwetki żołnierzy Armii Krajowej skrytobójczo mordowanych przez komunistów. Całość uświetnił program muzyczny *Spoza nas* w wykonaniu Aleksandry Juckiewicz z Trzcianki (śpiew) i Macieja Wilczyńskiego (fortepian).

W drugiej trzcianieckiej parafii, w kościele pw. Matki Bożej Saletyńskiej Teatr Poezji Lotka z Młodzieżowego Domu Kultury przedstawił spektakl *Tryptyk rzymski* Jana Pawła II w reżyserii Włodzimierza Ignasińskiego.

W kościele pw. św. Jana Chrzciciela odbył się koncert zespołu Per Aspera ad Astra, zatytułowany *Norwid w świecie Niemena*. Koncert ten stanowił pokłosie trwających w Trzciance Dni Niemena, zorga-

nizowanych przez Bogdana Ratajczaka z Trzcianki w dziesiątą rocznicę śmierci tego wielkiego polskiego artysty.

W Bibliotece Publicznej Sławomir Łapawa z Dębego koło Czarnkowa zaprezentował galerię zdjęć i opowiadał o swoich rowerowych wyprawach z przyjaciółmi do Watykanu w 2002 roku, do grobu Jana Pawła II w 2010 roku, do Medjugorie w 2011 roku, jak również śladami św. Pawła do Grecji w 2012 roku, a także do znanych europejskich sanktuariów w Altötting, La Salette, Lourdes, Santiago de Compostela oraz do Fatimy w 2013 roku. Oprócz ciekawych fotografii można było także przeglądać książki ze zbiorów Biblioteki Parafialnej, poświęcone Watykanowi i europejskim sanktuariom.

W Młodzieżowym Domu Kultury uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych wykonali pod kierunkiem nauczycielki Małgorzaty Szadkowskiej spektakl *Duchowni w Powstaniu Warszawskim*. Autorką oprawy muzycznej spektaklu była Małgorzata Bratek z zespołem Fabryka Muzyki i Snu z Młodzieżowego Domu Kultury. Spotkanie wzbogaciła obecność ostatniego żyjącego w Trzciance żołnierza AK, pana Edmunda Kasztelana.

Niewątpliwą atrakcją tygodnia była prezentacja *Bitwy pod Grunwaldem* w hali sportowej Szkoły Podstawowej nr 2. Ten największy na świecie haftowany obraz jest wierną kopią w skali 1:1 słynnego dzieła Jana Matejki. Wykonało go trzydzieści pięć osób z Działoszyńska koło Częstochowy i okolic. Są oni członkami Fundacji Wspierania Kultury, Sztuki i Tradycji Rękodzieła Artystycznego imienia św. Królowej Jadwigi, która to fundacja jest właścicielem obrazu. O wielkości zadania, jakiego podjęli się twórcy, świadczą podstawowe informacje: prawie 8 mln krzyżyków, 150 km nici w 220 kolorach i dwa lata mozolnej pracy całego zespołu. Obraz wraz ze wszystkimi elementami konstrukcji stalowej znalazł się w Trzciance dzięki życzliwości p. Mariusza Szarka – właściciela firmy transportowej Al-Trans. Został przywieziony z Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku, gdzie z uwagi na brak odpowiedniego pomieszczenia pokazywany jest turystom pod dużym namiotem tylko w porze letniej. Wernisaż odbył się 27 lutego 2014 roku i w jego programie znalazło się wystąpienie Piotra Wawrzyniaka – nauczyciela historii w Szkole Podstawowej nr 2, który przedstawił przebieg bitwy pod Grunwaldem. Postać i twórczość malarską Jana Matejki zaprezentowała dr hab.

Elżbieta Wasyłyk. Goście wernisażu: Adam Panek – prezes Fundacji Wspierania Kultury, Sztuki i Tradycji Rękodzieła Artystycznego, oraz jego matka – Janina Panek, członek Rady Programowej Fundacji, opowiadali o idei powstania obrazu i przebiegu prac. Przez cały czas prezentacji tego dzieła dyżury na wystawie zorganizowało Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzcieńskiej. Zwiedzający mogli wysłuchać nagranej przez Janinę Panek informacji o bitwie pod Grunwaldem, o Janie Matejce i jego obrazie, a także o historii powstania tego największego na świecie obrazu haftowanego. Można było zapoznać się również z wystawą książek na temat bitwy pod Grunwaldem i twórczości Jana Matejki. Książki pochodziły ze zbiorów Biblioteki Parafialnej, Biblioteki Publicznej w Trzcieńcu oraz Biblioteki Szkoły Podstawowej w Białej. Wystawę zwiedziło ponad 2 tys. osób (tj. ponad 10 proc. mieszkańców miasta), w tym duża liczba dzieci i młodzieży z różnych szkół Trzcieńki i okolic.

Na zakończenie Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej ks. bp Krzysztof Zadarko odprawił Mszę Świętą z udziałem chóru Pasjonata pod dyrekcją Bartosza Śliwińskiego, na której wręczył państwu Wiesławie i Januszowi Dudkom, właścicielom piekarni „Rogalik”, wyróżnienie „Człowiek Wiary, Człowiek Czynu” za rok 2013. Wyróżnienie to od kilku lat przyznawane jest osobom, które kierując się zasadami wiary i chrześcijańskimi wartościami, w szczególny sposób są aktywne w różnych dziedzinach życia społecznego na terenie miasta i gminy. Po spotkaniu z organizatorami TKCh ksiądz biskup zapoznał się z wystawą prac artystycznych zgłoszonych na doroczny konkurs, a także spotkał się z ich twórcami. Na tegoroczny Konkurs Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych zgłoszono prawie 240 prac.

Jak co roku organizatorem Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej była Biblioteka Parafialna przy parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Trzcieńcu.

EWA OLSZOWY¹

BIBLIOTEKARZE W SŁUŻBIE CZŁOWIEKA I KSIĄŻKI

**Konferencja zorganizowana przez Bibliotekę
Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego, Bibliotekę Śląską
w Katowicach, Federację Bibliotek Kościelnych FIDES
oraz Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich w ramach XXXI Forum
Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich w Katowicach
(Katowice, 17 maja 2014 roku)**

„Rozwinęło się w Kościele polskim duszpasterstwo specjalistyczne i zawodowe. Niejeden człowiek umocnił się dzięki temu w wierze oraz odnalazł środowisko, które żyje naprawdę wiarą; niejeden mógł dzięki temu włączyć się w jakieś wspólne myślenie i działanie w duchu chrześcijańskim, to znaczy w myślenie i działanie przeniknięte wiarą i modlitwą”². Przykładem tego rodzaju środowiska ludzi świeckich, zrzeszonych ze względu na wykonywany zawód, jest Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej, które w bieżącym roku obchodzi piętnastolecie swojego istnienia. Z tej okazji 17 maja 2014 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

² Jan Paweł II, *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do przedstawicieli laikatu* (Olsztyn, 6 czerwca 1991 roku), w: tenże, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa, cz. 1: Polska*, Kraków 2008, s. 519.

Śląskiego w Katowicach odbyła się konferencja: *Bibliotekarze w służbie człowieka i książki*. Spotkanie zostało zorganizowane przez Bibliotekę Teologiczną UŚ, Bibliotekę Śląską w Katowicach, Federację Bibliotek Kościelnych FIDES oraz Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w ramach XXXI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych SBP w Katowicach.

Uczestników powitała Bogumiła Warząchowska (Biblioteka Teologiczna), a spotkanie otworzył ks. dr hab. Antoni Bartoszek, dziekan Wydziału Teologicznego UŚ, który podkreślił, że biblioteka jest dla uczelni miejscem kluczowym. Jako kolejna głos zabrała Małgorzata Waga (Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach). Nawiązując do tytułu konferencji, przypomniała, że służba człowiekowi i książce pełniona przez bibliotekarzy trwa od zarania dziejów, jednak podlega przeobrażeniom, ponieważ zmienił się użytkownik oraz możliwości technologiczne i architektoniczne księżnic, czego przykładem jest nowoczesny budynek CINIbA, do zwiedzenia którego zostali zaproszeni wszyscy przybyli goście.

Następnie rozpoczęły się obrady moderowane przez Bożenę Szczykałę (Biblioteka Śląska), koordynatora Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej.

Pierwsze wystąpienie, zatytułowane *Zjawisko pielgrzymek na Śląsku w ujęciu historycznym i pastoralnym*, wygłosił ks. Jan Górecki (Wydział Teologiczny UŚ). Prelegent przybliżył zgromadzonym historię miejsc kultu, do których od wieków pielgrzymują Ślązacy, takich jak Piekary Śląskie, Jasna Góra, Góra św. Anny, Wambierzyce, Kalwaria Zebrzydowska. Wskazał motywacje pielgrzymowania, towarzyszące im przeżycia oraz ich życiowe owoce. Podkreślił również zmiany towarzyszące temu zjawisku, a wśród nich fakt, że obchody kalwaryjskie były w przeszłości prowadzone przez księży zakonnych, dzięki czemu pątnik miał możliwości spotkania się z duchowością zakonną, obecnie zaś działania takie podejmuje jedynie księża diecezjalni. Podsumowując, stwierdził, że zjawisko pielgrzymek jest bardzo potrzebne, gdyż człowiek jest pielgrzymem zdążającym do domu Ojca, w filozofii nadziei Gabriela Marcela zwanym *homo viator*.

Następnie duszpasterz bibliotekarzy archidiecezji katowickiej, ks. Henryk Olszar (Wydział Teologiczny UŚ), omówił temat: *Współczesne duszpasterstwo specjalistyczne w archidiecezji katowickiej*.

Wykazał, że na jej terenie działa duszpasterstwo służby liturgicznej, stanowe i specjalistyczne, a mieszkańcy należą do dziewiętnastu katolickich ruchów i wspólnot modlitewnych oraz biorą udział w osiemnastu stowarzyszeniach religijnych. Ks. H. Olszar przypominał okoliczności powołania i historię działalności duszpasterstwa bibliotekarzy w jego piętnastoletniej historii funkcjonowania. Wspólnota bibliotekarzy, obejmująca pracowników bibliotek akademickich, publicznych, pedagogicznych i szkolnych, organizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia, takie jak spotkania opłatkowe, pielgrzymki na Jasną Górę oraz do miejsc związanych z patronem bibliotekarzy św. Wawrzyńcem, udział w drodze krzyżowej w Wielkim Poście i zwiedzanie bibliotek. Podejmowane działania sprzyjają konsolidacji środowiska bibliotekarskiego i doskonaleniu pracy.

Z kolei Leonard Ogierman (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ w Katowicach) podjął temat: *Ochrona kościelnych dóbr kultury. Renowacja i konserwacja na przykładzie wybranych księgozbiorów*. Na wstępie przypominał, że kolekcje starodruków w Polsce są w większości pochodzenia kościelnego, a zasoby bibliotek kościelnych i klasztornych należą do najstarszych i najbogatszych. Zainteresowanie nimi uwidoczniło się po 1950 roku, kiedy założono Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych oraz rozpoczęto wydawanie czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. W piśmiennictwie naukowym najczęściej podejmowane jest zagadnienie zasobów klasztornych. Na przykładzie Biblioteki Ojców Paulinów na Skałce w Krakowie prelegent przedstawił zakres prac renowacyjnych i konserwatorskich w zespole muzealno-bibliotecznym. Podkreślił, że jest to jedyna biblioteka klasztorna w Polsce zrekonstruowana całkowicie wedle wzorca barokowego. Dzięki bogatej dokumentacji fotograficznej zaprezentował obiekty poddane konserwacji, w tym najstarszy skałeczny inkunabuł *Rationale divinorum officiorum* autorstwa biskupa Wilhelma Duranta (ok. 1464 roku) oraz *Atlas świata* wydany w amsterdamskiej oficynie Gerarda Mercatora w 1592 roku.

Tematykę zbiorów kościelnych kontynuowała Weronika Pawłowicz (Biblioteka Śląska w Katowicach). W wystąpieniu zatytułowanym *Dziedzictwo kulturowe Kościoła w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej* referentka omówiła powstanie i rozwój biblioteki oraz scharakteryzowała jej ponad dziewięćdziesięciotysięczny zasób. Kolejno

skupiła się na przedstawieniu wydawnictw, w których poruszono sprawy religii i Kościoła. Licząca ponad 7 tys. kolekcja obejmuje dokumenty różnego rodzaju: rozmaite wydania Biblii, księgi liturgiczne, w tym mszały, brewiarze, modlitewniki. Jednym z najbardziej interesujących przykładów tej ostatniej grupy jest XV-wieczny modlitewnik księżnej Elżbiety Lukrecji. Licznie reprezentowane są katechizmy, które – jak zaznaczyła W. Pawłowicz – pochodzą z różnych bibliotek uczestniczących w tworzeniu Śląskiej Biblioteki Cyfrowej, dzięki czemu możliwe jest porównanie katechizmów powstałych na różnych terenach. Bogatym źródłem informacji są ponadto czasopisma i kalendarze, jak również prace z zakresu historii Kościoła, w tym historii Kościoła na Śląsku, oraz bardzo cenne wydawnictwa pamiątkowe dokumentujące jubileusze kościelne. Dodatkowo wśród umieszczanych w bibliotece zasobów znajdują się dokumenty dotyczące innych wyznań chrześcijańskich, przez co upowszechniane jest dziedzictwo kulturowe różnych Kościołów.

W końcowej części spotkania zaprezentowano publikację *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki*, opracowaną przez Jana Malickiego, ks. H. Olszara i B. Warząchowską. W promocji publikacji wzięli udział: ks. H. Olszar, B. Warząchowska oraz ks. Maciej Kwiecień (duszpasterz bibliotekarzy archidiecezji gdańskiej). Uczestnikom konferencji przybliżono okazję powstania książki, jakim było piętnastolecie powołania przez arcybiskupa katowickiego Damiana Zimonia Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej. Przedstawiono zgromadzony w niej materiał, na który składają się dokumenty oraz opracowania dotyczące duszpasterstwa bibliotekarzy. Na zakończenie konferencji każda z osób w niej uczestniczących otrzymała pamiątkowy egzemplarz wydawnictwa.

Po prezentacji oraz poczęstunku uczestnicy spotkania mieli możliwość zwiedzenia Centrum Informacji Naukowej i Bibliotekę Akademicką oraz uczestniczenia w tzw. Nocy Muzeów.

Konferencja, która zgromadziła gości nie tylko z regionu, ale i całego kraju, stanowiła przykład znaczącej aktywności oraz integracji środowiska bibliotekarzy oraz dowód na to, że stanowią oni silną grupę społeczno-zawodową, a organizowane spotkania mają wieloraki charakter, również naukowy.

Z ŻYCIA FEDERACJI

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych
Nr 2 (39) 2014, s. 249-252
ISSN 1426-3777

Ks. TOMASZ GARWOLIŃSKI¹

PROTOKÓŁ Z POSIEDZENIA ZARZĄDU FEDERACJI BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH FIDES (Warszawa, 13-14 lutego 2014 roku)

Zarząd Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES spotkał się w dniach 13-14 lutego 2014 roku w klasztorze Braci Mniejszych Kapucynów w Warszawie na zaproszenie poprzedniego skarbnika federacji – o. Grzegorza Filipiuka OFMCap.

W posiedzeniu zarządu wzięli udział: ks. Jerzy Witczak – przewodniczący, Bogumiła Warząchowska – zastępca przewodniczącego, ks. Wacław Umiński CM – skarbnik, ks. Tomasz Garwoliński – sekretarz, ks. Andrzej Jakóbczak – członek zarządu, oraz w części obrad o. Grzegorz Filipiuk OFMCap.

1. Ks. Wacław Umiński odczytał protokół ze spotkania zarządu, które odbyło się podczas Walnego Zgromadzenia Federacji FIDES we Wrocławiu.

2. Zarząd naniósł kilkanaście poprawek do protokołu z Walnego Zgromadzenia Federacji FIDES. Powinien on odpowiadać zatwierdzonemu porządkowi obrad. Zaznaczono również, że należy opracować regulamin przeprowadzenia wyborów zarządu. O. Grzegorz Filipiuk podjął się przygotowania propozycji, która zostałaby zatwierdzona na walnym zgromadzeniu.

¹ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” i Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

3. O. Grzegorz Filipiuk omówił sprawę przekazania dokumentów skarbnika ks. Wacławowi Umińskiemu. O. Grzegorz Filipiuk nadal odbiera korespondencję, która przychodzi do siedziby Konferencji Episkopatu Polski. Ks. Wacław Umiński obiecał przekazanie dokumentów sekretarza ks. Tomaszowi Garwolińskiemu. Wskazano na konieczność scalenia archiwum federacji. W chwili obecnej jej część znajduje się w Krakowie, część we Wrocławiu, a część u ks. Krzysztofa Goneta.

4. Ks. Jerzy Witczak wspomniał o dokumentach, które złożył i w najbliższym czasie będzie składał w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego (sprawozdanie z wykonania zadań w roku 2013 i wnioski o dofinansowanie na nowy rok).

5. Następnie ksiądz przewodniczący poruszył sprawy członkowskie. Zarząd przyjął do wiadomości, że Biblioteka Międzyszakonna Wyższego Instytutu Katechetycznego w Krakowie złożyła rezygnację z członkostwa w Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Natomiast jednogłośnie przyjął do Federacji FIDES Bibliotekę Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej i jako członka zwyczajnego Agnieszkę Nowak. Postanowiono, że do przełożonych kilku bibliotek należy wysłać pisma ponaglające. Są to: Biblioteka Centrum „Nie lękajcie się” w Krakowie, Biblioteka Sióstr Miłosierdzia w Krakowie, Biblioteka Księży Marianów w Lublinie, Biblioteka WMSD w Lublinie, Biblioteka WSD w Radomiu, Biblioteka Instytutu im. bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu, Biblioteka Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie, Biblioteka Prywatnego Liceum i Gimnazjum Sióstr Nazaretanek w Warszawie oraz Biblioteka Klasztoru Franciszkanów w Niepokalanowie.

6. Zarząd podjął decyzję, aby roll-up promujący Federację Bibliotek Kościelnych FIDES był wykonany w formie solidnej kasety i rolki zwijającej. Powinien się on w przyszłości znajdować u przewodniczącego i może być wykorzystywany podczas walnych zgromadzeń, innych posiedzeń i wystąpień na temat federacji.

7. Bogumiła Warząchowska poruszyła sprawy „Fides. Biuletynu Bibliotek Kościelnych”. Zarząd zapoznał się z uwagami przesłanymi przez recenzentów do numeru 1/2014. Uwagi te zostaną dostarczone autorom przesłanych materiałów, aby dokonali stosownych poprawek. Dyskutowano również nad rolą korektorki i jej ingerencji w treść

artykułów. Zarząd oczekuje od niej poprawek dotyczących błędów językowych i stylistycznych. Po korekcie teksty powinny być przesłane autorom do akceptacji. Po każdym tekście znajdzie się streszczenie w języku angielskim. Na końcu zeszytu będą dołączone informacje dla autorów, a także strona promująca Stowarzyszenie Amerykańskich Bibliotek Teologicznych ATLA. Należy się starać, by numer nie przekraczał 200 stron druku. Do rady programowej naszego periodyku dołączają: ks. dr Stanisław Zimniak SDB (Istituto Storico Salesiano w Rzymie) i ks. dr Anton Babjak (Katolícka univerzita v Ružomberku). O. Grzegorz Filipiuk potwierdził gotowość wysyłania czasopisma.

8. Następnie zarząd zajął się sprawą XX Walnego Zgromadzenia, które zostanie zorganizowane przez Bibliotekę WSD w Tarnowie od 15 do 17 września 2014 roku. Ks. Andrzej Jakóbczak nawiązał kontakt z organizatorem, ks. Tomaszem Kudroniem – dyrektorem biblioteki. Na razie w programie znajdują się dwa wykłady: *Historia biblioteki i seminarium* oraz *Prezentacja systemu bibliotecznego PROLIB*, jak również zwiedzanie Muzeum Diecezjalnego i katedry w Tarnowie. Zarząd postanowił, aby podczas spotkań przeprowadzać szkolenia dotyczące zagadnień bibliotecznych. W najbliższym czasie mogłoby ono dotyczyć wprowadzenia w język haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej, potem profilaktyki i przechowywania zbiorów bibliotecznych itd. Najprawdopodobniej w walnym zgromadzeniu weźmie udział ks. Marek Rostkowski OMI – zastępca przewodniczącego Europejskiego Stowarzyszenia Bibliotek Teologicznych BETH, który mógłby wygłosić referat o tym stowarzyszeniu.

9. Ks. Jerzy Witczak poinformował o przygotowaniach do Walnego Zgromadzenia Bibliothèques Européennes de Théologie, które odbędzie się we Wrocławiu od 6 do 10 września 2014 roku. Wyślane będą także zaproszenia do dyrektorów bibliotek kościelnych w krajach Europy Wschodniej. Obrady będą się odbywały w sali senackiej Papieskiego Wydziału Teologicznego. Słowo do zgromadzonych skieruje ks. abp Józef Kupny, metropolita wrocławski. Wśród różnych wystąpień dwa będą przygotowane przez Federację FIDES, a będą dotyczyły bibliotek uczelni katolickich i wydziałów teologicznych oraz trzech wybranych czasopism, które poruszają tematykę bibliotek kościelnych. Przewodniczący wyśle zarządowi wstępny plan spotkania we Wrocławiu.

10. Ks. Wacław Umiński przedstawił stan finansów Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Szóstego grudnia 2013 roku, w momencie przekazania spraw finansowych w ręce nowego skarbnika, na koncie znajdowało się 28 456,19 zł, a w kasie 1 055,68 zł, czyli w sumie 29 511,87 zł. W chwili obecnej na pewno jest mniej, ponieważ ok. 10 tys. zł zapłacono za wykonanie ok. 1,5 tys. opisów związanych z umowami o dzieło w ramach projektów finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

11. Ksiądz przewodniczący poinformował o piśmie, jakie otrzymał od dyrektora Biblioteki Narodowej w sprawie przygotowania raportu o stanie bibliotek w Polsce. Ks. Jerzy Witczak wysłał wyniki ankiety BETH, która była przeprowadzona w 2011 roku. Pozostałe dane prześle w najbliższym czasie.

12. Ks. Jerzy Witczak poinformował o spotkaniu przedstawicieli bibliotek kościelnych dotyczącym stworzenia katalogu centralnego powiązanego z bazą NUKAT z zastosowaniem języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej. Do projektu weszło wstępnie dziewięć bibliotek. Potrzebna jest jednak zgoda prowincjała ojców dominikanów, aby o. Janusz Kaczmarek OP mógł się tym zająć. Biblioteki będą pokrywały koszty administrowania bazą. Natomiast katalog będzie umieszczony bezpłatnie na serwerze Federacji FIDES. Konsorcjum bibliotek wystąpi o członkostwo w NUKAT.

13. Ksiądz przewodniczący zdał sprawozdanie ze spotkania w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, poświęconego problematyce dostępu do informacji na temat zebranych w polskich instytucjach obiektów dziedzictwa kulturowego i wykorzystania tej informacji na potrzeby prowadzenia badań naukowych. Spotkanie odbyło się 15 listopada 2013 roku.

14. Bogumiła Warząchowska poinformowała o spotkaniach duszpasterstwa bibliotekarzy na Śląsku. W bieżącym roku (17 maja) planowana jest konferencja z okazji piętnastej rocznicy istnienia tego duszpasterstwa: *Bibliotekarze w służbie człowieka i książki*, prezentacja książki *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki* oraz pielgrzymka na Jasną Górę (18 maja).

Warszawa, 14 lutego 2014 roku

EDWIN KLESSA¹

WSPÓŁPRACA BIBLIOTEKI PARAFIALNEJ W TRZCIANCE Z BIBLIOTEKĄ WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO W KOSZALINIE

Przynależność obu bibliotek do Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES oraz fakt funkcjonowania w tej samej koszalińsko-kołobrzeskiej diecezji niewątpliwie sprzyjały nawiązaniu ściślejszej współpracy Biblioteki Parafialnej w Trzciance i Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu miesięcy współpraca ta przejawiała się w kilku dziedzinach.

Dzięki uprzejmości dyrektora, ks. dr. Tadeusza Ceynowy, przedstawiciele Biblioteki Parafialnej w Trzciance uzyskali dostęp do starych trzcianeckich ksiąg parafialnych, zdeponowanych w Archiwum Diecezjalnym w Koszalinie. Wykonane zostały zdjęcia stron tytułowych oraz wybranych ciekawszych stron, zawierających na przykład podpisy proboszczów z XVIII, XIX i początków XX wieku. Wykaz wszystkich ksiąg wraz z materiałem fotograficznym Biblioteka Parafialna zamieściła na swojej stronie internetowej.

Podczas sympozjum zorganizowanego 20 kwietnia 2013 roku przez Bibliotekę Parafialną z okazji trzydziestolecia jej powstania panie bibliotekarki Magdalena Florianowicz i Monika Zielonka przedstawiły referat: *Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie – jej historia i funkcjonowanie*. Uczestnicy sympozjum z pewnością po raz pierwszy mogli zdobyć szersze informacje na temat największej w naszej diecezji biblioteki kościelnej.

¹ Biblioteka Parafialna w Trzciance.

Biblioteka Parafialna w Trzcianie gromadzi i przekazuje na rzecz Biblioteki WSD w Koszalinie wszystkie publikacje wydane przez siebie oraz materiały wydawane przez parafię, m.in. dwumiesięcznik „La Salette. Posłaniec Matki Bożej Saletyńskiej” drukowany w Krakowie przez Zgromadzenie Księża Misjonarzy Saletynów, którzy również pracują w naszej parafii od 1945 roku. Od kilku lat dwumiesięcznik ten zawiera szesnastostronicową wkładkę parafialną. Biblioteka Parafialna gromadzi też i przekazuje kompletne roczniki cotygodniowych informatorów z obu trzcianeckich parafii oraz różne publikacje dotyczące Trzcianki, zwłaszcza te, które w pewnym stopniu dotyczą także działalności lokalnego Kościoła.

Panie Magdalena Florianowicz i Monika Zielonka z Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej w Koszalinie zainstalowały w komputerze naszej biblioteki program MAK 4.3b format MARC 21 oraz dokonały konwersji bazy z MARC BN na MARC 21. Przeprowadziły również instruktaż w zakresie opisywania woluminów w nowym programie. Korzystając z łamów „Fides. Biuletynu Bibliotek Kościelnych”, pragniemy złożyć podziękowanie pani Magdalenie i pani Monice za pomoc i zaangażowanie w tym przedsięwzięciu.

Wzajemne wizyty stanowią także okazję do wymiany dubletów między naszymi bibliotekami oraz do wypożyczeń międzybibliotecznych. Umożliwiają również wzajemne poznanie swoich zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, nieujętych w zamieszczonych w Internecie zbiorach.

Nawiązane kontakty i wzajemna pomoc są niewątpliwie pożyteczne dla obu stron. Biblioteka Parafialna korzysta z doświadczenia większej, profesjonalnie prowadzonej placówki, natomiast Biblioteka WSD w Koszalinie na bieżąco otrzymuje materiały z najdalszych zakątków diecezji, jakimi są trzcianeckie parafie.

SPIS TREŚCI

Artykuły i materiały

Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury Biblioteki kościelne w misji Kościoła (do Biskupów Diecezjalnych) . .	3
Zdzisław Gębołyś Biblioteka Arcybiskupia i Katedralna w Kolonii (Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln)	17
Ks. Tomasz Garwoliński Księgi liturgiczne z XV-XVIII wieku w zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie. Przyczynek do badań nad tradycją liturgiczną na Warmii	27
Dorota Rejman Promocja realizacji projektu: „Konserwacja, digitalizacja i udostępnianie kolekcji starych druków opatrzonych superekslibrisami ze zbiorów Bi- blioteki Diecezjalnej w Sandomierzu”	43
Bożena Smentek Kolekcje muzyczne w Bibliotece Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego	51
Elżbieta Słoń Książki religijno-teologiczne w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach a obecność tej samej literatury w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach. Analiza porównawcza	63
Agata Muc „Pielgrzym” – miesięcznik parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach	73
Eliza Lubojańska, Ewa Olszowy Szkolenia użytkowników w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach	89

Piotra Stelmaszczyk CSSJ	
Dwa lata użytkowania systemu PROLIB w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie	103
Ryszard Źmuda	
Bibliografia piśmiennictwa o polskich bibliotekach kościelnych za lata 2006-2010	111

Komunikaty

Edwin Klessa	
Syberia – śladami polskich zesłańców, obcych kultur i religii	185
Justyna Waluś	
Z wizytą w Bibliotece Brytyjskiej	192
Agata Muc, Bogumiła Warząchowska	
Współpraca Biblioteki Teologicznej w Katowicach z bibliotekami teologicznymi Słowacji. Wyjazd szkoleniowy w ramach programu Erasmus	199

Recenzje i omówienia

Renata Dulian	
<i>Habent omnia tempora sua. Prace dedykowane ks. prof. dr. hab. Januszowi Wyciśle</i> , pod red. Zdzisława Gogoli OFMConv, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II. Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013	207
Hanna Langer	
<i>Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki</i> , pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej, Biblioteka Śląska, Katowice 2014	211
Eliza Lubojańska	
„Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia”. Omówienie serii wydawniczej	216

Sprawozdania

Artur Hamryszczak

Sto tomów czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Dzieje, dorobek i perspektywy badawcze czasopism kościelnych. Sympozjum Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych z okazji wydania 100. tomu półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (Lublin, 9 grudnia 2013 roku) 227

Gabriela Łącka

Bezpieczeństwo w Bibliotece I. Konferencja na Wydziale Zamiejscowym w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu (Chorzów, 31 stycznia 2014 roku) 235

Jadwiga Witkowska

XXXI Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Trzciance (Trzcianka, 23 lutego – 2 marca 2014 roku) 241

Ewa Olszowy

Bibliotekarze w służbie człowieka i książki. Konferencja zorganizowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego, Bibliotekę Śląską w Katowicach, Federację Bibliotek Kościelnych FIDES oraz Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w ramach XXXI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych SBP w Katowicach (Katowice, 17 maja 2014 roku) 245

Z życia Federacji

Ks. Tomasz Garwoliński

Protokół z posiedzenia Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES (Warszawa, 13-14 lutego 2014 roku) 249

Edwin Klessa

Współpraca Biblioteki Parafialnej w Trzciance z Biblioteką Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie 253

TABLE OF CONTENTS

Articles and Materials

Pontifical Commission for the Cultural Patrimony of the Church Ecclesiastical Libraries and their Role in the Mission of the Church (to Diocesan Bishops)	3
Zdzisław Gębołyś The Archbishop and Cathedral Library in Cologne (Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek Köln)	17
Fr. Tomasz Garwoliński The Liturgical Books from 15th-18th Century in the Collections of the Library of the Warmia Metropolis' „Hosianum” Major Seminary in Olsztyn. A Contribution to Research Work on Liturgical Tradition in Warmia	27
Dorota Rejman Promotion of Project Realization: „Conservation, Digitization and Cir- culation of the Old Prints with Super Ex-libris from the Collection of the Diocesan Library in Sandomierz”	43
Bożena Smentek Musical Collection in the Library of the Faculty of Theology of the Opole University	51
Elżbieta Słoń The Religious-Theological Books in the Witold Gombrowicz Provincial Public Library in Kielce and the Presence of this Literature in the Library of Major Seminary in Kielce. A Comparative Analysis	63
Agata Muc „The Pilgrim” („Pielgrzym”): A Monthly of the Assumption of the Blessed Virgin Mary Parish in Katowice	73
Eliza Lubojańska, Ewa Olszowy Information User Trainings in the Theological Library of the University of Silesia in Katowice	89

Piotra Stelmaszczyk CSSJ	
Two Years of Using the PROLIB System in the Library of Major Se- minary in Tarnow	103
Ryszard Źmuda	
Bibliography of Literature on Polish Ecclesiastical Libraries for the Years 2006-2010	111

Notes

Edwin Klessa	
Siberia – in the Footsteps of Polish Deportees, Foreign Cultures and Religions	185
Justyna Waluś	
A Visit to the British Library	192
Agata Muc, Bogumiła Warząchowska	
The Cooperation between the Theological Library of the University of Silesia in Katowice and the Theological Libraries in Slovakia. A Training Visit within the Erasmus Programme	199

Reviews and Discussions

Renata Dulian	
<i>Habent omnia tempora sua. Prace dedykowane ks. prof. dr. hab. Ja- nuszowi Wyciśle</i> , pod red. Zdzisława Gogoli OFMConv, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II. Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013	207
Hanna Langer	
<i>Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki</i> , pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej, Biblioteka Śląska, Katowice 2014	211
Eliza Lubojańska	
„Z Problemów Bibliotek Naukowych Wrocławia”. A Series Survey ...	216

Reports

Artur Hamryszczak

One Hundred Volumes of the Periodical *Archives, Libraries, Church Museums*. History, Achievements and Research Perspectives of Ecclesiastical Periodicals. Symposium on the Occasion of Publishing the 100th Volume of the Semiannual *Archives, Libraries, Church Museums* (Lublin, 9th December 2013) 227

Gabriela Łacka

A Safety in a Library. The 1st Conference at the Poznań School of Banking, Non-Resident Faculty in Chorzów (Chorzów, 31st January 2014) . 235

Jadwiga Witkowska

The 31st Week of Christian Culture in Trzcianka (Trzcianka, 23rd February – 2nd March 2014) 241

Ewa Olszowy

The librarians in Service of a Man and a Book. The Conference organized by the Theological Library of the University of Silesia, The Silesian Library in Katowice, the FIDES Federation of Ecclesiastical Libraries and the Section for University Libraries of Polish Librarians' Association within the 31st Forum of the Section for University Libraries of PLA in Katowice (Katowice, 17th May 2014) 245

Chronicle of the Federation

Fr. Tomasz Garwoliński

Minutes of the Meeting of the Board of the FIDES Federation of Ecclesiastical Libraries (Warsaw, 13th-14th February 2014) 249

Edwin Klessa

The Cooperation between the Parish Library in Trzcianka with the Library of Major Seminary in Koszalin 253